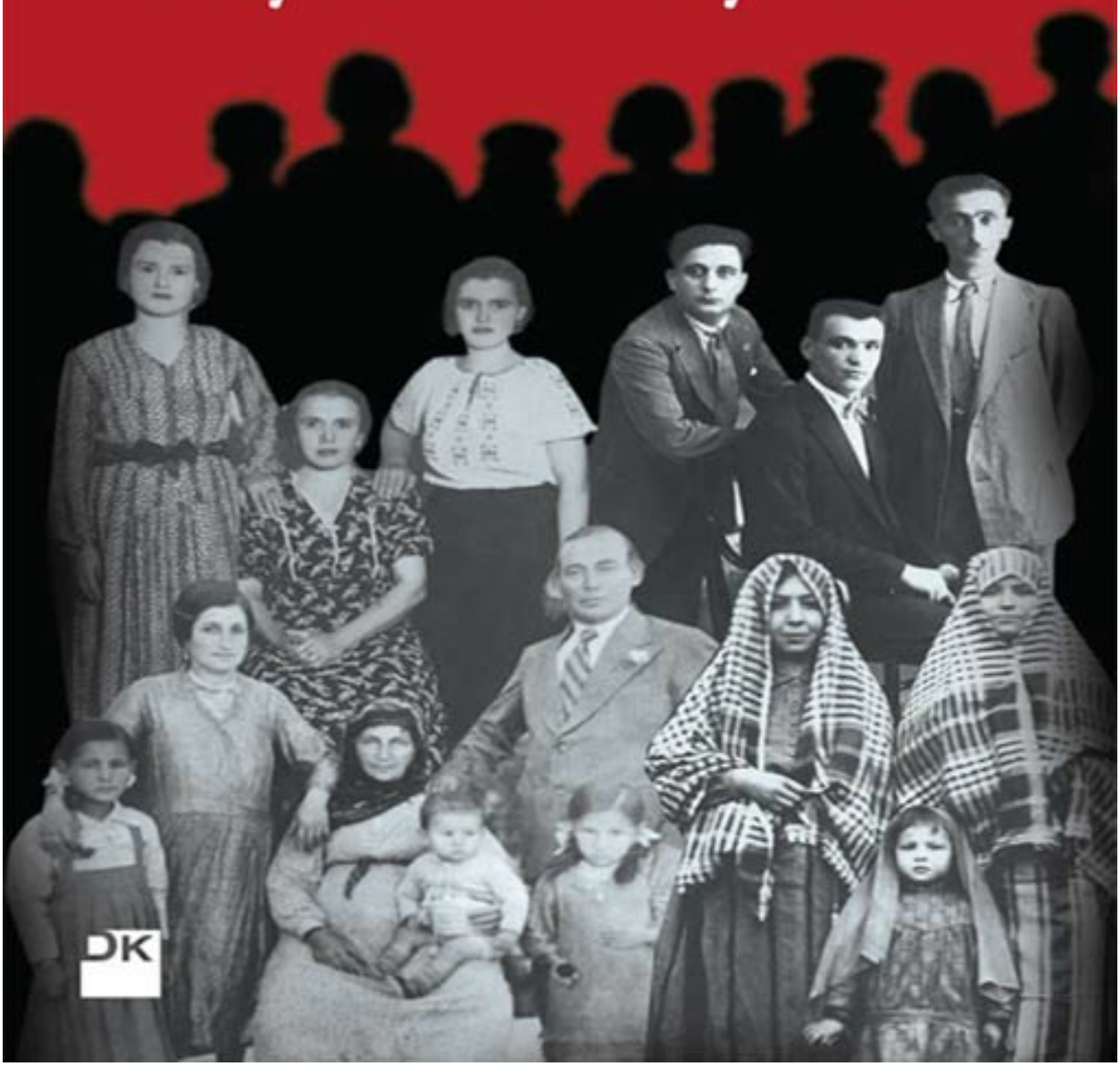
İnceleme / Araştırma

Emine Gürsoy Naskali

Cumhuriyet Tarihi Soyadı Hikâyeleri

DK

Cumhuriyet Tarihi
SOYADI HİKÂYELERİ

Yazan: Emine Gürsoy Naskali

Yayın hakları: © Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
Bu eserin bütün hakları saklıdır. Yayınevinden yazılı izin alınmadan kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopya edilemez, çoğaltılamaz ve yayımlanamaz.
Dijital yayın tarihi: Kasım 2013 / ISBN 978-605-09-1466-5

Kapak tasarımı: Yavuz Korkut

Doğan Egmont Yayıncılık ve Yapımcılık Tic. A.Ş.
19 Mayıs Cad. Golden Plaza No. 1 Kat 10, 34360 Şişli - İSTANBUL
Tel. (212) 373 77 00 / Faks (212) 355 83 16

www.dogankitap.com.tr / editor@dogankitap.com.tr / satis@dogankitap.com.tr

Cumhuriyet Tarihi

Soyadı Hikâyeleri

Emine Gürsoy Naskali

DK DOĞAN KİTAP

Cumhuriyet tarihi soyadı hikâyeleri

1934’te Soyadı Kanunu’nun çıkmasıyla her vatandaşın bir soyadı alması gerekti. 1935 nüfus sayımına göre nüfusu 16 milyon olan Türkiye’de her vatandaş, daha doğrusu her aile reisi bir soyadı belirleyip nüfusuna yazdırdı. Bu kitap, Cumhuriyet tarihindeki bu dönüm noktasında nüfusa kaydettirilen soyadlarının hikâyesini anlatıyor. Yüzlerce anının hikâyesi de diyebiliriz.

Soyadı Kanunu’ndan önce birçok aile lakaplarıyla tanınıyordu ama lakaplar resmi kayıtlarda geçmezdi. Soyadı Kanunu ile birlikte soyadları vatandaş kimliğinin bir parçası haline geldi.

Soyadı Kanunu’na itiraz edenler, soyadı almayı reddedenler oldu; mesela, Dr. Adnan Adıvar ve Halide Edip Adıvar. Adıvarlara göre, kendileri zaten çevrelerinde tanınan, bilinen, adı sanı malum insanlardı, soyadına ihtiyaçları yoktu. Soyadı almak adı sanı belli olmayanlara uygun düşerdi. Atatürk’ten gelen ikaz sonucu bir soyadı almışlar ama kızgınlıklarını da belirtmek amacıyla, “bizim adımız, şöhretimiz malumdur” anlamına gelen Adıvar soyadını seçmişlerdi.

Nihal Atsız da Soyadı Kanunu’na tepki göstermişti. Lakaplar varken soyadına gerek olmadığını, ille de Avrupalılara benzeyeceğiz diye soyadı almanın özgüven eksikliği olduğunu, ayrıca, Türkçenin dil yapısına göre soyadının isimden önce gelmesi gerektiğini savundu.[1]

1934’te soyadı almamız elbette ki iyi olmuştur. Çünkü soyadlarımızı o tarihte almamış olsaydık bugün dünya standartlarına uyum sağlamak için mutlaka bir soyadı alacaktık.

Acaba insanlar soyadlarını nasıl seçtiler? Kendilerini hangi vasıflarla tanımladılar? Soyadlarının bir hikâyesi var mıydı? Bu sorulardan yola çıkarak tanıdığım ve tanımadığım kimselerden soyadı hikâyelerini yazmalarını rica ettim. Topladıklarım arasından 600 civarında hikâyeyi bu kitapta bulacaksınız. Hikâyeleri anlatıldığı şekliyle kitaba aldım, üslubunu değiştirmedim.

Soyadı hikâyesini yazanların bir kısmı için 1930’lar çok eski, neredeyse “evvel zaman içinde” bir tarih. Çoğu aile soyadının nasıl seçildiğini

hatırlamıyor, soyadının nasıl seçildiğini bilen aile fertleri de artık aramızda değil. Ama hatırlanan hikâyeler Türkiye'nin o yıllardaki maddi manzarasını ve ruhunu tasvir ediyor. Türkiye'nin her bölgesinden nakledilen soyadı hikâyeleri sanki o dönemin bir sosyal fotoğrafını veriyor.

Soyadı olarak seçilen isimlerin bir bölümünün dış görünümden esinlendiğini görüyoruz. Bu soyadları fiziksel görünüme, bedensel özelliklere dayanmaktadır. Soyadı alacak kimsenin iri cüsseli, güçlü kuvvetli olması, uzun veya kısa olması veya bedensel bir kusurunun bulunması soyadı seçiminde rol oynamıştır. "Sakallı" gibi bir soyadı seçimi, kadınlara hiç yakışmasa da soyadı olarak seçilmiş veya soyadı olarak verilmiş. Pehlivan gibi güçlü kuvvetli olmak, kadınların tercih edeceği bir özellik olmasa da soyadlarına ilham olmuş. Erkek eksenli soyadlarının yaygın olduğunu söyleyebiliriz.[2]

Hal, tavır ve mizaçtan kaynaklanan soyadları insanların karakter ve davranışlarını soyadlarına taşımıştır. Güler yüzlü, mütefekkir, çapkın, kavgacı olmak gibi vasıflar soyadlarına yansımıştır. Hal, tavır ve mizaçtan hareketle alınan soyadları her zaman olumlu çağırışım yapan soyadları olmamıştır, soyadının alındığı yıllardaki aile büyüğünün mizacı soyadını belirlemiştir. Söz konusu mizaç, soyadını alan dedenin hal ve tavrına uyuyor olsa da her zaman ailenin diğer fertlerini tanımlayan huy veya özellik olmamıştır; dedesi Kırbaç soyadını alacak kadar sertliğe hatta şiddete mütemayil olsa da sonraki nesil bu davranışları benimsememiştir. Hal, tavır ve mizaçtan kaynaklanan soyadlarının o ailenin Soyadı Kanunu öncesinde lakabı olduğu da bazen görülüyor.[3]

Mesleğe gönderme yapan soyadları; Yoğurtçu soyadında olduğu gibi ya doğrudan doğruya mesleği belirtmekte veya dolaylı olarak bir mesleğe değinmektedir, mesela, tavukçuluk yapan ailenin Kanat soyadını alması gibi veya fırıncının ekmeğinin çıtır çıtır olduğunu anımsatan Çıtır soyadı gibi meslekle ilgili bir isim olmaktadır.[4]

İnsanların ilgi alanlarının, meraklarının, heveslerinin de soyadlarına yansıdığını görüyoruz. İlgi alanı, kuş beslemekten coğrafya isimleri derlemeye kadar birbirinden farklı meşgaleler olabilmektedir.[5]

Varlık alametleri, mesela, bembeyaz koyun sürülerinin sahibi olmak veya en ışıklı evin sahibi olmak gibi özellikler de soyadı seçiminde rol oynamıştır.[6]

Yaşanmış ve insanı etkisi altında bırakmış olaylar da soyadı seçimini

etkilemiştir. Bu olaylarda insanlar bir kahramanlık ve cesaret örneği sergilemişlerdir, gösterdikleri cesaretle gurur duymaktadırlar. Soyadına konu olan olay, mesela bir şimşeğin çakması gibi, olay olmaktan ziyade anlık bir hadisedir ama hatırlarda yer etmiştir. Veya yetim olmak gibi, yine olay olmaktan ziyade bir durumun ifadesidir.[7]

1934 öncesi yakın tarihimiz savaş anılarıyla şekillenmiştir. Alınan birçok soyadı da savaş anılarından esinlenmektedir.[8]

Tarihe dayanan veya köklere uzanan soyadları; köklere bağlanma arzusunu, köklü olma isteğini yansıtmaktadır. Köklü bir tarihten süzülüp gelindiği söylenmek istenmiştir. Veya babalar, dedeler hatırlanıp yâd edilmek istenmiştir. Söz konusu kökler Oğuz Kağan'a, Göktürkler'e, Osmanlı'ya bağlanmış veya sadece bir iki kuşak yukarıya uzanmıştır.[9]

Soyadı Kanunu'ndan önce kullanılan lakaplar, Soyadı Kanunu çıkınca soyadı olarak sürdürülmüştür. Lakapların hiçbir değişiklik yapılmadan soyadına dönüştürüldüğü gibi eklemeler veya kısaltmalar yapılarak da soyadı yapılmıştır. Bazı örneklerde, Arapça kökenli olan lakap kelimesi Türkçeye çevrilerek soyadı olmuştur.[10]

Bazı soyadları doğal çevreden,[11] bazı soyadları da yer isimlerinden[12] esinlenmiştir.

Sevilen şeyler de soyadına girmiştir, mesela çay sigara sevdiği için, hatta tiryakisi olduğu için veya bayrağımızı sevdiği için bu sevgiyi soyadına taşıyanlar vardır.[13]

Köy halkının topluca yöneldiği soyadları olmuştur. Mesela, bir köyde muhtar, köy ahalisinin maden isimleri almasını önermiş ve köy halkı Demir, Çelik, Gümüş, Altın soyadlarını seçmiştir. Bir başka köyde İstiklal Marşı'nın kelimeleri köy halkına soyadı olmuştur: Kormaz, Sönmez, Şafak...[14]

Akrabalar aldı diye alınan soyadları vardır. Bu seçimde ön plana çıkan husus geniş aile bütünlüğünün korunması ve aynı isim altında bulunma arzusudur.[15] Evlendiği kızın soyadına geçenler de kız tarafının ailesini benimsemiş ve aile bütünlüğünü kız tarafında görmüş olanlardır.[16]

Cumhuriyet ruhuyla alınan soyadları cumhuriyetin yeniliklerini, devrimlerini benimseyen soyadlarıdır.[17]

Temennileri dile getiren soyadları, özenilen bir insana benzemek, beğenilen bir vasfa sahip olmak için veya bir ideale yaklaşmak ya da bir ikbal bulmak için seçilmiş, mutlu bir geleceği arzulayan soyadlarıdır.[18]

Türkiye'ye göçmen olarak gelen insanlar, geride bıraktıkları yerlerde

karşılaştıkları ve karşılaşacakları zorlukları düşünerek vatan saydıkları Türkiye'ye büyük uğraşlar sonunda geldiklerinde kendilerine bir soyadı seçerken bu mücadeleyi hatırlamışlar, soyadlarına bu mücadeleyi yansıtmışlar ve yad ellerden kurtuluşu anımsatan soyadları almışlardır. Vatan bildikleri Türkiye'ye geldiklerinde güvenli bir sığınağa kavuşmanın rahatlığıyla Türkiye'den siyasi şahsiyetlerin ismini de alanlar olmuştur.[19]

Türkiye'ye gelen göçmenlere Türkiye bir sığınak olmuştur. Türkiye'yi vatan edinmişlerdir. Ancak, geride bıraktıkları yerlere de hasret duymuşlardır. Göçmenler geride bıraktıkları köylerin, şehirlerin isimlerini soyadlarına taşıyarak hem geldikleri yerleri hatırlamak hem de geride bıraktıkları yerlere duydukları hasreti dile getirmek istemişlerdir.[20]

Aile içinde yaşanan küskünlükler, hayal kırıklıkları, ihanetler, anlaşmazlıklar kardeşlerin farklı soyadlara yönelmesine sebep olmuştur. Aynı soyadı almış ama birbirine küskün aileler bazen sonradan mahkeme yoluyla soyadlarını değiştirmiştir. Bazen de aynı aile içinde kardeşler birbirleriyle haberleşemedikleri için farklı soyadları almışlardır.[21]

Birçok ailenin soyadını nüfus memurları belirleyip vermiştir. Birçok soyadı, kaydın yapıldığı sırada düşünülüp verilmiştir. Soyadı seçimi bazen de memurların elindeki soyadı listelerinden seçilmiştir. Nüfus memurlarının belirlediği bazı soyadları düşüncesizce seçilmiş veya vatandaşı önemsemeyen soyadları olmuştur. Nüfus memurlarının yanı sıra, muhtarlar da soyadı tanzim etmiştir.[22]

Soyadını yazarken nüfus memurları bazen hata yapmış ve soyadını yanlış yazmıştır. Bu hatalar nüfus memurunun elyazısının düzgün olmayışından, elyazısının doğru okunamamasından, ismin yanlış telaffuz edilmesinden veya yanlış duyulmasından kaynaklanmıştır. Ama neticede çoğu zaman nüfus memurunun hatası değiştirilmemiş, soyadı olarak benimsenmiştir.[23]

Atatürk de yakınlarına ve çevresindekilere soyadı vermiştir. Celal Bayar'a, mesela, asil anlamına gelen Bayar soyadını Atatürk vermiştir. Toplum nezdinde söz sahibi saygın kimseler, köyde lakap takmakta mahir bir kimse, köyün bilge kişisi, bir akraba, bir arkadaş, komşular, köy halkı da çevrelerindeki insanlara soyadı bulmuşlardır. Yani, nüfus memurları dışında kimseler de soyadı seçimine iştirak etmişler. Atatürk'ün verdiği soyadlar araştırma konusu olmuştur.[24] Atatürk soyadı da bir kanunla Mustafa Kemal Paşa'ya TBMM tarafından verilmiş ve bu soyadını sadece Atatürk'ün taşıyabileceği karara bağlanmıştır. Atatürk'ün kız kardeşi Makbule Hanım

Atadan soyadını almıştır.[25]

İlk alınan soyadı ailenin kendine yakıştırmadığı, aile bireylerini mahcup eden, utandıran bir soyadı ise soyadını değiştirme yoluna gidildiğini görüyoruz. Şanlıurfa'nın Siverek ilçesinde, mesela, Asliye Hukuk Mahkemesi'ne müracaat ederek "Eşekçalan, Delidolu, Öküzbakan, Devebakan, Suluboğa, Ayı, Boynukara, Yanbakan, Devci, Aç, Açoğlu, Yavru, Sinek, Çakal, Barsakcı, Ot, Kazma, Fincan, Keçi, Atlı, Kucur, Yanmış, Beşaltı" gibi soyadlarını değiştirmek için davalar açılmıştır.

Kan davası gibi hayatı tehdit eden tehlikelerden kaçmak ve korunmak için de soyadı değiştirilmiştir. Veya cinayet gibi bir suç işledikten sonra izini kaybettirmek amacıyla da soyadı değişikliğine gidildiği görülmektedir.[26]

Son bir bölüm olarak aile sırlarını barındıran soyadlarına yer vermek istedim. Her biri bir yaşamöyküsünü, hatta gelecek nesillere uzanan bir öyküyü barındıran reddedilişleri, sessizliği, kıskançlıkları, cinayetleri anlatan hikâyeler.[27]

1. Nihal Atsız'ın sert kelimelerle kaleme aldığı bu görüşlerini kitabın Atsız maddesinde bulabilirsiniz.

2. Yarmacı, Çelik, Akbaba, Keskin, Gümüş, Çöpoğlu, Küçüker, Kayış, Küpeli, Aslan, Akbaş, Karaca, Erkoç, Balaban, Uzun, Çolak, Sakallı, Camcı, Kuşkaya, Demirelli, Gücüyener, Candeler, Özdemir, Güncü, Azman, Çolak, Koç, Tunç, Kısa, Parlak, Karayazgan, Küçükala, Kocaoğlan, Başak, Pala, Sarı, Gülle, Uzun, Akbaş, Boylu, Akyüz, Küçük, Güzel, Akça, Turp, Gökler, Karakaş, Kütük, Tunçal, Karakaya.

3. Kaya, Karakuş, Kırbaç, Açıkgöz, Hovardaoğlu, Kekeç, Erken, Şeker, Güler, Güleryüzlü, Gül, İnce, Yırtıcı, Girgin, Sormaz, Pişkiner, Karadayı, Çetin, Bilgili, Aydın, İşitmez, Dimez Akça, İnan, Kesik, Polat, Kay, Doğan, Şahin, Atlı, Yedek, Aşnaz, Akçan, Tırış, Çapkın, Duran, Cansever, Ağralı, Acar, Çetin, Özhan, Şen, Şengül, Tezcan, Çalışan, Sertbaş, Güven, Uçkaç, Durgun, Yıldızkapan, Alkan, Özüak, Çeker, Nesin.

4. Saka, Nal, Görgeç, Sedef, Ersaraç, Kanat, Döşeyenler, Ateş, Demirci, Demirel, Topçu, Küçükkömürcü, İğci, Kumbar, Zayin, Gümüş, Açıl, Çilingir, Yapar, Akküp, Arıcı, Dırmıkçı, Çörekçi, Tütüncü, Tüccar, Ekinci, Palamutçuoğulları, Özçubukçu, Baytop, Sağlık, Sancaktar, Kumcu, Demirtaş, Usta, Yoğurtçu, Sipahi, Kelekçi, Özbahçeci, Kasapoğlu, Balcı, Tüfekçi, Çıtır, Çilekçi, Kelleli, Yakıcı, Çelik, Demirhan, Demir, Gündöndü, Sünger, Çelikmakas, Çırak, Demirbakan, Taşçı, Demirdöver, Kemiksiz, Demir, Kalkan, Gezgin, Gezer, Ustaoğlu, Karaoğlan, Koç, Balgalmış, Barut, Gözcü, Keklikçi, Demir, Yazıcı, Okur, Çoban, Erbağı, Kayıran, Yazıcı, Cav, Topçuoğlu, Yazar, Tutar, Boduk, Nalcıoğlu, Sürek, Sohtorik, Karateke, Şeker, Akçay, Atmaca, Bürküt.

5. Akkuş, Bilgin, Ceylan, Dilman, Altuntaş, Paçaman, Bakır, Aksu, Gültekin.

6. Işıklılar, Aydınlık, Poyraz, Bulutlar, Odacı, Koçyiğit, Kılınç, Koç, Topgüloğlu, Atçı, Ulusoy, Aydın, Sınıksaran, Sızan, Toprak, Yıldız, Şannan, Yeşilyurt, Bayraka, Adıvar.

7. Kayalı, Çelik, Kurt, Kaçan, Tokkal, Öküzcü, Dağıtmaç, Karakuş, Karabacak, Balta, Avcu, Bostancı, Alibaş, Erdoğan, Yılmaz, Sezgin, Çolak, Yıldırım, Çatalbaş, Çeken, Koç, Sağdıç, Kilit, Efkarlıoğlu, Çelik, Kaçmaz, Tezcan, Balaban, Yolcu, Cesur, Özoğul, Özvarış, Yakıcı, Buldum, Ekşi, Kukut, Gayberi, Onur, Karsarvan, Yıldırım, Öztürk, Negünekaldık, İçöz, Yetim, Uzun, Temizer, Kızılırmak, Çelik, Şimşek, Arda, Ayrılmaz, Aslan, Çay, Demirbaş, Şen, Ayaztekin, Altıkardeş, Özsoy, Duman, Çalıkuşu.

8. Yurtbekler, Parmaksız, Meriç, Bayraktar, Otuzbir, Dikyurt, Savaş, Akın, Arslan, Salman, Bacak, Ercan, Kılıç, Yılmaz, Antep, Şimşek, Ayhan, Demir, Sakarya, Alpat, Yurtseven, Çavuş, Başer, Yavuz, Mangaoğlu, Soyer, Taşkın, Gürkan, Güven, Kara, Karakoç, Arslan, Şanlı, Karakaya, Kahraman, Özşebci, Algan, Alkan, Eroler, Yiğit, Peker, Ökter, Ermumcu, Er.

9. Kırdar, Bilgehan, Mustafaoğlu, Canpolat, Kumantaş, Cirit, Ökten, Ergenekon, İlhan, Siyanuş, Şahin, Orhon, Demir, Coşkunoğlu, Azizoğlu, Özçelebi, Kaya, Abdulkadiroğlu, Düz, Kara, Yaldızkaya, Kılıç, Osman, Yağanoğlu, Pozdam, Tülümen, Yazganel, Ahmetkılangil, Ahmet, Gültekin, Hotoğlu.

10. Güllüoğlu, Direk, Atsız, Abasıyanık, Örtücü, Cevahirci, Çakır, Körabdullahoğlu, Çimen, Saraç, Topçuoğlu, Nuhoğlu, Taşköprü, Uzun, Eren, Çetin, Kocabaş, Kilerci, Karip, Bulut, Gülsoy, Karaa, Doğru, Yağcı, Tosun, Emzen, Koç, Balaban, Beşir, Oran, Karagöz, İnce, Karadağ, Çalık, Manço, Çelikçi, Kişioğlu, Fikircioğlu, Küpelioğlu, Kalkavan, Leloğlu, Bido, Nişanyan, Esayan.

11. Bingöl, Devrez, Sarıkaya, Kuşkaya, Aktaş, Taşpınarlıoğlu, Gelerli, Yeşilyurt, Suludere, Çağlayan, Diken, Özbudak, Dağlı, Gök, Suluırmak, İncedal, Alkaya, Sur, Akçay, İncesu, Karpuz, Saray, Altun, Bakır, Özdemir, Göksu, Bahcivan, Alkaya, Yıldız, Yılan.

12. Aydoğan, Uşaklı, Aydın, Bentli, Gökdere, Gökırmak, Kurt, Bozkurt, Tuzla, İlme, Yeniaras, Tepedelen, Aslantepe, Yağlı, Aras, Çayırlı, Yıldız, Eskiköy, Ural, Civil, Kuzyaka, Ahlat.

13. Çaycı, Kavak, Tiryaki, Ayyıldız, Balıbey, Başgül, Kurt, Sarıyar, Esgin, Binici, Şahin, Şeker, Kortantamer, Enginler, Dinçbaş, Tanrıverdi, Gümüş.

14. Çelik, Düzgünkaya, Orhan, Ünlü, Duvarbaşı, Zengin, Pomak, Küçükkaya, Ekinci.

15. Taşçı, Ankun, Ataç, Doğrusöz, Sönmez, Oktarsoy, Günal, Öztürk, Özsoy, Albaş.

16. Karabulut, Kuş, Macar, Ateş.

17. Akdeniz, Akgündüz, Devrim, Seçkin.

18. Özen, Gülcemal, Çetinkaya, Güler, Akıncı, Köksal, Günay, Oğur, Aydın, Kenter, Erdem, Olcaytu, Varol, Yıldız, Aynural, Aygün, Çelik, Soylu, Sönmez, Bilgin.

19. Yılmaz, Kurtulan, Karabulut, Karakılavuz, Sevindi, Kıyıer, Kahraman, Sapmazgiller, Akay.

20. Gümülcine, Kozubel, Gündüz, Birkardeşler, Opçin, Romi, Erden, Durucu, Mildan, Butel, Yenidağ, Yaşuk, Balkan, Sarıkaya, Doman, Beşorak, Karpat, Meriç, Kalkan, Ardaboyu, Tuna, Rusçuklu, Türker, Sever, Şale, Bürüngüz, Kaya, Abluk.

21. Yanaz, Şen, Büyükşekerci, Hamamcıoğlu, Köle, Karaahmet, Aydın, Ağcar, Acar, Kızıldağ, Özdemir, Acer, Güntay, Yıldız, Kaya, Özdemir, Kızılhan, Karadeniz, Kozinoğlu, Kurban, Ayırkan, Bayraktar, Özurgancı, Yeniocak, Karakuş, Berker, Arpa, Ahmetoğlu, Genç.

22. Nacak, Ata, Yok, Taze, Küçükbalık, Çınar, Utanç, Olgaç, Ak, Keçeci, Balbay, Perinçek, Tuna, Akpınar, Akyol, Erbudak, Avcılar, Şen, Demir, Nacar, Ormancı, Savcı, Sevencan, Akkaya, Sevinç, Kılınç, Kola, Eker, Sancı, Günen, Bodur, Kılıçoğlu, Koptaş, Müze.

23. Ergincan, Yeşilo, Ayol, Edinç, Kesgin, Yıldız, Yazıcı, Özcan, Dinç, Dinçbal, Sabaz, Kuşeli, Dündar, Bilibil, Balur, Kaçak, Bolut, Adıman.

24. Necati Gökalp, *Türk Basınında Soyadı Kanunu*, (Yüksek Lisans Tezi), Danışman: Doç. Dr. Cezmi Eraslan, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkiye Cumhuriyeti Tarihi Anabilim Dalı, İstanbul 1996.

25. Bayar, Altay, Acar, Tuncel, Umay, Çalışlar, Çelebi, Toperi, Özlü, Buğa, Doğan, Türkdoğdu, Karataş, Dahi, Menekşe, Bülbül, Sunman, Yürekli.

26. Aygır, Portakal, Çetin, Danacı, Uzar, Sümer, Özdemir, Delihüseyinoğulları, Böğürcü, Ünlü, Tunçlar, Sabah, Kılıç, Yalnızdam, Aydın, Gözüküçük, Turgut-Topbaş.

27. Günay, Sözkesen, Tekkanatgil, Topçu, Laloğlu.

Dış görünümden esinlenen soyadları

Yarmacı: “Benim dedem olan Hüseyin Yarmacı’nın dedesi iriyarı, güçlü bir adammış. Kurtuluş Savaşı’nda bir düşmanın vücudunu bacaklarından tutarak ikiye ayırmış ve bu ünle Kurtuluş Savaşı gazisi olarak memleketine dönmüş. Bu sebeple sülalemize “Yarmacı” soyadı verilmiş.” (Yaprak Yarmacı, Bursa)

Çelik: “Ülkemizin en kötü günlerini yaşamış, Kurtuluş Savaşı’nda savaşmış olan Halil Dedem çok güçlü bir adammış. Aynı zamanda da bir pehlivanmış. Dedemin çok güçlü bir pehlivan olduğunu köy halkından bilmeyen yokmuş. Soyadı Kanunu yürürlüğe girince köyümüz Kızılören’e (Konya) soyadı verecek memurlardan birisi gelmiş. Halil Dedem memurun elini öyle güçlü sıkmış ki, memur hayretler içinde kalmış. Memurun yüzündeki şaşkınlık ifadesini gören köy halkı dedemin ne kadar güçlü birisi olduğunu ve Kurtuluş Savaşı’nda sayısız düşmanı öldürdüğünü ona izah etmişler. Memur da dedemin yüzüne dönerek, ‘Sen çelik gibi kuvvetli bir adammışsın! Senin de soyadın Çelik olsun’ demiş.” (Emre Çelik)

Akbaba: “Kurtuluş Savaşı öncesi Rize’de geçimini ufak takasıyla balıkçılık yaparak sağlayan dedemin dedesi Salih Reis’in Mehmet, Muhammet, Hikmet adında üç evladı vardır. Çocuklarının büyümesiyle balıkçılıktan iyi para kazanmaya başlayan aile, birkaç taka daha alıp her ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir konuma gelirler. Fakat babalarının ani ölümüyle aile zor günler geçirmeye başlar.

Babalarının ölümünden çok etkilenen kardeşler artık düzenli olarak sefere çıkmaz, takaların ve balık ağlarının bakımıyla ilgilenemez, birikmiş paralarından yerler. Hazır paralarının da bitmesiyle iyice zor duruma düşen kardeşlerden en büyüğü, dostlarından ve diğer balıkçılardan aldığı borç

parayla kardeşlerinden habersiz Rusya'ya gider. Bir süre ağabeylerinden hiç ses alamayan iki kardeş tam ağabeylerinin peşinden gideceklerken bir gece yarısı aniden ağabeyleri kasalarca silahla geri döner. Ağabeyleri karar vermiştir, artık silah kaçakçılığı yapacaklardır.

Rusya'nın bir limanından aldığı silahları atlara yükleyip Trabzon ve Erzurum üzerinden diğer illere satmaya başlarlar. Kısa zamanda büyük paralar kazanan kardeşler artık Rize ve çevresinde herkesçe tanınıp korkulan kişiler olmuşlardır.

Birkaç sene geçer, kardeşler artık çok büyük sevkıyatlar yapmaya, başka adamlar çalıştırmaya başlamışlardır. Bu hızlı yükselişi çevre illerdeki zenginler, ağalar ve başka silah kaçakçıları çekemez, üç kardeşi kendilerine düşman bellerler.

Günün birinde üç kardeşe düşmanları pusu kurarlar. Mehmet ve Muhammet ölür, Hikmet ise hafif yaralarla kurtulur. Ağabeylerinin ölümünü kaldıramayan dedemin babası Hikmet intikam için her şeyi yapar; adamlarıyla ev basar, adam kaçırır, öldürür; o kadar acımasızca, o kadar kötü davranır ki bu sertlik ruhuna işler. Artık çevrede Salih oğlu Hikmet ismiyle değil de Kaba lakabıyla anılmaya başlar.

Yıllar geçer, Hikmet artık yaşlanmıştır, saçlarına aklar düşmüştür, çok zengindir, bağları, bahçeleri vardır ama artık bu işlerden sıkılmıştır. Diken üstünde yaşamaktan, bir gün eve çocuklarının ölüsünün dönmesinden korkmaktadır. Geçmişte işlediği günahlar ona ağır gelmeye başlamıştır.

Silah kaçakçılığını bırakır, hemşerilerine yardım etmeye, ihtiyacı olana para, sığır, toprak vermeye başlar; her yeni evlenene büyük hediyeler verir. O eski Kaba lakaplı Hikmet gitmiş, ak sakallı, ak saçlı, herkese yardım eden bir Hikmet gelmiştir. Soyadı Kanunu çıkınca hiç düşünmez, Akbaba soyadını alır." (Eser Akbaba)

Keskin: "Büyük büyük dedem donanmada gözcülük yapıyormuş. Geminin en üst direğine çıkan gözcü, birkaç gün önceden hava tahmini yapıyormuş ve yaklaşan en küçük görüntüyü ve tehlikeyi gemi mürettebatına haber vermekle görevliymiş. Gözcünün gözlerinin çok iyi görmesi, uyanık ve dikkatli olması gerekirmiş. O zamanın şartlarında, donanmanın gözcülere çok ihtiyacı varmış. Dedem de bu gözcülerden biriymiş; adının önüne Keskin lakabı

getirilerek anılırmış. Soyadı Kanunu çıkınca bu lakap onun soyadı olmuş. Bu özelliği sebebiyle, yani gözlerinin çok iyi görmesinden dolayı Keskin soyadını alan büyük büyük dedem bir bilse torununun torununun gözleri –çok ciddi olmasa da– görmezden gelinmeyecek kadar miyop!” (Burcu Keskin)

Gümüş: “Dedemin dedelerinden, Artvinli son derece zengin bir tüccar vakti zamanında ticari gezilerinden birinde, bu zamanlar oldukça sık görülen cüzam hastalığına yakalanıyor. Burnundaki deri dökülüyor ve bunun sonucunda görenleri oldukça rahatsız eden, çok kötü bir görüntü ortaya çıkıyor. Ancak zengin bir tüccar olması sayesinde, o dönemde bile rahatsızlığına bir çözüm üretilebiliyor ve burnundaki derinin döküldüğü yere gümüş kaplatıyor. Bundan sonra çocukları Gümüşoğlu, Gümüşoğulları olarak anılıyorlar. Soyadı Kanunu’nun çıkmasıyla da kimi Gümüş, kimi Gümüşoğlu, kimi de Gümüşoğulları soyadını alıyor.” (Şevval Ateş)

Çöpoğlu: “Çöpoğlu ailesinin yaşadığı köyün ağasının çok zayıf bir oğlu varmış. Memurlar ağanın çocuğunu görünce zayıflığı karşısında şaşkına dönmüşler. Çocuğa bir kibrit çöpü kadar zayıf olduğunu söylemişler ve bundan yola çıkarak o köyde yaşayan akrabalara Çöpoğlu soyadını vermişler.” (derleyen Sibel Palandöken)

Küçüker: “Benim soyadım Küçüker. Bilebildiğim kadarıyla bunun hikâyesi şöyledir: Benim dedemin babasının adı Hüseyin’miş. Ufak tefek bir adam olduğu için kasabada (Çorum’un İskilip ilçesi) Küçük Hüseyin diye çağırılırmış. Küçük Hüseyin, Çanakkale Savaşı sırasında kaybolmuş ve bir daha kendisinden hiç haber alınamamış. Dedem, babasını hiç görmemiş ve hep onun özlemiyle büyümüş. Soyadı Kanunu’nun çıkmasının ardından dedem, savaşta yitirdiği Er Küçük Hüseyin’in anısını yaşatmak için Küçüker soyadını almış.” (Erdal Küçüker)

Kayış: “Dedemin babası çok güçlü kuvvetli biriymiş. Arkadaşları ona kayış diye seslenirmiş.” (Burak Eray)

Küpeli: “Dedemin dedesinin kulağında küpe gibi et parçası varmış. Herkes dedemi çağırırken Küpeli diye çağırıyormuş. Bu yüzden soyadımızı Küpeli koymuşlar. Dedemin dedesi koymuş.” (Şenol Küpeli)

^

Aslan: “Büyük dedem bugün zabıta olarak bilinen pazar ağasıymış. Arkadaşları arasında lakabı Aslan Ağa’ymış ve ona ismiyle değil de lakabıyla hitap ederlermiş. Soyadı Kanunu çıkınca, işinden dolayı Pazarağası soyadı verilmesi uygun görülmüş fakat dış görünüşünden, iri cüssesinden dolayı Aslan soyadını almış.” (Esra Aslan)

Akbaş: “Dedemin dedelerinin yirmi yaşından sonra saçlarına ak düşüyormuş. Bu yüzden Akbaş olarak kütüğe işletilmiş soyadımız. Yani sülalemizdeki erkeklerde yaşanan bu hastalıktan dolayı Akbaş denilmiştir.” (Merve Akbaş)

Karaca: “Balıkesir’in İvrindi ilçesinde doğan dedem Şamil Karaca, dışarıdan bakıldığında zayıf, uzun boylu, halk ağzında söylendiği şekliyle kara kuru biriymiş ve Kara diye adlandırılırmış. Ege’de Yörüklerin çok olması nedeniyle ve ozan Karacaoğlan’ın da etkisiyle, Kara sıfatı Karaca’ya dönüşmüş. Bunun tuhaf bir yaklaşım olduğunu düşünsem de, dedemin görüntüsü, benim hayatımın ve kimliğimin bir parçası olmuş.” (Tuğba Karaca)

Erkoç: “Dedem Edhem Erkoç yaşadığı dönemde Rusya ile hayvan ticareti

yapıyormuş. İriyarı, güçlü bir erkekmiş. Çevresinde bulunan arkadaşlarının baskısı ve kendi beğenisiyle bu soyadını almışız.” (Ufuk Erkoç)

Balaban: “Balaban, iri cüsseli insan, iri tokmakbaşı ve sokakta oynatılan ayı anlamlarına gelmektedir. Soyadımın nereden geldiğini ve neden bu soyadının seçildiğini öğrenebileceğim bir büyüğüm hayatta olmadığından şöyle bir sonuca vardım; aile fertlerimin iri cüsseli olmasından dolayı, bu ismin iri cüsseli insan manası dikkate alınarak seçilmiş olduğu düşüncesindeyim.” (Engin Balaban)

Uzun: “Muhtarlık bütün köyü toplayıp herkesten istedikleri bir soyadı seçebileceklerini söylemiş. Bize de Uzun demişler. Uzun demelerinin sebebi, sülalemizde hemen hemen herkesin boyunun haddinden fazla uzun olmasıymış.” (Gamze Uzun)

Çolak: “Babamın babasının amcası Atatürk zamanında bir harbe katılmış. Hangisi olduğunu tam olarak bilemiyoruz. O harp sırasında bir bacağını kaybetmiş. Soyadı Kanunu çıktığı zaman babamın babasının amcasının bacağını tahta gören memurlar soyadını Çolak koymuşlar. O da kabul etmiş.” (Berna Çolak)

Sakallı: “Annemin evlenmeden önceki soyadı Sakallı. Hatay’ın Yayladağı ilçesinde yaşayan annemin dedesi, soyadı almaya gitmiş. Çok uzun sakalları varmış. ‘Senin soyadın Sakallı olsun’ demişler, o da kabul etmiş. Sülalenin kadınları için zor bir soyadı ama öyle kalmış işte... Bu arada, babamın ailesinin de önce soyadı Sakallı imiş. Ama dedem 1935’li yıllarda kız kardeşlerini babası okula göndermiyor diye çok kızmış ve ‘Senin soyadını taşımam’ diyerek soyadını Yılmaz yapmış.” (N. Yılmaz)

Camcı: “Ben Amasyalıyım ama soyumuz Bayburt’tan gelmeymiş. Büyüklerim Bayburt’ta yaşarken soyadları Kelömeroğulları’ymış. Amasya’ya göç ettikten sonra Camcı olarak değişmiş. Anlattıklarına göre dedemin dedesi yüzü temiz, nurlu bir adam olarak tanınıyormuş. Yüzü cam gibi dedikleri için ‘Camcı’ lakabını takmışlar. Soyadı Camcı olarak değişmiş.” (Beyza Camcı)

Kuşkaya: “Dedemin dedesi tahminen 1800’lü yılların sonunda bugün Rusya sınırlarında olan Dağıstan bölgesinden Osmanlı topraklarına göç etmişler. Bu zorunlu göç nedeniyle geldikleri bu topraklarda, onlara gösterilen bölgelere yerleştirilmişler. Büyük dedemlerin tercih ettikleri şehir Sivas olmuş. At sırtında, binbir güçlükle yapılan bu uzun yolculuk sonunda seçtikleri yeni vatanları bugün Sivas’ın Hafik ilçesine bağlı Süleymaniye köyü olmuştur. O dönemde büyük dedemlerin verdiği isimle ‘Beylikçat’ köyü. Kendi vatanlarında bey sülalesinden gelen dedemlerin yeni yurtlarına verdikleri isim de buradan gelmekte sanırım. Soyadı Kanunu’nda aldıkları isim de yerleştikleri bu köyde bulunan bir kayanın isminden gelmektedir. İki tepenin arasında, Gürleyük Dağı’nın eteklerindeki Kızılırmak’ın ince bir kolunun pırıl pırıl, buz gibi suyuyla hayat verdiği bir köyde bulunan, kuşların yuva yapması nedeniyle ‘kuş kayası’ isimi verilen bu kayanın ismi de bizim ailenin soyisminin kaynağı olmuş.” (Gamze Kuşkaya)

Demirelli: “Ailemiz 21 Haziran 1934 tarihinden sonra Demirelli soyadını almıştır. Babam Edirne’nin Uzunköprü ilçesine bağlı Muhacırkadı köyünde dünyaya gelmiştir. Büyüklerimiz buraya Bulgaristan’dan göç etmişlerdir. Dedemizin babası zamanında civar köylerde de tanınan bir pehlivanmış. Kuvvetli, demir gibi bilekleri varmış. Bu yüzden dedeme Demirelli soyadı verilmiştir.” (Merve Demirelli)

Gücüyener: “Soyadımızı dedem bulmuş. Dedem albay emeklisidir. Askerlik yaptığı dönemde gücü ve kuvvetiyle nam salmış. Arkadaşlarının ve

ahbaplarının ısrarı üzerine Gücüyener ismini almış.” (Ferah Gücüyener)

Candeler: “Benim dedemin dedesi Osmanlı’da gerçekten çok güçlü biriymiş. Fiziğine baktığımızda kalıplı, kaslı ve sert biridir. Kimse dedemin dedesinin heybeti karşısında duramazmış. Soyadı Kanunu çıktığında dedemin dedesini böyle görüp bu soyadını vermişler.” (Melih Candeler)

Özdemir: “Orta Asya’dan gelen bir grup ilk önce Erzurum’a gitmişler. Orada hepsinin barınacağı yer yokmuş. Hem arazi de darmış, hepsine yetmezmiş. Bu nedenle ayrılmaya karar vermişler. İki kişi Erzurum’da kalmış, bir kişi Sivas’a, bir kişi Gümüşhane’ye, iki kişi de Rize’ye gitmiş. Rize’ye gidenlerden Galib, Rize’nin aşağısındaki köylerden birine, Hüseyin ise Rize’nin üst tarafındaki köylerden birine yerleşmiş. Hüseyin adlı adam, demir gibi kuvvetli, dayanıklı bir adammış. Hüseyin’e soyadı konulacağı zaman, sen demir gibi adamsın, senin soyadın Özdemir olsun demişler.”

Güncü: “Osman Amca askerde iken bir ağaç kökü kadar kuvvetli olduğu için kendi kendine Gonç soyadını takmış. Savaştan sonra komutanı ona soyadının ne olduğunu sorunca ‘Gonç’ demiş. Komutan da ona, ‘Senin soyadın Gonco olsun’ demiş. O da kabul etmiş. Ta eski zamanlardan bugüne kadar Gonco olduktan sonra Güncü’ye dönüşmüş. Not: Osman Amca Kürt olduğu için soyadı Gonç olmuştur, Kürtçede güçlü kuvvetli anlamına gelir.” (Mehtap Güncü, Malatya)

Azman: “Balıkesir’de son gömdüğümüz Çanakkale gazisi, İvrindi’nin Mallıca köyündendir. 104 yaşındaki Azman Dede, gençliğinde dev görünümüyle insan azmanı sayılmış, herkes ona Azman demeye başlamış, asıl adı adeta unutulmuş. Soyadı Kanunu çıkınca da Azman soyadını almış.” (derleyen Özlem Çakar)

Çolak: “Benim dedemin dedesi Sivas’ın Hafik ilçesinde yaşıyormuş. O zamanlarda Soyadı Kanunu yokmuş. Benim dedemin dedesi tarımla uğraşıyormuş. Tarım aracı bacağını ezmiş. O günden sonra dedemize Çolak demişler. Lakabı Çolak olunca soyadı Çolak olmuş.” (Büşra Çolak)

Koç: “Dedemin bana anlattığına göre, dedemin büyük dedeleri iri yapılı, cüsseli, kuvvetli insanlarmış. Büyük dedemlerin önüne kimse korkudan çıkamıyormuş. Kimse korkusundan bir şey söyleyemiyormuş. Fakat büyük dedemler göründükleri kadar da korkulacak insan değillermiş. Dış görünüşüyle değerlendirilmemeleri gerektiğini, onlarla konuşan, arkadaş olanlar bilirmiş. Aslında çok iyi, hep doğrunun yanında olan insanlarmış. Büyük dedemlere Koç Ahmet, Koç Ali diye seslenirlermiş. Herkes büyük dedemleri Koç lakabıyla tanırmış. Soyadları da Koç olmuş. Soyadımızın Koç olması, başka şekilde yorumlanmasına neden olmuştur. Bazı insanlar soyadımızın Koç olduğunu öğrenince Vehbi Koç ailesiyle akraba olduğumuzu söylüyorlar. Fakat hiçbir kan bağımız yoktur.”

Tunç: “Dedemin dedesi cirit pehlivanıymış. Tunç gibiymiş, yani güçlüymüş. O yüzden nüfus memurluğuna gidip soyadımızı Tunç olarak yazdırmış.” (Sümeyra Tunç)

Kısa: “Dedemin dedesinin boyu kısaymış. Nüfus memurları geldiğinde dedemin dedesi soyadını Kısa diye yazdırmış.” (Ebru Kısa)

Parlak: “Büyük dedem, çevresindeki insanlar tarafından saygı gören, giyimine özen gösteren bir insanmış ve ayrıca çok güzel ve aydınlık bir yüze sahipmiş. Soyadı Kanunu çıktığında Nüfus Müdürlüğü’ne giderek kendilerine uygun görülen Parlak soyismini seçmişler.” (Ayşe Hikmet

Parlak)

Karayazgan: “Ben hem anne hem baba tarafından Şanlıurfa Halfetiliyim. Bizim soyadımız Karayazgan, babamdan duyduğuma göre dedemin babası ya da dedesi mutasarrıfmış (bizim dedemizin mutasarrıf olup olmadığı kayıtlardan bulunabilir ancak benim böyle bir olanağım olmadığı için araştıramadım), Yazgan oradan geliyor. ‘Kara’ da tenimizin renginden. Halfeti’de yalın halli ve takı almış şekliyle Yazgan soyadı çok. Açık ten renkli oldukları için Akyazganlar diye de bir sülale var. Karayazganlardan akademik çevrede olanlar kısıtlı olmakla birlikte Yazganlar ve Akyazganların bundan bir önceki kuşağında (şu an 70 yaş civarında olanlar ve onların bir önceki kuşağı) çok sayıda başarılı kişi var. Bu da Yazgan soyadının yazmak, okumak ya da üst derecede memur olmaktan geldiğinin kanıtı olabilir.” (Ayşegül Karayazgan)

Küçükala: “Ailemiz Muğla’nın Fethiye ilçesinin Atlıdere köyünden gelmektedir. Ve annem ve babam halen orada ikamet etmektedir. Zaten küçük bir aile olduğumuz için çok fazla dışarı açılım olmamıştır. Sadece akrabalarımızdan birkaçı sadece memuriyet dolayısıyla Fethiye dışına çıkmıştır.

Ailemizin bireylerinin vücutlarında kir gibi, deri renginin biraz koyusu lekeler bulunmaktadır. Bu lekelere halk arasında ‘ala’ denir. Şu an benim vücudumda da o lekelerden var. Bizdeki lekeler küçük olduğu için Küçükala denmiştir. Köyümüzde Büyükala soyismine sahip kişiler de bulunmaktadır.” (Bekir Küçükala)

Kocaoğlan: “Babaannemin kızlık soyadı Kocaoğlan; bir çerçi imiş bu adam, yani dedemin dedesi oluyor, 9 ayrı köyde 9 eşi varmış ve bölgenin en iriyarı ve bıçkın adamlarından biriymiş.” (Sadık Cem Topçuoğlu)

Başak: “Bizim soyadımızı alan babamın dedesinin lakabı Başak’mış. Büyükdedemin temiz, pak, nur yüzlü, ak sakallı, gençliğinde sarışın bir insan olduğu ve çevresinde de sevilen ve sayılan kişiliği nedeniyle Başak lakabını almış. Dedem de böyle tanındığı için Başak soyadının tanıtıcı en iyi isim olduğunu düşünmüş ve soyadımız Başak olsun demiş.” (Hakan Başak)

Pala: “Ailemiz bıyıklı olduğu için soyadımız Pala.” (Emine Pala)

Sarı: “Babamın dedesi sarışın olduğu için Sarı soyadını almışız.” (Cansu Sarı)

Gülle: “Gülle soyadı, babamın dedesinin babası güçlü ve gülle gibi biri olduğu için alınmıştır.” (Melek Gülle, 7. sınıf)

Uzun: “Benim soyadım Uzun. Bu Uzun soyadı bana dedemin dedesinin dedesinin diktiği bir ağacın uzun yıllar yaşaması, çok uzun ve köyün en uzun yıllar ayakta kalan en büyük ağacı dedemin bahçesinde bulunduğu için soyadımız Uzun’dur. Şimdiye kadar soyadımı hiç araştırmamıştım. Ayrıca Soyadı Kanunu çıktığında köyün en yaşlısı bizim aileden olduğu için soyadımız Uzun olmuş.” (Elif Uzun, 7. sınıf)

Akbaş: “Dedemin dedeleri varlıklı insanlarmış. Tarıma elverişli toprağa sahiplermiş. Bu nedenle bağda, bahçede çok çalışırlarmış. Çok genç yaşta saçları ağarırmış. Ailenin tüm erkeklerinde bu böyle devam etmiş. Lakapları olan Akbaşlar, Soyadı Kanunu ile birlikte Akbaş olarak resmiyete dökülmüştür.” (Şebnem Akbaş)

Boylu: “Büyük dedemin boyu çok uzunmuş, yaklaşık 2 metre 10 santimetre kadar. Bu yüzden ona Boylu soyadını vermeyi uygun görmüşler. Zaten önceden de Uzun Ahmetler sülalesi olarak bilinirmiş dedelerimin dedeleri.” (Esra Boylu)

Akyüz: “Nüfus memurları köyde muhtarlar vasıtasıyla halkı kahvelerde toplayarak soyadı tespitlerini yapıyorlarmış. Nüfus memurunun soyadı tespiti için dedemin babasının köyüne geldiğinde mevsim yazmış. Dedemin babası olan Ömer, harman dövüyormuş. Eve döndüklerinde köy bekçisi kapıya gelerek ‘Kahveye gel Ömer Ağa, soyadın belirlenecek’ demiş. Bunun üzerine Ömer kahveye gitmiş. Görevli memur ismini okuyup çağırdığında soyadının tespiti için yanına gitmiş. Görevli memur ona yaşlı olması ve saçı ve sakalının beyaz olması nedeniyle ‘Ömer Dede, sana Akyüz soyadı yakışır. Gel sana Akyüz soyadını verelim’ demiş. Gerçekten de Ömer Dede, beyaz sakallı, yüzü ak bir kişiymiş. O da bu soyadını sevmiş ve nüfus memurunun bu önerisini kabul etmiş, böylece ailemizin soyadı Akyüz olmuş.” (Seda Akyüz, Gelibolu, Çanakkale)

Küçük: “Bizim Küçük soyadını almamızın sebebi, Bulgaristan’dan Eskişehir’e göç eden ailemizin başında bulunan büyük babaannemin boyunun kısa olmasıdır.” (Seda Küçük)

Güzel: “Annemin babası Tokat’ın Reşadiye ilçesi Gök köyünde yaşarmış. Soyadı Yasası’nın çıkmasıyla köyümüze gelen nüfus müdürüne ne söyleyeceğini tam kestiremezken bir köy büyüğü ‘Oğlum Ali, senin soyadın Güzel olsun’ demiş. Bunun sebebi ise dedemin sarı saçlı, mavi gözlü ve uzun boylu olması ve köyde dedemdeki fiziksel özelliklere sahip insan bulunmamasıdır.” (Köksal Atmaca)

Akça: “Recep Bey’in kusuru ırsi olarak saçlarının ak olmasıdır. Hatta kaşları, kirpikleri, sakalları bile aktır. Ona Akça diye hitap ederler, Akça yukarı, Akça aşağı... Recep Bey ise halinden memnundur, bir şikâyeti yoktur. Alışmıştır bu isme. Bu yüzden olsa gerek Soyadı Kanunu çıkınca kendine Akça ismini seçmiştir.” (Ayşe Karakoç)

Turp: “Bu soyadı Karadeniz Bölgesi’nde Giresun ilinde yaşayan bir aileye ait. Kendileri çok sağlıklı olmaları ve çok uzun yaşamalarıyla köye nam salmışlar. Hatta köydekiler olayı abartıp bu uzun ömrü ailenin kulaklarının çok büyük olmasına bağlamışlar. Büyükanneleri 95 yaşına kadar yaşamış; bunun yalan olduğunu, aslında büyükannenin yüz yaşını aştığını söyleyenler de az değildir. Ailenin bu kadar uzun yaşaması, turp gibi sağlam olmaları, yaşlarına rağmen sıhhatlerinden bir şey kaybetmemeleri onlara Turp lakabını getirmiş. Soyadı Kanunu çıkınca muhtar ‘Sizin soyadınız Turp olsun’ demiş.” (Kerime Gökler)

Gökler: “Ailece İstanbul’a yerleşmeden önce Karaman’da yaşardık. Büyükdedelerim Karaman’ın yerlilerindendir. Akrabalarım, özellikle dedem ve kardeşleri köylerinde boyları, irilikleriyle tanınırlar. Köyün en uzunu olmak onlar için o zaman büyük avantajmış. Bununla gurur duyar, övünürler. Hatta köyün kızları şu boylular geçse de görsek derler. Dedemin babası Hasan, Uzun Hasan, hatta Göğe Yakın Hasan olarak tanınırmış. Halk bu olayı abartmış tabii. Bizim ailedekiler artık farkında olmadan bir lakaba sahip olmuş. Soyadı Kanunu daha çıkmadan onlar lakaplarıyla anılırken Gök adını sevmişler. Yasa çıkınca bu ad onların soyadı olmuş.” (Kerime Göker)

Karakaş: “Babamın büyük dedesinin kaşları kara olduğu için Karakaş soyismini almışız.” (Burcu Karakaş, İstanbul)

Kütük: “Ben annemin soyadının hikâyesini anlatacağım. Annemlerin soyadı Kütük. Dedemin dedesinin babası (?) padişaha karşı çıktığı için Trablusgarp dolaylarına sürülmüşler ailecek. Mustafa Kemal Atatürk Trablusgarp’a savaşa gittiğinde bu aile kendisine çok destek olmuştur. Aslında, şöyle baktığınızda, bir ailenin verdiği destek az gözükebilir ama kendileri çok kalabalık bir aileymiş. Örneğin, hâlâ devam eden bir gelenek, annemler 10 kardeş... Kurtuluş Savaşı sırasında Atatürk başa geçince kendisine destek olan bu aileyi Türkiye’ye getirtmiş; Soyadı Kanunu’nda da heybetli görünüşleri, köklü ve kalabalık oluşlarından dolayı kendilerine Kütük soyadını vermiş.” (Buket Baran, Kırşehir)

Tunçal: “Ben Çanakkaleliyim, fakat ailemiz Bulgaristan’ın Kırcaali kasabasında yaşıyormuş, o zamanlar Bulgaristan toprakları Osmanlı devletine bağlı imiş. Dedemin dedesi bu kasabada çok ünlü bir pehlivanmış. Adı da Salim’miş. Balkan âdetleri gereğince her sene şenlikler, güreş turnuvaları düzenlenirmiş. Büyük büyük dedem olan Salim Pehlivan da her güreşe katılır, tuttuğunu yere serermiş. Daha sonra onun oğlu olan Halim Pehlivan da babasının şanını devam ettirmiş. Bu pehlivanın da bileği çok kuvvetliymiş. Civarda herkes onları tanırmış. Halim Pehlivan zamanında çıkan Soyadı Kanunu ile bizim aileye Tunçel soyadını vermişler. Halim Pehlivan’ın oğlu olan dedemin zamanında ise nüfus memurunun dikkatsizliği yüzünden isim kayıtlara Sadık Tunçal olarak geçmiş.” (Sinem Tunçal)

Bazen de başkasının görünümü soyadına yansımış:

Karakaya: “Karakaya soyadı bize şöyle gelmiştir: Soyadı Kanunu’nun çıktığı sırada babamın akrabalarından biri soyadı yazdırmaya gidiyormuş. Bu adam iri yapılı, uzun, kısacası kaya gibi bir adammış. Esmer, kaşları kara bir adammış. Orada çalışan biri ona ‘Sen kaya gibi adamsın ve esmersin, sana Karakaya soyadını verelim’ demiş. Bu adam da bunu kabul etmiş ve soyadımız Karakaya olarak gelmiştir. Bu bilgiyi babamdan aldım; babam bu kadarını biliyormuş.” (M. Furkan Karakaya)

Hal, tavır ve mizaçtan kaynaklanan soyadları

Kaya: “Osmanlı’nın son döneminin, Milli Mücadele’nin ve Cumhuriyet döneminin önde gelen siyasetçilerinden, Atatürk’ün itimat ettiği yakınlarından ve Atatürk dönemi boyunca İçişleri Bakanlığı yapmış olan Şükrü Kaya, İstanköylüdür. İstanköy, o yıllarda Osmanlı devletinin bir parçasıydı. Şükrü Kaya’nın babası İstanköy’ün müftüsüydü, bu sebeple aile Müftüzade olarak biliniyordu. Şükrü Kaya önce İstanköy’e, ardından da Midilli İdadisi’ne gidiyor. Ondan sonra İstanbul’da Mekteb-i Şahane’ye yani Galatasaray’a girdiğinde okula Müftüzade olarak kayıt yapılıyor. Okulda öğrencilerin birbirlerine isim takmaları bir gelenek, birbirlerine bu takma isimlerle hitap ediyorlar. Şükrü’ye de Kaya adı takılmış çünkü sert mizaçlı, kararlı ve azimli. Galatasaray’dan sonra Şükrü (Müftüzade) İstanbul’da Hukuk Mektebi’ni (1908), sonra da Sorbonne Hukuk Fakültesi’ni bitiriyor. Paris’te Hukuk Fakültesi’ne kayıt yaptırırken Kaya soyadı ile, yani Galatasaray’daki lakabı ile kayıt yaptırıyor. Yıllar sonra Soyadı Kanunu çıkınca da Kaya adını soyadı olarak alıyor.” (Kaya ailesinden naklen)

Karakuş: “Dedemin babası yalnız yaşarmış ve akli dengesi yerinde değilmiş. Evinde siyah kuşları varmış. Soyadını söyleyemediği için ve siyah kuşları olduğu için ona Karakuş soyadını vermişler.” (Derya Karakuş)

Kırbaç: “Bugünkü Yunanistan sınırları içinde kalan Selanik’in bir kasabası olan Kılkış’ta bir Kırbaç Ağa varmış. Sert mizacı, heybetli görünümü ve belki de elinde tuttuğu kırbacıyla etrafındaki insanlar kendisinden pek çekinirler, korkarlarmış. Bunlardan dolayı da kendisine bu ad uygun görülmüş ve Kırbaç Ağa namıyla tanınmış. Bu kişi benim dedemin babasıymış. Dedem, Balkan Savaşları esnasında Türkiye’ye Adapazarı’na gelmiş ve yerleşmiş. Soyadı Kanunu çıkınca dedem bu soyadını almayı

istemiş ve almış. Doğrusu benim mizacıma çok uygun olmayan bir soyadı taşıyorum ama dedem öyle uygun görmüş.” (Selçuk Kırbaç)

Açıkgöz: “Bizim soyadımız Açıkgöz’dür. Bizim ailede eski zamanlarda insanlar köylerinde insanları dolandırırlarmış. Hep ortalığı karıştırarak köyün düzenini bozarlarmış. Eski zamanlarda bizim soyumuzdaki insanlar pek de sevilmezlermiş. Soyadı Kanunu çıktığında Açıkgöz soyadı verilmiş. Ama benim doğduğumdan beri pek de kurnazlık, insanlar tarafından sevilmemezlik yoktur. Babamın dayısı hariç: Kastamonu’da peynir fabrikası kurmuş; peynir fabrikasından başka her şeye benziyor. Bir de imam olacak. Bunlar ama benim suçum değil. Çünkü insanların yapısını ben değiştiremem ki. Ben de kendimi hiç kurnaz hissetmem.” (Cihan Açıkgöz)

Hovardaoğlu: “Babamın dedesi gömleği hep dışarda gezermiş. Bu yüzden babamın dedesine Hovarda diyorlarmış. Hovardaoğlu olarak kalmış.” (Gözde Hovardaoğlu)

Kekeç: “Aileye soyadını memurlar vermiş. Ailenin üyelerinden karşılaştıkları kişilerin kekelediğini ve peltek olduklarını görünce Kekeç soyadını vermişler.” (derleyen Sibel Palandöken)

Erken: “Dedemin dedeleri ve daha büyükleri her sabah hep erken kalkarlarmış. O zamanlar yaşam şartları zormuş. Ve insanlar erken kalkmak zorundalarmış. Ama bizim sülalemizdekiler daha erken kalkarmış ve herkesten çok çalışırmış. Herkesten önce kalktıkları için erken soyadını uygun görmüşler. Ve soyadımızı Erken koymuşlar.” (Nur Erken)

Şeker: Dedemin dedesi çok sevilen, güler yüzlü, yardımsever bir kişiymiş.

Soyadı Kanunu çıktığı zaman köydeki komşular ‘Bu şeker gibi bir adam, soyadı da Şeker olsun’ demişler. Bu yüzden soyadımız Şeker olmuş.”

Güler: “Dedem 1954 senesinde Yugoslavya’dan Tekirdağ ilinin Muratlı ilçesine göçmen olarak gelmiş. Nüfus idaresine kaydolmak için gittiğinde soyadını sormuşlar. Yugoslavya’da soyadı kanunu yokmuş. Dedem, ne olduğunu anlayıp düşünürken memur bir kere daha sormuş; o da gülümsüyormuş sürekli. Memur, ‘Güler soyadına ne dersiniz?’ diye dedeme sormuş ve o da kabul etmiş ve soyadımızı almışız.” (Oruç Evren Güler).

Güler: “Dedemin babasına halk arasında çok güleç, pasif ve neşeli bir insan olduğu için mütebessim deniyormuş. Soyadımız Güler olarak verilmiş.” (Simge Güler)

Güleryüzlü: “Bize de Güleryüzlü soyadı verilmiştir. Bu kelimenin verilmesinde ailemin çok güler yüzlü, misafirperver ve iyi insanlar olmaları etkiliydi.” (Merve Betül Güleryüzlü)

Gül: “Benim dedemin dedesi köyünde herkes tarafından sevilen, sayılan, saygı gören biriymiş. Köylüler tarafından gül gibi adam olarak nitelendirilirmiş. Dedemin dedesi bu olaydan esinlenerek soyadının Gül olmasına karar vermiş.” (Halis Gül)

İnce: “Dedelerimizin dedeleri âlim insanlarmış. Çok okur, çok düşünürlermiş. Her mevzuya da çok kapsamlı bir şekilde düşünerek yaklaşırlarmış. O yüzden de İnce soyadını almışlar, ince düşündükleri için.” (Ufuk İnce)

Yırtıcı: “Büyük dedem Ali’ye yapısı bakımından Koca Ali lakabı takılmış. Her istediğini yapan, yapamayınca yakan yıkan bir insanmış. Bu sebeple Soyadı Kanunu gelince kendisine Yırtıcı soyadı verilmiş.” (Elife Yırtıcı)

Girgin: “Dedemin dedesi köyde girişkenliği ve insanlarla ilişkilerinde çabuk kaynaşmasından dolayı ailemize Girgin soyadı verilmiştir.” (Müge Girgin)

Sormaz: “Büyük dedemiz kimseye hiçbir şey sormadan, akıl danışmadan hareket ettiği için soyadımız Sormaz olmuş.” (Fatma Sormaz)

Pişkiner: “Babamın büyükbabaları Arnavutluk’tan İstanbul’a gelmişler. İstanbul’da büyük dedemleri Tiranlı Abdullah oğlu Fahri, Tiranlı Abdullah oğlu Şeref şeklinde çağırırlarmış. Çok geniş olan bu sülale birçok genç erkeğini savaşta şehit vermiş. Yıllar sonra Soyadı Kanunu ile birlikte aile soyadının ne olabileceğini düşünürken, ‘Biz savaşta ailemizden çok insan kaybettik, soyadımız Eroğlu olsun’ demiş aileden biri. Aile büyüklerinden biri, ‘Biz olgun insanlarız, kaybettiklerimiz için hayıflanmayız, soyadımız Pişkiner olsun’ diye müdahale etmiş. Sonunda, anlamı ‘olgun erkek’ olan bu soyadını seçmişler.” (Gamze Pişkiner)

Karadayı: “Babamın dedesi olan Abbas Bey, Erzurum’da tanınmış bir kişiymiş. Erzurum Emniyet Müdürlüğü yapan Abbas Bey Atatürk’ün yakın arkadaşıymış; öyle ki, Komiser Abbas Bey Erzurum Kongresi’nde yer almış. Abbas Bey’e bulunduğu yörede ‘dayı’ şeklinde hitap ederlermiş. Abbas Bey Kurtuluş Savaşı’nda gözü karalığıyla dikkat çekmiş ve halkın sevgilisi olmuş, bu nedenle Abbas Bey’e artık Karadayı denilmeye başlanmış.” (Selman Karadayı)

Çetin: “Soyadı hikâyemiz yaklaşık 40 sene evvel dedemlerin Makedonya’dan Türkiye’ye gelmesiyle başlar. O zamanlar orada böyle bir zorunluluk olmadığından dedemlerin soyadı da yokmuş, ancak, buraya gelmeleriyle birlikte bir soyadı almaları gerekmiş ve dedem Nüfus Müdürlüğü’nün yolunu tutmuş. Oradaki nüfus memuru herhangi bir soyadı uydurmak zorunda kalmış. Bunu da dedemin suratına bakıp, ‘Amca sen çok çetin bir adama benziyorsun. Bu yüzden senin soyadın Çetin olsun’ diyerek yapmış. Dedem, bildim bileli her zaman ciddi, her zaman kolay kolay teslim olmayan, dediğim dedik bir adamdı. Kısacası zor bir insandı. Sanırım bu soyadı onu çok iyi ifade ediyor.” (Sevda Çetin, Makedonya, Bitola)

Bilgili: “Büyük dedemler Hatay, Yayladağı Gözlekçiler köyünde oturuyorlarmış ve bu köyün birinci derecede danışma mercisiymişler. Konu ne olursa olsun gerek dini, gerek siyasi, eğitim, tarım vs köylü gelip büyük dedem ve eşinden tavsiye alırmış. Bizimkilerin de maşallahı varmış hani, her konuda mutlaka tutarlı bir açıklama, yazılı bir kaynak, sağlam bir bilgi verirlermiş köylüye. Köylüler arasında bizimkiler için ‘Ne kadar bilgili bir aile, her konuda bilgi sahibiler’ diye laflar dolaşmaya başlamış. Bu laflar dolaşırken bizimkilerin de soyadı, Soyadı Kanunu ile Bilgili olarak tescillenmiş.” (Mehmet Bilgili, derleyen Merve Özdemir)

Aydın: “Selçuklu Hatuniye Vakfı dahilinde bulunan Ilışar köyü ahalisinden Velioğulları’nın soyundan gelmekteyiz. Benim dedemin dedesi köyün bilge kişilerindenmiş. Köydeki kişilerin bir sorunu olduğunda doğrudan ona gider, sorunlarını onunla paylaşırlarmış. Bu nedenle köy halkı ona aydın, ileri görüşlü, bilge insan derlermiş.” (Asiye Aydın)

İşitmez: “Benim ailem Tunceli’nin Ovacık ilçesinin Munzur köyündendir. Köyümüz gerçekten çok güzeldir. Her ne kadar gitmesem de internet

sitesinden, televizyonlardan gördüğüm kadarıyla gerçekten çok harika bir yer. Köyde ihtiyar meclisinde bulunan büyük büyük dedem o zamanlar herkes tarafından tanınan bir kişilik. Büyük büyük dedem o zamanlar ihtiyar meclisinde işine gelenleri duyarmış, işine gelmeyenleri duymazlıktan gelirmiş. Bu böyle sürmüş gitmiş. Büyük büyük dedem de bir gün soyismi almak için mahkemeye başvurmuş. Büyük büyük dedem işine gelmeyeni duymadığından onlar da bize bu soyadını –İşitmez– vermişler.” (Akın İşitmez)

Dimez: “Dimez soyadı annemin kızlık soyadı. Aslında Demez’dir. Ancak kütüğe Dimez diye yansımıştır. Dimez ailesi çok iyi sır tuttukları için hiçbir şey demez diye kalmış.” (Elif Tuğçe Semercioğlu)

Akça: “Dedemin dedesi titiz ve temizmiş.” (Emirhan Akça)

İnan: “Babamın dedesi inançlı anlamını kısa olarak düşünmüş, inan kelimesini bulmuş.” (Rüya İnan)

Kesik: “Gümüşhane’nin Kelkit ilçesinin Balahor köyünde üç erkek kardeş olarak yaşıyorlarmış. Bunların biri dedemin dedesiymiş. Bu kişi deli dolu ve tuttuğunu koparan bir kişi olarak tanınırmış ve buna köylüler Kesik Ferhat lakabını takmışlar. Ferhat Dede köyün ağasının kızını kaçırmış ve bunun üzerine Ferhat Dede ile köylüler arasında bir tartışma çıkmış, Ferhat Dedem de o köyden ayrılmaya karar vermiş. Daha sonra Erzincan’ın Refahiye ilçesinin Ofuz –şimdiki adıyla Alapınar– köyüne yerleşmiş ve soyadını da Kesik olarak nüfusa kaydetmiş.” (Rüçhan Kesik)

Polat: “Bizim sülalemiz lafını esirgemezmiş. Bu yüzden Polat demişler.

Babamın babasının dedesi koymuş. Adı Rüştü'ymüş. 87 yaşında ölmüş." (Eyüp Polat)

Kay: "Dedemin babası çok çevik, çok atikmiş. Bir zor durum olunca hemen sıvışırmış. Sıvışırken de 'Ben buradan kayıyorum' dermiş. 'Kayıyorum' sözünü, ben buradan gidiyorum anlamında kullanırmış. Soyadı Kanunu çıktıktan sonra memurlar gelince soyadımızı Kay koymuşlar." (Musa Kay)

Doğan: "Dedemin babası çok hızlı hareket edermiş. Bu sebeple lakabı Doğan olarak biliniyormuş. Daha sonra bu lakap soyadımız olmuş." (Osman Doğan)

Şahin: "Büyükbabamın dedesi Keleş, Altınmeşe köyünün en sert adamıydı. Onunla konuşmak cesaret işiydi. Öyle sert ve yüksek sesle konuşurdu ki insan onun karşısındayken ne söyleyeceğini unuturdu. Görünüşte ufak tefek, çelimsiz bir adamdı. Ama göründüğü gibi mi her şey? O ufak tefekliğin altında insanı ürküten bakışları ve yüksek sesi vardı. Çok az güler ve çok az konuşurdu. Ama çok döverdi. Dövdüğünde de kim olduğuna pek dikkat etmezdi. Sanki o kişiyi parçalayacakmış gibi. Ve bu haliyle tıpkı yırtıcı bir hayvanı yani şahini andırıyordu. Şahin de nihayetinde ufak tefek denilecek kadar küçük bir kuştur. Demin söylediğim gibi her şey göründüğü gibi değil. Şahin, yakaldığı avını o keskin tırnaklarıyla paramparça ediverir. İşte büyükbabamın dedesi Keleş, şahin gibi bir adamdı. Böyle derken, Soyadı Kanunu çıkarken ve her aileye soyadı verilirken büyükbabamın dedesi kişiliğine en yakın olan ismi, yani Şahin'i kendine seçmiştir. Çünkü onun soyunda sertlik ve yırtıcılık vardır. Ona da en çok yakışan budur sanırım." (Sevda Şahin)

Atlı: “Baba tarafından Kahramanmaraşlıyız. Babamın dedesi Ali Bey, orada tanınmış bir ağaymış. Bir atı varmış ve hiç olduğu yerde durmaz, sürekli atı üzerinde dolaşırmış. Atıyla dağlara gidip günlerce gelmediği olurmuş. Daha sonra Soyadı Kanunu çıkınca Atlı soyadını almış.

Soyadı Kanunu’ndan önce Ali Bey, Milli Mücadele yıllarında da Fransızlara karşı etkin bir isimmiş. Maraş’ta düşmana ilk kurşunu sıkan Sütçü İmam’ın kullandığı tabancanın kendisine büyük dedem tarafından temin edildiği söylenir ama bu ne kadar gerçek, ne kadar efsane bilemiyorum.” (Altay Atlı)

Yedek: “Yedek soyadımız Artvin’in Ardanuç ilçesi, Anaçlı köyündeki dedelerimizin birinden kaynaklanmaktadır. Aslında Yedekçi olması gereken soyadımızın hangi dedemizden kaynaklandığını babamı erken yaşta kaybettiğimiz için öğrenemedim. Belki o da bilmiyordu. Fakat anlatılan öykü kısaca şöyle: Köyün ileri gelenlerinden biri olan dedemizin, köyümüzün o zamanki ekonomik durumunun ilerisinde bir yaşam sürdürdüğü bilinirmiş. O kadar zenginmiş ki sahip olduğu her şeyden iki tane varmış. Her şeyin yedeğini bulundurumuş. Hatta en yakın komşu köye bile gitse bindiği atın terkisinde ikinci bir atını da götürürmüş. Bu davranışı nedeniyle kendisine ‘yedekçi’ lakabı verilmiş. Çocukları, torunları da zamanla Yedekçiler olarak anılır olmuş. Soyadı Kanunu çıkınca nasıl olmuşsa nüfus memuru Yedek soyadını yazmış, Yedekçi yazmamış.

Benim bildiğim öykü bu. Babamı ben çocukken kaybettiğimiz için soyadımızı borçlu olduğumuz bu dedemizin yedek bir eşinin olup olmadığını sormak fırsatını bulamadım. Fakat bu kadar düşünceli birinin zamanın uygulamalarına göre belki de eş bakımından yedeğinin de yedeği olabilirdi, diye düşünüyorum. Bu düşüncemden sonra somut bir açıklamayı da eklemem gerekiyor: Bugün bizim soyumuzdan gelen hiçbir erkek yedek bir eşe sahip değildir.” (Ali Haydar Yedek)

Aşnaz: “Dedemin dedesi lezzetli ve tatlı yemekleri yemek istemediği, diğerlerine naz ettiği için bu soyadını almışız.” (Merve Aşnaz)

Akçan: “Baba tarafım Kırımlı. Sanırım Akçan, alnı ak, dürüst anlamında.” (Leyla Tepedelen)

Tırış: “Tırış kelimesi eskiden çok inatçı ve hırslı kişiler için kullanılırmış. Benim dedelerim de bu özelliklere sahip olduğundan Tırış soyadını almışız.” (Gamze Tırış)

Çapkın: “Dedemin anlattığına göre dedemin dedeleri uzun boylu, renkli gözlü, gür saçlıymış. Çevredeki insanlar dedelerimin bu görünümünden dolayı onları Çapkın lakabıyla tanırlarmış. Daha sonra Çapkın soyadımız olmuş.” (Hülya Çapkın)

Duran: “Babamın dedeleri çok yavaş hareket edermiş. Bu sebeple soyadımız Duran oldu.” (İsa Duran)

Duran: “Babamın dedesi kimsenin işine karışmadığı için soyadımız Duran olmuş.” (Hatice Duran)

Cansever: “Can insan anlamında kullanılmıştır. Çok misafirperver olduğumuz ve canları incitmediğimiz için Cansever soyadını almışız.” (Sıddık Cansever)

Ağralı: “Rahmetli dedem Nuri Bey ve babası her işlerinde ağır hareket ettikleri ve işlerini ağırdan aldıkları için Ağıralı olarak bilinirlermiş. Ancak nüfus memurlarınca Ağralı şeklinde kaydedilmiştir.” (Nazmi Ağralı)

Acar: “Dedemin dedesi çok atılgan ve atik olduğu için soyadımız Acar olmuş.” (Ali Acar)

Çetin: “Dedemin dedesinin adı Çetin olduğu için soyadımız onun anısına Çetin olmuş.” (Ece Çetin)

Özhan: “Eski zamanlarda başka yerlerden gelenler bizim aile evinde ağırlanırmış. Yemek, su, yatak gibi gereksinimleri karşılanırmış. Parasız tabii... Sonra Soyadı Kanunu çıktığı zaman etrafımızdakiler (komşular, tanıdıklar...) bizi yani eski dedelerimizi anlatmışlar. Soyadını koymak için gelen heyet de ‘Size en çok Özhan soyismi yakışır’ demişler.” (Şilan Özhan, 7. sınıf)

Şen: “Soyadı Kanunu gelmeden önce herkesin soyadı Güler’di. Ama Soyadı Kanunu gelince Şen oldu. Şen, dedelerimizin dedelerinin soyadıydı. Şen olma sebebi de bizim dedelerimiz çok sevecendi, mutlu, şen idi. O yüzden Şen oldu.” (Reyhan ve Seyhan Şen, 7. Sınıf)

Şengül: “Erzincan’ın bir köyünde yaşayan dedem ve ailesi son derece mutlu, şen, etrafına neşe saçan insanlarmış. Bu sebeple onlara Şengül soyadı verilmiş.” (Gökçe Şengül)

Tezcan: “Dedemin dedesi imam olduğu için soyadları İmamoğlu imiş. Dedem kardeşleriyle aynı soyadı taşımak istememiş. Zaten eskiden beri ailemizdeki erkeklerin elleri çok çabukmuş ve çalışkanlarmış, işlerini zamanında yapar ve hiç aksatmazlarmış. Hem çalışkanlıklarıyla hem de çok

çabuk sinirlenip, bir anda eski hallerine dönmeleriyle tanınan dedemler, soyadlarının Tezcan olmasına karar vermişler.” (Burcu Tezcan)

Çalışan: “Soyadımız, dedemin babasının çok çalışmasından geliyormuş. Ne iş yaptığını sorduğumda ticaret dediler, sanırım iplik ticareti yapıyormuş. Çok çalıştığı için Çalışan demişler.” (Şeyma Çalışan)

Sertbaş: “Babamın dedesinin işitme problemi olduğundan etrafındaki konuşmaları net olarak algılayamaz ve bunun sonucunda etrafındaki kişilere kaba davranırmış. Babamın dedesinin bu davranışından dolayı ailemize Sertbaş soyadı verilmiş.” (Mustafa Sertbaş, Edirne, Uzunköprü, Kurdu köyü)

Güven: “Büyükbabamın babası ailesiyle 1915’li yıllarda Selanik’ten Türkiye’ye göç etmiş. Silivri’ye bağlı Sinekli köyüne yerleşmiş. İmam olarak görev yapmış. Aynı zamanda köy okulunda öğretmenlik yapıyormuş. Bulgarca, Yunanca ve Fransızca biliyormuş. 1934 yılında Soyadı Kanunu çıkınca, güvenilir bir kişi olduğundan Güven soyadını almış.” (Berna Güven)

Uçkaç: “Osmanlı devletinin son dönemlerinde yaşamış Mustafa adında bir eşkıya varmış. Devlet otoritesine karşı çıkıp isyan edermiş. Devrin padişahı kendisini yakalatmaya çalışmış fakat eşkıya sürekli kaçmayı başarmış. Bir dağdan bir dağa uçar gibi hızlı geçermiş. Çevresinde ‘Uçkaç’ Mustafa olarak tanınırmış. Uçkaç lakabı Soyadı Kanunu’nun çıkmasıyla çocukları tarafından soyadı olarak alınmış.” (nakleden İnci Okumuş)

Durgun: “Bizim atalarımız Orta Asya’da ip işleriyle uğraşırlar; kendirden halatlar yapıp, urgan yapıp bunları satarlarmış. Bu yüzden o coğrafyada Kendirci sülalesi olarak anılırlarmış. Zamanla yaşanan sorunlar onları yeni

yerlere göç etmeye mecbur kılmış. Atalarımız da Orta Asya'dan kalkıp Sivas'ın Zara ilçesinin Kaplan köyüne yerleşmişler. Anadolu'ya yerleşen yedi kardeş kendilerine ait haneler kurmuşlar. Zamanla aile çoğalarak yüz elli haneli bir köy oluşturmuş. Aile burada onlara lakaplarını veren kendir işiyle uğraşmayıp çiftçilik ve hayvancılık yaparak geçimlerini sağlar. Meclisten Soyadı Kanunu çıkar. Bizimkiler yedi kardeş, doğal olarak yedi ayrı karakter ve özellik. Bunlara göre de her kardeş ayrı bir soyadı alır. Bunlar Ata, Yaşar, Döner, Koşar, Kaplan, Durmaz ve Durgun. Bize soyadımızı veren ailenin de en büyük kardeşi sakin, sessiz ve çok olgun biriymiş, ailede son sözü o söylermiş ve bir konuşur pir konuşur cinstenmiş. Böylece onun devam ettireceği nesle Durgun soyadını koymuşlar." (Safiye Durgun)

Yıldızkapan: "Yıldızkapan soyismi anne tarafımın soyadı. Benim anneannemi ve dedemi tanıma şansım hiç olmadı. Annem 7 yaşındayken birer ay arayla vefat etmişler. Birbirlerini seven insanlar peş peşe ölürlür dedikleri demek ki doğruymuş. Rahmetli anneciğimin anlattığı kadarıyla da Erzurum'un en zengin ailelerinden biriymişler. Çok sevilen, sayılan, ihtiyacı olanlara inanılmaz gizlilikle yardımlarda bulunan çok muhterem kişilermiş. Dedem nerede değerli arazi veya mülk varsa kaçırmaz, gider orayı alırmış. O yüzden de dedeme Yıldızkapan lakabını yakıştırmışlar. Durum böyle olunca dedem de soyismini bu şekilde kaydettirmiş. Ben tanımadığım fakat çok benzer tarafım olan anneannem ve dedemin soyadını almakla çok mutlu olduğumu belirtmek isterim. Çünkü onların hiç erkek çocukları olmamış. Sadece annem varmış ve şimdi ben; ileride razı edersem belki bir de oğlum." (Şenay Yıldızkapan)

Alkan: "Dedemin dedesi yaklaşık 130 yaşına kadar yaşamış. Bu yüzden kanında hiç kötülük olmadığı düşüncesiyle Alkan yani berrak, saf kan anlamına gelen bu soyadını almış." (Neşe Alkan, İstanbul)

Özüak: "Ailem, Soyadı Kanunu çıkmadan önce Hacı Abidinzade sülale

ismini kullanıyormuş. Daha sonra Soyadı Kanunu çıkınca Bilgiç soyadını almaya karar vermişler. Ancak çok burnu büyük görünürüz endişesiyle bu soyaddan vazgeçip Özüak soyadını almışlar.” (Hande Özüak, İstanbul)

Çeker: Çeker ailesinin soyadının öyküsü, Selanik göçmeni Demir Çeker’in, ağabeyi İbrahim Çeker’le yemek sofrasında gerçekleştirdiği bir sohbetten gelmektedir. Demir Bey, ağabeyi İbrahim’e hangi soyadını alacaklarını sorduğunda, ‘Biz hep rakı çekiyoruz, soyadımız Çeker olsun’ yanıtını almıştır.” (Alper Çeker)

Nesin: “1934 yılında Soyadı Kanunu çıktı, her Türk kendine bir soyadı alacaktı. Herkes kendi soyadını kendisi seçtiği için insanların bütün gizli aşağılık duyguları ortaya çıktı. Dünyanın en cimrileri ‘eliaçık’, dünyanın en korkakları ‘yürekli’, dünyanın en tembelleri ‘çalışkan’ gibi soyadları aldılar. Bir mektup yazabilecek zamanda ancak imzasını atabilen bir öğretmenimiz kendisine ‘Çevikel’ soyadını almıştı. Irkçılığın yayıldığı günler olduğundan, özellikle Türklüğü karışık olanlar ırkçılığı anlatan soyadlarını kapışıyorlardı. Her türlü yağmada hep sona kaldığım için güzel soyadı yağmasında da sona kaldım. Bana, ortada böbürlenebileceğim bir soyadı kalmadığından, kendime ‘Nesin’ soyadını aldım. Herkes ‘nesin’ diye çağırdıkça ne olduğumu düşünüp kendime geleyim istedim.” (Aziz Nesin)

Meslek ve meslek bağlantılı soyadları

Saka: “Ahmet Efe’nin ailesi rivayete göre Horasan’dan Aydın’a gelmiş. Ailesinden pek çok kişiyi Çanakkale başta olmak üzere çeşitli savaşlarda kaybetmiş. Tam beş evlilik yapıp, her cepheye gidişinde eşlerini boşamış, gidip de dönmemek var diye... Son evliliğini Çakır Durmuşlardan Gülizar ile yapmış. Gülizar beş erkek çocuğa, kocası cephede ya da dağdayken tek başına bakmış, başlarında tüfekle beklemiş...

Dağa çıkan Ahmet Efe, Yörük Ali’ye katılmış, süvaribaşı olarak dağda yaşamış... Savaşın bitimiyle şehre inen Ahmet Efe çeşitli işler yaptıktan sonra şehrin su dağıtımını üstlenmiş ve Aydın’ın sakası olmuş. Soyadı Kanunu’yla birlikte Saka soyadını almış. Saka Ahmet Efe ve Çakır Gülizar’ın vefatından sonra Talimyeri’ndeki evlerinde halaoğullarından biri oturmakta, beş oğlu, on üç torunu ve on dokuz torun çocuğu onların hatıralarını yaşatmaya çalışmaktadır. Benim gibi aileye sonradan girenlereyse Ahmet Efe’nin bayramdan bayrama açılıp yağlanan kanlı kaması, efe giysileri içindeki fotoğrafı ve kahramanlık hikâyeleri kalmıştır...” (Evrim Saka)

“Benim dedemin dedesinin babası yani Yusuf Dedem Bilecik’in Pelitözü köyünden merkeze merkeple (eşek) su taşıyarak satarmış. Bu nedenle bu soyadını almışız.” (Zehra Saka)

Nal: “Hüseyin Dede, Çanakkale’nin Biga ilçesinde tıpkı dedelerinin yaptığı gibi nalbantlık yapıyordu. Ondan sonra da bu aile mesleğine oğlu Nuri Dede devam etti. Tüm Biga’da Nalbant Nuri diye anılan Nuri dede mesleğine gönülden bağlıydı. Nallarla uğraşmanın kendisine hep şans getirdiğini söylerdi. Ve bir gün Soyadı Kanunu çıkıp kendisine ve ailesine bir soyad seçmesi gerektiğinde hem nadir bulunan hem de kendi gibi biz torunlarına da şans getirmesini dilediği Nal soyadını seçti ve geri kalan hayatını Nuri Nal olarak sürdürdü.” (Çağlar Nal)

Görgeç: “Elinde soyadı önerileri olan bir liste varmış nüfus memurunun, babamın dedesi içlerinden Görgeç’i seçmiş. Sebebi de, babamın dedesi Cumhuriyet’in ilk yıllarında makinistmiş, hatta Mustafa Kemal’in trenini kullanıyormuş. Demiş ki, ‘Meslek icabı her yeri görüp geçiyoruz, Görgeç olsun.’ ” (Mehmet Görgeç, Afyon)

Sedef: “Dedem Vasıf Sedef, Osmanlı sarayında sedefkâr olarak çalışmaktaymış. Birçok sedef işlemesi mevcutmuş. Topkapı Sarayı’nda bulunan Cümle Kapısı’nı dedem Vasıf Sedef yapmış. Kendisine Sedef soyadı yakıştırılmış.” (Belgin Sedef)

Ersaraç: “Evvelce İstanbul’da şimdiki elektrikli tramvaylar yerine atlı tramvaylar varmış. O zamanlar İstanbul çok boşmuş. Dedemin dedesi, Mehmet Dedem, hamalmış. Bu işten çok para kazanıp Beşiktaş’ta bir saraç dükkânı açmış. Yanına da saraç olan oğlu Ahmet Dedem’i almış; birlikte o dönemin saraylarındaki koşu atlarına deriden eşya dikiyorlarmış. Zenginler dükkânlarına gelip katalogdan model beğenip atların çektiği tramvayların içine, oturma kısımlarına ve biletçinin kıyafetlerine deri dikiyorlarmış.

O sırada İngilizlerle Çanakkale Savaşı başlıyor ve Ahmet Dedem’i askere çağırıyorlar. Fakat gittiği cephede yanında şarapnel patlıyor ve bacağı parçalanıyor. Hemen orada İngilizler dedemi tedavi altına alıyor, daha sonra eve yolluyorlar. Cumhuriyet’in ilanından sonra Soyadı Kanunu çıkınca dedem Nüfus Müdürlüğü’ne başvuruyor. Herkesin mesleği neyse ona göre soyadı alıyormuş. Dedem de Saraç olsun istemiş. Fakat bu soyadını bir başkası alınca, nüfus müdürü ‘Senin başından bir savaş macerası geçmiş ve gazi olmuşsun. Gel Saraç’ın başına bir de Er ekleyelim, Ersaraç olsun’ demiş. Böylece soyadımız belirlenmiş.” (Selen Ersaraç)

Kanat: “Soyadı Kanunu çıktığında atalarımızın mesleği tavukçulukmuş. Çok büyük tavuk çiftlikleri varmış ve o civar köylerde çok iyi bilinirmiş. Kanat soyadı köylüler tarafından önerilmiş.” (Gonca Kanat)

Döşeyenler: “Cumhuriyet’in yeni kurulduğu zamanlar babamın büyükbabası Üsküdar’ın en ünlü döşemecisiymiş. Babamın büyükbabası da mesleğinden yola çıkarak bu soyadını almış.” (Oğuz Döşeyenler)

Ateş: “Demircilikle uğraşan akrabalar, demirin ateşinden çıkan kırmızılıktan dolayı nar gibi kırmızı manasına gelen Ateş soyadını alırlar.” (Hacer Ateş)

Demirci: “Dedemin dört kuşak öncesi olan büyük dedelerim Orta Asya’dan cinayet işledikleri ve o zamanlarda bundan kan davaları doğduğu için Türkiye’ye göç etmişlerdir. Fakat cinayeti dört kardeş beraber mi işlemiş, bir tanesi işleyip hepsi mi kaçmış, orası bilinmemektedir. Göç eden dört kardeş Rize’nin dağlarında bulunan ve bir Ermeni köyü olan Marbudan’a gelmişler. Dört kardeşten bir tanesi bu köye yerleşmiş ve onlara Susaklar denmiş, diğeri Sinoz denilen bölgeye yerleşmiş ve onlara Rahanoğulları denmiş, bir diğer kardeş ise Mamati denen bölgeye yerleşmiş ve onlara Eleksanlılar (bugün soyadlarını Güney olarak değiştirmişlerdir) denmiş. Benim büyük dedem ise Halatana’ya yerleşmiştir. Büyük dedem demircilik yaptığı için soyadı Demirci olmuştur.” (Beyza Demirci)

Demirel: “Dedemin babası Rasim Demirel, zamanında demircilik yapmaktaymış. Köyün tek demircisi olan büyük dedem Soyadı Kanunu çıkarıldığı zaman demirci olduğunu gelecektekilerin bilmesini istediğinden Demirel soyadını almış ve biz torunları gibi, torunlarının çocukları ve onlardan sonrakiler bu soyadını taşıyacaklar.” (Şeyda Demirel)

Topçu: “Osmanlı’nın son zamanlarında, savaşlarda topçu birliğinde bulunan dedemin dedesi Laz Cevahir, topçu birliğinde çok önemli bir kişi

olmamakla birlikte Topçu soyadını almıştır. Lakabı olan Laz kelimesini soyadı olarak kabul etmemesinin nedeni de bu unvandan sıkılmış olup, başka bir soyadı istemesidir. Topçu birliğinde, alt kademelerde bulunan Laz Cevahir, en iyi becerisi olarak iddia ettiği top kullanmayı soyadına taşımıştır.” (Emel Topçu, Rize)

Küçükkömürcü: “Dedemin dedesinin kömürcülük yapması ve ufak tefek biri olması nedeniyle...” (Elvan Küçükkömürcü, Gaziantep)

İğci: “Bizim sülalemizde demircilik yaparlarmış. Bizim oralarda (Vezirköprü) ip yapmakta kullanılan ‘iğ demiri’ diye adlandırılan aleti demirden yaptıklarından soyadımızı İğci koymuşlar.” (Alper İğci)

Kumbar: “Kumbar soyismi kum+(am)bar kelimelerinden müteşekkil olup kum ambarı manasını haizdir. Benim soyumun bu isme layık görülmesinin sebebine gelince, atalarım Erzincan’a göçmeden evvel İstanbul’da yaşarlarmış. Burada kum ticaretiyle iştigal ettikleri rivayet olunur. Dedemin, amca ve halalarımın anlattıklarına binaen diyebilirim ki bu sebeple yani atalarımın İstanbul’da kum tüccarlığı yapmaları sebebiyle bu isim onlara verilmiş ve onlardan da biz yeni nesle miras kalmıştır.” (Timur Kumbar)

Zayin: “Yaygın olarak duyduğum, Yugoslavca veya Makedonca olduğu ve ‘borç veren, yardım seven’ anlamlarında olduğudur. Bir diğer düşünce Osmanlıların kullandığı ‘zeamet’ kelimesinden geldiği ve ‘zeamet sahibi’ anlamını taşıdığı yönündedir. Atalarımızın Makedonya’da yaşadığı ve buradaki uğraşları göz önüne alındığında bu iki fikrin de doğru olduğu düşünülebilir. Ayrıca o zamanlar içinde bulundukları maddi durum da bunu kanıtlar.” (Elçin Zayin)

Gümüş: “Büyük dedem gümüş madenini işletmekle meşgulmüş.” (Mehmet Gümüş)

Açıl: “Bu soyadının ailemize verilmesinde, büyük dedemin mesleği çilingirlik ve anahtarcılık etkili olmuştur. Büyük dedem o dönemlerde memleketimiz Akşehir’de işinin piri ve tercih edilen bir ustadır. Esnaf arkadaşlarının da teşvikiyle kendisine soyadı olarak Açıl’ı almıştır.” (Şener Açıl)

Çilingir: “Atadedem çilingirmiş. Ve soyadı için memurlar ona soyadının ne olmasını sorduklarında düşünmüş ve zaten etrafında herkes onu Çilingir olarak çağırdığı için soyadının Çilingir olarak kayda geçirilmesini istemiş.” (Can Çilingir)

Yapar: “Benim büyükbabamın babası duvar ustası olduğu için böyle bir soyadı verildiğini biliyoruz.” (Şengül Yapar)

Akküp: “Aslında Özşahin olan soyadımız, köyümüz olan Bartın’da çok eski senelerde yaşanmış olan bir kan davası nedeniyle değiştirilerek, büyük büyük dedemin mesleği olan küpçülükten dolayı Akküp olmuştur. Akküp soyadı da büyük büyük dedemin çok çalışkan, yaptığı her işi hakkını vererek yapan biri olmasından ve bütün bunların mesleğiyle birleştirilmesinden ortaya çıkmıştır.” (Ülkü Akküp)

Arıcı: “Soyumdakiler arıcılıkla uğraşıyorlarmış. Şu anda ise ailemde arıcılıkla uğraşan yoktur.” (Harun Arıcı)

Dırmıkçı: “Babamın dedeleri Sivas’a bağlı Hafik Esenli köyünde yaşıyorlarmış. Orada insanlar ekip biçme işiyle uğraşıyorlarmış. Dedemler köyde tırmık yapıp satıyorlarmış. Tırmıkçıoğulları deniyormuş. Daha sonra sedalılaşma denilen bir olayla Dırmıkçıoğulları olmuş. Nüfus cüzdanına Dırmıkçı olarak geçmiş.” (Bilge Dırmıkçı)

Çörekçi: “Benim dedem ve karısı köyün fakirlerindenmiş. Karısıyla birlikte geçimlerini çörek yapmakla sağlarlarmış. Dedem epeyce yaşlı olmasına rağmen çörek yaparmış. Artık dedeme Çörekçi demeye başlamışlar. Soyadı Kanunu’nun çıkmasıyla birlikte devlete soyadının Çörekçi olmasını istediğini söylemiş. Devlet de iki tane soyadı sunmuş. Dedemler Çörekçi olmasını istemiş.” (Ayça Çörekçi)

Tütüncü: “Atalarımız tütün işiyle uğraştıkları için...” (Burak Tütüncü)

Tüccar: Benim dedemin babası ticaretle uğraşıyormuş. Bakkal gibi evlerindeki bir odayı kullanmışlar. Pirinç, un, şeker, kuru bakliyat vb. Mahallede adı tüccar diye yayılmaya başlamış. Soyadı Kanunu da çıktığı zaman dedemin babası Tüccar soyadını almayı uygun bulmuş.” (Ali Mertcan Tekin)

Ekinci: “Komşumuz olan Nazlı Ekinci adlı hanımefendinin yaşadığı köyde dedesi çiftçilikle geçimlerini sürdürürmüş. Bu sayede para kazanıp yaşamlarını devam ettirirlermiş. Bu nedenle de etraflarındaki komşuları onlara Ekinciler diye lakap takmışlar. Ve Soyadı Kanunu çıktığı zaman Nüfus Müdürlüğü’ndeki görevli memur, dedesine, ‘Ne işle uğraşırsın?’ diye sorduğunda dedesi, ‘Tarlada ekin eker biçeriz’ diye cevap vermiş. Memur da, ‘Bu halde sizin soyadınız Ekinci olsun mu?’ diye sormuş. Dedesi de kabul etmiş.” (Miray Güneş)

Palamutçuoğulları: “Soyadımın neden bu kadar uzun olduğunun hikâyesi ilginçtir. Esas dedem Baladur (esası başta duran –bugünkü Formen– böyle güzel bir karşılık varken nedense unutulmuş) Osman Ağa olarak anılıyor. Baladur soyadı için başvuruda bulunduğunda bu soyadın alındığı söylenmiş ve başka bir soyad seçmesi istenmiş. İlginçtir ki, Baladur soyadını alanlar İzmir’in ileri gelen bir Fransız lejyoner ailesi ve bu aile sonradan Fransa’ya 1950 yılları başında göç etti. Anımsayabildiğiniz gibi, bu ailenin torunu Baladour [Édouard Balladur] bundan birkaç dönem önce Fransa başbakanı idi. Soyadı Yasası’nın çıktığı günlerde meşe palamudu ülkenin genellikle İzmir’den yapılan en önemli ihraç ürünlerinden birisi ve bu işle uğraşan geniş bir kitle var. Dedem Palamutçu diyor; olmaz alındı diyorlar, Palamutçuoğlu diyor ve yine itiraz ve serde palamutçuluk var ya, o da Palamutçuoğulları olsun diyor ve soyad böylece kesinleşiyor. Bugünkü nesil, palamut denince meşhur Karadeniz’in lezzetli balığını anımsıyor ve bu nedenle herkes beni ve ailemi Karadenizli zannediyor. Ama işin aslı, eskiden bereket ve bolluğun simgesi olan ve bu nedenle Fenerbahçe bayrağının ortasında yer alan meşe palamudu. (Hoş, bugün bayrakta resimlenenin meşe palamuduyla bir ilgisi yok. Kaç defa düzeltilmesini istedim ancak kimse ilgilenmedi).” (Prof. Dr. Osman Palamutçuoğulları)

Özçubukçu: “Benim soyadım Özçubukçu. Benim atam Bulgaristan’da yaşarmış ve çubuk yetiştirirmiş. Türkiye’ye geldiğinde Çubukçu soyadını almak istemişler ama alındığı için Öz ekletmişler, Özçubukçu olmuş.” (Geylani Özçubukçu)

Baytop: “Kızlık soyadım Baytop’u babamın babası Harputlu Topçu Albay Mehmet Emin Baytop almış.” (Feza Günergun)

Sağlık: “Baba tarafım Sağlık. Babam doktor olduğu için Sağlam adını

almak istemiş, fakat birisi daha önce davrandığı için alamamış, Sağlık'ı almış." (Timur Sağlık)

Sancaktar: "Elimizde bulunan bir şecereye göre 1150 yıllarında dedelerim Şam'dan Halep'e geçmişler. O dönemde bölgede bulunan Selçuklu Atabek'i İmameddin Zengi ve oğlu Nurettin Mahmut Zengi zamanlarında ve yönetimlerinde Halep, Musul, Kerkük dolaylarında dolaşmışlar. Şam'dan geldikleri için Şamlıoğulları diye anılırlarmış. Anadolu'ya kesin giriş tarihi şecerede belirtilmemiş ancak Diyarbakır, Sivas, Erzurum yörelerinde ailemizin kolları olduğunu bilmekteyiz.

Osmanlı'ya katılan dedelerim batıya doğru yol almış. İstanbul'un fethine katılan dedemin adı Emir Mahmut Şamlıoğlu. Fetih sonrası Balkanlar'a geçen bir koldan ünlü akıncı ailesi Malkoçoğulları çıkmış.

Bizim mensup olduğumuz kol 1461'de Trabzon fethedilince Rize'ye, Cimil'e (Kaçkarlar'da bulunan bir yayla) yerleşmişler. Orada Kumbasar olarak anılırlarmış. Aile içi bir anlaşmazlık sonucu bizim dal Trabzon-Sürmene'ye (bugün Köprübaşı ilçesi) gelmişler ve bugünkü adı Yağmurlu olan köye yerleşmişler. Köyün eski adı Cimilit'ti.

Bu köy ve çevresindeki birkaç köye (köylerden birinin adı Koyuncular ve Malkoçoğlu soyadı kullanılıyor) yayılan topluluk Çakıroğulları diye anılıyor. Bu soyadı Trabzon'da özellikle Of ve çevresinde çok yaygın kullanılıyor. Hatta Cepni diye bilinen batıdaki ilçelerden Şalpazarı'nda da var. (Eşim Şalpazarlıdır, kızlık soyadı da Çakır'dır.)

Benim dedelerim de Soyadı Yasası çıkana değin Çakıroğulları diye anılırlarmış. Dedemin dedesi 1876-77 Osmanlı-Rus Savaşı'nda (93 Harbi) alay sancaktarıymış ve şehit düşmüş. Dedem ve kardeşleri Çakıroğlu soyadını alırken kendisi Sancaktar soyadını almış." (Metin Sancaktar)

Kumcu: "Zamanında dedemin babasının işi denizden kum çekip çıkarıp, o kumları kamyonlarla inşaatlara taşımakmış. Sonradan kumu denizden çıkarıp taşıma işi bir şekilde (ekonomik nedenler, belki de deniz kumunun tercih edilmemesi?) sona ermiş. Dedemlerin ailesinin Kumcu soyadı da bu

meslekten gelirmiş...” (Yiğit Derbent)

Demirtaş: “Benim büyük büyük dedem, Soyadı Kanunu çıkmadan demirciymiş. Sonra bizim soyadımızı Demirtaş yapmışlar. Demir’in kaynağı bu, ama galiba ‘taş’ da sert biri olduğumuz için.” (7. sınıf öğrencisi)

Usta: “Soyadımızın genellikle nasıl konulduğundan haberimiz yok ama Trabzon’da çoğunlukla Usta ya da Ustaoğlu soyadları vardır. Galiba Trabzon’daki dedeler usta olduğundandır.” (7. sınıf öğrencisi)

Yoğurtçu: “Bizim büyüklerimiz süt, yoğurt sattığı için Nüfus Müdürlüğü’ne gidip soyadımızı Yoğurtçu koydular.” (Ayşe Yoğurtçu)

Sipahi: “Eşimin babasının dedesi orduda sipahi olarak görevliymiş ve savaş sırasında gazi olmuş. Kanun çıkınca Sipahi soyadını almışlar. Eşime büyük dedenin ismi Arif, ağabeyine de dedelerinin ismi Akif verilmiş. Eşim ve ailesi Antakya İskenderunlular.” (Ümit Karpat Sipahi)

Kelekçi: “Önceden ne bu kadar gelişmiş inşaat anlayışı ne de bu kadar gelişmiş mimari öğeler varmış. Bir de bunun üzerine maddi zorluklar eklenince kendi evini kendin yap anlayışı topluma hâkim olmuş. Dedelerim olsun, amcalarım olsun hepsi tüm hayatlarını inşaata adamış insanlardır ve o zamanlarda inşaat ustalarına ‘kelekçi’ denildiği için dedelerime bu şekilde hitap edilmiş. Daha sonra da soyadımız olmuş.” (Gülçin Kelekçi)

Özbahçeci: “Vaktiyle Konya’nın Ereğli ilçesinde yaşayan annemin

büyükbabası bahçecilikle uğraşırmış. Özellikle kabak ve lahana yetiştirmede çok ün salmış. Hatta mevsimin ilk yetişen ve en uzun kabağını ve en geniş lahanayı o yetiştirirmiş. Her aileye soyadı verildiği dönemde de ahalinin ileri gelenleri, bahçecilikteki başarısı nedeniyle bu aileye Özbahçeci soyadını uygun görmüş.” (Seda Neriman Özenç)

Kasapoğlu: “Kurtuluş Savaşı döneminde dedemin dedesi hayvancılıkla uğraşır, kasaplık yaparmış. Onlara kasapgiller anlamında Kasabişi derlermiş. Soyadı Kanunu çıkınca Kasap soyadını almışız. Ancak, 1978 yılında babamın Tıp Fakültesi’ne başlamasıyla Kasap soyadında bir doktor hoş olmaz diyerek dedem mahkeme kararıyla soyadımızı Kasapoğlu olarak değiştirmiş.” (Meltem Kasapoğlu)

Balcı: “Balcı soyadını taşıyan ailenin soyu Irak Türkmenlerine dayanır. Bağdat şehrinde balcılıkla ve koyunculukla meşgul olan beş kardeş buradaki kuraklık sebebiyle Kafkaslar’a göç ederler. Kafkaslar’ın Rus istilasına uğraması sonucunda Rize, İkizdere’ye gelirler. Burada yaşamlarını devam ettiren aile balcılık işini ilerletirler. Samsun’un topraklarının daha verimli olduğunu öğrenince kardeşlerin biri Samsun’a, biri de Ünye’ye gider. Rize’de kalan üç kardeşten ikisi de daha sonra Samsun’a gider. Biri ise Rize’de kalır. Samsun’da koyun sürülerine böceklerin saldırması sonucunda dedemin dedesi hariç diğerleri Sinop’a giderler. Kalan kardeş ise böcekleri imha eder ve koyunları yeniden çoğaltır. Bu sürülerden ötürü dedemin dedesinin bulunduğu yerin adı Çobanlar olur. Ancak balcılık işinde daha fazla ilerlemişlerdir. Soyadı Kanunu’nun çıkmasıyla da Balcı soyadını alırlar. Ancak Sinop’ta bulunan kadeşin soyadı Bal olur.” (Hale Balcı)

Tüfekçi: “Büyük dedelerim o zamanın en bilinen avcılarındanmış, bir dükkânları varmış ve orada av malzemesi, tüfek satarlarmış. Bundan soyadları Tüfekçi olmuş.” (Seda Tüfekçi)

Çıtır: “Dedemin dedesinin fırın dükkânı varmış. Ekmekleri çıtır çıtırmış. Dükkâna soyadlarını vermeye geldiklerinde ekmekler yeni pişmiş. Ekmeklerin çıtır çıtır olduğunu görünce Çıtır yazmışlar.” (Cansu Çıtır)

Çilekçi: “Erzincan’ın karakolu, pazarı, hatta okulu bile olmayan bir köyünde Hasan adında bir çoban vardı. Sürüsüyle kıt kanaat geçinir, sade bir yaşam sürerdi. Dünyası o heybetli ve korkunç dağlarla sınırlıydı. Doğunun o sert rüzgârlarında hayata asılmaya çalışıyordu. Buralarda yaşamak zordur. Kışı uzun ve serttir. Oralarda kış demek her şeyin geçici de olsa hayattan kopması demektir. Hasan ve onun gibiler için bunun anlamı kıtlık, sefalet demek olur. Kışın altı ay evi beklersiniz. Yaz hep geç gelmiş erken gitmiştir. Bu tabiatın insanı bu koşullarda yaşar. Eğer yazdan kışa hazırlık yapmamışsanız sizi iki kat daha sıkıntı bekliyor demektir. Bu memleketin evladı olan Hasan hiç isyan etmeden yaşar. İçinde her zaman daha güzel günlerin geleceği umudu vardır. Azimle yolunda yürür. Bir sevdiği vardır. Maddi sıkıntılar yüzünden onu alamamaktadır. Anası babası borçla harçla onu evlendirirler. Borçlarını ödemek için Hasan çareler arar, sonunda gurbet ele gitmeye, orada çalışmaya karar verir. O gün taşı toprağı altın, bugün bir parseli milyarlar eden İstanbul’a gelir. Çobanlıktan başka bir şey bilmediği için iş bulmakta zorlanır. Derken sera bahçeciliği yapan bir fabrikada iş bulur. İlk günler işini icrada zorlanır ama işine ısınmaya başlar. Hasan’ın burada dikkatini çeken ve hoşuna giden bitki çilek olur. Daha önce böylesini hiç görmemiştir. Borcunu öder, biraz da bir kenara para biriktirdikten sonra memleketine dönüş yapmaya karar verir. Giderken yanında o dikkatini çeken çilek tohumlarından da götürür. Size belki garip gelebilir ama bu kışı bitmeyen memlekette dağ armudundan başka bir şey yetişmez. Buranın insanı çilekleri görünce neredeyse gerçek dışı bir şey zanneder onu. İnanılmaz gelir bu meyve. Herkes Hasan’ı konuşur olur. Ona çilekçi Hasan denmeye başlanmıştır. Soyadı Kanunu çıkarıldığında köylüce bilinen bu lakap soyadı olarak verilir. Hasan Bey benim büyük büyük dedem olur.” (Özgül Çilekçi)

Kelleli: “Öncelerde dedemin babası çok iyi kelle ütermiş. Nüfus memurları dedemin babasına, ‘Sen en iyi hangi işi yaparsın?’ diye sormuş. O da, ‘Kelle üterim’ demiş. Buna göre nüfus memurları soyadımızı Kelleli koymuş.” (Yasin Kelleli)

Yakıcı: Dedem (babamın dedesi) Âşık Mehmet Yakıcı (1879-1950) 20. yüzyılda Konya âşıklık geleneği içinde yetişmiş ozanlardandır. 1934 yılında yürürlüğe giren kanunla soyadlar belirlenirken Âşık Mehmet’e ‘Sana türkü, destan yakar anlamında Yakıcı soyadını vermek istiyoruz, sence uygun mu?’ şeklinde bir soru yöneltilmiş ve ‘Uygundur’ cevabı alınınca da resmileştirilmiş.” (Ali Yakıcı)

Çelik: “Büyük büyük dedem geçim kaynağı olarak demir-çelik işinde çalışıyormuş. Demir doğrar satarmış. Demir işinde çalıştığı için dedeme Çelik diye lakap koymuşlar. Soyadı Kanunu çıktığında büyük büyük dedem, ‘Madem bana Çelik diye hitap ediyorlar, o zaman öyle kalsın’ demiş.” (Esra Çelik)

Demirhan: “Osmanlı’nın güçlü olduğu zamanlarda Bursa’da yaşayan, bilinen en eski akrabamız, Rusya’ya kadı olarak gönderilmiş. Okumuş ve çok bilgili biriymiş. Görevini tamamladığında evine dönmek ister, dönerken Artvin’den geçer ve Günyayla köyüne gelir ve orayı çok beğenir. İsteği üzerine orada ona toprak verilir ve orada kalmaya başlar. Oranın büyüğü ve yöneticisi olduğu için Kadı Efendi denir. Bu yüzden onun soyundan gelenlere Efendigiller denir. Bu arada, köy Artvin’den çok yüksekte kurulmuş, doğal güzellikleriyle çok güzel bir yerdir ve ahalinin tamamı Türk’tür. Son zamanlarda dedelerimizden biri (adını bulamadım) demircilik sanatıyla uğraşmış. O dönemde daha ilkel olan tarımı yavaş yavaş geliştirmeye başlamış. Ruslardan makine yapmayı öğrenmiş, hasat zamanlarında makineyle çevre köyleri dolaşırmış. Soyadı Kanunu çıktığında ise, soyadımızın demircilikten gelen ‘demir’ ile efendiden gelen ‘han’ olması

kararlaştırılmış ve Demirhan soyadı koyulmuş.” (Erdem Demirhan)

Demir: “Büyük dedem Eskişehir’in Kümbet Akpınar köyünde yaşıyormuş. Mesleği ise demir ustalığıymış. O zamanlar bütün civar köyler de dahil, büyük dedemden başka demir ustalığı yapabilen kimse yokmuş. Bu ustalığı evinin bahçesinin bir köşesinde yapıyormuş. Büyük dedem bu zor mesleği sol eliyle yaptığı için de çok ünlü bir demir ustasıymış. Öküz arabalarının, kağnıların parçalarını tamir ediyor ya da yeniden yapıyormuş. Soyadı Kanunu çıkınca çok iyi demir dövmekle ünlendiği için soyadını Demir olarak kaydetmişler. Onun kullandığı aletlerin hâlâ, köyde, şimdiki demir dükkânının bir köşesinde durduğunu benim dedem anlatıyor.” (Simge Demir)

Gündöndü: “Dedem ve dedemin babası önceden çiftçilik yapıyor, gündöndü yani ayçiçeği dikiyorlarmış. Nüfus memuru da ‘Sizin soyadınız nedir?’ diye sorduğunda dedemler de Gündöndü olsun demiş.” (Gülşen Gündöndü)

Sünger: “Dedemler ilkten Karadeniz’in tuzlu sularında balıkçılıkla ilgilendikleri için Balıkçı soyadını almışlar. Daha sonra balık işi bitince denizden sünger çekmeye başlamışlar. Daha da sonra dedemin babası Nüfus Memurluğu’na gidip soyadını değiştirmiş.” (Deniz Sünger)

Çelikmakas: “Dedem ve dedemin babası terziymiş. Bu sebeple bu soyadını almışız.” (Özge Çelikmakas)

Çırak: “Dedemin büyükleri vefat ettiğinden dolayı Soyadı Kanunu çıkınca dedem soyadının ne olacağına kendi karar vermek durumuda kalmış. O zamanlar, yanında çıraklık yapmakta olduğu ustası Leblebici Kemal diye

anılan Kemal Uzun görevli memura: ‘Sen bizim çırağın soyadını Çırak yaz’ demiş. Dedem de saygısından dolayı karşı çıkamamış. Ve soyadımız Çırak olmuş.” (Samet Çırak)

Demirbakan: “Biz Çerkez’iz. Dedemler Türkiye’ye geldiklerinde soyisim olarak Secace adını taşıyorlardı. Uzun yıllar Kayseri’de dedemin dedelerinden Burhan Demirbakan tren makinistliği yapmış. Soyadı Kanunu çıktıktan sonra soylarından gelen Secace ismini kullanmak istememişler. Büyük dedem Burhan çok düşünmüş. Ne olsun ne olsun diye düşünürken birden aklına gelmiş: ‘Her gün tren başındayız, hep demiryoluna bakıyoruz’ demiş, bundan esinlenerek soyadını Demirbakan yapmış.” (Emre Demirbakan)

Taşçı: “Ailenin ataları değirmenciymiş. O zamanki ailenin büyük bir taş değirmeni varmış. Köylünün bütün ekini burada öğütülürmüş. Değirmencinin herkesle, özellikle çocuklarla arası çok iyiymiş. Köyün çocukları ona Taşçı Baba diye seslenirlermiş. Bu meslek kuşaktan kuşağa geçmiş, tabii Taşçı Baba lakabı da. Soyadı Kanunu çıkınca ailenin lakabı şimdiki soyadları olmuş.” (Sibel Palandöken)

Demirdöver: “Necmi Dede’nin babası Soyadı Kanunu’nun çıkmasıyla birlikte herkes gibi kendine bir soyadı almak için Nüfus Memurluğu’na gider. Necmi Dede’nin babası demirciymiş ve oraya giderken üzerinde iş kıyafetleri varmış. Memur, soyadının ne olmasını istediğini sormuş; o da bilmediğini söylemiş. Memur, ne iş yaptığını sormuş. O da demirci olduğunu söylemiş. Memur da ona soyadı olarak Demirdöver nasıl demiş. Necmi Dede’nin babasının hoşuna gitmiş ve soyadı Demirdöver olmuş.” (İlknur Topal)

Kemiksiz: Kafkasya’dan göçen bir ailenin oğlu olan Mustafa Naili Bey, 15

yaşındayken evi terk ederek bir tiyatro kumpanyasıyla il il dolaşmaya çıkar. Kumpanyada tiyatro, müzik gösterileri yapılırken Mustafa Naili Bey ile birlikte akrobasi gösterileri de başlar. Sülale adı Tavilzade olan Mustafa Naili Bey'in ailesi Soyadı Kanunu ile birlikte Tavilzade'nin eşanlamlısı olan Uzunoğlu soyadını alır. Mustafa Naili Bey, kumpanyada gösteri sırası kendisine gelince vücudunu şekilden şekle sokarak lastik gibi bükülerek hayranlık ve şaşkınlık uyandıran hareketler yapar. İzleyiciler şaşkınlıklarını vurgularken "Vay be! Bu adam sanki kemiksiz. Sanki hiç kemiği yok" gibi tümceler kullanırlar. Zaman içinde henüz bir delikanlı olan Mustafa Naili Bey'e 'kemiksiz' lakabı yerleşir. Olgunluk çağlarında da Mustafa Naili Bey, ailesinden bağımsız olarak Kemiksiz soyadını alır. Ayrıca, Kemiksiz adı ile ünlü olan foto dükkânı açar. Ancak, bu soyadının nesil devamı olmayacaktır çünkü dört kızı evlenmiş ve başka soyadlar almıştır. Bir oğlu ise müzisyenlik mesleğine uygun bulmadığı için mahkeme kararıyla soyadını değiştirmiştir." (Ezgi Okay)

Demir: "Bulgaristan'ın Şumnu şehrinin Silistre kasabasının Bozca köyünde yaşayan Seyitustalar, köyde demircilik işleriyle uğraşıyorlardı. Özellikle hayvanları nallama işlerinde ustaydılar. Bunun yanı sıra ticaretle uğraşmışlar, yaptıkları koşum takımlarını satmışlardır. Köylerinde demir dövdükleri ve demirle ilgili her tür işi gördükleri bir işlikleri (dükkânları) vardı. 93 Harbi'nde Anadolu'ya göç etmek zorunda kaldıklarında zanaatlarını da buraya taşımışlardı. Kütahya'nın şu anki adıyla Teşvikiye, eski adıyla da Avdan köyüne yerleşmişlerdi. Burada da ev ve toprağın yanı sıra zanaatlarını devam ettirebilecekleri bir işlik edinmişlerdi. Bu işlikte eskisi gibi hayvanları nallamaya devam etmişler ve iyileşmesi mümkün olmayan hayvanların ayaklarını düzeltmişlerdi. Eskiden beri demircilik işleriyle uğraşıyor olmaları, Demir soyismini almalarında etkili olmuştur." (Nuray Demir)

Kalkan: "Büyük büyük dedem Davut, demirciymiş. Demiri çok iyi işlermiş, ancak nal ya da kılıç değil, kalkan üretirmiş. Yaptığı kalkanlar çok sağlam, bir o kadar da hafifmiş. Yalnızca ham demiri eritip kalkan haline

getirmemiş dedem. Kalkanın üstüne çeşitli motifler işlermiş. Hal böyle olunca Trabzon'da namı yayılmış, kuşaktan kuşağa anlatılmış. Tabii Kalkan'ı soyadı olarak almayı ihmal etmemişler." (Muhittin Kalkan)

Gezgin: "Arkadaşımın dedeleri çok eskiden beri eşya alıp satarak geçimlerini sürdürürlerdi. Aldıkları eşyaları köy köy dolaşarak satarlardı. Böyle sürekli gezdikleri, gezmeyi meslek edindikleri için soyadı bulmakta zorlanmamışlar ve soyadlarını Gezgin koymuşlar." (nakleden Mehmet Yıldız)

Gezer: "Soyadı Kanunu çıktığında dedem Mehmet Gezer'in babası olan İmam Muhammed Nazif Efendi, Diyarbakır'ın Silvan ilçesine bağlı Sarıbuğday köyünde ikamet eder. Yüz haneli olan köydeki bütün aile reisleri Silvan Nüfus Müdürlüğü'ne gider, soyadı almak isterler. Soyadı alma sırası dedeme gelince nüfus memuru ona sorar: 'Ne iş yapıyorsun?' O da imam olduğunu söyler. Bunun üzerine ona derler ki 'İmam Efendi, imam olduğunuza göre görev icabı çok dolaşıyorsunuz; bugün burada yarın başka bir yerdesiniz, bundan dolayı sizin soyadınız Gezer olsun.' " (Semih Gezer)

Ustaoğlu: "Üsküp'te doğan dört kardeş, babalarının mesleğinden dolayı ustanın çocukları olarak anılırlardı. İstanbul ve Selanik'e çalışmaya giderlerdi. 1950'li yıllarda Türkiye'ye geldiklerinde Salmanovich olan soyadlarını değiştirerek Ustaoğlu soyadını almışlardır." (Tuğba Özkan)

Karaoğlan: "Bizim ailede sıcak demircilik –adeta saltanat sistemi gibi– babadan oğula geçmiş. Şu an bile babamın mesleği sıcak demirciliktir. Hem ten rengi hem de bu işin verdiği sıcaklık nedeniyle ailemizin erkek fertlerinin ten rengi genelde karadır. Dedemlere de yaptıkları bu işten dolayı Karaoğlanlar lakabını uygun görmüşler. Bu lakap soyadımızın Karaoğlan

olmasındaki en önemli faktördür.” (Nuray Karaoğlan, Kütahya)

Koç: “Dedemin dedesi yıllar önce Bulgaristan’dan Türkiye’ye, Edirne’ye göç etmiş. O yıllarda üst üste yaşanılan savaşlardan dolayı Edirne’de yapılabilecek çeşitli iş alanı bulunmamaktaymış. Büyük dedem de Bulgaristan’da yaptığı hayvan yetiştiriciliğini burada da devam ettirmiş. En iri koyun ve koçları yetiştirip kurbanlık olarak satmış. O yıllarda Edirne’de büyük dedem bu işte bir numara olmuş, Soyadı Kanunu’nda da dedemlere Koç soyadını vermişler.” (Pelin Koç, İstanbul)

Balgalmış: “Ailem Tokat’ın küçük bir ilçesi olan Zile’nin Gedikli mahallesinde ikamet ediyordu. Büyük dedeleri hoca olduğu için Müezzinzadeler adıyla anılan ailem geçimini arıcılık yaparak sağlıyordu. Çarşamba günleri kurulan mahalle pazarında bal satan büyük dedemin de bir tezgâhı vardı. Bu tezgâh meyve, sebze ve tütün tezgâhlarından sonra en çok rağbet gören ve kalabalık olan yerdi. Bunun nedeni ise bugün de devam eden, balın her hastalığa deva bir ilaç olduğu düşüncesiydi. Bu yüzden insanlar onu sadece tezgâh başında değil, sıcak yatağında bile rahatsız ediyorlardı. Karın doğayı beyaz bir yorgan gibi kapladığı, yolların kapandığı, hastalıkların arttığı ama insanların doktora gidemediği soğuk kış aylarında Gedikli mahallesinde şu konuşmalar çok sık duyuluyordu:

– Off şuram ağrıyor!

– Müezzinzadelere git, onlarda ‘bal kalmıştır.’

Soyadı Kanunu ilan edildiği zaman herkes gibi dedemi de güzel bir soyadı bulma telaşı sarar; ama uygun soyadı bulamaz. Bir dost meclisinde insanlar alacakları soyadlarını tartışırken dedeme Balkalmış soyadını almasını önerir ve ısrar ederler. Dedem de “Balkalmış” soyadını beğenip almayı kabul eder. Nüfus memurunun bir harfte yaptığı kalem hatasıyla Balgalmış soyadını alırız.” (Ömer Faruk Balgalmış)

Barut: “Bekira adında büyük mü büyük, gür ormanları olan bir köy vardır.

O köyde insanar avlanmayı bir gelenek haline getirmişler. Bir gün köylüler toplanıp ormana avlanmaya gider. Aralarında dedem de vardır. Dedem ilk defa avlanmaya çıkmasına rağmen oradaki köylüler arasında en iyi silah kullanandır çünkü her gün silahlarla uğraşır ve atış talimleri yapar. Herkes ormana dağılır. Kim fazla av avlarsa onun adı köyde duyulur, bu da ona pek itibar sağlar. Dedem o gün üç tavşan, iki geyik, bir de tilki avlamıştır. Ama son avı olan geyiğin derisini yüzerken ona arkadan bir ayı saldırır. Onunla boğuşurken bir atışlık barut kalan silahını alır ve ayıyı kafasının ortasından vurur. Ondan sonra arkadaşlarına işaret verir. Arkadaşları gelip onu ve avladığı hayvanları da alarak köye dönerler. Köyde dedemin adı sanı duyulur, itibarı pek artar, kimsenin yanaşamadığı ayıyı tek kurşunla öldürmüştür. O da hayatını kurtaran, onun adının köyde duyulmasını sağlayan baruta pek ilgi duyar. O sırada Soyadı Kanunu çıkmıştır. Herkesin bir soyadına sahip olması gerekmektedir. Dedemin de aklına ilk gelen barut olur, bunu hemen Nüfus Müdürlüğü'nde kayıt altına almıştır. O gün bu gündür soyadımız Barut olarak gelmiştir." (Ömer Barut)

Gözcü: "Çok eskide Resul diye dedemin dedesinin dedesi varmış. O zamanda daha soyadlar verilmemiş. O zamanda dedemin bir köyü varmış. Köyün adı Esembel köyü. Bu köyde üç ayrı aile varmış. O aile ise birbirinin amcaoğulları, dayıoğulları, halaoğullarıdır; köyde sadece bir aşiret vardır. Bu dönemlerde sadece bir ev vardır. O evde bir tane oda, bir de tuvalet varmış. Bir aile yaşıyormuş. O oda çok büyükmüş. Dedem çocuklarını evlendirdiği zaman çocuklarına ayrı bir ev yapıyormuş. O zaman Resul Dedem'in çocukları evden ayrılmış. Eski zamanlarda çok kar yağıyormuş. En az 6 metre kar yağıyormuş. Evlerin küçücük pencereleri varmış. Daha da yukarıda bir delik varmış. Kar yağdığı zaman insanlar dışarıya çıkmıyorlarmış. O zaman elektrik yokmuş, köylerde telefon yokmuş. O zaman güneş zamanı biliyorlarmış, sabah uykuda güneş deliğe ışık saçtığı zaman kalkıyorlarmış. Daha sonra dedem dışarıya çıktığı zaman delikten sorarmış, ne lazım. Her saat başı onlara ne lazım diye sorarmış. Resul'a 'gözcü' lakabını koymuşlar. Bir gün soyadı verirken sormuşlar, şu kimin evi diye. Gözcü Resul'un evi. Eve gelirken, Resul sizin soyadınız Gözcü'dür demişler." (İstanbul'dan ilköğretim öğrencisi)

Keklikçi: “Benim soyadım Keklikçi’dir. Dedemin dedesi her gün ırmağa gidip keklik avlarmış. Köyde de dedemin dedesinin lakabı Keklikçi Hamdi’ymiş. Herkes ona bu lakapla hitap edermiş.” (Damla Keklikçi)

Demir: “Babamın dedeleri eskiden demir işiyle uğraşırlarmış. Örneğin kürek, kazma, keser, çekiç, balta, at nalı gibi şeyler yaparlarmış. Eskiden traktör yokken hayvanlarla tarlaları sürmek için onun demirini yaparlarmış.” (Nurcan Demir)

Yazıcı: “Dedemin babası muska yazarmış ve camide hocalık yaparmış. Bu nedenle Soyadı Kanunu’nda Yazıcı soyadını almış.” (Merve Çil)

Okur: “Şu anda Elbistan’da (Kahramanmaraş) yaşayan bir ailedir. Bizim ailenin büyük bir kısmı Polat soyadını almışlar, sadece babamın dedesi (Fakı Hüseyin) Okur soyadını almıştır. Fakı Hüseyin’in çocukları Okur soyadını taşırken kardeşinin çocukları Polat soyadını taşıyorlar. Fakat bütün aile Fakılar olarak anılmaktadır.

Okur soyadına gelince, soyağacımızda ulaşabildiğimiz en eski kuşak, Dulkadiroğulları Beyliği’nin Harput-Malatya-Elbistan’da hüküm sürdüğü dönemlere rastlıyor. Harput’ta Mollakasımoğulları diye bir aileye dayanıyor. Sanırım bu ailenin kökeni de Molla Kasım adında bir hocaya dayanıyor. Mollakasımoğulları ailesi, Osmanlı’da da yaygın olan bir âdetle, köy köy dolaşan ve köylünün kendi imkânlarıyla tutarak imamlık yaptırdığı bir ailedir. Gitgide genişleyen bu aile Harput’tan Akçadağ (Malatya), Elbistan, Maraş gibi yerlere dağılarak imamlık mesleklerini sürdürüyorlar. Bizim aileyi oluşturan kol ise takriben 18. yüzyılda Akçadağ, bu yüzyılın sonunda da Elbistan’a geliyorlar.

Elbistan’da değişik köylerde imamlık yapıyorlar. En son, devlete baş kaldıranların, asker kaçaklarının, şakilerin oluşturduğu, haritalarda ve

kayıtlarda dahi olmayan bir yerleşkeye (burası şimdi eski adıyla Malatça, Çalış yeni adıyla Dağdere köyüdür) imam olurlar. Bu şaki bölgesinde uzun süre imamlık yapan Mollakasımoğulları yerli halk tarafından sevilir, sayılır. Halk, bu aileye geçici olarak değil de daimi imam olarak köylerinde kalmasını teklif ederler. Hatta bu ailenin de yerliler gibi geçinebilmesi için tarla, bağ, bahçe, hayvan vs verirler.

Bunun üzerine Mollakasımoğulları da bu şaki yuvasında halkla kalarak bir bakıma şakileri ıslah ederler. Halkın her türlü soru ve sorunlarını İslamiyete göre yorumlayan Mollakasımoğulları'nın adı artık Fakı/Fakılar *(fakı<fakih:* fıkıhçı, İslami bilgiler yorumcusu) olmuştur. Halen de bu adla anılan bu aile, her şeyi İslam kaynaklarından okuyup yorumladıkları için Cumhuriyet döneminde Okur (Fakı Hüseyin'in oğulları) soyadını alırlar." (Alpaslan Okur)

Çoban: "1942 yılında Balıkesir ilinin Gömeç köyünde doğdum. Babam Mehmet Çoban, Balkan Savaşları sırasında Saraybosna'dan Anadolu'ya göç ederek Balıkesir Gömeç'te iskân edilmiş bir ailenin çocuğudur. O yıllarda büyük sayılarda Boşnak göçmenin yerleştirildiği pek çok Ege köyünden biri olan Gömeç, günümüzde ağırlıklı olarak Boşnak nüfusun yaşadığı bir ilçe haline gelmiştir.

Babam gençlik çağında köyde çobanlık yapmış ve ilerleyen yıllarda kendi sürüsüne sahip olmuş. Ancak çobanlık yaptığı dönemden beri köydeki diğer Mehmetlerden ayrılsın diye 'Çoban Mehmet' diye anılması itibarıyla, kendisine yakıştırıldığı bu lakabı Soyadı Kanunu çıktığında kendisine ve ailesine soyadı olarak almış. Böylece Çoban soyadı günümüzde, Mehmet Çoban'ın soyundan gelen fertlerin oluşturduğu oldukça büyük bir ailenin soyadı olarak sürmektedir." (Mahmut Çoban)

Erbağı: "Annemin soyadı Erbağı. Ailenin tüm erkekleri asker olduğu için üzüm bağı gibi 'er bağı' denmiş; ayrıca Tokat'ın Erbaa ilçesinden olmanın getirdiği bir çağrışım da var." (Birsen Yalınkılıç)

Kayıran: “Babamın soyadı Kayıran. Ailede hukukçu çok olduğu için kayırmaktan gelen Kayıran soyadını almışlar.” (Birsen Yalınkılıç)

Yazıcı: “Benim büyük dedelerim zamanında köyün yazı işlerini yaparlarmış yani köyün yazmanlarıymış. Soyadı Kanunu çıktıktan sonra dedemlere yaptıkları işten dolayı Yazıcı soyadı verilmiş.” (Burcu Yazıcı)

Cav: “Cav, bisiklet tekerindeki ince tellere verilen addır. Dedem Galip Cav ve onun kardeşi ve benim büyük büyük amcam Cavit Cav Türkiye’de ilk kez çocuk bisikleti ve çocuk pusetleri imal etmişlerdir. Aynı zamanda bisiklet sporuna gönül verdiklerinden Bisiklet Federasyonu kurucularından olmuşlardır. Kendileri ülkemizin ilk milli bisikletçilerindendir. 1924 yılında Cavit Cav diğer iki arkadaşıyla birlikte Olimpiyatlar’a katılmak için Paris’e gitmişler, ancak kendilerine yarış bisikletleri temin edilemediğinden bu ekip yarışmalara katılamamıştır. Ayyıldızlı formayla ilk kez 1927’de İstanbul’da Türkiye-Bulgaristan arasında yapılan karşılaşmalara katıldılar. 1928’de Amsterdam’da yapılan Olimpiyatlar’a Cavit Cav, Galip Cav, Taceddin Öztürkmen ve Yunus Onat ülkemizi temsilen katıldılar. Cavit Cav Şehirlerarası Bisiklet Turu’nu tamamlayan ilk bisikletçimiz olup 3 kez milli olmuştur. Ayrıca 1924-1928 yılları arasında yapılan tüm sürat ve mukavemet yarışlarını kazanmıştır. Bu iki kardeş bisiklete ve bu spora olan tutkularını Soyadı Kanunu çıkınca Cav’ı soyadları yaparak pekiştirmişlerdir.” (Can Cav)

Topçuoğlu: “Soyadım Topçuoğlu, önce Topçu imiş, askerde bu isim kısa demişler, oğlu’nu ekletmişler. Bizim aile de eskiden beri Topçular diye bilinirmiş, çünkü ramazan topunu bizim kasabada (kasaba beldesi, Kaş, Antalya) bizim aile atarmış.” (Sadık Cem Topçuoğlu)

Yazar: “Genç kızlık soyadım Yazar idi. Baba tarafım Silifkeli. Dedem

müftüymüş. Güzeloluk köyünün okuryazar, aydın kişisi olarak okuma yazma bilmeyenlere destek olur ve herkesçe Yazar Hoca diye bilinirmiş. Soyadı Kanunu çıkınca da doğal olarak kendisiyle zaten bütünleşmiş olan bu adı almış.” (Handan Yazar Saraç)

Tutar: “Atalarımız eski zamanlarda matbaada çalışıyorlarmış. Yapıştırma işi hepsine miras olarak kalmış. Bu nedenle soyadımız kayıtlara Tutar olarak geçmiş.” (Ebru Tutar)

Boduk: “Babamın büyük büyükbabası hayvan yetiştiriyormuş. Bu hayvanların çoğu ‘boduk’ adıyla bilinen manda yavrusu olduğu için dedemiz Boduk Hasan lakabıyla tanınıyormuş. Soyadı Kanunu çıkınca Boduk soyadımız olmuş.” (Berçin Boduk)

Nalcıoğlu: “Dedem köydeyken atları nalladığı için bu soyadını aldık.” (Meryem Nalcıoğlu)

Sürek: “Soyadım Sürek. Dedem Soyadı Kanunu çıktıktan sonra Nüfus Müdürlüğü’ne soyadı almaya gitmiş. Dedemlerin lakabı İlyaslar imiş. Fakat, nüfus memuru bu lakabı soyadı olarak beğenmemiş ve dedeme, ‘Sen, ne iş yapıyorsun?’ demiş. Dedem de, ‘Çiftçilik yapıyorum’ demiş. Bunun üzerine, nüfus memuru dedeme, ‘Senin soyadın Sür’ek olsun’ demiş. Bir süre soyadını Sür’ek olarak kullanmışlar. Daha sonra, soyadının yazılışı Sürek’e dönüşmüş. (Not: Olay Balıkesir’de geçmektedir. Dedemin ismi Kâmil Sürek’tir ve 1895 doğumludur, 1963’te vefat etmiştir.)” (Kâmil Tekin Sürek)

Sohtorik: “Dedelerim eskiden torik balığıyla uğraşırlarmış. Bu yüzden soyadım Sohtorik’tir.” (Serhat Sohtorik, 7. Sınıf)

Karateke: “Soyumuz Manisa’nın Kula ilçesine bağlıdır. Dedelerimizin dedeleri eskiden çiftçilik ve hayvancılıkla uğraşırlarmış. Besleyip yetiştirdikleri keçilerden dolayı böyle bir soyadı alınmış olabilir. Diğer bir husus ise Manisa civarındaki Karakeçili aşiretidir. Bu aşiretin isminden etkilenmiş veya soyun oraya dayalı olabildiğinden Soyadı Kanunu çıktıktan sonra Karateke soyismi alınmıştır.” (Nuray Karateke, 7. Sınıf)

Şeker: “Benim soyadım, dedemin babasına Bayburt’un Demirözü ilçesindeki Gökçedere köyündeyken verilmiş. Benim dedemin babası eskiden bütün Gökçedere köyüne kıtlama şekeri satarmış. Soyadı Kanunu’nun çıkması üzerine bütün yurdumuzda olduğu gibi Bayburt’a da nüfus memurları gelmiş. Böylece nüfus memurları dedemin babasından bir soyadı söylemesini istemişler. Dedemin babası bu soyadını istemiş.” (7. Sınıf öğrencisi)

Akçay: “Aile büyüklerimiz köyde büyükbaş hayvancılıkla uğraşıyorlarmış, özellikle inek besliyorlarmış. Soyadı Kanunu çıktığı zaman herkes kendi iştigal alanıyla ilgili soyadları seçerken benim dedelerim Dombazoğlu’nu soyisim olarak seçmişler. Dombaz, inek anlamına geliyor. Dombazoğlu soyadı komik ve alaycı ifadelerle karşılaşmaya sebep oluyormuş. Büyük amcam bundan çok rahatsız olduğundan 18 yaşını geçince kendisinin ve kardeşlerinin soyadını Akçay olarak değiştirmiş.” (Neslihan Akçay)

Atmaca: “Babamın dedeleri Tokat’ın Reşadiye ilçesi Gök köyünde yaşarlarmış. Soyadı Yasası’nın çıkmasıyla köyümüze gelen nüfus müdürüne ne söylesem diye düşünen dedelerimizin aklına Karadeniz bölgesinde yaygın olarak yapılan, birçok ailenin geçimini sağladığı ve kendilerinin de yaptığı atmaca avcılığından dolayı soyadlarının Atmaca olmasına karar vermişler.” (Köksal Atmaca)

Bürküt: “Babam havacıydı. Gökte uçan Bürküt [kartal] soyadını seçti.” (Akgül Söker)

İlgi alanına değinen soyadları

Akkuş: “Dedemin dedesinin babası kuşlarla çok ilgilenirmiş. Sürü halinde kuşları harman yerine çıkarırmış. Tüm köylüler küçükbaş, büyükbaş hayvanlarına çoban tutarken ailem kuşlara çoban tutmuş, birkaç yıl onu eğitmişler. Ailemin kuşlara çoban tutması köylülerin aileme kuşların ağası lakabını takmalarına sebep olmuş. Zamanla kuşların ağası lakabı ağaguş kelimesine dönüşmüş. Zamanla da ağa kelimesi ak haline dönüşmüş. Soyadı Kanunu çıktığı zamanlarda dedemin dedesi aile büyükleriyle soyadımız hakkında istişare etmişler. ‘Modern Türkçe düşünürsek Akkuş olsun’ demişler.” (İlhami Akkuş)

Bilgin: “Büyük dedem Abdullah Efendi, Cumhuriyet’ten önce Konya’da Osmanlı devletinin son dönemlerinde sekiz, on yıl kadar eğitim görmüş, eğitimini tamamlayınca doğum yeri olan Sarıveliler’e geri dönmüştür. Orada hem çiftçilik yapmakta hem de köyde eğitim görmüş, âlim bir kişi olarak isteyenlere ders vermektedir. Soyadı Kanunu’ndan çok önce Türkiye Cumhuriyeti’nde alfabe değişikliği olmuş, Arap alfabesinin yerine Latin alfabesi kullanılmaya başlanmıştır. Köylerde okullar açılmaya başlanınca, yeteri kadar öğretmen bulunmadığı için belli bir süre kurs alarak yeni alfabeyi öğrenen eğitmenler görevlendirilmiştir. Dedemin köyünden de birisi bu kurslara gidip katılmış, halka yeni kabul edilen alfabeyi öğretmekle görevlendirilmiştir. Bu eğitmen köydeki genç ve yaşlılara Latin alfabesini öğretmektedir. Büyük dedem belli bir yaşın üstünde olmasına rağmen bizzat eğitmene gidip kendisine yeni alfabeyi öğretmesini istemiştir. Dedemin yaşında olan köydeki diğer kimseler böyle bir istekte bulunmadığı için olacak, eğitmen bundan çok hoşnut kalmış. Büyük dedem gibi tahsil görmüş, köyde saygın bir yere sahip olan kişinin yeni alfabeyi öğrenmek için kendisine başvurması o dönemde pek beklenmeyen bir olaydır ve sonuçta köyün eğitmeni büyük dedeme Latin alfabesini öğretir. Dedemle eğitmen

arasındaki bu diyalog büyük dedemin Bilgin soyadı almasında etkili olmuştur. 21 Haziran 1934'te Soyadı Kanunu çıkıp soyadı almak zorunlu olunca, Osmanlı Devleti zamanında ailelerin kullandığı lakaplar da göz önünde bulundurularak her aileye uygun bir soyadı tespit edilmeye başlanır. Bizim köyde soyadları verilirken eğitmen de görev alır ve etkin bir rol oynar. Büyük dedemin ailesi bugün kaza olan Sarıveliler'de Abdullah Efendigil diye tanınmaktadır. Bizim ailemize de ileri yaşlarda olmasına rağmen, dedemin yeni alfabeyi oğrenme merakı ve daha önce yaptığı tahsilden dolayı Bilgin soyadı verilir." (Hüseyin Bilgin)

Ceylan: "Büyük büyük dedelerimiz Sinop ilinde çok iyi avcılık yaparlarmış. Çok sayıda ceylan avladıkları için soyisim Ceylan olarak belirlenmiş." (Müjde Ceylan)

Dilman: "Kökenimiz İspanya'ya dayanmaktadır, 500 yıl evvel İspanya'dan kaçıp Türkiye'ye, Osmanlı devletine gelen atalarım 1934 yılına kadar Alazraki soyadını kullanmıştı, fakat Soyadı Kanunu ile Türkçe bir soyad kullanmamız gerektiğinden ve ailede dil adamları ve düşünürler çok olduğundan Dilman soyadı verilmiştir." (Ronit Dilman)

Altuntaş: "Büyük dedem Kurtuluş Savaşı'ndan sonra sürekli altın aramak için dağ bayır gezermiş. Nerede altın var diye kazsa taş çıkarmış. Ama çok kararlı bir insanmış ki ne kadar taş bulsa o kadar altın aramaya devam edermiş. Arkadaşları ise vazgeçmesi için çok dalga geçerlermiş. Sonunda arkadaşları büyük dedeme Altıntaş demeye başlamışlar. Zamanla ad değişmiş ve benim bugün taşıdığım Altuntaş halini almış." (Merve Altuntaş)

Paçaman: "En çok Edirne'de ata sporumuz olan güreş yapılır. Ben de Edirneliyim. Atalarımız güreş yaparken bizim dedemiz rakibini sürekli

ayağından tutmaya çalışırmış. O yüzden arkadaşları ona Paçacı demişler. Sonra soyadımız Paçaman olarak kalmış.” (Gizem Paçaman)

Bakır: “Benim dedemin babası bakır eşyalara çok meraklıymış. Evinde çok bakır eşya olduğu için ona Bakır lakabını takmışlar. Soyadı Kanunu çıktığı zaman bizim ailenin soyadı Bakır olmuş.” (U. Anıl Bakır)

Aksu: “Aile Isparta’nın eski, yerli ailelerinden biri. Babamın dedesi Mevlevi şeyhi Ali Dede olarak tanınıp Isparta’daki Mevlevi tekkesinin başındaymış ve bu görevini de babasından devralmış; yani bu büyük dedemizin babası da Mevlevi şeyhiymiş. Mevlevi Şeyhi Ali Dede, Kurtuluş Savaşı sırasında bölgede Kuva-yı Milliye reisliği yapmış. Cumhuriyet kurulduktan sonra da iki dönem Isparta belediye başkanlığı yapmış. Benim büyükbabam (yani babamın babası) Mehmet Fehmi (Aksu) ise gençliğinde Yemen’de esir kalmış, dönüşünde de hem Mevlevi şeyhi Ali dedenin oğlu olması, hem de okumuş yazmış (eski yazı ve Fransızcayı çok iyi bilirmiş) olması, bunun ötesinde *Isparta’da Yer Adları* adlı araştırma kitabının yazarı olduğu için (bu kitap o döneme göre çok nadir görülen bir araştırmanın ürünüdür; bu araştırma kitabını yazarken Isparta’nın tüm kasaba ve köylerini dolaşıp mezar taşlarından vb. Isparta’nın tarihi hakkında tarama da yapmıştır ve kitap yayımlandıktan sonra Fuat Köprülü’den tebrik mektubu almıştır); daha sonra da yerel *Ün* dergisini çıkarması hasebiyle, şehrin ileri gelenlerinden biri haline gelmiş ve Isparta Cumhuriyet Halk Fırkası başkanı olmuştur. Soyadı Kanunu çıktığında ailenin büyüğü olarak, hem kendisinin yer adlarıyla ilgili araştırmaları hem de ailenin bölgede olan köklerini ifade etmesi açısından önce Isparta’nın yakınındaki Davras dağının adını aileye soyadı olarak düşünmüş; ancak malum o zamanki memurların söylenen kelimeyi kayıtlara yanlış yazmaları sonucu çok hatalar olduğunu görmesi, halkın Davras’ı doğru dürüst yazamayıp telafuz edememesinden çekinmesi ve kelimenin yerliler, köylüler arasında Davaras gibi kullanılması nedeniyle Davar kelimesiyle karıştırılmasından çekinerek bundan vazgeçmiş. Daha sonra Isparta’dan doğup Akdeniz’e dökülen Aksu nehrinin adını aileye

soyadı olarak seçmiş ve o şekilde nüfusa kaydettirmiştir. Daha sonra bu soyadı ailenin şehre katkılarına istinaden Isparta'da bir caddeye de verilmiştir. Mehmet Fehmi'nin Mevlevi şeyhi bir dedenin oğlu olmasına rağmen Mevlevilik, şeyhlik veya dedelik kurumuyla ilgili veya bunları anımsatacak bir soyadı (şeyhoğlu, dedeoğlu vb gibi) almamasının nedeniyse, tekkeler ve zaviyeler kapatılmadan önce babasının yani Ali Dede'nin Kuva-yı Milliyeci olması ve tekke kapatıldıktan sonra kendisinin ve ailenin tüm fertlerinin Cumhuriyet'i kucaklaması ve kendisinin Cumhuriyet Halk Fırkası reisi seçilmesi, ailenin bir şeyh sülalesi olarak geçmişini anımsatacak bir izin soyadında taşınmaması gerektiğini düşünmüş olmasındandır." (Dilek Aksu Yazıcı)

Gültekin: "Dedemin dedesinin ismi Cemil, lakabı ise Araboğlu idi. Soyadı Kanunu'nun çıkmasından sonra Gültekin soyadını aldı. Bu soyadını almasının öyküsü şöyledir: Dedemin dedesi çok iri yapılı, heybetli, güçlü kuvvetli bir adammış. Bütün bu sert mizacın arkasında çok duygusal bir kişilik yatarmış. Dedemin anlattığına göre güllere büyük bir hassasiyeti olan büyük dedem, bahçesinde her renk ve çeşitten gül yetiştirir, o güllere gözü gibi bakarmış. Soyadı Kanunu'nun çıkmasıyla birlikte rahmetli babasının ismi olan Tekin'in önüne çok sevdiği gülü ekleyerek soyadını Gültekin koymuştur." (Merve Gültekin)

Varlık alametine göre soyadları

Işıklılar: “Dedemlerin yaşadığı köyde ilk ışıklı ev bizimki olduğundan bu soyadını uygun görmüşler.” (Ahmet Işıklılar, İstanbul)

Aydınlık: “Apartmanımızda ikamet etmekte olan Halil İbrahim Aydınlık Amca’ya soyadının hikâyesini sordum. Birinci Dünya Savaşı’ndan çıkalı henüz 15 sene bile olmadan Türkiye’de Soyadı Kanunu çıkarılmış. O zamanlar şehrin sayılı şahsiyetlerinden olan babası Hacı Mehmet Efendi gazyağı, mum gibi aydınlatma aletlerinin satışını yapmaktaymış ve herkes tarafından sevilirmiş. Mahallede de hep en aydınlık onun eviymiş. Soyadı Kanunu çıkınca da gerek işine gerek evine uygun olan Aydınlık soyadını almış.” (Jetmir Aruçi)

Poyraz: “Tarlada toplanıldıktan sonra patoz makinesinde ezilen ve saplar, buğday taneleri halinde bulunan yığınlardan buğday tanelerini ayırt etmek için harman makinesi denilen bir makine kullanılır. Bu makine bu yığına verdiği güçlü hava sayesinde hafif olan samanı uçurur ve geriye buğday taneleri kalır. Ailemizin Poyraz (şiveden dolayı şu anda Boyraz olmuştur) soyadını almasının nedeni ise eskiden köyümüzde bu harman makinesinden sadece bizde olmasıdır. Bu makineyi gören ve kullanan aileler bu makinenin savurduğu samanları ve yarattığı rüzgârı görünce bu rüzgârı poyraz yeline benzetmiştir ve böylece ailenin soyismi Poyraz olarak kalmıştır.” (Ozan Poyraz)

Bulutlar: “Erzurum’da dedelerim çok büyük arazilerin sahibiymiş. Aynı zamanda bir sürü koyunları varmış. Sahip oldukları ovalarda bu koyunları

otlatırlarmış; tepeden bakıldığında o ovalar bembeyaz görünürmüş. Buluta benzermiş. Bu sebepten ötürü bize Bulutlar soyadı verilmiş.” (Merve Bulutlar)

Odacı: “Dedemin babasının babası 1900’lü yılların başında ailesiyle birlikte Bulgaristan’ın Aydos kasabasından Türkiye’ye göçmen olarak gelmişler. Önce Tekirdağ’ın Saray ilçesine bağlı Edirköy’de kalmışlar, sonra Kırklareli’nin Vize ilçesine bağlı Evrenli köyüne yerleşmişler. Büyük dede iri gövdeli, uzun boylu ve al yanaklı bir insanmış. Köyde herkes tarafından hürmet gören, akıl danışılan, sevilen bir insanmış. Ela gözleri, beyaz teni ve bunun üstüne kıpkırmızı yüzüyle çok sağlıklı ve kuvvetli bir insanmış. Adı da Osman’mış. Bu sebeple onlara Kırmızı Osmanlar denilmeye başlanmış. Köyün ileri gelenlerinden olduğu için bahçesine birçok oda yaptırmış ve köye gelen misafirleri o ağırlarmış. Yunanistan’dan, Bulgaristan’dan konuklar gelirmiş ve bu odalarda ağırlanırmış. Bu gelenek, itibar ve al yanaklılık uzun yıllar sürmüş. Soyadı Kanunu’nun çıkmasıyla bunca odaya sahip olmaları bakımıdan Odacı soyadını almışlardır. Köyde halen Kırmızılar lakabıyla anılırlar. Birçoğu da ela gözlüdür.” (Gamze Gül)

Koçyiğit: “Dedemin amcasının oğlu o zaman kaymakammış. Annemin dedesine soyadlarını Koçyiğit koymaları için mektup göndermiş. Çünkü dedemler köyün ağasıymış ve diğer ailelerin içinde daha asillermiş. Koçun da diğer hayvanlardan daha yiğit olmasından dolayı Koçyiğit koymuşlar.” (Zehra Çakır, Tokat)

Kılınç: “Dedemin dedesinden kalan bir kılıç varmış. Bu yüzden soyadımızı Kılınç koymuşlar.” (Onur Kılınç)

Koç: “Aslında bizim soyadımız Fındıklı olacakmış. Ama nüfus memuru

Fındıklı olmasın demiş. Bizim eskiden küçükbaş hayvanlarımız varmış. Büyük dedemin aklına Koç gelmiş. Bizim soyadımız da Koç olmuş.” (Özge Koç)

Topgüloğlu: “Büyükbabalarımız Horasan’dan gelmedir. Eskiden bizim soyadımız değişikti ama babamın dedesi Soyadı Kanunu çıktığında şehre gidip soyadı memurluğuna gitmiş. Bahçede toplugül varmış. Oradan alınarak soyadımız Topgüloğlu olarak nüfusa geçmiş.” (Okan Topgüloğlu)

Atçı: “Sadık dedemin büyük at çiftlikleri varmış. Soyadı Kanunu çıktığında soyadı Atçı olmuş. Dedem atları çok severmiş ve yaşadığı köyde atlarıyla ünlüymüş.” (Burak Atçı)

Ulusoy: “Babamın anlattığı kadarıyla, dedemin atalarının soyu Germiyanoğlu Beyliği’ne uzanıyormuş ve dedem Mehmet Ulusoy, Germiyanoğullarının (gayriresmi olarak) son beyi iken 1970’te vefatından sonra beylik babam Şakir Ulusoy’a geçmiş.

Dedemin, onun babasının ve atalarının doğum yeri Manisa-Kula olup, babamın ve kardeşimle benim de nüfusa kayıtlı olduğumuz yer Manisa’nın Kula ilçesi olarak görülmektedir. Yine babamın anlattığına göre, atalarımız Kula’daki, eski adıyla Kurşunlu Camii’nin avlusunda yatmakta olup, bu caminin içinde bir duvarı boydan boya kaplamakta olan ve eskimişlikten artık un gibi dökülen bir sancak varmış ki, bu sancak Germiyanoğlu Beyliği’ne aitmiş ve yöre halkı tarafından camide muhafaza edilmeye devam ediliyormuş. Babamdan öğrendiğime göre, yöre halkının Germiyanoğlu’nun devamı olarak bildiği aile efradamıza hürmetleri çok büyükmüş. Hatta babam konuyla ilgili olarak çocukluğunda başından geçen bir olayı dahi anlatmıştır.

Dedem öğrenim için İstanbul’a çok erken yaşta geldiğinden ve burada yerleştiğinden babam da İstanbul’da dünyaya gelmiş ve dolayısıyla babamın Kula ile pek bir ilgisi olmamış. Ancak, dedem İstanbul’a geldiği halde Kula’daki konağı henüz elden çıkarmamış ve ara sıra Kula’ya uğrar ve

burada kısa süreli kalırmış. Bu dönemde, babam henüz okula dahi gitmiyormuş, 5-6 yaşlarındaymış. Bir gün halasıyla birlikte çarşıya indiklerinde bembayaz saçlı ve yine uzun beyaz sakallı ihtiyar bir adam önlerine dikilmiş ve babamın Bekirbeyzadelerden Mehmet Bey'in oğlu olup olmadığını sormuş, babamın halasından evet cevabını aldıktan sonra babamın önünde eğilmiş, diz çöküp büyük bir saygıyla elini öpmüş. Babam kardeşimle bana bu hikâyeyi pek çok kez büyük bir gururla anlatmıştır ve atalarımızın bu soylu aileye mensup olduğunu büyük bir memnuniyetle defalarca dile getirmiştir. Yöre halkının, özellikle yaşlı kesimin halen geleneklerine ve tarihine sahip çıktıklarını ve Germiyanoğlu Beyliği'nin devamı saydıkları Bekirbeyzadelere büyük hürmet duyduklarını dile getirmektedir. Nitekim, dedem Soyadı Kanunu ile birlikte bu büyük ailenin soyundan geldiklerinin bir ifadesi olmak üzere Ulusoy soyadını almayı uygun bulmuş olsa gerektir." (Belkıs Ulusoy)

Aydın: "Sülalemize Ruşenler denir. Sivas'ın Zara kazasında da bu isimle tanınır, bu isimle bilinirler. Aynı zamanda Zaralızadeler de denir. Babam emekli öğretmen Mustafa Aydın'ın bizlere aktarmış olduğu bilgiler doğrultusunda, sülalenin bilinen büyüklerinden Cafer Efendi çok iyi ata binen, medrese tahsili görmüş, kültürlü bir şahsiyetmiş. XVII. yüzyılın başlarında akrabalarını ziyaret etmek için İstanbul'a gitmiştir. O günlerde zamanın padişahının da izleyeceği at yarışları yapılacaktır. Bu yarışa Cafer Efendi de katılır; Birinci olur. Cafer Efendi padişahın dikkatini çekmiştir. Saraya davet edilir. Medrese tahsili yaptığı için sultan tarafından Amasya kadılığına atanır. Bu tarihten sonra Zaralızadelerin yıldızı parlamaya başlamıştır. Sivas yöresinde nüfuzları büyük olan bu aileye Ayanlık verilmiştir. Bu aile yaklaşık iki yüzyıl aralıklarla Sivas'ın yönetiminde söz sahibi olmuştur.

Bu sülale Cumhuriyet döneminde de okumaya ve çocuk okutmaya çok önem vermiştir. Sülalemizde çok sayıda doktor, mühendis, yönetici, hukukçu, öğretmen ve subay vardır. Ruşen sülalesine mensup insanların yapısı okumaya yatkın, nüktedan, yazar ve şairdir. Bu nedenle Aydın, Eraydın, Aydınalp, Altay, Bulut soyadlarını almışlardır.

Sınıksaran: “Atalarımız, anavatanları Orta Asya’dan kopup Anadolu’ya doğru aktıktan sonra, bu verimli coğrafyanın dört bir yanına dağılmışlar. Büyük büyük dedelerim de tarihöncesinde birçok uygarlığa ev sahipliği yapmış, çorak topraklarına rağmen Kızılırmak’ın hayat verdiği Kapadokya bölgesine yerleşmişler. O zamanlar bu bölgede yerleşik hayata geçilmediği için buraya kalıcı olarak gelen insanlar ihtiyaçlarının pek çoğunu karşılamakta güçlük çekiyorlarmış. Benim atalarım da bu derde bir nevi derman olmak için, önceki nesillerinden edindikleri tecrübelerle doktorluk mesleğini seçmişler. Fakat, Sınıksaran’ın tam olarak kelime anlamı doktorluk değil, ‘kırık çıkık saran’dır. Yani atalarım o zamanlarda, bugünün tıp bilimindeki ortopedi dalı altında çalışıyorlarmış. Bu kişilere eskiler sınıkçı, yaptıkları işe de sınık sarmak derlermiş. Bu meslek çok nadir olsa da bazı köylerde halen devam etmektedir ve alternatif tıp adı altında pek çok kişiyi tedavi edip iyileştirmektedir. Soyadı Kanunu çıktığında dedemin babası bu mesleği sürdürmemesine rağmen baba mesleğine bir anlamda saygı göstermek amacıyla bu soyismini kullanmak istemiş. Ve bizim sülalemize bu soyismi verilmiş.” (M. Utku Sınıksaran)

Sızan: “Elazığ’ın bir ilçesi olan Gemişgezek’te oturan Sızan ailesinin bir konakları varmış. Bu konağın yanında bulunan taşların arasından günümüzde hasretle aradığımız tertemiz, berrak ve çok lezzetli bir kaynak su çıkmaktaymış. Bu su taşların arasından sızarak konağın önünde bulunan çeşmede toplanıyormuş. Soyadı Kanunu ile de aile, evlerinin yanından sızan sudan esinlenerek Sızan soyadını almış.” (Özlem Dağıtmaç)

Toprak: “Malatya’nın Arapgir köyünde Selimpaşa ve Caferpaşa adında iki kardeş yaşıyordu. Bunlar o dönemin en zenginlerindendi. Büyük toprak sahibi bu kardeşler, ‘toprak’ kelimesinin bolluk, bereket ve zenginlik ifade etmesi nedeniyle Soyadı Kanunu çıkınca bu soyadını almak istediler. Nüfus kütüğüne Selim Toprak, Cafer Toprak olarak geçtiler.” (Zerrin Can)

Yıldız: “Eskiden dedemin evi yolun hemen kenarındaymış. O zamanlar ulaşım gelişmediği için gelen geçen yolcular dinlensin diye iki odalı, toprak damlı bir konaklama yeri yapılmış. Yazın havalar sıcak olduğundan yolcular damda yatıyorlarmış. Bizim orada yıldızlar –özellikle yaz akşamlarında– bir başka görünür. Giden yolcular damda uyurken gördükleri manzaradan etkilenmiş olacaklar ki çevrede bizim han Yıldızlı Han olarak anılmaya başlanmış. Bu arada çevrede bizim aileye Yıldızlı ailesi diyorlarmış. Soyadı memurları gelince dedem çevrede bu şekilde tanındığı için Yıldız soyadını almış.” (Eyüp Yıldız)

Şannan: “Dedemin dedesi Şam’da tanınan ve çok sevilen bir yüzbaşıymış. Oğlu da Şam’da vali olunca ünleri daha da artmış. Tayini Maraş’a çıkan büyük dedem ailesiyle buraya yerleşmiş. Soyadı Kanunu çıktığında çok geniş bir nüfusa sahip olan aile, soyadı alma konusunda ikiye ayrılmış. Bir grup atalarının yüzbaşı olması nedeniyle Yüzbaşı soyadını alırken, diğer grup Şanlan soyadını almışlar. Nüfus memurunun yanlışlıkla Şannan yazmasıyla soyadımız bu şekilde devam etmiştir. Fakat Şanlan soyadının esas alınışının Şam’daki bu ünden kaynaklanıp kaynaklanmadığı bilinmemektedir.” (İdil Şannan)

Yeşilyurt: “Soyadı dağıtımı yapılırken bize Özyurt soyadı verilmiş. Sonra dedelerim köydeki bir yeşil alan için başkalarıyla savaşmışlar. Kazanınca da soyadımız Yeşilyurt olmuş.” (Hayat Yeşilyurt)

Baykara: “Hüseyin Baykara 1883 yılında İstanbul’da doğmuş. 1908 yılında babası Celalettin Efendi’nin vefatından sonra Yenikapı Mevlevihanesi şeyhi olmuştur. Tekkeler kapatıldıktan sonra Türk Ocakları’nda, daha sonra ise İstanbul Darülfünunu’nda çalışmıştır. Çok kısa bir süre İstanbul Üniversitesi’nde Farsça lektörlüğü yapmıştır. Soyadı Kanunu’nda Yazıcıoğlu

soyadını almak istemiş ama ‘oğlu’ ve ‘zade’ ekli soyadları yasaklandığından bir kız öğrencisinin teklifi ile Bayraka soyadını almıştır. Bu kararını eşine şöyle açıklamıştır: ‘Hanım, Hüseyin Baykara gibi ben de şiir yazarım; Hüseyin Baykara gibi ben de kılıbığım.’ Hüseyin Baykara’yı hanımının sarayda takunya ile kovaladığı söylenirmiş.” (Baki Baykara)

Adıvar: “Dr. Adnan Adıvar ve Halide Edip Adıvar Soyadı Kanunu’na itiraz etmişler. Adıvarlara göre, kendileri zaten çevrelerinde tanınan, bilinen, adı sanı malum olan insanlardı, soyadına ihtiyaçları yoktu. Soyadı almak adı sanı belli olmayanlara uygun düşebilirdi. Atatürk’ten gelen ikaz sonucu, kızgınlıklarını belirtmek amacıyla, ‘Bizim adımız, şöhretimiz malumdur’ anlamına gelen Adıvar soyadını almışlardı.” (Emine Gürsoy Naskali)

Olaylara bağlı soyadları

Kayalı: “Bir akşam, Bağbaşı köyüne kurtlar inmiş. Dedemin babasının köpekleri kurtları fark edip havlamışlar. Köydeki bütün adamlar tüfeklerini alıp kurtları vurmaya başlamışlar. Bir hafta sonra, akşam keçilere saldıran kurtlar köpekleri görüp kaçmışlar. Ertesi sabah büyük dedem toplamış bütün köyü. Kurtların geçtiği nehri kapatmak için çare arıyorlarmış. Büyük dedem, dedemle birlikte nehre gelmiş, yan tarafa kayalıkları ite ite yerleştirmiş ve yolu kapatmışlar. Böylece kurtlar bir daha gelmemiş. Soyadı Kanunu çıkınca köydekiler ve büyük dedem soyadını Kayalı koymaya karar vermişler.” (Furkan Kayalı)

Çelik: “Dedemin babası Aydın ve Denizli’de vaktinde efe imiş, öyle diyorlarmış. Babaannem ile evlenince Denizli’ye yerleşmişler. Ama peşindeki hasımları izini bulmuşlar ve iki kez dedemi öldürmek için kıstırmışlar. İlkinde kurşun midesine, ikincisinde de omzuna saplanmış ve dedem hiçbir şey olmamış gibi yaşamaya devam etmiş. Bu olaydan sonra çevredekiler dedeme Çelik Efe demişler, lakap olarak kalmış. Sonradan soyadımız da Çelik olmuş.” (Habip Çelik)

Kurt: “Benim baba tarafım Kırım Türklerindendir. Orta Asya’dan buraya gelen atalarım daha sonraları çeşitli sebeplerden dolayı Romanya’ya göçmüşler. Romanya’da yaşarken dedem dünyaya gelmiş. Ancak Rusya, Romanya için tehdit oluşturmaya başlayınca Türkiye’ye geçmişler. Sınırdan geçmek için yaş sınırı olduğundan dedemi iki yaş büyük göstermişler. Nüfus kâğıdına soyadı gerektiği söylenince dedemin babası Mehmet, kendi lakabı olan Kurt’un soyadları olmasını istemiş. Bu Kurt lakabının hikâyesi de şöyledir: Onlar Romanya’da yaşarken çiftlikleri varmış, hem de kocaman bir çiftlik... Kışın da köy yerine kurtlar iner ya hani, yine kurtlar basmış köyü.

Ama Mehmet dedenin elinde ne bir silah varmış ne de kendisini savunacak başka bir şey... Yanında bacıları ve ufak kardeşleri de varmış. Kurtlarden birisi onlara doğru saldırınca o da kurda saldırmış. Kurdu oracıkta boğarak öldürmüş. Bunun için de ona Kurt Mehmet demişler o zamandan sonra.” (Burak Can Kurt)

Kaçan: “Büyük dedemiz askerden sevdiği kadın için sürekli kaçarmış. Bu sebeple de soyadımız Kaçan olmuş.” (Muratcan Kaçan)

Tokkal: “Soyadı Kanunu çıktıktan sonra bu işle ilgilenen memurlar köylere gelip her haneye soyisim verirlermiş. Bizim haneye soyisim vermeye geldiklerinde memurlara yemek getirilmiş ve dedemin dedesini de yemek yemek için çağırmışlar; o da tok olduğunu söyleyince memurlar soyisminiz o zaman Tokkal olsun demişler.” (Fatih Tokkal)

Öküzcü: “Kurtuluş Savaşı yıllarında, halk kendi eliyle yaptığı silahları ve mermileri cepheye kağnılarla taşırmış. Bunun için de cepheye yakın köylerde yaşayan her ailenin öküzü bir günlüğüne orduya verilirmiş. Dedemin dedesinin dedesi bizim köyde (Ordu, Mesudiye, Çaltepe köyü) çobanlıkla uğraşırmış. Atatürk’ün Tekâlif-i Milliye emirlerini ilan etmesi sonucu, oradaki birliklerin komutanı tek tek köyleri dolaşır, her evden erzak ve malzeme toplarken çobanlıkla uğraşan dedemle tanışır. Büyük dedem ona bir değil tüm öküzlerim ordun için, vatanım için feda olsun der. Hatta öküzlerinin hepsini kendi elleriyle cepheye götürmeyi, onlara ve diğer alınan öküzlere gece gündüz bakmayı teklif eder. Bundan çok etkilenen komutan dedeme sana bundan böyle Öküzcü Mehmet Çoban diyelim demiş. Soyadı Kanunu’ndan sonra köye gelen nüfus memuruna da bu hikâyeyi anlatarak soyadımızın Öküzcü olmasını istediklerini söylemişler.” (Gökcan Öküzcü)

Dağıtmaç: “Kurtuluş Savaşı yıllarında bütün yurtta çekilen sefaleti bizim yöremizdeki insanlar da yaşar. Atalarımız da bu durumda yoksullara, zorda kalanlara ellerinden geldiğince yardım eder ve ellerinde bulunan erzakın belki yarısını belki de yarısından fazlasını hiçbir karşılık beklemeden ihtiyacı olanlara dağıtırlar. Bu zor durumlarda kendilerine misafirliğe gelen ya da oraya işi düşenlerin karınlarını doyurmadan geri göndermezler. Amaçları içinde bulundukları bu zorluğu hep birlikte aşmaktır. Soyadı Kanunu çıktığı zaman da ailemiz dağıtan kişi anlamında Dağıtmaç soyadını alır.” (Özlem Dağıtmaç, Giresun)

Karakuş: “Dedemler Gaziantep’in Kilis bölgesinde oturuyorlarmış. Dedem, arazileri, malı mülkü, çeşit çeşit hayvanları olan, bağı bahçesi olan zengin bir insanmış. O bölgede yırtıcı kartallar ve karakuşlar yaşarmış. Bir gün bu kartal ve karakuşlar dedemin kaz sürüsüne saldırmışlar. Kartallar kazları çok feci bir şekilde parçalayıp yemişler. Karakuşlar ise kazların sadece ciğerlerini yemişler. Kartal gibi yırtıcı ve cesur olan bir kuşun sadece kazların ciğerini yemesi dedemi o kadar etkilemiş olacak ki Soyadı Kanunu çıktığı zaman dedemin aklına ilk gelen soyadı Karakuş olmuş.” (Seda Karakuş)

Karabacak: “Eniştemin babası çocukken arkadaşlarıyla oynarken bacaklarına kömür karası sürmüş. Eve gidince annesi onu bacaklarını yıkaması için çeşmeye göndermiş, bacaklarını yıkamadan eve almayacağını söylemiş. O da köyün içinden geçerek çeşmeye gidip bacaklarını yıkamış. Tabii, bu sırada tüm köyün diline düşmüş. Herkes onlara Karabacaklar demeye başlamış. Bunun için soyadlarını Karabacak koymuşlar. Fakat daha sonra Yücetürk olarak değiştirdiler.” (Zehra Çakır, Tokat)

Balta: “Babamın dedesinin dedesi ormancılıkla geçimini sağlayan ve tuttuğunu deviren, güçlü bir pehlivanmış. Bir gün güreşirken rakibini ayaklarından tutarak onu baş aşağı dikmiş. Rakibi o halde kurtulmaya

çalışırken görünümü bir balta şeklini almış. Sonra dedeme Balta Pehlivan denmeye başlanmış.” (Beyza Didem Balta)

Avcu: “Balkanlar’da herkesin çok korktuğu bir yılan varmış. Dedemin dedesi bu yılanı öldürmüş, arabaya yükleyip köye getirmiş. O günden sonra Avcular diye anılmışlar.” (Ceyda Avcu, Kırklareli)

Bostancı: “Soyadları verildiği sırada Gönen’in Tuzakçı köyünde Hasan Bostancı ilk karpuzu yani ilk bostanı ekiyormuş. Bu sebeple soyadı Bostancı olmuş.” (Burcu Akışık)

Alibaş: “Cumhuriyet’in ilk yıllarında, Doğu Karadeniz’in yaylalarında her bahar şenlikler düzenlenirdi. Bu şenlikler süresince tüm yöre halkı yaylalara çadırlar kurar; çocuklar, gençler, yaşlılar üç gün boyunca baharın tadını çıkarırlardı. Yaylada şenlik ateşi yakılır, halk oyunları oynanır, hep bir ağızdan türküler söylenirdi. Ama şüphesiz ki şenliğin en gözde etkinliği, son gün düzenlenen güreş şampiyonasıydı.

O yıl şampiyonaya yeni bir pehlivan katılmıştı. Ali Pehlivan... Henüz yirmi yaşındaydı. Şampiyonanın favorisi olan Kara Osman varken, Ali Pehlivan’ın adı bile anılmıyordu. Şampiyona büyük tezahüratlarla başladı ve büyük bir şaşkınlıkla bitti. Çünkü Ali Pehlivan Kara Osman’ı devirerek başpehlivan olmuştu.

İlerleyen yıllarda da pek değişiklik olmadı. Şenlikler aynı coşkuyla devam etti. Güreş şampiyonası heyecanla beklendi. Meydana yeni eski pek çok pehlivan çıktı. Ama sonuç aynı kaldı. Finalde Ali Pehlivan “Ali baş, Ali baş” diye bağıran seyircinin önünde rakibini yere devirdi.” (Hande Alibaş)

Erdoğan: “Erdoğan olan soyadımız Soyadı Kanunu’ndan önce Şeyhoğlu idi. Erdoğan soyadının bize verilme nedeni ise Trabzon’un Çaykara beldesine

ilk göç eden dedelerimizdi ve o köyün ilk kurucuları onlardı. Bilindiği gibi, Trabzon Rum Pontus İmparatorluğu'nun Fatih Sultan Mehmed tarafından fethedilmesi üzerine çeşitli bölgelerden o bölgeye irşat akınları sürmüş. Bunun neticesinde büyük dedem İbrahim Paşa, Kahramanmaraş'tan bizim şu anda bulunduğumuz köye yerleşmiş. O zamanlar köyümüz mezra imiş, dedem oraya göç ettiğinde kendine bir tarla edinmiş. Daha sonra üç oğlu dünyaya gelmiş. Onlarla birlikte köyün belli yerine onları oturtmuş ve kendine mülk edinmiş. Şu an tapularımızda bile onun oğullarının adları geçmektedir. Atatürk'ün 1934'te çıkardığı Soyadı Kanunu'nda köyün ilk yerlileri dedemler olduğu için erken anlamını taşıyan Erdoğan soyadını almışlar. Şeyhoğlu olan soyadımızı Erdoğan olarak değiştirmişler. Biz hâlâ o soyadını taşımaktayız." (Zeynep Erdoğan)

Yılmaz: "Dedemin dedesi Ali, bir Ermeni'yle güreş tutmuş ve Ermeni'nin kolunu kırmış. Ermeni de oradaki ağalara demiş ki, 'Karşıma yılmayan bir yiğit getirdiniz, beni yerden yere vurup kolumu kırdı.' Cumhuriyet kurulunca da bu olaydan dolayı soyadımız Yılmaz olarak kalmıştır. Bu olay Sivas'ın İmranlı ilçesi, Eskidere köyünün yaylasında olmuştur." (Erdinç Yılmaz)

Sezgin: "Konuya girmeden önce unutulmaması gereken bir olayı anlatacağım. 1870 yılında, eskiden Sarıkamış'a bağlı olan, şimdi ise Erzurum Şenkaya'ya bağlı, eski ismi ile Babos köyünden dede dedemiz Mollaoğullarından Mollakaya, dört oğlu –Ahmet, Osman, Hasan, Reşit– ile beraber şu anda Sivas Suşehri kazası Karacaören köyüne gelerek köyü kurmuşlardır ve dede dedemiz Mollaoğullarından Mollakaya aynı zamanda köyümüzün kurucusudur (1872). Köyün kuruluşuyla beraber köyümüzde bir cami yapar. O zaman camilerde cuma namazı kılınması için berat alınması gerekir. Köyden 1020 kilometre yolu at sırtında İstanbul'a gelerek zamanın padişahına bağlı şeyhülislamdan caminin beratını alır. Berat Suşehri Müftülüğü'nce 1875 tarihli camimize konulmuştur.

Soyadı Kanunu'ndan önce Mollaoğulları olarak bilinen dede dedemiz Soyadı Kanunu'nun çıkmasıyla Sezgin soyadını almıştır. Nedenine gelince, o

zaman dede dedemiz köyün muhtarıymış. Köyümüzde orman bakım memuru (ormancı) olarak görev yapan şahıs, komşu köylerden birinden atına yedirmek için arpa almış. Arpayı getiren şahıs gece karanlığında getirmiş. Fakat bu şahsı muhtar olan dedemiz görmüş. Arpayı ormancıya götürdüğünü öğrenmiş. Bir zaman sonra ormancıya, 'Sen arpayı rüşvet olarak aldın' demiş. Bu arada da köye soyisimleri yazmakla görevli memurlar gelmiş. Ormancı dede dedemizin soyadının Sezgin olmasını söylemiş ve böylelikle Sezgin soyadını almışız. Aslında halen köyümüzde bizleri Mollakayalar olarak söylerler."

Çolak: "Annemin dedesinin dedesi İsmail dede, Trabzon Sürmene'de yaşıyormuş. İsmail dede tarlalarını satıp Bayburt'a yerleşmeye karar vermiş. Tarlalarını sattıktan sonra, Bayburt'a gelirken tarlalarını sattığı adamlar yolda İsmail dedeyi vurmuş ve paralarını geri almışlar. İsmail dedenin kolu çolak kalmış. Asıl soyadı Yıldızhan olduğu halde lakabı Çolak İsmail olduğu için soyadı Çolak olarak kalmış." (Elif Şahin)

Yıldırım: "Dedemin babası Sinop'un Türkeli ilçesinde herkes tarafından tanınırmış. Herkes ona Tütüncüoğlu dermiş. Her işi yaparmış. Asıl mesleği elektrikçilikmiş. Bir gün, Soyadı Kanunu çıktıktan sonra, elektrik işi yaparken şiddetli bir yağmur bastırmış. O ve diğer arkadaşları yağmur bitene kadar işe mola vermişler. Ama aralarında çok sevdikleri arkadaşı Salih, işi bırakmamış ve devam etmiş. Herkes onun aşağı inmesi için bağırıyormuş. Dedemin babasının en yakın dostuymuş. Birden şiddetli bastıran yağmurla bir yıldırım düşmüş. Gözleri önünde arkadaşı bu yıldırımla can vermiş. Dedemin babası da bu olayı ve arkadaşını unutmamak için soyadımızı Yıldırım koymuş." (Büşra Yıldırım)

Çatalbaş: "Soyadı Kanunu çıkmadan önce köyümüze Çatalbaş aşireti gelmiş. Soyadı Kanunu çıkınca köyün büyükleri bu aşiretten esinlenerek Çatalbaş soyadını koymuşlar. Aşiret Giresun veya Gümüşhane'den gelmiş."

(Ahmet Çatalbaş)

Çeken: “Dedemin babası balık tutmaya gitmiş. Balık tutarken birden ağa büyük bir balık takılmış. Büyükbabam ‘Yardım edin’ diye bağırmış. Çünkü dedemi ırmağa çekiyormuş. Onların da işleri varmış. Büyükbabam onu tek başına çekmiş. Arkadaşları da, ‘Bu çok güçlü, soyadı Çeken olsun’ demişler. Çeken de oradan geliyor.” (Vural Çeken)

Koç: “Eskiden bizim köyde şenlikler düzenleniyormuş. Bu şenliklerde koçlar yarıştırılıyormuş ve dedemin dedesinin koçu hep birinci oluyormuş. Bu yüzden ona Koç diyorlarmış. Soyadı Kanunu çıkınca soyadını Koç koymuşlar.” (Burcu Koç)

Sağdıç: “Babamın dedesi yani büyük dedemizin askerlik arkadaşı aynı zamanda evlenirken sağdıcı olduğundan, o arkadaşı da Soyadı Kanunu çıktığında orada görevli bir memur olduğundan, büyük dedemize soyadımızın Sağdıç olmasına ilişkin bir teklif sunmuş, dedem de kabul etmiş ve soyadımız Sağdıç olmuş.” (Serpil Sağdıç, Balıkesir)

Kilit: “Soyadımın nerden geldiğini babaannem anlatmıştı, doğruluk derecesini bilmiyorum. Yine de yazmak istedim. Kurtuluş Savaşı sırasında Afyon valisi –babam belki kadıdır diyor– olan dedemin babası Yunan askerlerinin bir bölümünü bir oyunla tutsak eder ve kaleye kilitler. Bu nedenle, Soyadı Kanunu çıkana kadar ailenin lakabı Düşmankilitler olarak kalır. Dedem bunun uzun olduğunu düşünerek Kilit olarak yazdırır.” (Yasemin Kilit Aklar)

Efkarlıoğlu: “*Hey Onbeşli* türküsünü bilirsiniz. Enver Paşa’nın peşinden

Allahu Ekber dağlarına giden yiğitlerin büyük çoğunluğu Tokat ve yöresindendir. Türkü de bir rivayete göre en son 15 yaşındakileri, diğer bir rivayete göre de tevellütü eski takvime göre 15'e gelenleri askere aldıkları için yazılmıştır. Benim ailemin de tüm erkekleri savaşa alınmış ancak hiçbirisi geri dönememiştir. 9 yaşında bir çocukla 6 aylık bir bebek ve onların yine yaşları küçük amcaoğulları kalmıştır. Bütün aile cephede kalınca geride kalan kadın ve çocuklara "Evkelliler" (Efkarlılar) denilmiştir. Soyadı Kanunu çıkınca lakapların alınmasına pek müsaade edilmemiş, benim dedelerime de Başgül soyadı düşmüş. Ancak memurların eğitim zaafiyeti, iş fazlalığı nedeniyle her yerde olduğu gibi bizim ailede de farklı farklı soyisimleri kaydedilmiş. Kiminin soyadı Başgül görünürken kiminin soyadı Başgur, kiminin de Başyurt olmuş. Bunun üzerine ailemiz (dedelerim, amcaoğulları değil) 1954'te başvurarak lakaplarını yani Efkarlıoğlu'nu soyadı olarak almışlar. Bildiğimiz kadarıyla Türkiye'de tek olan bir soyadıdır. Onurla taşıyoruz."

Çelik: "Benim soyadım son derece klasik olup sanırım Türkiye'de en yaygın olan soyaddır. Ama anlamından ziyade verilme şekli ilginçtir. Şöyle ki, benim dedelerim Elazığ'da eskiden Ermenilerin yoğun yaşadığı bir köyde otururlarmış. Ermenilerin Kurtuluş Savaşı döneminde çıkardıkları huzursuzluğa halk tepki göstermiş ve köyde ne kadar Ermeni aile varsa kazma kürekle üzerlerine yürümüş, köyü Ermenilerden temizlemişler. Bir Ermeni ismi olan köylerini arınmak fiilinden gelen Arındık ismiyle değiştirmişler. Soyadı Yasası geldiğinde köy halkının yarısından fazlası Arındık ismini almak istemiş. Bu ismi almak isteyen köylüler arasında bir türlü uzlaşma sağlanamayınca, klasik soyadlar devreye girmiş. Demir, Çelik, Kılıç, Bakır gibi. Bu nedenledir ki Elazığ'ın Arındık köyünden yetişen neslin yarısından fazlası Çelik soyadlıdır." (Nevin Çelik)

Kaçmaz: "Cumhuriyet öncesi (tam olarak tarihini bilmesem de muhtemelen geçen yüzyılın başlarında) Azerbaycan'da yaşayan büyükbabam Abbas büyükannem Ceyran'ı görmüş, ancak kavuşamadıkları için birlikte

Türkiye’ye (Ağrı’ya) kaçmışlar. Bulundukları topraklarda da Soyadı Kanunu çıkarılınca bu ‘kaçma’ eylemine nispet Kaçmaz soyadı büyükbabam tarafından seçilmiş.” (Bülent Kaçmaz)

Tezcan: “1938 yılındaki depremde evimiz yıkılmış ve dedelerimiz kurtulmuş. Bu sebeple bu soyadını almışız.” (Seda Tezcan)

Balaban: “Dedem iki kadınla evlenmişti. Toprak kavgası çıktı. Önceden adımız Kırık’tı ama dedemin başka karı alıp evlenmesiyle kavga çıktı, soyadımızı değiştirdi. Bundan sonra Balaban olmuş. Balaban olmasının nedeni: Bir gün yolda yürüyorlarmış. Birdenbire bal ayağına yapışmış. Sonradan eve gitmişler, temizlemişler. Sonra bal ayağa yapışınca Balaban olmuş.” (Kemal Balaban, 7. sınıf)

Yolcu: “Atalarım göçle beraber Trabzon’a gelmişler. Fakat Trabzon ilçeleri Rumların işgali altında olduğundan köylüler hep göçebe yaşıyorlarmış. Benim de dedelerim halkla beraber göç halinde öteden beriye gidip gelmişler. Bundan dolayı biz de Yolcu soyadını almışız. Fakat şimdi ilk çıktığımız vatanımız olan Trabzon’da yaşıyoruz. Kendi toprağımızda hüküm sürüyoruz.” (Fatma Yolcu)

Cesur: “Benim soyadım Bulgaristan’da Veli Hyuseinov Veliev’dir. Böyle olmasının sebebi Bulgaristan’da kanunlara göre kendi adın, daha sonra babanın adı ve dedenin adının gelmesidir. Türkiye’de de Cesur olmasının sebebi de, eskiden dedemin dedesine Cesurlar diyorlarmış. Cesurlar demelerinin nedeni de şu: Dedemin dedesi köyde yaşarken 9 tane keçisi varmış, bir kişide kaç keçi varsa o kadar gün onları güdermiş. Başka bir adamda 11 tane varmış, dedemin dedesi 9 gün güttükten sonra diğer adamda 11 tane olmasına rağmen o adam da 9 gün güdüyormuş. Bundan dolayı

aralarında kavga çıkmış. Bir akşam dedem namaza giderken yanına da bıçağını almış ve namaza gitmiş. Namaz kıldıktan sonra eve giderken adamlar önüne çıkmış, bir adamı da yanına aldığı bıçakla bıçaklamış, bundan dolayı da dedemin dedesine korkmadıkları için Cesur soyismi verilmiş. O günden bugüne de bizim sülaleye Cesurlar derlermiş. Babam da bundan dolayı Cesurlar koymuş. Birisi deyince sen kimlerdensin diye, Cesurlardan deyince anlasınlar diye." (Veli Cesur, 10. sınıf öğrencisi)

Özoğul: "Babamın dedesi bir köyden diğer köye göç etmiş ve o köy babamın dedesine sahip çıkmış. Memurlar soyadını Özoğul koymuş." (Bedir Özoğul, 10. sınıf öğrencisi)

Özvarış: "En büyük dedemiz köyümüzün ırmağının bir ucundan öbür ucuna tek seferde ulaştığı için bu soyadını almışız." (Derya Özvarış)

Yakıcı: "Soyadı Yakıcı olan bir arkadaşımın soyadı hikâyesi şöyledir: Rivayete göre Trabzon'da yaşayan bu ailenin fertlerinden biri istemeden ufak bir orman yangınına sebep olmuş. Bunun üzerine aileye Yakıcı soyadı verilmiş." (Mehmet Özden Özbek)

Buldum: "Dedemin dedeleri Adıyaman'ın Besni ilçesinde toprağı ekip biçerek yaşamlarını sürdürürlermiş. Büyük bağlarda lezzetleriyle ünlü üzümler yetiştirirlermiş. Bir gün bu bağlardan birinde toprak kazılırken bir küp bulunmuş. Küpü bulan genç 'Buldum, buldum, hazine buldum!' diye köy meydanına koşmuş. Toplanan ahali merakla küpün açılmasını beklemiş ancak küp kırılınca içi boş çıkmış. Ne bir para, ne de altın gibi değerli bir şey çıkmış. Merak boşunaymış. Hal böyle olunca, dedemin dedelerinden olan bu genç bu olayla ilgili şaka konusu olmuş ve gencin soyundan gelenler Buldumlar olarak anılmaya başlanmış. Soyadı Kanunu'nun çıkmasıyla da

Buldum soyadını almışlar.” (Gözem Buldum)

Ekşi: “Yavuz Sultan Selim 1517’de Mısır seferini yaparken o seferde İbrahim adındaki kumandanına Rize’nin İkizdere bölgesini tımar olarak verir. İbrahim Bey, denize uzak ve ekonomik olarak çok da değeri olmayan bu dağlık bölgenin kendisine verilmesinden pek memnun olmaz ve suratını ekşitir. Bu olaydan sonra onun adı Ekşi İbrahim olur ve ailesini alarak bu bölgeye yerleşir. İkizdere, bugün sayıları 100-150 bin olduğu söylenen Ekşioğulları’nın uzun yıllar topluca yaşadıkları yer olarak bilinir. Sonraki yıllarda, Türkiye’nin birçok iline göç vererek yaygın bir hayat süren Ekşioğlu ailesi aynı soyad altında kurdukları vakıfla aralarındaki iletişimi sürdürmektedir.” (Burcu Yazıcı)

Kukut: “Dedemin babası Rize’den Batum’a ticarete gider. Giderken de dağlardan geçer. Issız dağ başında bir kuş öter ‘kuu kuu’ diye. Bu ses de onun çok hoşuna gider, yolda giderken ona eşlik ettiği için. Sonra o sıralar soyadı alınır, önce Kukutoğlu olur, daha sonra oğlu eki yasaklanır ve soyadı Kukut olarak kalır.” (Neslihan Kukut’tan nakleden Mesude Karatekin)

Gayberi: “Haşim (Gayberi) Bey’in dedesi Urfa’da yaşıyormuş. Geçimini hayvan ticareti yaparak sağlarmış. Kardeşleriyle beraber geze geze Van’a gider, sermayesiyle koyun alıp üç ay içinde hayvanları sata sata Urfa’ya dönermiş. Burada kazandığının bir kısmıyla geçinir, geriye kalanıyla da tekrar ertesi sene Van’a hayvan ticaretine gidermiş. Van’a gidenler için: ‘Beriye gitti’ derler. Bir gün iki kardeş tekrar beriye giderler. Alırlar hayvanları, düşerler Urfa yoluna. Ama şans bu ya, bu sefer yolda kaybolurlar dönerlerken. Kış olur, bir yere sığınırlar. Burada hayvanları ölür. Bahar olunca yolu bulur ve eve dönerler. Ama bunlar gelmezden evvel, herkes bunlardan umudu kesmiş, ‘Gayboldu’ demeye başlamışlar. ‘Beriye gitti, gayboldu.’ Aralarında mevlit okuyup helvalarını pişirmişler. Bunlar dönünce ise herkes sevinmiş, köy bayram yerine dönmüş. Dönmüş, dönmüş de;

sermaye dönmemiş. Çünkü koyunlarını satamadan koyunları ölünce ellerinde sermaye kalmamış. O sığındıkları yerde koyunların derisini yüzmüşler. Eee, akıl zor zamanda kendini gösterirmiş. O yeri bulup derileri satıp sermaye yapmış ve eski günlere tekrar dönmüşler. Dönene kadar ise lakapları Gayberi olmuştur. Gayb ve beri kelimelerini birleştirip, b ünsüzünü düşürüp, halk Gayberi'yi elde etmiş bile. Soyadı Kanunu çıkınca Haşim Bey'in dedesi bu lakabı kendine soyadı olarak almış." (Mehmet Özdemir)

Onur: "2 Mart 1931'de Gazi Mustafa Kemal, Afyon Lisesi'ni ziyaret etmiştir. Onu kapıda karşılayarak elini sıkan şahıs o zamanki Afyon Lisesi Müdürü Ahmet Sami Bey'dir. Henüz Soyadı Kanunu çıkmamıştır. Soyadı Kanunu çıktığı zaman Onur soyadını seçmesi Atatürk'ün elini sıkma onuruna eriştiği içindir." (derleyen Özlem Çakar)

Karsarvan: "Dedem, Erzincan Perçem'e bağlı bir köyde oturan sevdiği bir bayanı kaçırıyor. O kış çok sert geçiyor. Kaçarken her taraf karla kaplı. Dedem karda izini belli etmemek için kaçırdığı bayanla geçtiği yerlere kar atıp izlerini silmeye çalışıyorlarmış. Sonunda kaçırdığı bayanla evlenerek muradına ermiş. Soyadı Kanunu çıktığı sırada Giresun'un Çamoluk, Usluca köyünde ikamet ediyorlarmış. Oradaki insanlar büyük dedemin başından geçenleri biliyorlarmış. Büyük dedem de isim yazılacağı vakit bu olayı memura anlatmış. Memur da büyük dedeme kar savuran, kar atan anlamına gelen Karsarvan soyadını önermiş, büyük dedem de kabul etmiş." (Celal Karsarvan)

Yıldırım: "Leventoğlu sülalesinin kötü bir ünü vardır, gittikleri yerlere namları kendilerinden önce gittiği için korkulu gözlerle izlenmişler ve pek ahbaplık kuramamışlardır. Bundan yaklaşık yüz sene önce sülaleye adını veren bir leventin de aralarında olduğu yedi kardeş İstanbul'da yaşamaktaymış. Bu levent görev yaptığı gemide çok sevilmekteymiş ancak çok sinirli ve asabi bir insanmış. Bir gün subaylardan biri bu leventle

şakalaşmaya başlamış ve bilmeden onu kızdırmış. Kızdığında gözü hiçbir şey görmeyen levent de koca eliyle subaya bir tokat patlatmış ve subayı öldürmüş. O günün akşamında leventin arkadaşları gelmiş ve ona kaçmasını, yoksa Divan-ı Harb'e verileceğini ve idam edileceğini söylemişler. Bunun üzerine altı kardeşin bazıları leventle birlikte Çukurova'ya doğru hareket etmiş ve böylece sülale ikiye bölünmüş. Bölünmeden sonra da Leventoğlu olarak anılmaya başlanmışlar. Bu bölünmeyle sülalenin İstanbul kolu ortaya çıkmış.

Çukurova'ya yerleşen diğer kol bir süre ticaretle uğraşmış. Birkaç sene sonra levent bir kızı sevmiş ve onu almış. Ancak çok geçmeden yine eline hâkim olamamış ve kıza da bir tokat atıp kızı öldürmüş. Kızın ailesi de Çukurova'nın sayılı değirmenlerinden birini işleten bir aileymiş. Levente hemen oradan kaçmasını, kızın ailesinin çevresinin çok geniş olduğunu ve öldürülebileceğini söylemişler. Böylece yine bir gecede eşyaları toplamışlar ve Malatya'ya hareket etmişler. Artık yeni bir kargaşa çıkarmaya leventin ömrü mü yetmedi yoksa artık usandı mı bilinmez, o kol Malatya'dan ayrılmamış ve temelli oraya yerleşmiş.

Yıldırım soyadına gelince, bir rivayete göre levent, ailesi ve kardeşleri bir gece içinde tüm eşyalarını toplayıp seher vaktinden önce o şehirden çıkabildikleri için Yıldırım soyadı konmuştur. Bu kaçış akıl almaz bir hızla gerçekleştirilmiş. Yıldırım Bayezid'e Yıldırım denmesi gibi, aileye Yıldırım soyadı konmuştur." (Mehmet Utku Yıldırım)

Öztürk: "Gümüşhane'de yaşayan büyük bir ailenin bir erkek çocuğu olur. Yıllardır aileyle birlikte olan yardımcıları çocuğun bakıcılığını üstlenir. Çocuk iki yaşına geldiğinde Gümüşhane'de gerçekleşen katliam sonucu ailesini kaybeder. Bakıcısı Arap asıllı olduğundan bu katliamdan zarar görmez ve çocuğu saklar. Uygun bir zamanda çocuğu da alarak Düzce'ye gider yerleşir. Çocuğun ailesinin yaşadığı olayı kimse bilmediğinden herkes onu bakıcının kendi oğlu olarak tanır ve Arapoğlu Mehmet diye hitap eder. Soyadı Kanunu'nun çıktığı tarihte Mehmet, onlarla birlikte katliamdan kurtulan bir aileden yaşananları öğrenir ve soyadının Öztürk olmasını ister." (Olga Ehlialioğlu)

Negünekaldık: “Dedem soyadı kaydettirme süresinin dolmasına bir hafta kala nüfus memuruna gidip soyadını Dağ olarak kaydettirmek istemiş. Memur Dağ soyadı alındı demiş; o da öyleyse Bilgin olsun demiş, memur o da alındı demiş. Bu sefer Bilgiç olsun demiş, memur o da alındı demiş. Nüfusa soyadı kaydettirmeyenlerden para cezası alınıyor, onun için bir soyadı yazdırmak gerekiyor. Adam da ne güne kaldık diyor, soyadını Negünekaldık olarak yazdırıyor.” (Urfa’da yaşanan bir olay, nakleden Akalın)

İçöz: “Soyadımın tam nereden geldiğini bilmiyorum ama büyükbabamın babası çobanmış ve öksüzmüş. Büyükbabamın annesiyle evlenmiş, kimsesi olmadığı için içgüveysi olarak gelmiş. Soyumuz içgüveysi olan birinden geldiği için içöz olmuş olabilir.” (Sinem İçöz)

Yetim: “Kelimenin anlamı, babası vefat etmiş olan kişidir. Bu kelimenin soyismi olarak seçilmesinin nedeni olarak iki rivayet nakledilmiştir. Birincisi, dedemin babasının Soyismi Kanunu çıktığı sırada yetim kalması ve yetim olarak anılmaya başlanması, ikinci rivayet göre ise çok dindar bir zat olan büyük dedemin Hz. Peygamberimizin (sav) ufak yaşta yetim kalması sebebiyle bu kelimeyi soyisim olarak kabul etmesi.” (Yusuf Yetim)

Uzun: “Babamın babası çok uzun yaşadığı için soyadımız Uzun olmuş.” (Abdullah Samet Uzun)

Temizer: “Soyadı Kanunu çıktığında dedem askerdeymiş. Bu yüzden temiz asker manasına gelen Temizer soyismini almaya karar vermiş.” (Cihangir Temizer)

Kızılırmak: “Kızılırmak, Türkiye Cumhuriyeti’nin en uzun nehrinin adıdır. Çamurlu akarak suya kızıl-kahve bir renk verdiği için böyle adlandırılmıştır. Osmanlı döneminde bizim ismimiz Morayerişehirlioğulları imiş, bu isim gerektiğinden fazla uzun olduğundan ve kullanım zorluğu oluşturacağından yeni bir soyisim alınmasına karar verilmiş. Bu yeni isim düşünüldüğü sırada Kızılırmak’ın üzerinden geçiliyor olmasının etkisiyle Kızılırmak soyadımız olmuş.” (Öznur Kızılırmak)

Çelik: “Dedemin büyükbabası dönemin en iyi çiftçilerinden biriymiş ve nohut yetiştiriyormuş. Ayrıca hanları da varmış. Hanlara bakıyorlarmış. Dedemin büyükbabasının dört erkek, bir kız çocuğu varmış. Dört erkek çocuğunun olması, ayrıca dönemin iyi çiftçilerinden biri olması ve hanlara sahip olması sebebiyle ona çelik gibi sağlamsın demişler ve Çelik soyadı verilmiş.” (Gülşah Çelik)

Şimşek: “Büyükbabam nüfus memurlarının yanındaymış. Hava yağmurluymuş. Düşünürken şimşek çakmış. Dünden bugüne soyadımız Şimşek olmuş.” (Rıdvan Şimşek)

Arda: “Benim soyadım sözlükteki anlamlarından farklı bir özellik taşımaktadır. Cumhuriyet döneminde Ağrı’da yaşamakta olan bir ailenin ferdiyim. Soyadı Kanunu çıkarıldığında devlet, halk arasında dolaşarak her aileye bir soyadı verme yoluna gitmiş. Bizim büyüklerimize sıra geldiği zaman bizim büyüklerimiz köyden uzakta çobanlık yapıyorlarmış. Yetkililer durumu izah edince büyüklerimiz ‘Bizim köy çok uzakta, taa orda’ demişler. Önceleri Orda olan soyadımız zaman içinde değişerek Arda halini almış.” (Saim Arda)

Ayrılmaz: “Eskiden bizim ailemiz birbirlerine çok bağlıymış, birlik ve beraberlik içinde yaşarlarmış. Bu yüzden soyadları Ayrılmaz olmuş. Dedemin dedesi koymuş.” (Betül Ece Ayrılmaz)

Aslan: “Dedemin dedesi Aslan Çavuş, şehit olunca onun ismi bizim soyadımız olmuştur.” (Büşra Aslan)

Çay: “Dedemlerin köyünde bir dere varmış ve derenin her iki tarafında çok büyük ve köyden uzak yaylalar varmış. Çobanlık yapan ve çobanlık yaparken tanışıp âşık olan çiftler, bu dere köyden çok uzak olduğu için buluşmak için bu dereye gelirlermiş. Dereden geliyor soyadım aslında, ama köydekiler Çay olarak değiştirmiş. Niye değiştirmişler bilmiyorum ama böyle tanışarak âşık olup gizli aşklarını bir derenin başında buluşarak yaşamak bana göre çok romantik.” (Muhammet Çay)

Demirbaş: “Benim büyük dedem Ordu’nun Fatsa ilçesinin Laleli köyündendir. O zamanlar köyümüzde hayat çok zormuş. Bu yüzden birçok kişi köyümüzü terk edip büyük şehirlere göç etmişler. Herkes birer birer köyümüzü terk ederken büyük dedem bu göçlere aldırmayıp köyümüzde kalmış. Bırakın köyümüzden göç etmeyi, bu düşünceye bile kapılmamış. Çünkü büyük dedem köyünü çok seviyormuş. Bu yüzden göç edenlerin ‘Ne yapacaksın burada? Sen de gel bizimle, orada daha iyi bir hayat kur’ demelerine rağmen o köyünü bırakmamış. Çünkü büyük dedem köyünde çok mutluymuş ve bu mutluluğu hiçbir yerde bulamayacağını biliyormuş. Bu yüzden köyünü bırakmamış, gidenlere de engel olmaya çalışmış. Ama giden gitmiş, kalan kalmış. Sonraları biraz sıkıntı çekmişler ama en sonunda hayat şartları düzelmiş. Gitmeyenler gitmedikleri için mutlu olmuşlar, fakat gidenler gittikleri yerlerde daha da çok zorlandıkları için gittiklerine bin pişman olmuşlar; hatta bazıları geri dönmeye niyetlenmiş ama dönmemişler. Daha sonra Atatürk, Soyadı Kanunu’nu çıkarınca büyük dedem soyadımızı yazdırmaya gitmiş. Oradakiler ona ‘Sen birçok zorluklara rağmen köyünü

terk etmedin, sana bu yüzden Demirbaş soyadını verelim’ demişler. Büyük dedem de oların söylediklerine uymuş ve soyadımızı Demirbaş olarak yazdırmış ve soyadımız Demirbaş olmuş. Şimdi ben soyadımı çok seviyorum ve gururla taşıyorum. Tabii ki köyümü de seviyorum...” (Uğur Demirbaş)

Şen: “Soyadımız olan Şen’in hikâyesi ninemin bana aktardıklarıyla desteklenmiş bir biçimde şöyle: Bizim orada yani Samsun Merkez Köseli köyünde, kalabalık, ‘şen’ olarak nitelendirilir. Kalabalığa şenlik denir. Benim de şahit olduğum bir durumu örnek vermek isterim. Yazın köylerdeki hanelere şehirde oturan yakınlar misafir olduğunda, o hane şenlendi diye söylenirdi. Soyadı Kanunu çıktığında bizim ailemiz de köyün en kalabalık yani şen ailesiymiş. Bizim büyük dedeler Köse’den gelip köyü kuran aile olduğundan oldukça varlıklı imiş. Dolayısıyla kalabalık aileyi barındırabilecek imkânlar da mevcutmuş. Kendilerine sunulan soyadlarından onlara en uygun olanın kalabalık oluşlarını anlatan Şen olduğuna karar verip bu soyadını almışlar.” (Serkan Şen)

Ayaztekin: “Büyük dedemin ismi Tekin’miş. Dedem soğuk bir kış gününde öldüğü için onun hatırına soyadımız Ayaztekin olmuş.” (Gizem Ayaztekin)

Altıkardeş: “Dedemler altı kardeş oldukları için.” (Nazan Altıkardeş, 7. sınıf)

Özsoy: “Benim dedemin dedesi Amasya’nın Taşova ilçesinin Borabay köyüne ilk gelenlerdenmiş. Sonra Soyadı Kanunu çıkınca onlar soyadı aramışlar. Köye ilk gelenlerden olduğu için ‘öz’ ile başlayan bir soyadı aramışlar. Sonra da Özsoy olsun demişler. Bu soyadı annemin soyadıdır.” (Faruk Ateş, 7. sınıf)

Duman: “Rıza Duman’ın dedesi ve köy halkı birlikte köyün meydanında ateş yakıp etrafında toplanırlarmış. Duman hep onun oturduğu tarafa gelirmiş. Bir gün soyadı için gezerlerken ona da sormuşlar soyismin ne olsun diye. Halk da bir ağızdan Duman deyince, o da olsun bari demiş.” (Ayşe Kara)

Çalıkuşu: “Bulgaristan’ın Şumnu şehrinin Silistre kasabasının Bozca köyünde yaşayan Salim, adını bildiğimiz en eski aile bireyidir. Lakabının kimler tarafından ve niçin verildiğini bilmemekle birlikte lakabının Enbiya olduğu kesindir. Enbiya Salim’in İbrahim adında bir oğlu vardır. İbrahim’in de Vahide ile evliliğinden iki oğlu dünyaya gelmiştir. İbrahim, 93 Harbi başladığında oğullarını, kız kardeşi vasıtasıyla Anadolu topraklarına yollamıştır. Kız kardeşi, bilinmeyen bir sebeple yeğenlerinden birini Adapazarı’nda evlatlık vermiştir. Diğer yeğeni Mustafa’yı kendisiyle birlikte Kütahya’nın Kumluyurt köyüne getirmiştir. Mustafa’nın dedesinden kalan Enbiyaoğulları lakabı burada da devam etmiştir.

Askerlik çağına kadar halasının yanında kalan Mustafa, askerlik çağına geldiğinde askere gider. Askerde yüzbaşının yaveri olmuştur. Yüzbaşı, Mustafa sarı benizli olduğundan ona Sarı lakabını takmıştır. Böylece dedelerinden gelen lakabı değişerek yeni lakabı Sarı olmuştur. Osmanlı’nın Yunanistan’la yaptığı savaşta Mustafa’nın yüzbaşısı vurularak şehit olmuş, yaveri olan Mustafa da Yunanlılara esir düşmüştür. Esir değişimi sırasında tekrar köyüne dönmüştür. Burada evlenerek yeni bir hayat kurmuştur. Soyadı Kanunu çıktığında yüzbaşısını anımsayarak onun taktığı lakabının soyismi olmasına karar vermiştir. Böylece Mustafa Sarı olarak kayıtlara geçmiştir.

Mustafa’nın evliliğinden iki kızı olmuştur. Kızlarından büyük olanı Rukiye’yi başka köyden olup annesi babası olmayan Halit’le evlendirmiş, onu içgüveysi almıştır. Mustafa, Halit’i kendi nüfusunda göstererek soyismini Sarı olarak kaydettirmiştir. Ancak Rukiye ve Halit’in kızları olan Vahide’nin okul kayıtları sırasında sorun çıkmıştır. Yetkililer, Halit’in esas doğduğu yer olan Afyon’dan kütüğünü istemişler, bu kütükte de Halit’in soyisminin Çalıkuşu olarak gözüktüğünü belirlemişlerdir. Böylece soyisimleri, Çalıkuşu olarak düzeltilmiştir. Halit’in soyisminin Çalıkuşu olmasının sebebi, anne ve babası olmadığından ve dağlarda dolaşıp çobanlık

yaptığından köy halkının ona Çalıkuşu lakabını takmasıdır.” (Nuray Demir)

Savaş ve askerlik anısına soyadları

Yurtbekler: “Rahmetli dedem Milli Mücadele yıllarında yaklaşık sekiz sene askerlik hizmeti yapmış. Bu süre zarfında pek çok cephede savaşmış. Yaklaşık iki yıl İngiliz esaretinde kalmış. Terhis olduktan sonra trenle Hatay’a gelirken su içmek için indiği treni kaçırmış ve yaya olarak yola devam ederken askerler tarafından tekrar orduya alınmış. Böylece bir süre daha askerlik yaptıktan sonra adını bilmediğimiz bir paşanın çiftliğinde kâhya olarak çalışmaya başlamış. Dedemin hikâyesini öğrenen paşanın önerisiyle soyadımız Yurtbekler olmuş. Benim adımdaki ‘paşa’ işte bu bahsi geçen paşaya istinaden verilmiştir. Dedemin adı da Veli’dir.” (Velipaşa Yurtbekler)

Parmaksız: “Benim adım Özgür Parmaksız. Bu soyadını taşıyan dördüncü kuşağım. İstanbul’da avukatlık yapıyorum. İlköğretim çağında, soyadımı garip bulmam nedeniyle değiştirmeye karar vermiştim. Ve bunu babama bildirmiştim. Çocukken dinlediğim soyadı öykümüzden sonra bu kararım değişti tabii ki.

Mahmut, Osmanlı İmparatorluğu’nun son yıllarında Adıyaman’da yaşayan Türkmen bir gençtir. Ermeni kökenli patronlarının yanında çalışmaktadır. O dönemde yük taşımacılığında katırlardan faydalanılmaktadır ve bu işi yapan çoğu kimse gibi katırcı lakabıyla anılmaktadır. (Soyadı Kanunu ile düşündüğü ilk soyismi bu lakap olmuş.)

Patronu tarafından evlilik hediyesi olarak kendisine bağışlanan iki katırla iş hayatına bağımsız olarak atılan Mahmut, Halep ve Şam gibi ticari merkezlerle güneydoğu vilayetleri arasında taşımacılığa başlar. İş hayatı gayet başarılı geçmektedir. Ta ki Birinci Dünya Savaşı patlak verene kadar.

Savaş esnasında Mahmut da katır kervanıyla orduya hizmet vermektedir, kâh gıda kâh cephane taşıyarak. Cihan Harbi’nin en ağır zamanında Rus ordusu doğu illerine saldırmıştır. Kars ve Sarıkamış düşmüştür. Erzurum direnmektedir. Ağır kış şartlarında askerin erzakı tükenmek üzeredir.

Mahmut’un son görevi Erzurum garnizonuna erzak nakletmektir. Antep’ten kuru üzüm ve leblebi tedarik eder. 20 katırdan oluşan kervanıyla yola koyulur. Ancak millet yedi düvelin yanı sıra yokluk ve tabiat şartlarıyla da savaşmaktadır. Kervan Malatya civarında kar fırtınasına yakalanır. Katırlar çökertilir, insanlar katırların arasına yerleşir ve tipinin dinmesi beklenir. Bu bekleyiş dört gün sürer. Mahmut bir çuvala açtığı delikten kuru üzüm yiyerek ve kar suyu içerek geçirir günlerini. Köylüler Mahmut’u bulduğunda bilincini yitirmiş haldedir. Kervandan sağ kalan tek kişidir. Mahmut hayata döner ancak soğukta kan dolaşımı duran el parmaklarından sekizi çürüyüp bedeninden kopar. Katırcı artık Parmaksız’dır.

Kendine geldiğinde ilk iş Erzurum’daki durumu sorar. Zamanın şartlarında haber almak mümkün değildir elbet. Sonradan öğrenir, kendisi yaşam mücadelesi verirken Erzurum’un düştüğünü.

Mahmut, Adıyaman nüfusuna kayıtlı ilk Parmaksız’dır. Bu satırları yazanın aile sıra no’su ise 51’dir. Geçen zamanda pek çok Parmaksız aileye katılmıştır ve soyadlarını gururla taşımaktadırlar.” (Özgür Parmaksız)

Meriç: “Trakya’ya, Bulgaristan’a savaşmaya giden asker bir dedemiz var ve ne yazık ki kendisi geri dönmemiş. Soyadı Kanunu çıkınca da aile büyükleri onun anısına kanının aktığı Meriç nehrinden yola çıkarak Meriç olsun soyadımız demişler. Savaşı nerdeyse her kuşakta yakinen görmüş, yaşamış ataların torunuyum ben ve bir şehit acısı sonucunda, sınırlarımızı çizen nehirlerden biri olan Meriç olmuş soyadım.” (Ceren Meriç)

Bayraktar: “Bayraktar ailesi Türklerin Çepni boyundandır. Orta Asya’daki kıtlık nedeniyle Sivas’ın Zara ilçesine gelinmiştir. Zara ilçesinden de son olarak Trabzon’a göç edilmiştir. Anadolu’daki savaşlarda, Rum Pontus İmparatorluğu’nun yıkılmasında, Ruslarla yapılan savaşlarda, Birinci Dünya Savaşı’nda ve Kurtuluş Savaşı’nda Osmanlı ve Türk ordularına hizmette bulunmuşlardır. Savaş sırasında, Türk bayrağı Bayraktar ailesine mensup askerler tarafından taşınmıştır. Savaş meydanındaki başarı ve yardımları nedeniyle, Soyadı Kanunu’nun çıkmasıyla, ilk önce Alemdar soyadı

verilmiştir. Daha sonra aynı anlamı taşıyan Sancaktar soyadıyla değiştirildi. En son olarak Bayraktar soyadı verildi. Birçok ilde Bayraktar soyadını taşıyan kişilere rastlanmaktadır. Çepni soyundan olup Bayraktar soyadını taşıyanlar Trabzon ilinin Şalpazarı ilçesinde yerleşiktir.” (Eser Bayraktar, Trabzon)

Otuzbir: “Okul yıllarımda, özellikle erkek çocukların benimle alay edip gülmelerini anlamaz, ben de onlarla birlikte gülerdim. Hatta okulun açıldığı ilk günler derse giren öğretmenlerim sınıf listesini ellerine aldıkları zaman listeyi önce yukarıdan aşağıya tarar, sonra Şenay Otuzbir derlerdi. Ben de minnacık bir kız ayağa kalkar, ‘Efendim’ derdim; bakarlardı ve oturturlardı. Bütün talabeliğim boyunca bunu yaşadım. Gelen her yeni öğretmende ilk önce benim ismimin söylenmesi benim için kaçınılmaz bir durum olmuştu.

Erzurumlu dedem, savaş yıllarında 31 arkadaş, düşman çemberinin ortasında kalmışlar ve orada kıyasıya bir mücadeleyle hiçbir kayıp vermeden kurtulmuşlar ve daha sonra da Otuzbirler diye anılmaya başamışlar. Dedem de unutamadığı, zor fakat gurur verici günler anısına soyadını Otuzbirler olarak kaydettirmiş. Zaman içerisinde ise nasıl olduysa eksik yazılarak bize sadece Otuzbir olarak gelmiş. Ağabeyim soyismini Ergenekon olarak değiştirdi...” (Şenay Yıldızkapan)

Dikyurt: “Ailemizin büyükleri Mustafa Kemal Atatürk ile birkaç savaşta savaşmışlar. Ailemizden bir şehit verilmiş. Dedemin dedesi de gaziymiş. Dedemin dedesi Gazi Hasan Çavuş, yurdumuzun düşman işgalinden kurtulup dimdik ayakta kalması için savaştığından dolayı Dikyurt soyadını talep etmiş.” (Seval Dikyurt)

Savaş: “Savaş soyadının nereden geldiği konusunda ailemizin tek büyüğü olan babaannemin bir fikri yok. Babama göre ise, babamın dedesine kadar varan kuşak savaşta ölmüş, bunun üzerine çok ağıtlar yakılmış.” (Öznur Savaş)

Akın: “Eskiden Rum Pontus İmparatorluğu’nun başkenti olan Trabzon bir akıncılar şehriymiş. Burada o dönemden kalma birçok akıncı bulunmaktadır hâlâ. Kobanoğulları ailesinde bir akıncı bulunduğundan Akın soyadı verilmiştir. Trabzon’da birçok ailenin soyadı Akın, Akıncı, Akıncılar, Akınoğulları’dır. Atalarımın ilk yerleşim yeri Azerbaycan’ın Bakü kentidir. Burada Koban adlı bir nehrin etrafında yaşıyorlarmış. Üç kardeşlermiş. İki kardeş Fatih Sultan Mehmed’in Pontus Rum İmparatorluğu’nun başkenti olan Trabzon’u fethiyle oraya, diğer kardeş de güneye, Malatya’ya yerleşmiş. Benim babamın büyük dedesi Trabzon’un Çaykara ilçesine yerleşmiş. Burada iki köy oluşturmuşlar: Köknar ve Akdoğan köyü. Akdoğan köyü, Köknar (Ogene) koyundan gelenler tarafından kurulmuştur. İlk yerleşme sırasında halen Rahim’in değirmeni olarak bilinen değirmeni akraba değirmeni olarak inşa etmişler. Akraba mensuplarının bir kısmı Köknar köyünde kalmış. Akdoğan köyündeki aileler: Kobanoğulları (Akın), Küçükömeroğulları (Erol), Hafızoğulları (Çelik), Hançeroğulları (Bilgin). 1928’den sonra Çaykara’dan ayrılan Kobanoğullarının bir kısmı Maçka ilçesine bağlı Bakımlı köyüne (Ağursa) yerleşmişler. Bunun nedeni, Trabzon’da bir heyelan olmuş ve köyün bir kısmı heyelandan yıkılmış. Şu an hâlâ bir kısmı Çaykara’da yaşıyor.” (Nurcan Akın)

Arslan: “Hatay’ın Türkiye’ye katılmasından sonra burada birçok yenilik yapılmıştı. Ailemizin yaşadığı yer olan Hatay’ın Ordu ilçesinde Türkiye’nin yönetim ve siyasetine uygun olarak değişiklikler gerçekleştirilmişti. Bu ilçenin adı Karadeniz bölgesindeki Ordu iliyle karıştığı için Yayladağı olarak değiştirilmişti.

Fransızların işgali altında bulunan Hatay’da soyisim uygulaması yoktu. Türkiye’deki gibi soyisim kullanılması için çalışmalar başlatıldı. Türkiye’nin atadığı yeni yöneticiler soyisimleri ailelerin özelliklerine ve yaşadıkları yerlere veya görünüşlerine göre vermeye başlamışlardı. O zamana kadar Salihoğulları olarak bilinen ailemizin soyismi Arslan olarak belirlenmişti. Babamın dedesi olan Salihoğullarından Ali’ye, Birinci Dünya Savaşı’na katıldığı, Çanakkale, Kanal, Yemen, Irak ve Bitlis’te savaştığı, Mondros

Ateşkes Antlaşması'ndan sonra da Hatay'da Fransızlara karşı 1937 yılına kadar süren mücadelede yer aldığı ve vatanı için elinden gelen her şeyi yapmaktan çekinmediği için Arslan soyadı verilmişti." (Zeyneb Esra Arslan)

Salman: "Çankırı'nın Kızılırmak ilçesinde oturan büyükbabamın babası çok savaşlara katılmış. Hayatının büyük bir bölümünü savaşlarda geçirmiş. Orada Salman adında bir komutanı varmış. Soyadı Kanunu'nun çıkmasıyla da komutanının ismi olan Salman'ı seçmiş." (Nur Salman, 10. sınıf)

Bacak: "Savaşta dedem askermiş. Bir gün savaşta bütün ordu ellerinde silahlarla Gözük ovasına gitmişler. Çetin bir savaş çıkmış. Savaşın sonlarına doğru dedem en öndeymiş. Sonra sol bacağından yaralanmış. Savaşı Türkler kazanmış. Orduda dedemin bacağını iyileştirmişler. Ondan sonra ona Bacak diye hitap etmişler." (Volkan Bacak)

Ercan: "Dedemin babasına Er adını koymuşlar. Askere gidince yapılan savaşlarda kendini hiç düşünmüyormuş. Arkadaşları savaşları bırakacakken onlara destek olup, 'Bu savaşı kazanmalıyız. Evde bekleyen anamız, babamız, çocuklarımız var. Onları bunların eline bırakmamalıyız' diyerek birçok savaşı kazanmışlar. Bir gün arkadaşları ona Ercan demişler, 'Çünkü sen erlerin canısın' diyerek bu ismi koymuşlar. Günün birinde savaşırken şehit olmuş. Anası, babası, küçük kardeşi gelmiş. Oğullarını sormuşlar. Herkes, 'Ercan'ı mı arıyorsunuz?' demiş. Onlar şaşırmış, 'Neden Ercan diyorsunuz?' demişler. Askerler, 'Çünkü o savaşlarda bize destek oldu. Onun için Ercan diyoruz. O erlerin canı' demişler. Soyadı Kanunu gelince Ercan'ın küçük kardeşi soyadlarını Ercan koymuş." (Hakan Ercan)

Kılıç: "Savaşları kılıçla yapıyorlarmış. Dedem de o savaşlardaymış." (Burhan Kılıç)

Yılmaz: “Büyük dedem Kırım Harbi gazisiydi ve o zamana kadar katıldığı savaşlarda neredeyse yara bile almamıştı. Savaşa komutan olarak gidecek büyük dedem Türk milleti için sonuna kadar çarpışacağına söz vermişti.

Savaş başlamıştı. Türk ordusu savaşın ilk başlarında zorlanmıştı. Askerlerimiz birer birer şehit oluyordu. Düşman planını gerçekleştiriyordu. Plan değiştirmek zorunda kalan ordumuz, savunmayı dedemin bulunduğu bölgede yapmak istedi. Nitekim öyle oldu. Böylece savaş geniş alanlara yayılmıştı. Biraz zaman kazanmıştık ayrıca. Düşman ordusu bu sefer askerlerini bu bölgeye yoğunlaştırmak istedi. Bu bölgeyi geçerek arkadan bizi vurmaya çalıştılar. Bu sırada olan çatışmalarda büyük dedem bacağından yaralanmış, öylece yere yıkılmıştı. Onların konutanları bunu fırsat bilip o bölgeye doğru yöneldi. Askerleri de yanındaydı. Büyük dedem ayağa kalktı ve bir kılıç darbesiyle komutanlarını öldürdü ve ‘Bu Türk milleti yılmadı yılmayacak’ diye bağırdı. Bu sırada tekrar toparlanan Türk ordusu için savaşı kazanmak zor olmamıştı. O günden sonra Yılmaz diye anılan büyük dedem Soyadı Kanunu’ndan sonra Sabit Yılmaz diye anıldı. Bu kelimeyi her duyuşta biraz daha gururlanıyordu.” (S. Gürkan Yılmaz)

Antep: “Dedem gazidir ve Çanakkale’nin Lapseki’ye bağlı Dereoba köyündendir. Gençken hem Gaziantep’te, hem de Çanakkale Savaşları’nda savaşmış ve ayağından vurulmuş. Köyden Çanakkale dışında da savaşan tek kişi olduğundan ona herkes Antepli Celil diye hitap edermiş. Soyadı Kanunu da gelince ‘Biz seni öyle biliriz. Senin soyadın Antep olsun’ demişler, o da kabul etmiş. Çok mülayim, çalışkan, sessiz ve becerikli bir insanmış. ‘Devletim henüz o kadar zengin değil’ diyerek İstiklal Madalyası’nı almamış, maaş da istememiş.” (Ersin Antep)

Şimşek: “Babamın dedesinin Kurtuluş Savaşı sırasında iki cephe arasında haberleşmeyi çok hızlı sağladığı için Şimşek lakabıyla çağrıldığı ve bunun soyadımıza taşındığını anlatılıyor.” (Erdem Şimşek, Uşak)

Ayhan: “Babamın dedesi olan İbrahim Ethem askerde Ayhan adında biriyle tanışıp dost olmuş. Bağımsızlık mücadelesinin verildiği yıllarda Ayhan adlı asker şehit düşmüş. Çok fazla yakını olmadığından, çocuklarını babamın dedesi belli bir süre yanına alıp ilgilenmiş. Bu olaydan sonra dede beye tanıdıkları tarafından Ayhan lakabı konulmuş. Cumhuriyet döneminde de Soyadı Kanunu ile Ayhan lakabı nüfus memuru tarafından soyadı olarak verilmiş. Böylece dede beyin tam adı İbrahim Ethem Ayhan olmuş.” (Murat Ayhan)

Demir: “Dedelerimiz on bir kardeşlermiş. Bu on bir kardeş Kurtuluş Savaşı sırasında çok sayıda kılıç ve silah yapıp cepheye taşıdıkları için soyadımız Demir olmuş.” (Furkan Demir)

Sakarya: “Dedelerimiz, Kurtuluş Savaşı’nda, Sakarya cephesinde şehit düşmüşler. Sağ kalan dedelerimiz de bu sebeple soyadımızın Sakarya olmasını istemiş.” (Burak Sakarya)

Alpat: “Soyadımız Alpat çünkü dedem İstiklal Savaşı gazisiydi, ‘alp’ cesur, yiğit, ‘at’ da atlı yani asker demekmiş. Böylece dedem cesur asker anlamına gelen Alpat soyadını almış.” (Bahar Özkan)

Yurtseven: “Gururla taşıdığım soyadımızın Yurtseven olmasına neden olan olay, Kurtuluş Savaşı’nın sona ermesinin ardından, tahmini olarak 1920’lerin sonlarında veya 1930’ların başında meydana gelmiş. Olayın geçtiği dönem, Çanakkale’deki Yunan askerlerinin ve Yunan ahalisinin bölgeden def edilmelerinin hemen sonrası olarak aktarılıyor. Olayın geçtiği yer ise Çanakkale’nin Bayramiç ilçesine bağlı Örenli köyü.

Bayramiç’e yerleşen Yunanlılar def edildikten hemen sonra, önlem olarak

bölgeye gelen askeri birliklerden biri de Bayramiç'in Örenli köyüne konuşlanmış. Bölük halinde gelen birliğin burada 1-2 ay kaldığı söyleniyor. Yahya dedemin anlattığına göre, köyün yerlilerinden olan ve o zaman 85 yaşlarında olduğunu tahmin ettiğim Arif Dedem (dedemin babası), gelen askerlere büyük ilgi göstermiş. Eşi Esma Ninem'le beraber, birliğin komutanlarına evlerini açmışlar. Onları, orada kaldıkları süre içinde misafir edip yemeklerini paylaşmışlar. Esma ninem askerlerin çamaşırlarını yıkamış.

Dedemin özellikle aklında kalan ve birlik komutanının az sonra aktaracağım sözleri söylediği bir başka olay daha var. Seferberlikten henüz çıktıkları o dönemde köylü ekseri çıra yakarak aydınlanıyormuş. Gazyağı kullanımı ise çok azmış. Arif Dedem köyü dolaşmış ve köylüden azar azar dahi olsa gazyağı toplamış. Topladığı gazyağını birlik komutanına teslim etmeye götürdüğünde ismini bilemediğimiz yüzbaşı rütbesindeki komutan Arif Dedem'e (benim kurgumla); 'Senin bize bunca yardımın dokundu. Belli ki yurdunu çok seviyorsun. Yakında Soyadı Kanunu çıkacak, senin soyadın da Yurtseven olsun' şeklinde telkinde bulunmuş.

Yahya Dedem'in söylediğine göre Arif Dedem 95 yaşlarında vefat etmiş ve yüzbaşının telkinine uyarak, vefatından önce çıkan Soyadı Kanunu ile Yurtseven soyadını almış. İlk ağızdan dinleyemediğimiz ve kişiden kişiye aktarılan bu olayda bazı ufak yanılma payları olabilir. Fakat özünde, Arif Dedem'in ve Esma Ninem'in köye gelen askerimize hürmetiyle alınmış, şanlı bir soyisimdir. Allah, Arif Dedem'le Esma ninemin ve bugünü bize canlarıyla hediye eden tüm yurtseven Arif Dede ve Esma Nine'nin ruhlarını şad etsin." (Fatih Yurtseven)

Çavuş: "Babamın rahmetli dedesi Çanakkale Savaşı'nda çavuş olduğu için memur, Çavuş soyadını vermiştir." (Mustafa Çavuş, 10. sınıf öğrencisi)

Başer: "Dedemiz orduda baş er olduğu için bu soyadını almışız." (Ayhan Başer)

Yavuz: “Birinci Dünya Savaşı’nda Ruslar Doğu Anadolu’yu işgal etmişlerdi. Türkler bir taraftan Ruslarla bir taraftan da Rusların kışkırttığı Ermenilerle mücadele ediyorlardı. Annemin dedesi de bu savaşta Doğu Cephesi’nde görev almaktaymış. Savaş doğuda olduğu için ağır kış şartları hüküm sürmekteymiş. Bir gün annemin dedesi cephede savaşırken yoğun kar yağışı gözlenmiş. Yağan kar, annemin dedesinin gözlerinin içine kaçmış ve dedemin gözleri sulanmış. Annemin dedesinin arkadaşı düşmanın yaklaştığını ve acele etmesini söylemiş. Annemin dedesi de ona gözlerini bir bezle silerse ileriyi daha iyi göreceğini ve daha iyi nişan alacağını söylemiş. Bunun üzerine arkadaşı eline geçirdiği bir bezle annemin dedesinin gözlerini silmiş. Annemin dedesinin ileriyi görüşü netleşince iyi bir nişan almış ve karşıdan gelen düşmanın komutanını vurmuş. O sırada bu olayı gören Nizamettin Binbaşı adında bir komutan annemin dedesinin yanına gelmiş ve onun yavuz bir asker olduğunu söylemiş. O günden sonra annemin dedesinin lakabı Yavuz olmuş ve Soyadı Kanunu çıkınca annemlerin soyadı Yavuz olmuş.” (Aslı Masom)

Mangaoğlu: “Benden üç kuşak öncesi ülkemizde yaşanan savaşlara katılmış dedelerim. Gücünün on kişilik asker birliğine denk olduğunu ve çok iyi savaştığını söyleyenler, işte bu üç kuşak büyük olan dedeme soyadının Manga olmasını tavsiye etmişler. Bu rivayetin doğruluğuna inanıyorum, nedeni ise Kastamonu her savaşta ve en önemlisi Kurtuluş Savaşı’nda çok asker yollayan illerden biri ve dedelerimden biri demek ki çok güçlüymüş. Tabii Manga soyadı zamanla Mangaoğlu, muhtemelen Manga lakabı takılan büyük dedelerimin oğullarına verilen isim olmuştur. Soyadım bana göre gerçekten manalı ve bu rivayetlerin doğruluğuna inanmak beni gururlandırıyor.” (Hilal Mangaoğlu)

Soyer: “Dedemin dedelerinden, büyüklerinden savaşlarda şehit düşen çok fazlaymış. Genç yaşlarında da yaşlılıklarında da kuvvetle, yılmadan vatanları için kan dökmüşler. Soyadı Kanunu çıktığında da dedem bunun üzerine ‘soyu er, soyu erkek, güçlü’ anlamına gelen soyadını seçmiş ve soyadımız Soyer

olarak işlenmiş.” (Sinem Soyer)

Taşkın: “Sakarya Meydan Savaşı, Sakarya nehrinin kıyısında devam ederken bir askerimiz nehrin su seviyesinin çok yükseldiğini ve suyun kırmızı bir renk aldığını fark etmiş, bu kırmızı rengin savaş sırasında şehit olan askerlerimizin kanı olduğunu anlamış. ‘Sakarya şehitlerimizin kanıyla taşıyor!’ diye diğer askerlere seslenmiş. Sakarya Savaşı’nda şehit düşen bu askerin oğulları bu olay dolayısıyla sonradan Taşkın soyadını almışlar.” (Esra Kabakçı)

Gürkan: “Dedemin babası Kadir, 1915’te savaşa gidiyor, 1921’de dönüyor. 1920 ya da 1921 yıllarında Kurtuluş Savaşı’nda çarpışıyor. Haymana ovasında yapılan bir savaş esnasında sağ kalçasına isabet eden şarapnel nedeniyle çok kan kaybediyor; sağ kalçasından aşağısını yani belden aşağısını kaybediyor. Bir iki sene hastanede kaldıktan sonra ailesinin yanına yerleşiyor. Çok kan anlamında olan Gürkan soyadını işte böyle almışız.” (Ömür Gürkan)

Güven: “Kurtuluş Savaşı’nda dedemin dedesinin dedesi topçuluk yapıyormuş. Savaşa oluk oluk yaşlı, genç insanlar geliyormuş. Ramazan Çavuş’un görevi onlara savaş aletlerinden en önemlisi olan topu öğretmekmiş. Gelen askerlere kısa bir sürede bu aletlerin nasıl kullanılacağını gösterirmiş.

Topun başında hep Ramazan Çavuş dururmuş, topun başından çok zor ayrılırmış. Topu ateşlediğinde top hedeften hiç şaşmaz, her zaman hedefi vururmuş. Zorunlu ihtiyaçlarını karşılaması gerektiğinde bir askeri topun başına koyar, fakat gider gibi yapıp askeri geriden, gizli bir yerden bir süre gözlermiş, topu iyi koyuyor mu diye emin olduktan sonra ihtiyaçlarını karşılar, tekrar topun başına dönermiş. Komutanı Murat Albay, Ramazan Çavuş’un topu kardeşi gibi koruyup kollamasına ve bir topun bile değerli olduğu o zamanlarda tek topu bile boşa harcamadan hedefine isabet

ettirmesine şaşarak, ‘Sana güven diyelim’ demiş. Soyadı Kanunu ile birlikte Güven soyadı kesinleşmiş.” (Yasin Güven)

Kara: “Babamın büyükbabası (Ahmet) savaşa gitmiş. Üç yıl sonra ailesinin yanına dönmüş. Döndüğünde iki çocuğu ve yakınlarının birçoğu artık hayatta değilmiş. Bunun üzerine köy halkı ‘Bahtı kara Ahmet’ diye söylemiş. Soyadı Kanunu çıktığında senin soyismin Kara olsun demişler.” (Ayşe Kara, Rize)

Karakoç: “Çanakkale Savaşı’na katılan yedi kardeşten altısı şehit düşer. Yalnızca biri hayatta kalır. Sağ kalan bu kardeş köye geldiğinde, köy terk edilmiş durumda ve ıssızdır. Yiyecek bir şey yoktur. Tavuk yemiyle karnını doyuran dedemiz yaşamını devam ettirmek için yaşadığı coğrafyaya en uygun meslek olan çobanlık işini yapmaya karar verir. İşe bir koçla başlar ve devamında bir sürüsü olur. Evlenir ve çocukları olur. Soyadı Kanunu çıkınca da onun çocukları Koç ismini seçerek geçmişi bu isimle anmak istemişler. Fakat daha sonra bu aile Kümetler ve Göcenler olarak ikiye ayrılmış, isimlerde de karışıklıklar çıkmaya başlamış. Bir gün bir alacak verecek davasında mahkemede soyad yüzünden sorun yaşanması da bu karışıklığı ortadan kaldırmaya zorlamıştır aileyi. Mahkeme kararıyla Göcenler soyadlarının önüne Kara’yı eklettirmişlerdir. O günden sonra da bizim soyadımız Karakoç olmuştur.” (Ayşe Karakoç)

Arslan: “Birinci Dünya Savaşı sırasında Sivas Ermenilerin işgaline uğramıştır. Birçok köy yakılmış, halkın en önemli geçim kaynağı olan hayvanlar kaçırılmış, kadınlara tecavüz edilmiştir. Bu köylerden bir tanesi de Sivas’ın Zara ilçesine bağlı Kömüşlük köyüdür. Köyümüzde ne var ne yok yakmaya başlamışlar. Köylüler ellerindeki imkânlarla savunmaya geçmişler ancak ellerinde Ermeniler kadar silah ve mühimmat yokmuş. Osman Dedem düşman işgalinde köylüyü yönlendirmiş, köylüyü işgale karşı birleştirmiş. Birçok evin yakılmaması, birçok kişinin de ölmemesi için direnmiş. Osman

Dedem cesur, kuvvetli ve kahraman bir insandı, bundan dolayı ona Arslan lakabı verilmişti. Sonra da bu lakap soyadı oldu.” (Zerrin Can)

Şanlı: “Dedelerim Kurtuluş Savaşı ve Çanakkale Savaşı’ndan gazi olarak döndüler. Kahraman soyadını almak istediler ancak komşu köylerde bu soyadı alındığından düşünüp taşınıp en sonunda Şanlı ismine karar veriyorlar.” (Hasan Şanlı’dan naklen İsmail Altun)

Karakaya: “Çanakkale Savaşı yıllarında asker olan Hasan, Yusufçuk Tepesi’nde kara kayaların bulunduğu yerde, bir kara kaya üzerinde şehit olur. Ailesi haberi ‘Hasan asker kara bir kaya üzerinde şehit düştü’ şeklinde alır. Soyadı Kanunu çıkınca da aile Karakaya soyadını alır.” (Sinem Karakaya’dan naklen Gülay Bekir)

Kahraman: “Büyükdedem, Kurtuluş Savaşı yıllarında kadın-erkek, genç-ihtiyar herkesin topla tüfekle savaş meydanına koştuğu yılları görmüş bir yiğitmiş. Eşini ve tüm sevdiklerini ardında bırakarak korkusuzca atılmış Çanakkale cephesinde düşman karşısında. Tıpkı diğerleri gibi vatan millet sevgisini, eş dost sevgisinden üstün tutarak yiğitçe savaşmış er meydanında. Ne mutlu ona ki, orada yükselmiş şehit mertebesine. Ve o savaştan sağ kurtulanlar eşine dostuna nasıl korkusuzca, kahramanca savaştığını anlatmışlar. O günden sonra Kahraman Yiğit olarak anılmış dillerde ve gönüllerde. Büyük dedemin bu şanlı lakabı Soyadı Kanunu zamanı da bizlere nasip olmuş. Ne mutlu bizlere de ki, böyle bir ataların torunlarıyız!” (Nuray Karaoğlan, Kütahya)

Özşebci: “Annemin babasının dedesi yani benim dedemin dedesi Abid dede, Birinci Dünya Savaşı’nı görmüş, hatta savaşta etkin olarak yer almış bir kişidir. Yemen’de İngilizlere ve Araplara karşı savaşmakta olan Türk

ordusunun askeridir. Üstlerinin çok güvendiği Abid geceleri nöbet erliği yapmayı kabul eder. Çok meşakkatli ve önemli bir görevdir bu. Ordunun ani gelişebilecek düşman saldırılarına karşı hazırlıksız yakalanmamasını sağlar. İşte Özşebci soyadı da buradan gelmektedir. Şeb sözcüğü Farsça gece anlamına gelirken, özşebci kelimesi de buna bağlı olarak özgececi anlamına gelmektedir.” (Beste Doğan)

Algan: “Doğrusunu söylemek gerekirse daha önce soyadımın nereden geldiğini hiç araştırmamıştım ama öğrenince gerçekten şaşırdım. Çünkü soyadım gerçekte Algan değil Alkan’mış. Ancak yıllar önce Afyon’dan İstanbul’a gelen dedemin soyadı memurlar tarafından Algan olarak kaydedilmiş ve öyle kalmış. Alkan soyadı ise dedemin savaş gazisi olan babasından geliyormuş. Soyadı Kanunu çıktığında şehitlerimizin sembolü olan kan ve onun rengi kırmızının birleşiminden Alkan soyadı olmuş, ancak bir memurun dikkatsizliği nedeniyle Alkan soyadı ancak bir nesil kullanılabilmiş. Şu anda ise hepimiz bana yıllardır anlamsız gelen ama hikâyesini yeni öğrendiğim Algan soyadını kullanıyoruz. Çok ilginç olmasa da hoş geldi bu hikâye bana. Umarım yakında bir memur daha hata yapar da gerçek soyadımıza dönüş yaparız.” (Ezgi Algan, İstanbul)

Alkan: “Atalarımız savaşlarda şehit düşmüşler. Dökülen kanlar sebebiyle Alkan soyadını almışız.” (Ömer Faruk Alkan)

Eroler: “Soyadım, 80-90 yıl öncesinden geldiği için ve o dönemin Türkiyesi’nde askeriyenin ve askerliğin büyük önemi olduğu için konulmuş.” (Can Eroler, Balıkesir)

Yiğit: “Bizim sülalemizin lakabı Haliller’di. Cumhuriyet’ten sonra yürürlüğe giren Soyadı Kanunu’yla sülalemiz Haliller yerine Yiğit

soyismiyle anılmaya başlandı. Bu soyismini alma nedenimiz dedemin babasının sekiz yıl boyunca askerden dönmeden vatanı düşmanlara karşı müdafaa etmesinden sonra, köy halkının onu bir kahraman olarak görmesi ve bu nedenle ona yiğit lakabını takmasıdır.” (Zübeyde Yiğit, İstanbul)

Peker: “Soyadım Peker, dedemin babasına asker olduğu için verilmiş. Yani pek ve er’in kaynaşmasıyla oluşmuş. ‘Pek’ unvanı cesur olduğundan verilmiş. Böylece Pekerler olarak anılmış ailemiz.” (Fulya Peker, Antalya)

Ökter: “Büyük dedemiz, Milli Mücadele döneminde Yunanlılara karşı Bursa’yı savunmuş. Düşman askerlerine karşı ülkemizin her karış toprağını kahramanca koruyan ve ülkemiz için seferber olmuş binlerce yurttaştan biri olan büyük dedemiz de Cumhuriyet döneminde o zorlu günlerin anlamını kuşaktan kuşağa devam ettirebilmek için Ökter soyadını almış. İşgal kuvvetlerine karşı yurdumuzu okla, tüfekle savunup bu uğurda çok ter döktüğünden, ok atıp terlemek anlamında bu soyadına sahip olmuş.” (Merve Ökter, İstanbul)

Ermumcu: “Benim dedemin babası askerlere mum satarmış, Soyadı Kanunu çıkınca askerlere mum sattığı için Ermumcu soyadını almış.” (İ. Etem Ermumcu, Kırıkkale)

Er: “Aslen Kastamonulu olan Mustafa Efendi, İstanbul Halıcıoğlu Çıksalın’daki karakola 1896 yılında başkomiser olarak atanır. O dönemde bu sülalenin adı Keleşoğulları’dır. İstanbul düşman işgali altındadır. Birçok ev yakılıp yıkılmakta, karakollar işgal kuvvetleri tarafından basılmakta ve yağmalanmaktadır. Halıcıoğlu’ndaki bu karakol da düşman işgalinden nasibini alır. Fakat komiserin becerikli planlarıyla emir erleri işgali önleyebilecek şekilde karakolun belli yerlerine yerleştirilir. Düşman ve erler

arasındaki çatışmanın sonunda işgalciler geri püskürtülür. Kurtuluş Savaşı bittikten sonra karakol binası komutan Keleşoğlu'na tahsis edilir. Bugün bu karakol Er ailesinin evidir. 1934'te Soyadı Kanunu'nun çıkmasıyla, sadık bir asker gibi kısıtlı imkânıyla karakola düşmanı sokmayan Keleşoğulları, Er soyadını alır." (Sezen Burcu Er)

Tarihe dayanan, köklere uzanan soyadları

Kırdar: “Aile, Sultan IV. Murad döneminde Türkmenistan’dan Osmanlı İmparatorluğu’na göç eden Bayat Türklerinden ve Kerkük iline yerleştirilen, köklü ve tanınmış Kırdarzade ailesidir. Bu aile, bu bölgeye yerleştirildikten sonra, Kerkük’e dört asır boyunca büyük hizmetler vermiş. Camiler, hanlar vb yaptırmış ve kentin belediye başkanlığını yapmış. Benzeri birkaç aile daha vardır, örneğin, Nefçiler, Avcılar, Keteneler, Çorbacılar gibi.

Annemin babası ve babamın dayısı olan Mehmet Ali Kırdar Bey, ilk önce Kerkük’ün belediye başkanlığını yapmış, sonraki yıllarda, İstanbul’da İkinci Meşrutiyet’in ilanı üzerine kurulan Meclis-i Mebusan’a, Kerkük mebusu olarak seçilmiş. Birinci Dünya Savaşı sonunda Osmanlı İmparatorluğu mağlup oluyor, toprakları galip ülkeler tarafından işgal ediliyor. Milli Mücadele’nin meclisi tarafından kabul edilen Misak-ı Milli’ye göre, Musul ve Kerkük, yeni kurulacak Türk devletinin hudutları içinde olması gerekirken, Lozan Konferası’nda İsmet Paşa’nın başarısız müzakereleri sonucu İngiliz mandası altında kurulan Irak’ın hudutları içinde kalınca, bu geniş ailenin fertleri de ikametgâhları bakımından mecburen ikiye bölünmüşler. Ailenin yaşlıları mülk ve servetleri yüzünden Kerkük’te kalmış, babam gibi gençleri ve asker olanları Türkiye’de kalarak Milli Mücadele’ye iştirak etmişler ve daha sonra da yeni Cumhuriyet’in kuruluşuna katılmışlar. Kuruluşu izleyen yıllarda, soyadı almak mecburiyetini getiren devrim kanunu kabul edilince, Türkiye’de kalanlar babam [Lütfi Kırdar] ile temasa geçerek, hangi soyadını alalım diye tavsiyesini sormuşlar.

Babam, Ankara’da yayınlanmış olan *Soyadları Kılavuzu*’nu incelemiş, eski Türk adları ve alınabilecek soyadları arasında Kırdar isminin mevcut olduğunu büyük bir sevinçle görmüş, bunu diğer aile fertlerine hemen bildirerek, bu soyadının resmen alınması için gerekli işlemleri sağlayacak müracaatı yapmış. İşte bu bizim soyadımızın öyküsü.

Soyadı ile değil, ama Kerkük ve Atatürk’le ilgili bir anım. Milli Mücadele bitince, babam siyasi oluşum yerine, mesleği olan doktorluğa devamı tercih ediyor. Ancak, bir süre sonra Atatürk babamı davet ediyor ve ‘Doktor, Milli

Mücadele’de büyük hizmetler verdiniz, şimdi de Parlamento’da hizmet vermenizi istiyorum... Siz Kerküklüsünüz biliyorum, maalesef henüz Kerkük’ü yeni Türkiye’ye katmakta başarılı olamadık. Bu bakımdan ismi (K) harfiyle başlayan diğer bir ilimizi temsil edeceksiniz’ diyor. Ve babam Kütahya milletvekili oluyor!” (Dr. Lütfi Kırdar’ın oğlu emekli büyükelçi Üner Kırdar)

Bilgehan: “Bulgaristan’dan Türkiye’nin Bozüyük ilçesine göç eden Yusuf isimli aile büyüğü ve ailesi ilçedeki Çukurca köyüne yerleştirilirler. Dinine bağlılığı dolayısıyla köylüler Yusuf’a ‘Hacı’ lakabını takarlar. Köyde her aile büyüğünün bir lakabı olur ve Hacı Yusuflar gibi o aile takılan lakapla anılır. Soyadı Kanunu geldiği zaman aile büyüğü Yusuf, lakabını soyadı olarak kullanmak ister. Fakat memurun yaptığı bir hata sonunda Yusuf Acı olarak kayıtlara geçer. Yusuf Acı’nın torununun oğlu İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi’nden mezun olduktan sonra Eskişehir’e gider. Avukatlık yapmak ister ancak Acı soyadını kullanmak istemez. Ailenin soyadını Türklerin ‘Bilge Kağan’ efsanesinden esinlenerek Bilgehan olarak değiştirir.” (Yusuf Bilgehan’ın oğlu Ertuğrul Bilgehan’dan nakleden Funda Gürbüz)

Mustafaoğlu: “Bizim ailemizin soyu Hz. Hüseyin’e oradan da Hz. Muhammed’e (sav) dayanıyor. Halk arasında bize seyid deniliyor. İşte bizim sülale Hz. Muhammed’e (sav) dayandığı için halk arasında Mustafoğlu diye hitap ediliyoruz. Oradan da kimliğimize Mustafaoğlu soyadı olarak geçiyor.” (Halil İbrahim Mustafaoğlu, Batman)

Canpolat: “Canpolatoğlu Beyliği bugünkü Lübnan’da 1500’lü yıllarda kurulu bir devlettir. Bu devlet Büyük Selçuklu İmparatorluğu’nun dağılmasıyla ortaya çıkan Anadolu beyliklerinden biridir. Canpolatoğlu Beyliği, Yavuz Sultan Selim’in Mısır seferine çıkmasıyla Osmanlı topraklarına katılmıştır. O dönemde sınırları Kilis’e kadar uzanmaktaydı. Beylik Osmanlı topraklarına katıldıktan sonra beyliğin ileri gelenleri

Anadolu’nun belli bölgelerine gönderilmiş ve beyliğin yeniden kurulmasının önüne geçilmiştir. Bizim ailemiz de o dönemde Malatya bölgesine yerleştirilmiştir. Canpolatoğlu Beyliği, adına para bastıran ve hutbe okutan ender beyliklerdendir. Kıbrıs’ın fethinde de büyük bir başarı gösteren Canpolatoğlu beyinin Kıbrıs’ta halen türbesi ve Canpolat kapısı bulunmaktadır.” (Naciye Canpolat)

Kumantaş: “Kumantaş soyadımız aile büyüklerimin bana anlattığına göre Kumanlar’dan geliyor. Sarı saçlı, mavi ve yeşil gözlü olan Kumanlara Bizanslılar Kuman, Macarlar Kun adını vermişlerdi. Kumanlar daha sonra Karahitayların baskısı nedeniyle batıya göç ettiler. 1080 yılından itibaren Kumanların bir kısmı Kafkaslar üzerinden Anadolu’ya gelerek Trabzon’dan Zonguldak’a kadar olan bölgelere yerleştiler. Günümüzde Artvin’den Zonguldak’a kadar olan bölgede yaşayan Türklerde görülen sarı saç ve renkli gözler, Kuman Türklerinin etkisiyle ortaya çıkmıştır. Benim dedem de Trabzonlu ve sarı saçlı, renkli gözlü bir kişi. Bu bölge insanları Kuman Türklerinin soyundandır. Kumanlara tarihte Kıpçaklar da denir. Kumantaş sözcüğündeki Kuman buradan gelmekte ama sonunda bulunan ‘taş’ nereden geliyor, bunu aile büyüklerim bilmediğinden yazamadım.” (Yunus Kumantaş)

Cirit: “Cerit sözcüğü, Cerit aşiretinden gelen bir sözcük ve ondan türeyenler soyadı olarak kullanılmaktadır. Ceritler tarihi açıdan Kırım (Rusya) bölgesinden bugünün Çukurova bölgesine göç etmişlerdir. Cerit, Dadaloğlu ve Afşar aşiretleri arasında toprak ve hâkimiyet açısından mücadeleler olmuştur. Ceritlerin Çukurova bölgesine göç zamanında Dadaloğlu ve Afşar aşiretleriyle yaptığı savaş, Ceritlerin galibiyetiyle sonuçlanmıştır. Daha sonra Türkçeye uygun olması açısından cirit olarak değiştirilmiştir. Günümüzde de Dadaloğlu ve Afşar aşiretleriyle hayatımızı barış içerisinde devam ettirmekteyiz.” (Ekin Cirit)

Ökten: “Ökten soyadı, bildiğim kadarıyla, Göktürk Devleti’nin başkenti olarak kabul edilen, kutsal olduğuna inanılan ve büyük ülkeleri yönetmek için merkez olarak seçilen Ötüken şehrinin isminden türemiş ve günümüze kadar son şeklini almıştır. Akıllı, bilgili, fazıl, kahraman, cesur anlamındadır.” (Alptuğ Ökten)

Ergenekon: “Soyadımızın ne olacağına karar veren babam Emekli Kurmay Albay Behiç Ergenekon. Sille 1909 doğumlu olan babam Dedeoğullarından olmasına rağmen genç bir subay ve Atatürkçü olarak her ülkenin bir kuruluş efsanesi olmasının, ulusu birleştirici öğelerden olduğu görüşünü taşıdığı için Ergenekon soyadını Dedeoğlu’na tercih ediyor. Ve hatta ablalarının oğullarına Ötügen, Gökmen gibi soyadların verilmesini sağlıyor. Nasıl Romalılar dişi kurdun emzirdiği Romus ve Romulus’tan türediklerine inanıyorlarsa, Ergenekon destanı da Türk ulusal birliği için böyle bir rol oynuyor diyor. Oğluna ve ablasının çocuklarına da öztürkçe isimlerin koyulmasında rol oynuyor. Kardeşimin adı Bumin. Onun kızının adının da Asena olmasını ben önerdim. Benim adımın öyküsü ise babamın Atatürk’ün balosunda bir hanıma Begüm adını vermesinden kaynaklanıyor yarı yarıya. Gerisini de kendisi tamamlıyor ‘sen’ diye. Her ne kadar isimler konumuzun dışında ise de Türk ulusu kavramının kurulmasında rol oynayan sembolik bir yaklaşımı var babamın.” (Begümsen Ergenekon)

İlhan: “Soyadımızı dedem rahmetli koymuş. Dedem Konya’nın Ereğli Çayhan kasabasında doğmuş ve vefat etmiş. Köyün muhtarı, imamı, bilirkişisi, yani o zamanın en ileri geleniymiş. Ben dedemle akıl baliğ olduğum zaman tanışabilse idim soracağım o kadar konu vardı ki. Belki de en son soyadımız konusunu sormak aklıma gelecekti. Yemen’de esir düşüp yedi yıl kalması, orada evlenmesi, çocuklarının olması ama esaret bitince tekrar geri dönmesi... Bizler bu tür konuları daha ciddiye alıyoruz, bu tür konular dikkatimizi daha çok çekiyor. Konumuza dönersek, çoğu kişi soyadı olarak lakaplarını alırken bu soyisim belirlemesinde dedem rol oynamış. Babama sordum neden daha güçlü veya dikkat çekici bir soyad koymamış diye. O da

tam olarak bilmiyor. Fakat İlhanlılar devrinden etkilendiğini düşünüyor; belki okuduğu bir kitaptan etkilenmiş olabilir. Okuduğu kitaplara gelince, inanın bilmiyorum. Ama, babamın kitaplarını yeğeninin okula kayıt olabilmesi için bağışladığını biliyorum. Kitapların elyazması ve çok değerli olduğunu iş işten geçtikten sonra öğrenmişler." (Ahmet Nadir İlhan)

Siyanuş: "Siyanuş soyadı aileye daha öncesinde Siyavuş olarak verilmiş. Ancak nüfus memurunun Siyavuş kelimesi içerisinde bulunan v harfini n olarak değiştirmesiyle bugün Siyanuş olarak nüfusa kayıtlanmıştır. Siyavuş'un kelime anlamı ise devletten, soydan olmayandır. Buna örnek olarak da Selçuklular zamanında Selçuklu ailesinden olmadığı halde Karamanoğlu Mehmed Bey tarafından Gıyasettin Siyavuş Selçuklu tahtına çıkarılmıştır. Yine Osmanlı devletinde bugün Eyüp'te türbesi olan 82. Sadrazam Siyavuş Paşa'nın varlığı da bilinmektedir." (Emrah Siyavuş, Zonguldak)

Şahin: "Gündüzler köyüne kayıtlıyım. Gündüz Bey, Osmanlı İmparatorluğu'nun kurucusu Osman Bey'in kardeşi. Osmanlı'da Oğuzların Kayı boyundan gelmekte. Kayı boyunun simgesi şahin olduğundan ve dedem de köyün muhtarı olduğundan Şahin soyadını seçmiş." (Feyyaz Şahin, Eskişehir)

Orhon: "Adım Sezen Orhon. Hava Kuvvetleri'nde binbaşıyım. Soyadı Kanunu'yla birlikte yayınlanıp listeler halinde halkın seçimine sunulan küme içinde olan soyadımız, Orhun yazıtları ile birlikte kitabeleşen eski uygarlıkların simgesel bir ifadesi niteliğinde kullanılmıştır. Eskiyi, postmodern bir ifade tarzıyla anlatımdır. Güzel bir ikinci isimdir." (Sezen Orhon)

Demir: “Türklerin hayatında en eski dönemlerinden itibaren demirin önemi büyüktür. Maden işlerinde demirden silahlar yapmak Türkler için adeta bir sanattır. Oğuz Kağan destanında ‘Canavar geyik, yedi ayı yedi. Çıdam (onu) öldürdü. Demir olduğundandır’ cümleleri geçer ve demire verilen önemi gösterir. Ayrıca Ergenekon destanında Türklerin Ergenekon’dan çıkışını sağlayan kişi bir demircidir. Onun verdiği akılla demirden dağı eritirler ve oradan çıkmayı başarırlar. Bu çıkış günü Türkler için adeta bir bayram sayılmıştır. O günde toplanır ve temsili olarak demir dövüp Ergenekon’dan çıkışı kutlarlar. Demir böylelikle alelade bir maden olmaktan çıkmıştır. Öyle ki insanlar, Türklerin silahlar, zırhlar yapıp uzun yıllar hür bir şekilde yaşamalarını sağlayan bu madeni kendilerine soyisim olarak almışlardır.” (Burcu Demir)

Coşkunoğlu: “Aslen Erzurumlu olan büyük dedemiz, Kurtuluş Savaşı’nda kazanılan zaferden sonra soyadımızın çok önemli bir anlam ifade edeceğini düşündüğü Öztürk olması için müracaatta bulunmuş. Bu soyadını seçmesindeki en önemli sebep, Kurtuluş Savaşı’nda büyük bir zafere imza atan Türklerin adının soyadında her an anılacağı olmasıymış. Ancak o dönemde Öztürk soyadı için bir başka aile daha önce müracaatta bulunduğundan bize Özarslan soyadı verilmiş. Büyük dedemiz soyadının bir ailenin geçmişi ve varlığıyla arasında bir bağ olması gerektiğine inandığından ailemiz için bir anlam ifade etmeyen Özarslan soyadını, Coşkunoğlu olarak değiştirmiş. Coşkunoğlu soyadını ise kendi büyük dedesinin üç çocuğundan birinden, Coşkun adlı oğlundan geldiğimiz için Coşkunoğlu olmasına karar vermiş.” (Hande Coşkunoğlu)

Azizoğlu: “Soyadı Kanunu çıktığı zaman ailenin en büyüğünün adı Aziz’miş. Bu nedenle arkadaşları ona isminin sonuna Aziz’in sülalesinden gelen anlamında ‘oğlu’ kelimesini eklemesini önermişler. Böylece soyadımızın Azizoğlu olmasına karar verilmiş.” (Pınar Azizoğlu)

Özçelebi: “Mevlana soyundan gelen kişilere ‘çelebi’ denilmekteydi. Bizim sülalemiz de Mevlana soyundan geldiği için ve Konyalı olduğumuz için dedelerimize Özçelebi soyadı verilmiştir.” (Oya Özçelebi)

Kaya: “Dedemin dedesinin ismi Kaya’ymış. Bulunduğu yörede herkes tarafından tanınan ve sevilen bir kişiymiş. Onun soyundan gelen herkese Kaya’nın oğlu, Kaya’nın torunu derlermiş. Soyadı Kanunu çıktığı zaman da soyumuzun lakabı olarak oturmuş bu kelime, soyadımız olarak kabul edilmiştir.” (Ender Kaya)

Abdulkadiroğlu: “Soyadı Kanunu çıktığı sırada Ali Dede’nin oturduğu yerle alakalı olan Yüksektepe soyadı yetkililer tarafından uydurularak konulur. Daha sonra torun Ali (babam) askerden geldikten sonra Alanya Adliyesi’nde işe başlar. Bir ara soyumuzla ilgili bir araştırma yapmayı düşünür. Soyumuzun dedelerimizden Abdulkadir isimli bir evliyaya kadar uzandığını tespit eder ve soyadımızı da bu sebeple değiştirmeyi düşünür. Mahkemeye başvurur ve soyadımız Abdulkadiroğlu olarak değişir. Abdulkadir mana olarak Allah’ın kulu anlamına gelmektedir. Soyadımızın sonundaki ‘oğlu’ kelimesi ise Abdulkadir dedenin oğulları anlamı taşısın diye babam tarafından düşünülmüştür.” (Mehmet Akif Abdulkadiroğlu)

Düz: “Biliyoruz ki Türkiye’ye birçok göçmen gelmiştir. Ben de bunlardan biriyim. Çeçenistan’dan bir bölüm Müslüman Çeçen Türkiye’ye gelirken Ruslarla savaşıp yenilince bu güzel memlekete göç etmişlerdir. Bizim atamızın ismi Düz imiş. Soyadı Kanunu çıkınca atamızın ismi soyadımız olmuş.” (Buket Düz)

Kara: “Bizim soyadımız eskiden Aksu imiş. Dedemin babasının adı Kara imiş. O öldükten sonra dedem babasının adını yaşatmak için mahkeme

kararıyla soyadımızı değiştirmiş, Aksu iken Kara olmuştur.” (Ayşa Kara)

Yaldızkaya: “Afyonkarahisar’ın Emirdağ ilçesindenim. Sülalemizin Soyadı Kanunu çıkmadan önceki adı Tahmazlar imiş. Bu adı, sülaleyi Anadolu’ya getiren Tahmazoğlu Mehmet’ten almış. Soyadı Kanunu çıkınca müstantık (zamanın sorgu hâkimi) olan babamın dedesi Sait (Seyit) Efendi, Yaldızkaya soyadını almış. Bunun hikâyesi şöyle: Yukarıda söz ettiğim babamın dedesi Sait (Seyit) Efendi’nin amcası Yaldız Osman lakabıyla tanınan babayiğit birisiymiş. Yaldız Osman, Plevne muhasarasında, başını siperden çıkarınca başına gülle isabet etmesi sonucu şehit olur. Sülelemiz soyadını Yaldız Osman’a atfen alır. Sülalemiz bugün Seyitler sülalesi olarak tanınır ve bilinir. Bunu da, babamın dedesi Sait (Seyit) Efendi’den dolayı almıştır.” (Ömer Faruk Yaldızkaya)

Kılıç: “Hz. Ali’nin kılıcından geliyormuş.” (Gülizar Sur)

Osman: “Dedemin adı Osman olduğundan dolayı, benim soyadım Osmanov’du. Osmanov’un anlamı Osmanoğlu’dur. Azerbaycan’dan geldiğimizde soyadımızı Osman koymaya karar verdik.” (Ahmet Osman)

Yağanoğlu: “Erzurum’un Hasankale ilçesine bağlı Yağan Köyü’nde aynı adla (Yağan Baba) anılan bir düşünür yaşarmış. Ailem o düşünürün soyundan geldiği için bu soyadını almış.” (Tülin Aygül Yağanoğlu)

Pozdam: “Soyadım Pozdam’dır ve bu soyadını babam almış. Bana Eski Huncada ‘şafak’ anlamını taşıdığını söylemişti. Attila, Roma’ya haber göndermiş ve ‘Pozdamla birlikte Roma’ya gireceğim’ demiş. Doğruluğunu hiç saptayamadım.” (Turgay Pozdam)

Tülümen: “Tülümen soyadını aldığımız günleri hatırlıyorum. Daha önce başka bir soyadı kullanmıyorduk. Ender rastlanan bir soyadı olduğu için herkes manasını sorardı. Ben de babamdan öğrendiğim gibi ‘muhafız asker’ anlamına geldiğini söylerdim. Hatta yüzyıllar önce Tülümer iken zamanla Tülümen olduğunu duymuştum. Biraz uzaktan akraba olanlar arasında, babama olan sevgi ve saygıları dolayısıyla, ‘Tülmen’ soyadını alanlar da olmuştu. Dedem 1877-78 Savaşı sırasında önce Selanik’e ve Balkan Savaşı’ndan önce de Edirne’nin Uzunköprü ilçesine göç etmiş. Yüzyıllar önce, Tuna boyuna ‘muhafızlık’ göreviyle gönderilen bir buduna mensup olduğumuz biliniyor. Budunun kökleri hakkında babamdan bir bilgi almış değilim. Muhtemelen Orta Asya’dan göç ederek Anadolu’ya gelip yerleşmiş budunlardan biri olmalı. Tuna boylarına hepsinin gitmediği, bugün Şanlıurfa’nın 25 kilometre uzağında bir Tülümen köyünün bulunmasından anlaşılıyor. Henüz gidip görmedim. Görenlerin ifadesine göre, sakinlerinin çoğunun iyi tahsil yapmış olduğu, varlıklı bir köy olduğu anlaşılıyor. Tesadüfen karşılaştığım TOBB Yönetim Kurulu üyesi, fakat aile bağımız bulunmayan bir işadamı ise ailesinin Konya kökenli olduğunu söyledi. İşin ilginç yönü, başlangıçta çok ender rastlanan Tülümen soyadının, bugün ve özellikle Bulgaristan’dan göçler artınca Türkiye’de yaygın hale gelmesidir. Ufak bir araştırmayla altmış kadar Tülümen soyadını taşıyan ailenin listesi elime geçti. Bu kişilere teker teker telefon ettiğimde bizi tanımadıklarını söylediler. Sadece Edirne’de oturan bir ailenin mensubu, soyağacımızdaki bazı eski nesil mensuplarının isimlerini duyduklarını ancak bunun dışında bir şey bilmediklerini belirtti. Halen Edirne’de oturan bir akrabamı da tanımamaları beni iyice şaşırttı. Bir başka ilginç rastlantı, dünya ve olimpiyat şampiyonu haltercimiz Naim Süleymanoğlu’nu Bulgaristan’dayken çalıştıran antrenörün soyadının, yıllar önce *New York Herald Tribune*’de çıkan bir yazıya göre, Tülümov olması. Belki aslı Tülümen fakat Jivkov döneminde zorla yaptırılan isim değişikliklerinde bu hale gelmiş. Herkesin soyadı kutsaldır. Bununla beraber, Türkiye bağlantılı Rumeli göçmenlerinin soyadlarının dikkatli bir araştırmaya tabi tutulması, kanımca tarihimizin aydınlığa kavuşturulması açısından önem taşımaktadır.” (Turgut Tülümen)

Yazganel: “Osmanlı devleti döneminde Kastamonu’ya bağlı Safranbolu ilçesinden Yeniçeri Ocağı’na asker olarak gelen Hafız Hacı Halil Efendi’nin hikâyesidir bu. Hafız Hacı Halil Efendi, Safranbolu ilçesinde yaşayan çok saygın bir aileye mensuptur. Hafız Hacı Halil Efendi çok yetenekli biri olup 7 yaşında Kuran-ı Kerim’i hatim etmiş, 9 yaşında ise hafızlık unvanını almıştır. Lale Devri zamanında Kâğıthane’deki Yeniçeri Ocağı’na alınarak orada olup biteni padişaha bildiren fermanları kaleme almaya başlamıştır. Gelen fermanlardaki yazıların güzelliğinden padişah çok etkilenir. Bu yüzden fermanları yazan kişiyi görmek ister. Hafız Hacı Halil Efendi padişah huzuruna çıkar, padişah yazısını çok beğendiğini söyler ve onu fermancıbaşı ilan eder. Ayrıca, Hafız Hacı Halil Efendi saray hanedanındakilere mescit bölümünde Kuran-ı Kerim dersleri de vermektedir. Birkaç yıl sonra da padişahın isteğiyle saraydaki cariyelerden Meftune Hanım’la evlenmiştir. Bu evlilikten iki çocuğu olmuştur. Kızının adı Amine, oğlunun adı ise Lütfü’dür.

Lütfü eğitimini tamamlayarak sarayın Zaptiye Nazırlığı’na seçilmiş (bugünün polisliğidir). Bu dönemlerde de savaş çıkmış ve padişahın etkisi giderek zayıflamaya başlamış. Kuva-yı Milliye kurulmuş ve Lütfü Efendi de burada görev almıştır. Bu sıralarda da göçler başlamış, özellikle de Selanik’ten göçen bir Türk ailesinin küçük kızı olan Şaziye Hanım’la tanışıp evlenmiştir. Soyadı Kanunu çıktığı vakit Lütfü Efendi’nin babası olan Hafız Hacı Halil Efendi’nin görevinden dolayı gelen lakabı Yazanel, kanun sayesinde Yazganel olarak değiştirilerek Lütfü Efendi, Lütfü Yazganel olmuştur. Ben Lütfü Efendi’nin üç çocuğundan olan Turan Yazganel’in torunuyum.” (Tuğba Cirit)

Ahmetkılangil: “Annemin kızlık soyadı olan Ahmetkılangil, soy belli eden soyadlarından biridir. Ahmet, dedemin babasının ismidir. Kılan ise ‘soy’ demektir. Yani Ahmet’in soyundan olanlar anlamına gelmektedir.” (Burcu Bulak)

Ahmet: “Batı Trakya’da yaşayan Türkler, soyadı olarak dede ismini kullandıklarından Ahmet de bir dede adıdır. Ayrıca, Ahmet isminin anlamı,

‘övülmeye değer’ ve ‘beğenilmiş’tir.” (Ainour Ahmet)

Gültekin: “Göktürk komutanlarından olan Kültigin’in Türkçeleşmiş hali Gültekin’dir. Kırım’dan göç eden dedem bu uygarlıktan çok etkilenmiş, soyumuzu bu isimle devam ettirmek istemiş.” (Merve Gültekin, İstanbul)

Hotoğlu: “Hotoğlu soyadı Orta Asya’dan göçlerle Anadolu’ya yerleşen Hot kavminden gelmektedir. Ankara Kızılcahamam bölgesine yerleşenlerden bir kısım Bolu Gerede yöresine gitmiştir. Cumhuriyet döneminde ise köyde yaşayan halk Hotoğlu soyadını almıştır.” (N. Bengü Hotoğlu)

Lakapların devamı olan soyadları

Güllüoğlu: “Ben Abdurahman Emrah Güllüoğlu. Aslen Urfalıyım ve İstanbul’da ikamet etmekteyiz. Dedelerim Osmanlı döneminde Urfa’da yaşamışlar. Bahsettiğim dedemiz medresede eğitime gidermiş. İsmi Ahmet. Okuldaki Ahmet isminin fazla olması karışıklık çıkarmış. Dedemizin cepkenine annesi iğneyle gül işlemiş; okula giderken hep bu kıyafetini giyermiş. Hangi Ahmet sorusunun cevabı ‘cepkeni güllü Ahmet’ olarak söylenmiş ve Güllü Ahmet olarak lakaplaşmış. Soyadı Kanunu’nda Güllüler olarak kalmış. Soyadı Kanunu’ndan sonra bazı büyükler sadece Güllü kullanmış, diğer taraftan bazıları da ‘zade’ ekinin yerine Türkçe olan ‘oğlu’ kelimesini ekleyerek kullanmış.” (Abdurahman Emrah Güllüoğlu)

Direk: “Konaklı köyünün evleri topraktanmış. Çok da sağlam olmayan bu evlerden biri yıkılırken etraftaki insanlar duvar yıkılmasın diye harıl harıl direk ararken, Kâmil dedemiz kendisini duvara dayamış ve direk vazifesi görmüş, duvarı yıkılmaktan kurtarmış. Bu olaydan sonra lakabı Direkgil olan dedemler Soyadı Kanunu ile Direk soyadını almış.” (Esma Küçük, Gümüşhane, Şiran)

Atsız: “Bir kere şunu söyleyeyim ki ben devletin bana bahşedeceği soyadına muhtaç değilim, onu soysuzlar düşünsün. Devletin, yani o zamanki Halk Partisi’nin (CHP) kabul ettiği Soyadı Kanunu yanlıştır. Çünkü Türklerde soyadı isimden sonra değil, önce gelir. Dilin yapısı da böyledir. İlle de Avrupalılara benzeyeceğiz diye soyadını sona almak, şuur altına işlenmiş bir aşağılık duygusunun mahsulüdür. Biz Avrupalı falan değiliz. Buz gibi Asyalıyız ve hepsinden üstün olarak da Türk’üz... Anladın mı monşer? Avrupalı olmak meziyet olmadığı gibi, Asyalı olmak da kusur değildir. Unutma ki Arnavut Avrupalı fakat Japon Asyalıdır.

Bizde Soyadı Kanunu'nun çıktığı zaman Anadolu Türklerinden yüzde doksan beşinin soyadı vardı ve bu soyadları çoğu defa 'oğlu' ile bitiyordu. Çapanoğlu Ahmet, Kadıoğlu Mehmet, Göcenoğlu falan, Mızrakoğlu filan... Tarihimizde de bu tür soyadları bol bol vardı: Osmanoğlu Murat, Aydınoğlu Umur, Karamanoğlu İbrahim ve başkaları... Şimdi alışılmış ve dilin yapısına uygun düşmüş bu isimleri bırakıp da İbrahim Karamanoğlu, Murat Osmanoğlu demekte mana var mı idi? Yoktu amma oldu işte.

Bize gelince: Asıl soyadımız 'Çiftçioğlu'dur. Kökümüz ise Gümüşhane vilayetinin Dorul kazasının Midi köyüdür. Şimdi 8 evli bir köy olan Midi'de artık Çiftçioğlu hanedanından kimse kalmamıştır. Bir takımı Yozgat vilayetinin köylerine göçmüş, daha talihsiz olan bir bölümü, yani bizim ailemiz de İstanbul'a yerleşmiştir. Bize ırkçılık köydeki atalarımızdan kalmadır. Çünkü Çiftçioğullarının tarihi, oturdukları yerin yakınındaki Rum manastırının tahribiyle başlar.

Bu 'Çiftçioğlu' soyadı tabii ki nüfus kâğıtlarımızda yazılı değildi. Çünkü eskiden soyadları yazılmaz, dini ve mezhebi yazılırdı. Soyadı Kanunu çıktığı zaman ben ve babam ayrı ayrı yerlerde idik. Nejdet Sançar ise askerliğini yapıyordu. Soyadı Kanunu'nun metni gündelik gazetelerde çıkmamıştı. Sözde özetleri yayınlanmış ve bunlar da bermutad yanlış olmuştu. Mesela 'oğlu' ile biten soyadları alınmıyacak diye yazılmıştı. Tarihi soyadları da alınmıyacaktı.

Ben yazılarıma eskiden beri 'Atsız' imzasını attığım için soyadı olarak bunu seçtim. Son günü müracaat etmiştim. Memur:

– Atsız'ı soyadı olarak alamazsınız, diye kestirip attı.

– Neden?

– Tarihi isimdir!

Bilgin bir memura çatmıştık. Ne yapmalıydım? Ondan daha bilgin olduğumu ispat etmeliydim. Ettim de:

– Tarihi olan, 'd' ile yazılan Adsız'dır. Benimki 't' ile yazılıyor!

Benim bu bilgiçliğim karşısında memur habtoldu ve:

– Ha!... O zaman olur, diye cevap verdi.

Kardeşim, soyadını mensup olduğu askeri birlik yolu ile tescil ettirdi. Galiba o da son günlere kalmıştı. Aklına 'Sançar' gelmiş. Babam ise, yine gazetelerin tesirinde olarak 'Çiftçioğlu' soyadını alamıyacağını düşünüp memura 'Soyadım Çiftçi olacak' demiş. Memur listeye bakarak: 'Bu isim alındı, başkasını bulun' diye cevap vermiş. Soyadı Kanunu'na göre bir nüfus

dairesinde aynı soyadı iki ayrı aile tarafından alınamayacaktı. Babam o zaman altmışına pek yakın ve hayattan yorgun bir insandı. Memura şöyle demiş:

– Rica ederim, başına veya sonuna “öz”, “er” veya “man” gibi bir şey ekleyerek şu işi bugün bitiriverin.

Anlaşılan, Halk Partisi çağında bazı insaflı memurlar varmış. Babama:

‘Dilekçe yazın’ şeklinde bir hikmet savurmayarak ‘Hayhay’ cevabını vermiş. Babamın soyadı da ‘Özçiftçi’ olarak tescil olunmuş.” (Nihal Atsız)

Abasıyanık: “Adnan Özyalçıner: Sayın Raşit Abasıyanık, önce şu Abasıyanık soyadı nereden geliyor. Onu öğrenebilir miyiz sizden?

Raşit Abasıyanık: Aslında aile çok önceleri Abasızzadeler olarak anılırmış. Bir lakap olarak. Bunun kökeni şöyle bir öyküyle bize aktarıldı. Öykü ama, öykü derken gerçek bir olay. Sait Faik’in dedesinin babası, zamanında celepçilik yaparmış. Hayvan alıp satarmış. Bu hayvanları genellikle körfezden, karşı yakadan, yani Karamürsel’den ve o yörelerden İzmit’e takalarla getirirlermiş. Hayvanları oraya çıkartırlar ve oralarda pazarlarlarmış.

Gene bir seferinde bu takayla İzmit tarafına geçerlerken, Sait Faik’in dedesi olan Mehmet’in üzerindeki aba suya düşmüş. Ve o suya düşüş olayından sonra arkadaşları, ‘Aaa... abasız...’ demişler. Bu abasız lakabı bu olaydan kaynaklanıyor. Soyadı Kanunu’na göre soyadı alıncaya değin bize Adapazarı’nda Abasızzadeler derlermiş. Ancak babam Soyadı Kanunu çıktığında, soyadı almak için kütüğü incelediğinde, Abasıyanık yazılı olduğunu görmüş ve soyadımız o şekilde Abasıyanık olarak tescil edilmiş. Ama esası Abasız’dır, Abasızlar derler bize. Sait Faik de ‘Abasızın Sait Faik’ olarak Soyadı Kanunu’na kadar gelmiştir. Olayın aslı budur.” (Raşit Abasıyanık’tan naklen Adnan Özyalçıner)

Örtücü: “Dedemin anne ve babasına Romanya’da Peçeliler denirmiş, dedem de bu isme en yakın ismi seçerek lakaplarını devam ettirmek istemiş.” (Tuğçe Örtücü)

Cevahirci: “Elmas, yakut gibi değerli taşlarla uğraşan, ticaretini yapan dedelerimiz Cevahirci lakabıyla anılırlarmış. Lakaplarını değiştirmek istemeyen aile büyükleri Cevahirci’yi soyadı olarak almışlar.” (Münevver Gültepe)

Çakır: “Dedemin babasının gözlerinin rengi çakırmış. Bu nedenle ailemin lakabı Çakır’mış. Bu yüzden soyadlarını da Çakır koymuşlar.” (Zehra Çakır, Tokat).

Çakır: “Dedemin dedesinin lakabıdır aslında soyadımız. Gözlerinin mavi renkte olmasından dolayı Çakır diye hitap edilirmiş, Bulgaristan’da Çakırlar diye bilinirlermiş. Oğlu olan dedemin babası, Bulgaristan’dan Türkiye’ye dönerken gümrük memuru soyadının ne olduğunu sorunca, dedemin babası da soyadımızın Çakır olmasına karar vermiş.” (Derya Çakır)

Körabdullahoğlu: “Çankırı’nın Yaylakent kasabasından olan sülalemizin bildiği en uçtaki isim Abdullah adında bir âlimdir. Bu kişi, rivayete göre, çok okuduğu için gözleri bozulmuş, çok az görür olmuştur. Daha sonra bu kişiye kasabada Kör Abdullah denmiştir. Onun soyundan olanlar da Körabdullahoğlu diye anılmışlardır. Soyadı Kanunu’yla birlikte sülalemiz Körabdullahoğlu lakabını soyisim olarak almıştır. Yakın zamana kadar bu soyadını kullanmışız; ama zamanla bu ad uzun olduğu için sülaledeki bazı aileler soyadlarını değiştirmişlerdir. Bu durum aile meclisince düşünülmüş, tartışılmış ve sülalemizdeki diğer ailelerin de ileride soyadlarını değiştirmemesi için soyadımızı kısa bir soyadla değiştirme kararı almışız. Kör Abdullah olarak anılan âlim kişinin sağlığında gül bahçesi olması, gülleri çok sevmesi ve gül isminin kısalığı neticesinde soyadımız Gül olarak değişmiştir.” (Ömer Gül, Çankırı)

Çimen: “Soyadı Kanunu çıktığı dönemlerde benim büyük dedem ve ailesi halen hayvancılıkla uğraşıyorlarmış. Dedemler kervanlarda kullanmak için deve yetiştirirlermiş ve bu develerle genelde yaşadıkları yer olan Mersin Toroslarından ve civarından, Halep, Şam ve Anadolu illeri arasına kervanlarla yük taşırlarmış, yani nakliye işleriyle uğraşırlarmış.

Hayvancılık yaptıkları yörelerde, yöre halkı tarafından bu hayvanların yetiştiriciliğiyle tanınan büyük dedem ve ailesine yöre halkı Çimeni sülalesi olarak hitap ederlermiş. Çimeni sözcüğü dedemlerin beslediği deve cinsine yöre halkı tarafından verilmiş bir ad. Yöre halkı develerin çimenlere olan düşkünlüğünden ve de diğer beslenebilen büyükbaşlara oranla çok daha fazla bitki tüketmelerinden dolayı develere çimeni devesi ve dedemleri de Çimeni sülalesi olarak adlandırmışlar. Soyadı Kanunu’nun çıkışıyla beraber çimeni sözcüğü Çimen olarak değiştirilip bu sülaleye soyadı olarak verilmiştir.” (Faruk Çimen)

Saraç: “Bayram Saraç’ın mensup olduğu aile, Saraçoğulları diye anılmaktaymış. Sülale adındaki ‘oğulları’ kelimesi atılmış ve Saraç soyadı olarak kullanılmaya başlanmış.” (Hülya İnanç, Ordu, Mesudiye)

Topçuoğlu: “Bizim ailemizin sülale ismi Topçular’mış. Bu ismin kullanılmasının sebebi ise dedem Asım’ın dedesi Abdullah’ın askerde topçu olarak görev yapmasıymış. Soyadı Kanunu çıktığında nüfus memuru tarafından bizim aile için Türkcan soyadı yazılmış fakat bu soyadı bilinen sülale isminden farklı olduğu için karışıklıklara neden oluyormuş. Bunun üzerine, o güne kadar kullanılan sülale adının soyadımız olmasının daha doğru olacağını düşünen dedem, uzun süre sonra mahkemeye Türkcan soyadının Topçuoğlu olarak değiştirilmesi için başvurmuş ve bu isteği kabul edilmiş.” (Ali Esin Topçuoğlu, Sakarya)

Nuhoğlu: “Soyadım, İstanbullu Nuhzadeler’den geliyor. Nuhzadeler, Nuhoğlu soyadını almış.” (Büşra Nuhoğlu)

Taşköprü: “Taşköprü soyadının geldiği yer Kastamonu vilayetinin Taşköprü kasabasıdır. Taşköprüzadeler Anadolu’ya Cengiz akınlarıyla gelmiş ve Kastamonu’ya yerleşmiş bir ailedir. Orada bilim adamı yetiştirmiş bir Türk ailesidir. Taşköprülü unvanı, ailenin kurucusu olan Hayreddin Halil bin Kasım bin Hacı Safa’nın bu kasabadaki Muzafferiye Medresesi’nde müderrislik yapmasından ve oraya yerleşmesinden sonra verilmiştir. Birçok sultana hocalık yapmışlardır. Dedemin anlattıkları da bu bilgileri doğrular niteliktedir. Taşköprü soyadı Taşköprülüzadelere dayanmaktadır.” (Yeşim Taşköprü)

Uzun: “Dedemin dedesi çok uzun boylu olduğundan ona ‘Uzun Ali’ derlermiş. Bunun üzerine soyadımız Uzun olmuş.” (Furkan Uzun)

Eren: “Seneler önce büyükbabamın dedesinin yaşadığı dönemlerde soyadının olmadığı yıllarda Zobunoğulları lakabıyla tanınan aile büyüklerimiz Trabzon’un Akçaabat ilçesinde yaşıyorlardı. O dem biraz yasaların verdiği boşluklar, biraz da cehalet yüzünden insanlar basit sebeplerden dolayı birbirlerinin canına kıyıyorlarmış. Bizim aile bir kan davası yüzünden yaşadıkları ilçeyi terk etmek zorunda kalmış. İlk önce Samsun’a, sonra Sinop’un Gerze ilçesine göç etmişler ve oraya yerleşmişler. Tanınmamak için büyükbabamın dedesi lakap değiştirmiş. Soranlara lakaplarının Erenoğulları olduğunu söylemiş. Bu böyle bir müddet devam etmiş. Sonra Soyadı Kanunu’nun çıkmasıyla bizim soyadımız Eren olarak yasallaşmış.” (A. Sevil Eren)

Çetin: “Baba tarafımın ailesi Koyunoğulları olarak bilinirmiş. Kanun çıktığında dedemin tüm aile büyükleri vefat etmiş olduğu için gidip soyadı seçmek dedeme düşmüş. O da Koyunoğlu soyadını almak istememiş ve rastgele bir soyadı seçmiş: Sunay. Daha sonra Sunay soyadını beğenmemiş

ve geri giderek onu da Çetin olarak değiştirmiş.” (İrem Çetin)

Kocabaş: “Bizim sülalemize akrabalar ve yakın çevrelerce Kocabaşlar deniliyormuş. Daha sonra Soyadı Kanunu çıkmış ve bu lakap soyadımız olarak kütüğe geçirilmiş; fakat niçin Kocabaşlar dendiğini bulamadım.” (Metin Kocabaş)

Kilerci: “Benim dedelerimin Yugoslavya’dayken kilerleri varmış. Yugoslavya’da atalarım Kilerci lakabıyla anılmaya başlanmış. Daha sonra orada savaş çıktığında Türkiye’ye göç etmişler. Türkiye’de eski soyadları kabul edilmemiş. Onlar da lakapları olan Kilerci’yi soyadları yapmaya karar vermişler.”

Karip: “Bizim dedelerimiz Erzurum ili Horasan ilçesine Kafkasya’dan göç etmişler. Dedelerimize oradaki yerli halk okuryazar oldukları ve o yerin yabancıları oldukları için garip insanlar diye Garip lakabını vermişler. Yersiz, yabancı anlamına gelen Garipler diye anılır olmuşlar. Dedelerimiz bu yere 1877-1878 Osmanlı-Rus Harbi’nden evvel gelip yerleşmişler. Okuryazar ve eğitimli olmaları nedeniyle de Molla lakabı eklenmiş. Hüseyin olan ismine Molla Hüseyin Garip veya Molla Garip denmiş. Halkla iç içe olmaları, halka okuma yazma öğretmeleri ve dini bilgiler vermelerinden dolayı da çok sevilip sayılmışlar, Soyadı Kanunu’na göre de, Osmanlıcada ve Arapçada yakın manasına gelen Karip soyadını almışlar.” (Hatice Karip)

Bulut: “Size naklettiğim bu hikâyenin iki farklı sözlü kaynağı bulunmaktadır. Bunların ilki kendi ailemdir. Halen sağ olan dedem Halil Bulut (yaş 83), kardeşi Ömer Bulut ile İstiklal Savaşı gazilerinden büyük dedem Saffet Bulut’tan (ö. 1983) bizzat dinlediğim hikâyelerdir. İkinci kaynağım ise, yine sülalemizden başka bir aile mensubundan (Prof. Salih

Zeki Bulut) duyduğum hikâyedir. Bu aile, günümüzden yaklaşık seksen beş yıl önce Trabzon'dan Sakarya bölgesine gelip yerleşmiş, fakat uzun yıllar Trabzon'daki sülale ile bağlantıyı koparmamıştı.

Anlatılan hikâyeye göre Bulut soyadının geçmişi şöyledir: Sülale, Osmanlı devleti zamanında Köroğlu'nun yaşadığı dönemde Bolu ili sınırları içinde yaşamakta idi. Sülale, Köroğlu'nun yanında yer almış, haksızlığıyla maruf Bolu beyine karşı onun tarafını tutmuş ve onu destekleyip birlikte mücadele etmişti. Fakat merkezi otorite tarafından bu isyan ya da mücadele sona erdirilince Köroğlu'na destek çıkan aileler, bu sırada mensubu bulunduğum sülale de Bolu'dan sürgün edilmişti. Osmanlı'nın devlet politikası olarak devam eden Türkleştirme / Müslümanlaştırma siyasetine uygun olarak atalarımız Trabzon bölgesine yerleştirilmişti. Haksızlıklar karşısında Bolu beyine karşı çıkma cesareti gösteren bu insanların zorunlu ikamete tabi tutuldukları bu bölgedeki yerli halka karşı mücadele etmesinin hedeflenmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Bulut sülalesinin ataları olan bu insanlar, Trabzon'un Of ilçesinin eski adıyla Mavran yeni adıyla Fındıkobası (Aşağı Fındıkobası-Yukarı Fındıkobası) köyüne yerleştirilmişlerdi. Sülale, beş büyük aileden oluşmakta idi. Aşağı ve Yukarı Mavran köyüne yerleştirilen bu aileye, hem bu köyde meskûn olan yerli halk hem de çevre köy halkları Boluoğlu lakabını takmıştı. Artık Bolu ilinden getirilen bu aileler Boluoğlu lakabıyla tanınır olmuşlardı. Bu insanların Bolu'da hangi ismi kullandıklarıyla alakalı bir malumatımız yoktur. Ancak yerli halkın Boluoğlu lakabı kabul görmüş olacak ki, bu isim yaygınlaşmıştır. Zamanla Boluoğlu ismi Politoğlu şekline dönüşmüş ve Boluoğlu lakabı unutulmuştur. Karadeniz bölgesinin şivesi ve muhtemelen yerli halkın dil yapısı dikkate alınınca bu durumun gayet tabii olduğu anlaşılır. Kanaatimce, yerli halkın b harfi yerine p harfine vurgu yapan dil yapıları böyle bir dönüşüme sebebiyet vermiş olabilir. Zaten bu iki isim arasındaki ses ve şekil uyumuna dikkat edilirse benzerlik kolayca görülebilir. Boluoğlu anlamındaki Politoğlu kırılması ya da dönüşümü yaygınlık kazanmış ve sülale artık kendisini böyle isimlendirir olmuştur. Politoğlu şeklindeki sülale adı bugün bile aile büyüklerimiz tarafından kullanılmaktadır. Ben, pek çok defa büyüklerimden 'Biz Politoğluyuz, Politoğlu böyle yapar' gibi cümleler duymuşumdur.

Soyadı Kanunu'ndan önce Politoğlu sülalesinden bazı ailelerin çeşitli sebeplerden ötürü başka bölgelere göç ettikleri bilinmektedir. Şahsen ben,

işim sebebiyle bulunduğum Sakarya'da, ailenin buradaki mensuplarıyla tanışma fırsatını yakaladım. Hikâyenin başlangıcında da belirttiğim gibi bu hikâyenin aynısını buradaki aile mensuplarından da duydum.

Soyadı Kanunu'nun çıktığı dönemde Trabzon'daki Politoğulları bir araya gelerek ortak bir soyadı alınması için birlikte hareket edilmesine karar vermiş ve hangi soyadının alınması hususunda kendi aralarında müzakere yapmışlardır. Neticede Politoğlu sülalesi Bulut soyadını tercih etmiştir. Uzak bölgelerde oturanlara haberler gönderilerek onların da aynı soyadını almaları sağlanmıştır. Örneğin Adapazarı'na yerleşmiş olan Prof. Salih Zeki Bulut'un dedesi, Trabzon'la irtibatı kesmediğinden bu soyadını alabilmişti. Ancak 1910'lu yıllarda Sakarya-Karasu'ya yerleşen bir aileyle irtibat kurulamamış ve onlara bu bilgi ulaştırılamamıştı. Karasu'daki bu aile kendi tercihini kullanarak Polit soyadını almıştır. Yakın zamanda ziyaret ettiğim bu ailenin yaşlılarına niçin bu soyadını aldıklarını sorduğumda onlar Politoğlu lakabından hareketle bunu tercih ettiklerini açıklamışlardı. Fakat Polit lakabının Bolu ile alakalı bir isim oluşundan haberleri yoktu.

Politoğlu sülalesinin bir göç sonucu Trabzon/Of bölgesine yerleştirildiği hakikatini destekleyen başka deliller de mevcuttur. Her şeyden önce Politoğlu sülalesinden hiç kimse Rumca bilmemekte ve konuşmamaktadır. Ben, ne İstiklal gazisi büyük dedemden ne de halen sağ olan dedem Halil Bulut'tan tek bir kelime Rumca duydum. Ayrıca tanıdığım akrabalardan da Rumca bilenlere rastlamadım. Halbuki yakın bir zamana kadar, çevre köylerde yaşayanlar çok rahat bir şekilde Rumca konuşabilmekte, kendi aralarındaki iletişimi bununla sağlamakta idiler. Bunun sebebi, söz konusu kesimin Rum halkıyla uzun dönem bir arada yaşamaları olabilir. Ancak Politoğlu sülalesinin fertlerinden hiçbirinin Rumca bilmemesi, bu sülalenin Of bölgesine sonradan gelip yerleştiğini gösteren en önemli delildir.

Politoğlu sülalesi, bu toprakları yurt edindiğinden beri ilmi ve siyasi bakımdan bölgede ağırlığını hissettirmiştir. Özellikle Milli Mücadele yıllarında Of bölgesinin temsilciliğini yapmışlar ve savaşa iştirak etmişlerdir. Karadeniz Bölgesini temsilen Erzurum Kongresi'ne katılan dokuz kişiden biri, Politoğlu Yunus Efendi'dir. Of'ta müderrislik yapan Yunus Efendi, Cumhuriyet döneminde de Of ilçesinde müftülük görevini ifa etmiştir (ö. 1936).

Sizinle paylaştığım bu hikâyeyi henüz tarihi belgelerle teyit etme fırsatım olmadı. Ancak, nüfus kütüğü, tapu kayıtları ve Osmanlı sicillerinden yapmayı

planladığım araştırmalar sonucunda bu hikâyenin objektif kriterlerle teyidinin mümkün olacağını düşünüyorum.” (Dr. Halil İbrahim Bulut, Adapazarı)

Gülsoy: “Ailemizin kökeni Sivas ili Gürün ilçesi İncesu köyünden gelmektedir. Ailemize Gülsoy soyadının verilmiş olmasının kaynağı ise burada yaşamış olan büyük büyük dedelerimizden Hayrullah Efendi’ye dayanmaktadır. Kendisine yakın çevresi ve köy halkı tarafından iyi huylu karakteri dolayısıyla sevgi ve hürmet göstergesi olarak ‘Gülabi’ lakabı takılmıştır. Onun soyundan gelenlere, çocuklarına, torunlarına Gülabiler veya Gülabioğulları denilmiştir. Bu söyleyiş zamanla yörenin söyleyişine uygun olarak Gülebiler, Gülebioğulları’na dönüşmüştür. Soyadı Kanunu’nun çıkması ile birlikte Gülebiler veya Gülebioğulları olarak anılan ailemiz Gülsoy soyadını almıştır.” (Gökçen Gülsoy)

Karaa: “Karaa ailesinin soyadı orijinalinde Karaağazade’dir. 1071 H. (1660 M.) senesine dayanan bir soy kütüğümüz mevcuttur. İlk isim cedd-i atamız Karaağazade Mehmet Ağa’dır. Karaağazade ismi ilk olarak 1800’lerde yapılmış olan bir gümüş kapta görülmektedir (elimizde mevcuttur). Karaağazade Hacı Yusuf Ağa’ya aittir.

Kara sıfatını nereden aldığımız tam olarak bilinmemekle beraber (kötülüğü ya da sertliği sebebiyle, teninin rengi sebebiyle veya gözünün kara oluşu sebebiyle olabilir) Ağa kısmıyla ilgili olarak, elimizdeki bir fermandan anlaşıldığı üzere ve ayrıca şecerenin üzerine düşülmüş olan nottan ellerinde silahlı birlikleri olan, komuta eden bir aile oldukları anlaşılmaktadır. Ferman ailenin bizim kanadında olmadığı için net bir bilgi veremiyorum ancak şeceredeki notta Belgrad Seferi’ne (1521) 2000 atlı ile katıldıkları ve bu seferden gümüş bir eyer, iki Nemse oğlanıyla döndükleri yazılmıştır. Preveze Seferi’ne (1538) iştirak edildiği de başka bir şeceredeki notta vardır. Babam ve babaannem bu gümüş eyerin dedem Nuri Karaa’da olduğunu ancak eyeri İkinci Dünya Savaşı sıralarında erittirerek sattığını anlatmıştır.

Bilinen ilk tarihten itibaren Kütahya şehri merkezinde ikamet etmişlerdir. İkamet edilen mahallenin adı Balıklı, Bolat Bey Mahallesi, ilk Türk

mahallelerindendir. Ayrıca konağımızın olduğu sokağın adı Karaa sokaktır. Bu mahallede beş ayrı Karaa konağı vardır. Topraklarımızın büyük çoğunluğu Aslanapa ilçesinde ve bağlı köylerdedir. Buradaki arazilerin büyük kısmı takriben 10.000 dönüm, babam Abdurrahman Karaa zamanında elden çıkarılmıştır.

Aile büyüklerimizin anlattığına göre Soyadı Kanunu çıktıktan sonra soyadlarda unvan belirten kelimeler yasak edilmiş (Ağa, Bey, Paşa vb.) olduğu için en azından yine ağa gibi okunsun diye Kara'nın sonuna bir a harfi eklenmiştir. O tarihten bu tarihe soyadımız Karaa'dır. Ailemizde soyadını Karaağaoğlu olarak düzeltenler vardır, ancak oldukça zahmetli bir iş olduğundan, bir tek kanadın giriştiği bu işe ailenin diğer kanatları pek iltifat etmemişlerdir. Ayrıca Kütahya'da bazı yer, cadde ve sokak adları Karaa şeklinde olduğu için bu işe ben de sıcak bakmamaktayım. Karaa Sokak, Nuri Karaa Caddesi, Abdurrahman Karaa Bulvarı gibi." (Emre Karaa)

Doğru: "Ben Ahmet Yılmaz Doğru, 1935 doğumluyum. Babamın naklettiğine göre ben doğduğum sırada ailem Eskişehir'de halen Hacı Eminzadeler olarak tanınıyordu ve kısa bir süre önce aldıkları Doğru soyadını kendileri de benimseyememişlerdi.

Hacı Eminzade lakabının dayandığı kişi olan Hacı Emin Ağa (1820-1865) Eskişehir'e yerleşen Yüzbaşı Hasan Ağa'nın oğludur. Yüzbaşı Hasan Ağa (1785-1840) aslen Yozgatlı olup Çapanoğlu Mehmet Celaleddin Paşa'nın ikinci oğludur.

II. Mahmud ayanların nüfuzunu kırmak üzere ayanların oğullarını batı sancaklarına sürgün ettiği sırada Erzurum ayanının iki oğlu Eskişehir'e gönderilmişti. Bunlardan Kumarcı Mustafa Eskişehir'de baskıcı davranışı ile pek çok mal mülk elde etmiş, Çifteler'de kurduğu büyük hara ile dikkat çekmiş, bir süre sonra Eskişehir ayanı olmuştur. Bir süre sonra Kumarcı, İstanbul'un isteklerini yerine getirmemiş, Çifteler civarında Sakarya nehrinin çevirdiği Kumarcı adası adı ile bilinen müstahkem mevkiye çekilmiştir. Mehmet Celaleddin Paşa ayan Kumarcı Mustafa'yı ve hazinedarı Yazıcıoğlu İbrahim'i cezalandırmak üzere oğlu Yüzbaşı Hasan Ağa'yı Eskişehir'e göndermiş, çatışmaların sonunda Kumarcı ve yandaşları öldürülmüştür. Yüzbaşı Hasan Ağa şimdilik bilinmeyen bir nedenden dolayı Eskişehir'de

kalmıştır.

Ticarete atılan Yüzbaşı Hasan Ağa'nın oğlu Hacı Emin Ağa bir süre sonra Eskişehir-İstanbul arasında kervan ticareti yapan ve kentin ileri gelen tüccarlarından olmuştur. Aynı işi yapan Erzurumlu Urgancıoğlu Hacı Hasan Ağa'nın oğlu Mustaa Bey (Mustafa Bey) arasındaki ticari rekabet nedeniyle Hacı Emin Ağa'yı zaman zaman tehdit etmiş, hatta kervanı ile birlikte İstanbul yolunda Bilecik civarında, vadinin içinde bir kiralık katile vurdurmuştur. Hacı Emin Ağa'nın öldürüldüğü zaman 45 yaşında, oğlu Hüseyin'in ise henüz 15 yaşında olduğu söylenmektedir.

Bir süre sonra Hacı Mustaa Bey yaptığı işten pişmanlık duymuş, vicdan azabından kurtulmak için kızı Emine Hanım'ı Hacı Emin Ağa'nın oğlu Hüseyin Ağa (1850-1925) ile evlendirmiş ve genç yaştaki Hacı Eminzade Hüseyin Ağa'yı himayesine almıştır. Hüseyin Ağa'nın Hasan Rifat ve Mehmet Arif adında iki oğlu olmuştur. Hüseyin Ağa'nın oğullarından Hasan Rifat Kütahyalı Germiyanoğulları'ndan Hatice Hanım'la, Mehmet Arif ise Mihalıççıklı Karadayılar'dan Huriye Hanım'la evlenmiştir.

Mehmet Arif Bey'in oğlu İbrahim Bey Sarıkamış cephesinde dramatik bir şekilde donarak şehit olmuş, Hasan Rifat Bey'in oğlu Emin Bey ise İnönü, Sakarya ve Büyük Taarruz'da yedek teğmen olarak savaşmıştır. Gerek Hacı Mustaa Beyin oğlu Hasan Bey, gerekse Hacı Mustaa Bey'in torunları Hasan Rifat ve Mehmet Arif Beyler İttihatçı ve Kuva-yı Milliye taraftarı oldukları için Eskişehir'in işgalinden kısa bir süre önce kenti terk ederek Ankara'ya göç etmişlerdir. Sakarya Savaşı'ndan önce Ankara'da tehlike çanları çalınca Kırşehir'e gitmişlerdir.

2 Eylül 1922 tarihinde Yunanlılar Eskişehir'i terk ettikten sonra Hacı Eminzade Mehmet Arif ve Hasan Rifat Beyler Kırşehir'den geri dönmüşlerdir.

Yunanlılar Eskişehir'den ayrılırken çarşıda ve pek çok mahallede yangın çıkarmış, kenti harabeye çevirmişlerdi. Eskişehir'e geri gelen Mehmet Arif ve Hasan Rifat Beyler evlerinin yerinde bir tek baca kalıntısı bulabilmişlerdir. Ne acıdır ki işgal altında yaşamak istemedikleri için evlerini kapatıp kenti terk edenler, geri geldiklerinde bıraktıkları eşyalarının işgalcilerle işbirliği yapan komşuları tarafından yağmalandığına şahit olmuşlardır.

Soyadı Kanunu çıkınca Hacı Eminzadeler diye tanınan Mehmet Arif ve Hasan Rifat Beyler soyadı olarak Hacı Eminzade lakabını almak istemişler, hatta bunda ısrarlı davranmışlardır. Ancak Hasan Rifat Bey'in oğlu Mehmet

Cemil Bey (1908-1985) soyadlarında ‘zade’ ve ‘oğlu’ gibi ekler kullanılmasının soyadı alma kurallarına uygun düşmeyeceğini babası ve amcasına açıklamıştır. Mehmed Cemil Bey ‘emin’ kelimesinin anlamından hareket ederek bir soyadı almanın daha anlamlı bulunacağını ve soyadlarının ‘güvenilir’ anlamını içermesinin uygun olacağını düşünmüştür. Ancak ‘güvenilir’ sözcüğünün aile adı olarak kulağa hoş gelmeyeceğini, Emin yerine Doğru sözcüğünün geçebileceğini, hatta daha uygun çağrışımlar yapabileceğini görmüştür. Aile içinde yapılan görüşmede Mehmet Cemil Bey, babası ve amcasına Doğru sözcüğünün anlam olarak Emin’in yerine geçebileceğini söylemiş, bu konuda onları ikna etmiştir. Sonuçta hep birlikte Doğru soyadını almaya karar vermişlerdir.

Bu karar Nüfus Dairesi’nde kayda geçtikten sonra Hasan Rifat Bey’in Emin ve Ethem adındaki oğulları da aynı soyadını almışlardır. Kısa sürede Eminzadeler lakabı unutulmuş, Doğru soyadı benimsenmiş, hatta tanıyanlara Doğrular demek daha kolay gelmiştir.” (Ahmet Yılmaz Doğru, Eskişehir)

Yağcı: “Kısaca bahsedeyim ama tam olarak bilmiyorum. Osmanlı zamanında Konya’da yaşarken uç beyliği olarak Bulgaristan’a gönderiliyoruz ya da Gazi Osman Paşa’nın önderliğinde gidiyoruz. 93 Harbi falan. Sonra Osman Paşa orada şehit oluyor ama o da benim gibi Yağcıoğulları ailesinden. Ben bu kadarını biliyorum.” (Murat Yağcı)

Tosun: “Büyükbabam dört yaşındayken ailesiyle birlikte Bulgaristan’ın Filibe kazasından Anadolu’ya göç etmiş ve Balıkesir’in Manyas ilçesi Necip köyüne yerleşmişlerdir. Bu köye Filibe’nin bir köyünden topluca göç ettikleri anlaşılıyor. Yakın zamana kadar yaşlıları Pomakça konuşurdu. 1925 yılları civarında olduğunu tahmin ettiğim bu göçten sonra soyadı verme işi sırasında, ailemizin büyüklerine, ‘Bulgaristan’da sizin lakabınız ne idi?’ diye soran memura, Pomakça Yunevi, yani Tosunoğulları derlerdi diye cevap vermişler. Memur da, ‘O zaman sizin soyadınız Tosun olsun’ demiş ve böylece kayıtlara geçmiştir. (Tosun: Bir yaşındaki erkek boğa demektir).” (Necdet Tosun)

Emzen: “Anne tarafım Emzen. Ailenin lakabı Ramazanoğulları veya Ramazangiller imiş, Çerkez ağzında ‘Remzen...’ gibi telaffuz edildiği, kendisi de r harfini yumusak g gibi telaffuz ettiği için, dayım Emzen şeklinde sadeleştirerek almış.” (Timur Sağlık)

Koç: “Benim de soyadım Koç. Öyküsüne gelince, rahmetli dedem Erzincan’da merkeze çok yakın bir köyde (Ahmetli) yaşamakta imiş. Başlıca geçim kaynakları hayvancılıkmış. Çocukken, dedeme Koç lakabı takılıvermiş, adı olmuş Koç Ali. Hemen o yıllarda Ruslar Erzurum’u işgal etmeye başlamış. Dedem babasını kaybetmiş. Anne, durumu yaşamları açısından tehlikeli bulmuş ve aile Elazığ, Eskişehir, Ankara ve Amasya olmak üzere dört ayrı ile göç etmiş (Bu dört koldan ikisi çoğalmadan sonlanmış). Bir kısım aile üyeleri Erzincan’da kalmış. Dedem, hayatta kalan annesi ve kardeşleriyle birlikte daha sonra Samsun-Havza’nın Eymir köyüne yerleşmiş. Tam o yıllarda, Soyadı Kanunu çıkmış. Görevli memur sıra dedeme gelince sormuş: ‘Delikanlı senin adın ne?’ Dedem de ‘Koç Ali’ cevabını verince, ‘Sana soyadı aramaya gerek yok, soyadın üzerinde, soyadın da Koç olsun’ demiş, dedem çok sevinmiş ve eski lakabı, yeni soyadıyla köyüne dönmüş.

Dedemin öyküsü anlatmakla bitmez, çok kahırlı bir yaşamdır, hâlâ aklıma geldiğinde burnum sızlar, gözüm yaşarır, söylediği içli türküler, çenemizi okşayarak sevmesi ve ağlaması...

Ben 18’imde iken kaybettik, bize lakabıyla birlikte sevgisini, insanları sevmeyi miras bıraktı; ışık içinde yatsın.” (Sermet Koç)

Balaban: “Benim soyadım Balaban. Balaban, Erzincan, Erzurum, Tunceli, Bingöl yöresine serpiştirilmiş Oğuz boylarından bir Alevi aşiretinin adıdır. Bizim aşiret yörenin en tanınmış aşiretlerinden biridir. Yakın akrabamız Gülağa (Güllü Bey) 1914-15 yıllarında Erzincan ve çevresindeki 18 aşireti kendi imkânlarıyla silahlandırarak Birinci Dünya Savaşı’nda Rus ve Ermenilere karşı savaşmış. Bu konuda devlet erkânından alınan bazı

takdirname ve taltifnameler vardır. Amcam Mehmet Ali Balaban bu konuda Balaban aşireti soy şeceresi adlı bir kitap çıkardı ve bu belgelerden elde kalan veya ulaşabildiklerinden 57 adedini kitabına aldı.

Bizim oradan bir ırmak akmaktadır. Irmak, Karasu adını taşımaktadır. Daha sonra bu ırmak Fırat nehriyle birleşmektedir. Soyadı Kanunu çıkınca bizim köyümüzdeki tüm Balabanlılara Karasu nehri adından esinlenerek Karasu soyadı verilir. Ancak daha sonra dedem ve ağabeyi Balabanlıların Birinci Dünya Savaşı'nda gösterdiği yararlılıkları düşünerek soyadlarını Balaban olarak değiştirirler. Diğer akrabalarımız ve babamın diğer amca çocuklarının soyadı ise Karasu olarak kalır. Balaban bir aşiret ismi olmakla beraber sözlük anlamı Herkül, iri yapılı, narin bakışlı anlamları da taşımaktadır.

Türkiye'nin birçok köy ve benzeri yerleşim birimlerinin ismi Balaban'dır. Bu arada bizimle ilgisi olmamakla beraber bol sayıda Balaban soyadına Türkiye ve Balkan ülkelerinde raslamak mümkün.

Atalarımız 330-340 sene kadar önce Malatya'nın Darende ilçesine bağlı Balaban nahiyesinden dağılmışlardır. Balaban nahiyesinde geride kalan Balabanlıların sayıca önemli bir kısmı süreç içinde Hanefi mezhebini seçerek Sünnileşmişlerdir.

Halk ozanı Karacaoğlan bir şiirinde 'balaban'dan söz eder:

İnce ince bir kar yağar
Tozar Elif Elif diye,
Deli gönül Abdal olmuş
Gezer Elif Elif diye

Elifin uğru nakışlı
Yavru balaban bakışlı
Yayla çiçeği kokuşlu
Tozar Elif Elif diye."

(Kazım Balaban, Viyana)

Beşir: "Dedemin dedeleri aslen Trabzonlularmış. Trabzon'da onlara çalışkan, zorluklardan yılmayan anlamında kullanılan Beşir lakabı uygun

görülmüş. Savaş döneminde Trabzon üzerine kurulan baskılardan dolayı Giresun'a yerleşmişler. Burada Beşiroğulları olarak çağırılıyorlarmış. Soyadı Kanunu ile soyadları Beşir olarak kalmış." (Emine Beşir)

Oran: "Bizim soyadımız Soyadı Kanunu çıkmadan önce Okkalı imiş. Sarmısak tarlaları varmış. O yüzden bize Okkalı diyorlarmış. Soyadı Kanunu çıktıktan sonra Okkalı'ya en uygun Oran olduğu için soyadımızı Oran koymuşlar." (Aykut Oran, Kastamonu, 7. sınıf)

Karagöz: "Soyadımın nereden geldiğini anneme, babama ve anneanneme sordum. Fakat bu konu hakkında hiçbir fikirleri yoktu. Nereden öğrenebilirim diye sorduğumda köyün en yaşlı dedesi Akif dedeye sorabilirsin dediler. Akif dedenin söylediğine göre babamın dedesinin dedesi askere gittiği zaman komutan yanına çağırırken Karagözlü diye hitap etmiş. Bu arada, dedem kapkara gözlü, uzun boylu, endamlı biriymiş. Ondan sonra komutan sürekli o şekilde hitap etmiş ve dedemin lakabı Karagözlü kalmış. Soyadımız verilirken Karagöz diye verilmiş. Ayrıca, soyadımın Karagöz ve Hacivat'la ilgisi olmadığını da öğrendim." (Neşe Karagöz)

İnce: "Önceden dedemin dedesine İncemehmetoğlu derlermiş. O yüzden İnce soyadını vermişler." (İsmail İnce, 10. sınıf öğrencisi)

Karadağ: "Karadağ soyismi önceden Karaibrahimoğlu'ymuş. Dedelerimiz bu soyismini çok uzun bulduklarından hem de o zaman Rusya'da da kan bağlarımız olduğundan Karadağ soyismini kararlaştırmış, Karaibrahimoğlu yerine Karadağ yapmışlar. Benim bilgim bu kadar. Yani anlayacağınız kadarıyla soyadımız fazla ünlü bir yerden gelmemiş." (Raşit Karadağ, 10. sınıf öğrencisi)

Çalık: “Türkçede ‘çalık’ kelimesinin ‘yüzünde çıban izi olan, yüzü çarpık olan, çapraz kesilmiş, rengi uçmuş, yan yan giden’ gibi anlamları vardır. Bu ilginç kelimeyi soyadı edinişimiz 1690’lı yıllara dayanır. Bilinen en eski bilgiler II. Ahmed’in vezirlerinden olan Hacı Çalık Ali Paşa ile başlar. Hacı Çalık Ali Paşa’nın 1692 ile 1693 yılları arasında sadrazamlık yapmışlığı vardır. Hacı Çalık Ali Paşa’nın yürüyüşü çarpık olduğu için Çalık lakabını almıştır. Dört çocuğu olur ve bu erkek çocuklar Anadolu’da dört ayrı ile göç ederler: Niğde, Erzurum, Gümüşhane, Trabzon. Trabzon’a göç eden oğlunun torunları büyük büyükbabalarından kalan lakabı soyadı olarak benimsemişlerdir.” (Oğuzhan Çalık)

Manço: “Konya ovasında yaşayan Mançozade adlı büyük bir aile, Fatih Sultan Mehmed’in İstanbul’u almasıyla birlikte Rumeli’ye göç etmiş ve Selanik’e yerleşmiştir. Birinci Dünya Savaşı’na kadar Selanik’te yaşayan Mançozade ailesi, savaşın hayat koşullarını güçleştirmesi nedeniyle tekrar İstanbul’a göç etmiştir. Mançozadelerden Mehmet Abdi Bey İstanbul’da bir konağa yerleşmiş ve arkadaşının kız kardeşi olan Nimet Hanım’la evlenmiştir. Yıllar sonra Nimet Hanım, Barış Manço’nun ‘Gülpembe’ şarkısının ilham kaynağı olacaktır. Cumhuriyet devrimlerini yaşayan aile Soyadı Kanunu ile birlikte Mançozade olan aile adlarını değiştirerek Manço soyadını alırlar.” (Barış Manço’nun hayat hikâyesinden)

Çelikçi: “19. yüzyılın sonlarında yaşamış olan büyük dedem Kadir Efendi çocukluktan yetişme bir çelik ustasıymış. Kendisine ait bir çelik dükkânı açınca oğlunu da aynı meslekte yetiştirmiş. Böyle olunca halk arasında unvanları Çelikçiler olarak yayılmış. Cumhuriyet sonrası inkılaplarından olan Soyadı Kanunu çıkınca gerek halk tarafından Çelikçiler diye anılmanın, gerekse bu işi yapmanın etkisiyle Çelikçi soyadı büyüklerimiz tarafından seçilmiş.” (Abdül Samet Çelikçi, Erzincan)

Kişioğlu: “Babamın ailesinin Soyadı Kanunu’ndan önceki lakabı

Kışoğlu’ymuş. Ancak, Soyadı Kanunu çıkınca Kişioğlu’nu kullanmaya başlamışlar.” (Gizem Kişioğlu, Mersin)

Fikircioğlu: “Fikircioğlu soyadı büyük dedelerimizin insanlara çok akıl vermesinden ve birçok konuda bilgilendirmesinden dolayı verilmiş. Aslında önceleri Fikirci olan bu lakap, Soyadı Kanunu’nda başka bir aileyle karıştırılmaması için Fikircioğlu olarak değiştirilmiştir.” (Hümeyra Fikircioğlu, Adana)

Küpelioğlu: “Evvelden lakap olarak takıldı, sonradan soyisme çevrildi.” (Ömer Küpelioğlu, Bayburt)

Kalkavan: “Aşiret ismidir. Türkçedir. Rivayete göre bir aile Ön Asya’dan Van’a göçmüş, daha sonra oradan da Rize’ye. Rize’de bunların kim olduğu sorulunca ‘Van’dan kalkanlar (gelenler)’ denmiş. Böylece göç eden aile artık ‘Van’dan kalkanlar’ diye anılmış, giderek bu lakap Kalkavan’a dönüşerek aşiretin ismi olmuştur. Soyadı Kanunu’yla da soyadları olmuştur.” (Y. Tuba Kalkavan)

Leloğlu: “Leloğlu olan soyadımız, Leyli Hatun’un oğullarına Leylioğulları denilmesi ve zamanla kısalıp Leloğlu olması sonucu ortaya çıkmıştır. Kanun çıkınca soyadı olarak ailemizce alınmıştır.” (Uğur Murat Leloğlu)

Bido: “Babamın büyükanne ve büyükbabası Preveze ve Yanya eşrafındanmış. Mübadele yıllarında Türkiye’ye muhacir olarak gelmişler. Babamın anneannesinin Türkiye’ye gelmeden önce oradaki bölgede çok malı mülkü varmış. Türkiye’ye geldiği zaman Türk hükümeti bu mal mülkün tapularını kendisinden alarak karşılığında Türkiye’de mal vermiş. Türk

hükümetinin verdiği bu gayrimenkuller Gemlik'teymiş. Babamın anneannesi bu gayrimenkullerden uzun zaman istifade etmiş. Yaşlanınca uğraşamamış ve 1945 yılında tapulu olan bütün malları satmış. Şimdi Yunanistan sınırları dahilinde olan Preveze ve Yanya'da yaşarlarken babamın nine ve dedelerinin soyadları Yelken ve Abidinoğulları imiş. Babamın dedesinin Abidinoğulları olan soyadı Türkiye'ye geldikten sonra Bido olarak kısaltılırken babamın anne tarafının soyadı değişikliğe uğramadan Yelken olarak kalmış." (F. Neslihan Bido)

Nişanyan: "Dedem Bedros Nişanyan'ın babası Kartallı Nişan Efendi imiş. Bu Nişan Efendi'nin dedesinin adı da yanılmıyorsam aynı imiş. Ailenin kullandığı başka bir soyadı varmış, fakat bu soyadını maalesef bilmiyorum.

Dedem, takriben 1900 yılı civarında yayımlamaya başladığı makale ve şiirlerinde babasının (ve atasının) adını mahlas olarak kullanmış. Nişanyan adıyla tanınmış. 1905 veya 1908 dolayında bu isimle yayınevi kurmuş. 1924 dolayında Bayezid meydanında açtığı sahhaf/kitapçı dükkânının adı da Nişanyan imiş. Soyadı kanunu çıkınca bu soyadını almış.

Yaygın gelenek uyarınca babasının adını evvelce kendi oğluna göbek adı olarak vermiş olduğundan, babamın adı Vağarş Nişan Nişanyan olmuş.

Kartal'daki kilisenin adı Surp Nişan kilisesidir. Dedelerimin Kartal cemaati içinde etkin konumda olduklarını biliyorum. Dolayısıyla ailede Nişan adının sıklıkla kullanılması, kilisenin adına ve geleneğine duyulan hürmetle alakalıdır sanırım.

Nişan, belki bilirsiniz, "işaret", "alamet" ve "simge" demektir. Surp Nişan'dan kastedilen de Nişan isimli bir aziz kişi değil, haçtır. Anadolu'da Surp Nişan adını taşıyan kilise ve ziyaretgâhların birçoğu 628 yılında Kayser Heraklios zamanında olan hadiselerle öyle veya böyle irtibatlandırılırlar; ancak Kartal kilisesinin bu konuya nasıl bağlandığını maalesef bilmiyorum.

Tarihçilere göre Sasani Şahı Husrev Pervîz 614 yılında Kudüs'ü zapt edince orada bulunan orijinal haç'ı da, çok sayıda esirle beraber, Acem ülkesine götürmüş. Haç orada da pek çok mucize göstermiş, Acemler güruh güruh Hıristiyan olmaya başlamışlar. Nihayet 628 yılında Heraklios İran'ı istila edip haç'ı kurtarmış. [Bu sefer esnasında Bizans orduları komutanı, bir Ermeni beyi olan Mjej Knuni –Yunanca kaynaklarda Mezezios– imiş.

Kars’ın Digor ilçesi yakınındaki muhteşem Mren kilisesi bu zata aittir.]

Haç, tarihte eşi olmayan bir tören kortejiyle Ermenistan ve Anadolu topraklarından geçirilip İstanbul’a getirilmiş. Burada üç yıl saklandıktan sonra Kudüs’e iade edilmiş. Yolculuk sırasında haç’ın konakladığı en ünlü yer, Erzurum yakınlarında Merkez Yakutiye ilçesine bağlı, şimdiki adı Aktoprak olan köydür. Haç’ın yere konulduğu noktada mucizevi bir pınar belirdiği için burada Surp Haç veya Surp Nişan adı verilen bir manastır inşa edilmiştir. [Erzurum yöresinin en önemli Ermeni ziyaretgâhı olan bu manastır 1895 olayları sırasında tahrip edilmiştir.] Yine buna benzer bir mucizeye atfedilen bir başka Surp Nişan manastırı Sivas yakınında (şimdi Sivas belediyesi sınırları içinde kalan) Merekom dağı eteğindedir.

Van’ın Varak dağında bulunan meşhur Varag Manastırı da Heraklios devrinin olaylarıyla irtibatlandırılır. Ancak Ermeni manastırları konusunda en önemli eserin sahibi olan Peder Drtad Balyan bu rivayeti ‘sonradan çıkma’ olarak değerlendirir. Adı geçen bu manastır, son günlerde Fatih Altaylı’nın ailesine ait olduğu için gündeme gelen Yedikilise adlı yerdir.” (Sevan Nişanyan)

Esayan: “1934 Soyadı Kanunu sırasında bizim ailenin Esayan olan soyadı değiştirilmek istenmiş. Daha doğrusu zorunlu tutulmuş. Bizimkiler –dedem ve emmileri olsa gerek– nüfusta biraz direnince siz çok konuşuyorsunuz, o zaman sizin soyadınız Lafazan olsun demişler ve yazmışlar zorla. Bazıları Lafazanoğlu bazıları da Lafazan olmuşlar. Benim babam, Aram, daha sonra 1970’lerde –zor olsa da– eski soyadı için mahkeme mahkeme uğraşmış ve Esayan soyadına tekrar kavuşmuş. Bunu sadece babam yaptığı için ailenin sadece bizim kolunda Esayan kullanılıyor. Diğerleri hâlâ Lafazan ve Lafazanoğlu’dur.

Benim babam İstanbul doğumlu ama Sivas Tavra köyünden baba tarafı. İstanbul’a göç ettiklerinde babam doğuyor, İstanbul’daki ilk günlerinde. Değirmencilik yapan zengin bir taşra ailesine mensup babam. 1915’te her şeylerini ve ailenin yarısını kaybediyorlar. Büyükbabam değirmenci olduğu için hayatta kalıyor. Sonra Sivas’ta da barınamıyorlar ve İstanbul’a göçüyorlar 1929 yılında. Annem ise Çerkez. Kütahya Tavşanlı’lı. Öksüz. Dört beş yaşında İstanbullu zengin bir aileye evlatlık veriliyor.

Esayan adının hikâyesi varsa da bilmiyorum. Benim annem de babam da yetim ve öksüz kalmışlar çok küçükken. Hikâye aktarımı sınırlı. Ama Esai, Tevrat'taki büyük peygamberlerden İşaya'nın adının Ermenicesi. 'Yan' da biliyorsunuz 'oğlu' takısıdır. Yani İşayaoğlu'nin Ermenicesi Esayan oluyor." (Markar Esayan)

Doğal çevreden esinlenen soyadları

Bingöl: “Bingöl Dağları’nın eteklerinde bir köyde oturan bir köylü dağa avlanmaya çıkar. Av sırasında vurduğu kanlı güvercini temizlemek için yanında bulunduğu gölün suyuna koyar. Ölü güvercin suya girince canlanır. Köylü gördüklerine inanamaz ve köyüne geri dönüp olanları köylülere anlatır. Köylüler güvercini canlandıran bu gölü merak ederler ve gölü görmek için dağa çıkarlar. Ama dağda o kadar çok göl vardır ki aradıkları gölün hangisi olduğunu anlayamazlar. Bu kadar çok gölle karşılaşan köylüler şaşırır ve bunun üzerine şöyle derler: *Bingolo hazar golo ki di zane kijan golo* “Bingöl bin tane göl, kim bilir hangi göl.” O günden sonra o dağa Bingöl denmiş, yukarıdaki sözlerle de türküler söylenmiştir. Bingöl soyadının aileme verilme sebebi ise Bingöl Dağları’nın bir uzantısının Muş’un Varto ilçesindeki köyümüzün yakınında bulunmasıdır.” (Tugay Bingöl, Muş)

Devrez: “Devrez, annemin kızlık soyadıdır. Akarsular küçük ırmaklara ayrılır. Kızılırmak’ın bir kolu olan akarsuyun adı Devrez’dir. Bu Devrez, Çorum ili Kargı ilçesinde bulunur. Tarlalar için büyük bir su kaynağıdır. İnsanların maddi gelirine katkı sağlar. Devrez’deki sulak alanda bulunan birçok tarlaya su sağlar. Devrez, Kargı’nın büyük bir bölümüne yayılmıştır. Buradan gelen sular pirinç tarlalarına belirli sürelerle aktarılır. Halkın geçim kaynağı genelde tarımdır. Büyük dedelerimiz, Soyadı Kanunu geldiği zaman hemen Devrez’i benimsemişler. Daha sonra birkaç kişi isteğiyle, birkaç kişi de Nüfus Müdürlüğü’nün verdiği soyadlarını almışlardır. Dedemin dedesi olan Ali Çavuş, ailenin en büyüğüdür. Evde onun kuralları geçerlidir. Soyadı alırken de ona başvurulmuştur. Ali Çavuş, genelde Devrez’in sularını seyretmeyi, oralarda dolaşmayı severmiş. Devrez’in sakin suları, onun içini huzurla kaplarmış. Devrez’in suları kişiliğini yansıtırmış. Devrez’in sakin sularını seyrederken, soyadının ne olacağı aklına gelmiş. Eve geldiğinde soyadının Devrez olmasını istediğini söylemiş. Evdekiler bu fikri

benimsemişler. Devrez'in suyunu kendi iç güzelliği, kişiliği gibi görürmüş. Sakin, az akıntılı, yağmur yağdığında hırçınlaşan bir deniz gibi. Bu yüzden kişiliğine uygun bir soyadı almıştır." (Esra Ünal)

Sarıkaya: "Sülalemiz Sivas'a Erzincan'ın Kuzkışla ilçesinden göç ederek gelmiştir. Erzincan'da ve Sivas'taki ilk yıllarda Mevlütoğulları künyesiyle anılmıştır. Şu an da hâlâ Kuzkışla'da sülalemizin kökü Mevlütoğulları olarak anılmaktadır. Soyadı Kanunu çıktığı zaman köyümüzde yaşayan diğer sülaleler tabiata olan sevgilerinden dolayı kimisi Karataş, kimisi Çimen, kimisi Karaçam, kimisi Meşe, kimisi Yayla, kimisi Tepe, kimisi de hayvan isimlerini soyadı olarak benimseyip yazdırmıştır. Sivas'a göç eden birinci kuşaktan dedemiz Fazlı Kâhya (namı diğer Kıllı Fazlı) da, 'Ülen benim soyadım da aha şu karşıdaki sarıkaya olsun' demiş, 'benden izinsiz de hiç kimse o taşın üzerine çıkmasın' demiş. Günümüze kadar, bize büyüklerden anlatılan soyadımızın benimsenmiş serüveni budur." (Elif Sarıkaya)

Aktaş: "Benim baba tarafım Adanalıdır. Bizim dedelerimiz Yörük imiş ve göçebe hayatı yaşıyorlarmış. Dağda, kırda, bayırda hayvancılık yaparak geçimlerini sağlıyorlarmış. Soyadı Kanunu çıkınca da yaşadıkları yerlerdeki nesnelerden esinlenerek Aktaş soyadını aldıklarını öğrendim. Yani 'taş'tan gelmektedir." (Esra Aktaş)

Taşpınarlıoğlu: "Atalarım Yozgat'ın Sorgun ilçesinin Taşpınar köyünde ikamet etmektelermiş. 1900'lü yılların başında Yozgat'ın komşu ili olan Çorum'a göç etmişler. Tabii o dönemde Çorum henüz Yozgat'a bağlı bir kaza durumunda. Osmanlı devletinin çöküşünün, Milli Mücadele'nin canlı tanığı olan dedemin babası, Taşpınarlı olduğunu ve bunun için de Taşpınarlıoğlu soyadını almasının münasip olacağını söylemiş." (Handan Taşpınarlıoğlu)

Gelerli: “Süleyman Gelerli, yani babamın dedesi Soyadı Kanunu çıktığında kapıya gelen devlet görevlisiyle birlikte o zamanlar insanlara soyadlarının verildiği yere gitmiş. Orada bulunan devlet görevlisinin önerdiği soyadlarını beğenmeyen dedeye, görevli ‘Nereden geliyorsun sen?’ diye sormuş. Yanıt, ‘Malatya’nın Gelerli köyünden’ olmuş. Görevli, o zaman soyadınız Gelerli olsun demiş. Bana anlatılan hikâyeye göre Gelerli şimdi Adıyaman sınırları içerisinde, fakat ismi değişmiş. Tabii burada bir kesinlik söz konusu değil.” (Gülcan Gelerli)

Yeşilyurt: “Büyük dedelerimiz Ordu’ya Trabzon’dan göç etmişler. Trabzon’u asıl memleketleri bilmişler ve kendilerine memleketlerini hatırlatsın diye soyadlarının Yeşilyurt olmasını münasip bulmuşlar. Gerçekte Ordu şehri de yemyeşildir. Fakat öyle sanıyorum ki Trabzon’daki çay bahçeleri, Ordu’nun fındık ağaçları ile örtülü dağlarından köylerinden daha yeşil görünmüş gözlerine. Soyadımıza yeşil vatan demişler. Ne mutlu bize; memleketinin yeşilliklerine meftunlarmış büyüklerimiz!” (Pınar Yeşilyurt)

Suludere: “Dört tarafından sular çıkan bir dağın eteğinde kurulmuş olan köyümüzle alakalı olması için soyadım Suludere konulmuştur.” (Ali Asker Suludere)

Çağlayan: “Dedemlerin evi çağlayanın yanındaymış.” (Neslihan Çağlayan)

Diken: “Bizim soyadımız önceden Tosun’muş ama daha sonra Diken olarak değiştirilmiş; bunun sebebi de köyümüzde Tosun soyadının fazla olması. Bunun için dedem de Diken olarak değiştirmiş. Köyde ısırgan otunun ve dikenin fazla olmasından etkilenmiş ve Diken koymuş.” (Mehtap Diken)

Özbudak: “Soyadımın Özbudak konulmasının sebebi, geçmişte benim soyumdan olan insanların sulak, verimli, ağaçlık bölgelerde oturmalarıymış. Ben kendim Amasralı olduğum için, Amasra’nın bulunduğu bölge de Batı Karadeniz’de olduğundan ormanlık bir yermiş. Sanırım bundan ağaçlarla ilgili isim vermişler. Soyumu pek bilemiyorum ama Amasra ilk Cenevizlerin elinde olduğu için İtalyanlar çoğunluktaymış. Ve sanırım böylece karışmışız...” (Burcu Özbudak)

Dağlı: “Orta Asya’dan Anadolu’ya göç eden Türk boylarına mensup bir aileden geliyoruz. Dulkadiroğulları boylarının Anadolu’ya geçişi sırasında bu boyların bir kısmı Kahramanmaraş’a bir kısmı da Adana yörelerine yerleşmişler. Çukurova civarına yerleşen Türk boyları yazları sıcak olduğu için Torosların eteklerine yaylaya çıkarlarmış. Bizim dedelerimiz de Toros dağlarının eteklerinde bulundukları için, yani dağda bir zaman yaşadıklarından Dağlı soyadını koydurmuştur. Bu Türk boylarında görülen bir özellik de birbirlerine çok bağlı olmalarıdır. Kozan merkez olmak üzere dört bölgede birbirine bağlı olarak yaşamışlardır.” (Rahime Dağlı)

Gök: “Biz Giresunluyuz. Giresun Karadeniz’e yakın olduğu için buralar da yüksekmiş. Dedem askerde havacıymış, yani pilot. Bu yüzden soyismini Gök koymuş.” (Burcu Gök)

Suluırmak: “Annemlerin evlerinin önünde ırmak varmış. Bu ırmak nedeniyle Suluırmak olmuş.” (Nesil Ataç)

İncedal: “Bizim köyün adı Dalbasan’mış. Köyün adına uysun diye İncedal koymuşlar.” (Rojda İncedal)

Alkaya: “Soyadı Kanunu’nun öncesinde soyadımız Koyunoğulları’ymış. Soyadı Kanunu çıkınca Alkaya olmuş. Büyük dedemiz Kazal Ahmet’in Orta Asya’dan geldiği düşünülmekteymiş. Bu Kazal Ahmet köyümüzdeki kızıl kayaları görerek soyadımızın Alkaya olmasını istemiş. Muhtar da kabul etmiş. Köyümüzün yüzde sekseni Alkaya’dır.” (Aylin Alkaya)

Sur: “Erzurum’daki Surlardan geliyormuş.” (Gülizar Sur)

Akçay: “İki hafta önce ölen amcamın oğlunun cenazesine gelen köyümüzün yaşlılarından öğrendiğime göre, dedemin bahçelerinden köyün en güzel, en berrak çayı geçiyormuş. Bu çayın çok berrak olması dolayısıyla ona Akçay deniyormuş. Babamın dayısı Sümmeni Efendi, dedeme soyadı olarak Akçay’ı almasını söylemiş. Kendisi çok saygın biri olduğu için onun sözünü dinlemiş, Akçay soyadını almışlar.” (Aydoğan Çağla Akçay)

İncesu: “Dedemin babasının kaldığı yerden bakıldığında uzaktan bir su aktığı görülüyormuş. Uzaktan bakıldığı için bu su ince olarak görünürmüş. Ve oraya İncesu adı verilmiş. Bizim soyadımız da oraya verilen isimden gelmektedir.” (Ceren İncesu)

Karpuz: “Dedemin kardeşi tam bir mucitti. Traktör kasalarına koyduğu pancar motorlarıyla yeni bir köy aracı keşfetmişti. Bu araç Trakya başta olmak üzere tüm Marmara’da ilgi gördü. Hâlâ da birçok yerde kullanılır. Evinde çok ilginç tertibatlar bulunurdu. Dedemin köyüyle arasında mesafe vardı ve sadece belli bayramlarda görüşebilirlerdi. Rahmetlinin kafası hep yeni bir şey üretmeye yönelik çalışırdı. Nitekim Soyadı Kanunu için köylerine gelindiğinde belli ki yine aklı meşgulmüş. Ağabeyi ile de görüşüp bilgi alamayınca soyadını önemsememiş ve Karpuz olsun demiş. Herhalde kaydın yapıldığı köy odasında gözüne karpuz ilişmişti. Elbette o anda

aklındaki projeyi tamamlamak için bir an önce oradan ayrılmak fikri yer etmiş ve tezcanlılığı galip gelmişti. Amcamların soyu Karpuz soyadı ile devam eder.” (Ersin Antep)

Saray: “Baba tarafım Kırım Harbi sıralarında İskesür’den Anadolu topraklarına gelmişler ve zannederim önce Tokat Zile taraflarına, sonra da Amasya Taşova kazasına göçmüşler. İskesür Tatarcada ‘eski sur, eski kale’ anlamına geliyor ve Kırım’da halen böyle bir semt var. Bilebildiğimiz en eski dedemiz (dedemin dedesi) Davut Onbaşı, sert, otoriter ve biraz da huysuz bir adammış. Tokat’tan bu nedenle Taşova’ya kaçarcasına göçmüş olabilir. Hiç kimseyle görüşmeyen, kimseye aldırmadan tek başına yaşayan bir kimsesiz adammış. Çok da fakirmiş. Çalı çırpıdan kendi yaptığı bir kulübede yaşarmış. Kimseden yardım istemez, üflesen yıkılacak kulübesinde kendine yetmeye çalışırmış. Savaşta dağa çıkar, çetelere katılır, sessizce külübesine geri dönermiş. Kimi kimsesi yokmuş. Bir rivayete göre de eşini savaşta kaybetmiş.

Köylüler Davut Onbaşı ile gizliden gizliye çok dalga geçerlermiş. Yanına kimsenin yanaşamadığı bu yiğit adamın, çırpı kulübesine de biraz korku, biraz saygı, biraz çekingenlik karışımı iğneleme ile Davut Onbaşı’nın Sarayı derlermiş.

Davut Onbaşı günün birinde yanında bir kadınla köye çıkagelmiş ve sarayına eş getirmiş. Babamlar ve Dereli köyündeki tüm akrabalarım, Davut Onbaşı’nın çöpten sarayından türemişiz. Soyadı Kanunu sırasında köylüyle inceden dalga geçme sırası dedeme gelmiş ve Saray soyadını almış.” (Gönül Saray)

Altun: “Köyde sapsarı altına benzeyen bir kaya varmış. Bunun altından su çıkarmış. Bu yüzden soyadımız Altun’dur.” (Tuğba Altun, 7. sınıf)

Bakır: “Elazığ’a bağlı Maden kasabasındanım. Aslında maden önceki dönemlerde o yörede ‘bakır’ demek. Çünkü bölgede bakır madeni çıkarılır,

halen var olan ama çalışması yavaşlamış olan fabrikada işlenerek değişik bölgelere dağıtılırmış. Soyadı Kanunu çıktığında aile büyüklerince Bakır soyadını almamız uygun görülmüş.” (Sena Bakır)

Özdemir: “Ailemin kökeni Kırım Türklerine dayanıyormuş. O zamanlarda çalışmaktan ve zorluklardan kaçınmadıkları için lakapları Yılmaz’mış. Soyadı Kanunu ile Yılmaz soyadını almışlar. Dedemin babası, amcalarıyla tartışmış ve onların soyadlarını taşımak istememiş. Mahkemeye başvurmuş. O sırada Karabük’te kurulan Demir Çelik fabrikasına toprak bağışlamış ve ondan etkilenerek soyadını mahkeme kararıyla ‘Özdemir’ olarak değiştirmiş.” (Aslı Özdemir)

Göksu: “Biz Sivas’ın Gemerek ilçesinin Sızır kasabasındanız. Köylünün ve bizim ortak yönümüz soyadlarımız. Sızırlıların yarısının soyadı Göksu’dur. Neden mi? Bakınız anlatayım: Dışarıda buz gibi bir soğuk hava varken köyümüzün damlarında senenin ilk karı düşmekteymiş. Bütün köy soğuktan kırılırken bizim dedelerimiz civar köyden birilerini evlerine buyur etmişler. Tatlı bir sohbete dalmışlar dalmasına, ama laf gele gele nereye gelmiş dersiniz? İnsanoğlu sataşmadan durur mu? Hangi köy daha üstün tartışma konuları olmuş akşamın o saatinde. Efendim, malum Soyadı Kanunu da yeni yeni gündemde. Bizim köylüler, ‘Bizim topraklar çok bereketli maşallah. Her mevsim yağmuru var. Ekinler de bu işe çok seviniyor ve bize düzenli mahsul veriyor. Bizim köyün suyu da adeta gök gölgesi efendim. Gök kadar mavi. Gök kadar kusursuz’ demişler. Daha sonraları malumunuzun tahmin edeceği gibi bu iki güzellik birleşmiş ve sonunda Göksu olmuş. Bütün bunları dedem bana telefonda anlatırken ben de müsveddeye hepsini not aldım. Dedem nasıl anlattıysa öyle yazdığım için orijinaline sadık kalınmıştır.” (Deniz Göksu, 10. sınıf)

Bahcivan: “Sivas’ın Zara ilçesindeki Tödürge köyü büyükçe iki tepe arasında bulunan ve bulunduğu bölge itibarıyla çok fazla yeşilliği

bulunmayan bir köydür. Köyde yaşayan insanların büyük bir kısmı küçük sokaklarla birbirine bağlanan, bahçesi olmayan taş evlerde yaşamaktadır. Küçük bir bölümü ise diğerlerine göre daha şanslıdır çünkü köyden geçen Kızılırmak sayesinde, merkezdeki evlerden biraz dışarıda, ağacın daha bol olduğu bir bölgede yaşıyorlar. Soyadı Kanunu'ndan önce Hüseyin Onbaşı adıyla bilinen büyük dedem ailesiyle birlikte, köyde bahçeli evde yaşayan ilk aile olduğu için Soyadı Kanunu'nun çıkmasıyla birlikte Bahcivan soyadını almanın uygun olacağını düşünmüşler." (Tuğba Bahcivan)

Alkaya: "Alkaya ailesinin önceki kuşaklarından birinin büyük ve verimli tarlaları varmış. Bu tarlaların birinde büyük, kırmızımtrak bir kaya varmış. Çok uğraşmalarına rağmen bu kayayı bir türlü tarladan çıkaramamışlar. Bunun üzerine etrafta Alkayalılar lakabıyla anılmaya başlanmışlar. Soyadı Kanunu'yla birlikte bu lakaplarını soyadları yapmışlar." (Sibel Palandöken)

Yıldız: "Rize'nin Yenice köyünde yaşayan Muhammed babam, biz İstanbul'a gelip yerleştikten sonra, Soyadı Kanunu'nun çıktığını haber alınca hemen soyadını yazdırmak üzere Rize'ye döndü. Babam esmer tenli, yakışıklı, hoş bir adam olduğu için Karabulut adını aldı, çünkü Rize çok bulutlu bir yerdir. İstanbul'da kalan bizlerse Yenice köyünün, Rize'nin üste yakın ve yıldızlara yakın bir köy olması nedeniyle Yıldız soyadını aldık." (Yusuf Yıldız)

Yılan: "Büyük dedelerimin zamanında tarlalarımızda yılanlar görülmüş, bir süre sonra yılanlar artmış ve tarlaya zarar vermişler, dedelerimin başına dert olmuşlar. Bu sıralarda da Soyadı Kanunu çıkmış ve dedem yılanlardan çok çektiği için soyadımızın Yılan olmasına karar vermiş." (Yasin Yılan'dan derleyen Leyla Malkoç)

Yer isimlerinden soyadı

Aydoğan: “Olay Bartın ilinin Ulus ilçesindeki Asarlar köyünde meydana gelmiştir. Büyükbabamın babasının ismi Mehmet’tir. Bütün köy ve çevre köyleri tarafından inatçılığı ile bilinmektedir. Bu özellik sadece ona has değil, bütün sülalesi bu özelliğe sahip. Tıpkı bir deve gibi inatçı olmalarından dolayı onlara Deveciler denmiştir. İster doğru ister yanlış olsun, bildiğinden şaşmayan, kararını verdikten sonra kimsenin onu bu karardan geri çeviremeyeceği kadar inatçıdır. Kimse onunla münakaşaya girecek kadar da yürekli değildir. Sadece babası ile sürekli tartışırlar. O dönemde gençlerin evlenmeleri askere gitmeden öncedir. Büyükbabamın babası da diğer köyden bir kızı sever. Bu konuyu babasına açmaya karar verir. Konuyu babasına açtığında babası şiddetle buna karşı çıkar. Onun için oğluna daha iyi birini bulmuştur kendince. Aralarında sürekli olarak tartışırlar. Bu uzun tartışmalardan sonra büyükbabamın babası evden ayrılmaya karar verir. Gider sevdiği kızı kaçırır. Onlar amcasının oturduğu Aydoğan köyüne giderler. (Daha sonradan köyün adı değişikliğe uğramıştır.) Orada bir müddet yaşarlar. Barışmak için babasının yanlarına gittiklerinde Aydoğanlılar geldi olarak tabir edilirler. Babası da bu inadından vazgeçerek oğluyla barışır. O tarihten sonra da soyadları Aydoğan olur.” (Nilgün Aydoğan)

Uşaklı: “Uşak’ın Cuma mahallesinde Kunduracılar sokağında oturuyorduk. Kundura dikiyorlardı. Afyon’un Bolvadin ilçesine göç etmiş babamlar. Burada da kunduracılığa devam etmişler. Soyadı Kanunu çıkınca da Uşak’tan geldiğimiz için Uşaklı soyadını almışız. Hâlâ daha kunduracılığa devam ediyoruz.” (Makbule Uşaklı’dan derleyen Leyla Malkoç)

Aydın: “Osmanlı Devleti zamanında Aydın’lar sekiz kardeştiler. Esas soyisimleri Handanoğulları’ymış. O zamanki idareye kafa tutup karşı

geldikleri için devlet büyükleri tarafından il il dağıtılmışlar. Trabzon sahil kıyısında kalanların biz torunları oluyoruz. Aydın'dan geldiğimiz için Soyismi Kanunu çıktıktan sonra Aydın olarak kalmışız." (Neşe Aydın, Trabzon)

Bentli: "Soyadı Kanunu çıkmadan önce Hamzaoğulları lakabıyla tanınıyormuşuz. Soyadı Kanunu'ndan sonra, bağlı bulunduğumuz Malatya ili Bent köyünün yerlisi olduğumuzdan, köyün ismi olan Bent, dedelerimiz tarafından Bentli soyadı olarak alınmıştır." (Burcu Bentli)

Gökdere: "Gökdere diye bir köy var Elazığ'da, soyadım oradan gelmiş olabilir. Veya Gökdere diye bir Türk soyu var, oradan gelebilir, hatta Cüneyt Arkın, bir filmde 'Ey Gökdereliler' diye hitap ediyor halkına ve olay Elazığ'da oluyor. Gökdere ismi, muhtemelen iki farklı ata ailenin soyundaki kişilerce kullanılmış, biri bizimki, diğerini bilmiyorum. Gördüğüm her Gökdere soyisimli kişiyle konuştuğumda çok uzaktan akraba olduğumuzu anladım. Konuşmadığım bir grup Antalya'da kalıyorlar, onların diğer grup olduğunu düşünüyorum." (Ahmet Gökdere, Elazığ)

Gökırmak: "Benim soyadım, memleketimiz Kastamonu'da bulunan, köyümüzden geçen ve tarlaların, bahçelerin sulanmasında kullanılan Gökırmak adlı bir sudan gelmektedir." (Figen Gökırmak)

Kurt: "Babamın dedesi ve ailesi Bitlis'te Kurtyan adında bir köyde yaşıyorlarmış. Bizim soyismimiz de bu köyden geliyor. Bir de o köyde yaşayan insanların kurt gibi çevik ve uyanık olduğu söyleniyor. Bu yüzden hem özelliklerinden hem de yaşadıkları köyden dolayı Kurt soyadını vermişler. Bazı kişilere ise Kurtoğlu soyadı vermişler." (Levent Kurt)

Bozkurt: “Dedemin dedesi Kastamonu’nun Bozkurt ilçesinde doğmuş, orada büyümüş. Orada yaşıyormuş. Soyadı Kanunu çıkınca muhtarlığa giden dedemin dedesine sormuşlar, nerede doğdun, kaç yaşındasın diye. Dedemin dedesi de Kastamonu’nun Bozkurt ilçesi deyince soyadımız Bozkurt olmuş.” (Melike Bozkurt)

Tuzla: “Komşumuz ve akrabamız olan Fehmi Tuzla’nın soyadı hikâyesi: Fehmi Amca’nın dedesi ailesiyle göçebe bir hayat sürüyorlarmış. Yolları Tuzla’ya düşmüş. O zamanlar Tuzla tuz ihtiyacının bir kısmını karşılayan bir ilçeymiş. Haliyle burada geçim kaynaklarından biri de tuz imalatıymış. Ahmet Amca da burada bu işi öğrenmiş ve kısa sürede ehli olmuş. Tuzla’nın doğal ve tarihi güzelliklerini, insanlarının sıcaklığını burada kalmanın en önemli sebepleri görüp buraya bir daha göç etmemek üzere yerleşmişler. Ahmet Amca çocuklarına ve torunlarına her zaman Tuzla’yı ölesiye sevdiğini ve Tuzla’ya çok büyük değer verdiğini anlatırmış. Onlara Tuzla’yı hep sevmelerini öğütlermiş. 1934’te çıkarılan Soyadı Kanunu ile soyadlarını İstanbul’un en güzel ve en temiz ilçesi olan Tuzla koymuşlar.” (Seda İlayda Denizkuşu)

İlme: “Bizim köyde eskiden İlmeli diye bir yer varmış, beylik zamanında. Bu yüzden babamın dedesi Mustafa Bey, soyadımızı İlme diye koymuş.” (Şifa İlme)

Yeniaras: “Babamın dedesi önceleri Kafkasya’da yaşamaktaymış. Kurtuluş Savaşı sırasında Kars’a gelerek buraya yerleşmişler. Bizim soyadımız da Aras nehrinden esinlenerek Aras olmuştur. Ama Aras soyadı çok olduğundan daha sonra Yeniaras olarak değişmiştir.” (A. Cansu Yenaras)

Tepedelen: “Kocamın soyadı Tepedelen, köken Arnavutluk’taki Tepelen

köyü ve Ali Paşa’nın oradaki kökenleri.” (Leyla Tepedelen)

Aslantepe: “Benim soyadım Aslantepe. Çok enteresan bir hikâyesi olmamakla beraber soyadımızı Malatya’da bulunan Aslantepe höyüğünden aldığımızı biliyorum. O höyüğe yakın yerleşim de bulunduğu için büyüklerimiz Soyadı Kanunu çıktığında Aslantepe soyadını uygun bulup kabul etmişler. Enteresan olan tek şey, fihristlerde tesadüfen aradığım veya yine tesadüfen karşılaştığım bütün Aslantepe soyadlı kişilerin hepsinin kökünün Malatya’ya dayanması.” (Semih Aslantepe)

Yağlı: “Bizim büyük dedelerimizin yaşadığı yer Giresun Yağlıdere’dir. Yağlıdere ilçesinde büyük dedelerimizin ismi çok bilindiktir. Zaten Yağlıdere’de oturanların hemen hemen hepsi bizim akrabalarımızdır. Yağlıdere’de yaşandığı için soyismimiz Yağlı olarak büyük dedelerimiz tarafından verilmiştir.” (Betül Yağlı)

Aras: “Hınıs, Erzurum’un kazası olmadan önce mutasarrıflıkmış. O zamanlar, hâkimlerin yerine kadılar görev yaparmış. Anneannemin dedesi ve dedesinin kardeşleri kadıymış. Soyadı Kanunu çıkınca, feodalizmden uzaklaşılması düşüncesiyle, sülalenin kolları Kadıoğulları soyadından ziyade Aras, Bingöl, Fırat, Palandöken, Günay, Akbulut soyadlarını almışlardır. Anneannemin kızlık soyadı Aras’tır. Anlattığına göre yaşadıkları yer Aras nehrine çok yakınmış.” (Hande Gül Küçükkaya)

Çayırlı: “Soyadı Çayırlı olan bir arkadaşımın anlattığına göre sülalesi çok eskiden beri Ankara Nallıhan kasabasının Çayırhan köyünde yaşıyormuş. Bu yüzden bu aileye Çayırlı soyadı uygun görülmüş.” (Mehmet Özden Özbek)

Yıldız: “Babamın dedesi Mardin’in Yıldız adlı bir köyünde bir aşirete mensuptur. Ancak, bu aşiretin bazı üyeleriyle birtakım sorunlar yaşayınca çok sevdiği bu köyden ayrılır. Bu köyün çok yakınında olan başka bir köye yerleşir. Daha sonra soyadı alınması gerekince hem sorun yaşadığı aşiret üyelerine inat olsun diye hem de Yıldız köyünü çok sevdiği için soyadını Yıldız koyar.” (Mehmet Yıldız)

Eskiköy: “Osmanlı Devleti zamanında Erzincan’a bağlı İpek Yolu üzerinde bulunan Sarhan isimli bir han vardı. Bu yol üzerinden gelip geçen kervanlar, dinlenip yemek yemek üzere bu hana uğrarlardı. Buranın yerlisi olan atalarımız bu hana uğrayan yolcuların kalabalığından rahatsız olup bulundukları köylerini biraz daha uzağa taşımaya karar verdiler. Ancak istemeyerek verilen bu karar köy halkının eski yerleşim yerlerini özlemesine neden oldu. Soyadı Kanunu çıktığı dönemde bu eski yerleşim yerlerine duyduğu hasreti düşünerek Eskiköy soyadını almaya karar verdiler.” (Başak Esra Eskiköy)

Ural: “Soyadım Asya ve Avrupa kıtalarını birbirinden ayıran Ural dağlarının adıdır. Bildiğimiz gibi Ural dağları tarihte pek çok Türk’e ve Türk soyundan gelenlere yataklık etmiştir; belki hâlâ da etmektedir. Bulgaristan’ın üst kısmında, yurdumuzun da kuzeybatısında kalan bu dağlarla uzaktan yakından bir ilgisi olmayan büyükbabama (babamın dedesine) Soyadı Kanunu çıktığı yıllarda verilen bu soyadının neye istinaden verildiğini bilmesem de onu taşımaktan büyük gurur duyuyorum ve soyadımı seviyorum. Büyükbabama neden verildiğini bilmiyorum dedim çünkü o bu dağların tam aksi yönden, güneydoğudan, Şam’dan Türkiye’ye gelmiştir. Yıllar öncesinde Bursa’ya gelen ve yerleşen, orada 11. eşini gömem ve daha sonra Yalova’da 12. eşi (dedemin annesi) ile evlenen büyükbabam, dedemin dünyaya gelmesini sağlayarak dolayısıyla babamın ve benim bu soyadını taşımamıza neden olmuştur. Her ne kadar büyükbabam ve dedemin yöresiyle alakasız olsa da ben soyadımla çok mutluyum! İleride de kendi soyadımı bir kenara itip eşimin soyadını almayı düşünmüyorum.” (Aslıhan Ural)

Civil: “Büyük dedemin Giresun’un Eynesil ilçesinde yaşadığı köyün o zamanki adı Civil’miş ve oraya ilk yerleşenlerden biri olduğu için bu ismi ona soyad olarak vermişler.” (Gökçe Civil)

Kuzyaka: “Ben kısaca söz edeyim dedemden dinlediğim kadarıyla. Benim bildiğim kuşak dedemler dört kardeş, onların babaları ise Molla Haliller. Kurtuluş Savaşı esnasında Çete Halil fakirin yanında, dış güçlerin karşısında; nam salan Molla Çete Halil dokuz kardeş, sekizi erkek. Düşman işgalinde her birisi Balıkesir’in Kargın köyünden görevlendirilerek Kütahya, Çorum, Antalya, (dedemin amcalarını sayamayacak yaşta -94- olmasından dolayı isimlerini söyleyemeyeceğim) civarlarında görevlendirilmek üzere arkadaşlarıyla beraber dağıtılmışlar. Üç tanesinin şehit olduğunu dedem duymuş. Babası, Molla Halil Dedem hep haber alırmış. Soyismi Kanunu çıktığı zaman da Molla Halil Dedem (dedemin babası) şöyle demiş: ‘Biz sağ kalanlar dahil tüm sülale Kargın köyünün kuzyakasında, yani kuytu köşesinde doğduk. Herkesin soyadı bu olsun.’ Nihayetinde bizim sülalenin soyismi Kuzyaka (Balıkesir, Bigadiç, Kargın Köyü).

Bu arada benim babamlar da dokuz kardeş, altı erkek, üç kız. Dedemin adı ise Molla Memet ama halen bizim sülaleye Molla Haliller denir. O kadar büyük adammış ki, şu an baykuş tüneğine dönen bizim çiftliklerde eskiden sürülerce manda, sürülerce sığır, sürülerce davar varmış. Molla Halil Dedem çiftlik civarından geçen her tür nasıl insan olursa olsun, yazın onun ayranını içmeden, karnını doyurmadan o civardan geçerse dövermiş. Burası espri tabii ki. Tarihin en büyük köy hayrını dedemler yaparlardı. Biri kötülük yapmaya kalkışsa Molla Halil Dedem’in şerrinden korkardı ama nafile ki artık oğlu Molla Memet Dedem’in de bacakları tutmaz oldu, malum yaş. Her neyse, hikâye uzun, yazdıkça uzar gider. İnandığım ve kesinlikle emin olduğum, nette araştırmalarım da dahil, bizim Türkiye’deki Kuzyaka soyağacımız sanırım aynı kökten gelme.” (Özcan Kuzyaka)

Ahlat: “Büyük dedelerimiz Bitlis, Ahlat’tan olduğu için bu soyadı

alınmış.” (Alper Ahlat)

Sevilen şeylerden soyadı

Çaycı: “Benim soyismim Çaycı. Çok kısaca, köyün kahvesinde en çok çay içen büyük dedemiz imiş. O yüzden ona bu soyisim verilmesi uygun görülmüş. O da kabul etmiş.” (Fahri Çaycı)

Kavak: “Köyümüzde kavak ağacı çokmuş. Atalarımız da kavak ağaçlarını çok sevdiği için bu soyadını almışlar.” (Gözde Kavak)

Tiryaki: “Dedelerimizin sigara, çay gibi tiryakilikleri varmış. Bu sebeple de lakapları olan Tiryaki, sonradan da soyadları olmuş.” (Burak Tiryaki)

Ayyıldız: “Dedem bayrağımızı çok sevdiği için bu soyadını almış.” (Emre Ayyıldız)

Balıbey: “Benim büyük büyük büyük dedeme köyde ‘Bey’ diye hitap ederlermiş, dedemi herkes ‘Bey’ diye tanırmış. Bir de bala olan düşkünlüğüyle bilinirmiş dedem, balı çok severmiş. Cumhuriyet döneminde köyde kapı kapı gezen nüfus memurları bizim kapıyı çaldıklarında dedem kararını çoktan vermiş bile, ‘Ballıbey olsun benim soyadım’ demiş, ‘balı çok severim, beni de bey diye tanırlar’ diye de eklemiş. Kayıtlara böyle geçen soyadımız yıllar sonra bir nüfus memurunun yapmış olduğu hata nedeniyle değişmiş, Balıbey olmuş. Nüfus memuru bir l’yi eksik yazmış ve soyadımız Balıbey olarak kalmış.” (Gülcen Balıbey)

Başgül: “Aslen Tokat’ın Zile ilçesinden olan Ali Rıza Efendi, o dönemin büyük ayakkabı ustalarındandı. Soyadı Kanunu’ndan önce sülalenin adı Efkarlıoğlu imiş, kanundan sonra Başgül olmuş, çünkü Ali Rıza Efendi’nin karısının gül merakı varmış. Bahçeli evlerde oturan halk genellikle sebze meyve yetiştirirken Ayşe Hanım gül yetiştirmeyi tercih etmiş. Bu güller ilçede büyük bir üne sahipmiş; ev, güllü ev; Ali Rıza Efendi de güllü evin beyi olarak anılırmış. Soyadı Kanunu’yla beraber, birçok kimse Gül soyadını aldığından Ali Rıza Efendi’ye Başgül soyadı önerilmiş, kendisinin de kabulüyle aile ismi Başgül olmuş.” (Burcu Başgül)

Kurt: “Dedemgil kurtları çok severmiş.” (Hüseyin Kurt)

Sarıyar: “Tokat, Almus Hubyar Tekke köyünde yaşayan, Zülfikaroğulları olarak tanınan adam, sarı saçlı, mavi gözlü, güzel mi güzel bir kıza sevdalanıyor. Bu kızın sevdası ona öyle bir çarpıyor ki onu elde etmek için, ona kavuşmak için bin türlü yol arıyor, fakat bu kıza bir türlü kavuşamıyor. Soyadı Kanunu çıktıktan sonra da kavuşamadığı bu yari hatırlatan Sarıyar ismini soyadı olarak alıyor, o sarı yarini hatırlamak için.” (Sema Sarıyar)

Esgin: “Batı Akdeniz’de rüzgâra ‘eskin’ denirmiş. Fethiye’nin Nif köyünde doğup büyüyen büyük dedemin (annemin dedesi) de en çok sevdiği şey, memleketinin hiç bitmeyen rüzgârıymış. Bu sebeple, Soyadı Kanunu çıkıp nüfus memuru büyük dedeme geldiğinde soyadının Eskin olmasını istemiş. Ancak, seneler sonra dedem nüfus kâğıdı çıkardığı zaman işlemlerini yapan nüfus memurunun bir hatası dolayısıyla Eskin olmuş Esgin. Daha sonra da kimse düzeltmeye uğraşmadığı için Esgin öylece kalmış ve böylece annemin ailesinin soyadı Esgin olmuş.” (Özlem Koçdor)

Binici: “Aileme Binici soyadı babamın dedesi yani büyük dedem Mithat

tarafından verildi. Kendisi 1893 yılında Sarıkamış'ta doğmuş. Çocukluğu ve ilk gençlik yılları 93 Harbi (1877-1878 Osmanlı-Rus Savaşı) ve daha önceki Türk-Rus savaşlarını dinleyerek geçmiş. O çevrede yaşayan herkes gibi onlar da çiftçilik ve hayvancılıkla geçiniyormuş. Yeteri kadar hayvanları varmış. Bütün hayvanları, özellikle atları çok severmiş. At, onlar için hem gücünden faydalanılan hem de ulaşım aracı olan bir hayvanmış. Daha beş yaşındayken babası atlara yem verirken ona yardım ediyor, atlardan ayrılmak istemiyormuş. Altı yedi yaşlarında atları sulamaya kendisi götürüyormuş. Asıl hedefi, yörede çok yaygın olan cirit ve at yarışlarında babasının bindiği doru ata bir an önce binebilmekmiş. Dokuz yaşına geldiğinde istediği ata rahatça binebiliyormuş. Bütün zamanını atların yanında, onlarla birlikte geçiriyormuş. Kış mevsiminde onlara yem veriyor, tımarlarını ihmal etmiyormuş. İlk gençlik yıllarında çevre köylerle müşterek at yarışları ve cirit müsabakaları düzenleniyormuş. Mithat her seferinde yarışlarda birinci geliyor, bulunduğu takım ciritte en başarılı takım oluyormuş. Çevre köylerde ismi duyuluyor, herkes Mithat'ın ne kadar iyi bir binici olduğunu anlatıyormuş.

1914 yılına kadar hayatı böyle geçmiş. Birinci Dünya Savaşı başlayınca, iki amcaoğluyla birlikte süvari sınıfında askere alınmışlar. Bulundukları bölgede Ruslarla savaş devam ediyormuş. Mensup olduğu süvari birliği, Rus birliklerine ani baskınlar yaparak büyük zayiat verdiriyormuş. 1915 yılında Sarıkamış harekâtında sert kış şartlarına yenilen Türk ordusundan sağ kurtulan az sayıda kişiden biriymiş. 1918 yılında Rusların çekilmesiyle onların erzak ve mühimmatına sahip olan Ermeni çeteleri Türk milletine zulmetmeye başlamış. Mithat ve amcaoğulları, Doğu Anadolu'nun kurtuluşunda Kâzım Karabekir komutasındaki ordumuzda, Doğu Anadolu'nun kurtuluşundan sonra Batı Cephesi'nde asker olarak bulunmuşlar, bizler için gurur kaynağı olan gazilik unvanıyla madalyalarını almışlar.

Savaştan sonra köylerine dönmüşler ve savaş sebebiyle harap olmuş köylerinde hayat mücadelesi başlamış. Büyük dedem ilk fırsatta kendisini nice ölümden kurtaran binek atları satın almış. Bu iyi cins atları koşum hayvanı olarak kullanmaz, onlara sadece bir yerden bir yere giderken, Cumhuriyet Bayramı kutlamalarında ve sair zamanlarda düzenlenen yarış ve cirit oyunlarında binermiş. Soyadı Kanunu kabul edildikten sonra büyük dedem ilçemizde görev yapan eski komutanlarından Albay Halit Bey'le

karşılaşmış. Sohbet sırasında Soyadı Kanunu gündeme gelmiş. Eski komutanı büyük dedeme: ‘Sen iyi bir binicisin, neden Binici soyadını almıyorsun?’ demiş. Bunun üzerine köye dönen büyük dedem akrabalarıyla görüşerek Binici soyadını almaya karar vermiş.” (M. Sinan Binici)

Şahin: “Babamdan öğrendiğim bilgilere göre bizim geçmişte kalan soyadımız Çulhacı imiş. O zamanlar Sivas iline bağlı olan şimdi ise Tokat iline bağlı olan Uzunbelen yani şimdiki adı ile Bekülü köyünde yaşıyormuşuz. Dedemin dedesi yani Hüseyin Çulhacı, Uzunbelen köyünün topraklarının verimli olmaması ve arazilerinin küçük olması nedeniyle Sivas ilinin Hafik ilçesine bağlı olan Çaltılı köyüne, eski adıyla Güvesse köyüne yerleşmiş. Çaltılı köyüne yani eski adıyla Güvesse köyüne ilk yerleşen benim dedemin dedesi Hüseyin Çulhacı imiş. Dedemin dedesi ailesinden bilinmeyen bir nedenden dolayı tamamen ayrılmak için soyadını değiştirip kuşları sevdiği için de Şahin koymuştur.”

Şeker: “Benim adım Yusuf. 9 yaşındayım. Üçüncü sınıfa gidiyorum. Soyadım Şeker. Şeker, babamın ulu dedesinden kalmadır. Babamın ulu dedesi tatlı yemeyi çok severmiş. O yüzden de babamın ulu dedesine Şeker soyadı verilmiştir.” (Yusuf Şeker)

Kortantamer: “Herkesin söylemekte zorlandığı soyadımız Kortantamer’in ilgi çekici bir hikâyesi vardır. Edebiyatçı olan eşim Prof. Dr. Tunca Kortantamer, hayatta olsaydı soyadımızın hikâyesini güzel bir üslupta yazabilirdi. Ben eşimden ve kayınpederimden duyduğum kadarıyla soyadımızla ilgili hikâyeyi anlatmaya çalışacağım: Eşimin dedesi Molla Mustafa, Osmanlı döneminde Yugoslavya’nın Usturumca şehrinde büyük arazilere sahip olup ataları Osmanlı ordusunda bayrak taşıma görevinde bulundukları için Bayraktaroğulları lakabını taşıyordu. Molla Mustafa, Balkan Savaşı’nda şehit edilince, eşi ve çocukları memleketlerini bırakıp önce Şam’a, sonra Bursa’ya göç ettiler.

Türkiye Cumhuriyeti’nde 1934 yılında Soyadı Kanunu çıkınca, kayınpederimin Yugoslavya’da ailece kullandıkları Bayraktaroğulları veya Bayraktar soyadını alma isteği, başkaları tarafından daha önce seçildiği için reddedilmiş. Orduda görev yapan ve askerliği çok seven kayınpederim, Tamer (Tam-er) ismini seçince, benzer bir gerekçeyle, yine olumsuz cevap almış. Bu sefer önüne ‘Tan’ ekleyip Tantamer, yani ‘sabahın tan kızıllığı gibi tam bir asker’ anlamını içeren bir ad oluşturmuş, ama ne yazık ki bu soyad da daha önce verilmiş. Kayınpederim vazgeçmeyip ‘Öyle bir isim bulacağım ki kimsede olmayacak’ deyip Tantamer’in önüne bir ‘Kor’ ekleyerek Kortantamer’i bulmuş. Onu da şöyle açıklardı: ‘Kor gibi sıcak, tan gibi kızıl, tam bir asker.’ Ve kayınpederim, yani Mehmet Kortantamer haklı çıktı, bu ismi kimse almamıştı ve hâlâ bizim ailemiz dışında kimsede yoktur.” (Samira Kortantamer)

Enginler: “Soyadı Yasası çıktığı sırada babam askermiş. Askerde de Engin adında çok sevdiği bir asker arkadaşı varmış. Tezkere alıp eve döndüğünde soyadı almak üzere Çorlu Nüfus Memurluğu’na gittiğinde çok sevdiği asker arkadaşının adını soyadı almak istemiş. Fakat görevli memur ‘Fadıl Efendi, o soyadını aldılar. Sonuna -ler ekleyelim de Enginler olsun’ demiş.” (Seyfettin Enginler)

Dinçbaş: “Dedemin babası o zamanki nüfus idaresine gider (yalnız konu tam olarak bilinmemekle birlikte) Dinçbaş soyadı hoşuna gider, bizim soyadımız da bu şekilde olur.” (Özge Buse Dinçbaş, 7. sınıf)

Tanrıverdi: “Dedemin dedesi daha soyadının ne demek olduğunu bilmiyormuş. Nüfus Müdürlüğü’ne gidip soyadlarına bakmış. Dedemin dedesi en ilginç soyadlarına bakmış. Tanrıverdi’den önce Güzeltanrıkulu’nu beğenmiş. Güzeltanrıkulu çok uzun olduğu için Tanrıverdi’ye bakmışlar. Soyadımız Tanrıverdi olmuş. Tanrıverdi hem çok ilginç hem de kimsede olmayan bir soyaddır.” (Sahra Tanrıverdi, 7. sınıf)

Gümüş: “Dedemin dedesi gümüş kemer takarmış, herkes ona gümüş kemer taktığı için Gümüş dermiş. Soyadı almaya gittiğinde Gümüş soyadını istemiş.” (M. Ali Gümüş, 10 sınıf öğrencisi)

Topluca köy halkının yöneldiği soyadlar

Çelik: “Çelik soyadını soyumuzda ilk kullanan dedemin dedesi Osman Çelik’tir. Çelik soyadının veriliş nedeni ise şu: Köy halkı metal isimlerini soyadı olarak kabul etmişler. Demir, Çelik, Altın, Gümüş, Bakır gibi soyadları bunlardan bazılarıdır.” (Mesut Çelik)

Düzgünkaya: “Baba tarafım Erzincanlı ve Kılıçkaya köyünde yaşıyoruz (daha doğrusu yaşıyorlardı, şu an sadece babaannem kaldı). Köyümüzün neresinden bakarsak bakalım kocaman, ulu, bir o kadar da asil dağı görürüz. Köyümüzde yaşayanların çoğunun soyadı ‘kaya’yla ilgili. Soyadımız ailemin yaşadığı Kılıçkaya köyünün ulu dağından esinlenerek konulmuştur.” (Celal Düzgünkaya)

Orhan: “İlk zamanlar Şahinler olarak tanınıyorlarmış. Atatürk köylere, kasabalara haber salmış, herkes soyadını seçsin diye. Dedemin babası da iriyarı bir adammış ve savaşlarda bulunmuş, bu nedenle muhtar: ‘Kahraman olsun sizin soyadınız çünkü savaşlara sen çok gittin, hak ediyorsun bunu’ demiş. Sonra da dedemin babası yani büyük dedem Hasan, ‘Orhan’ olsun demiş. Tek özelliği orada bulunan tüm insanların soyadının sonunun ‘han’ ile bitmesiymiş.” (Serap Orhan)

Ünlü: “Osman Ağa, nam salmış, iriyarı, kara kaşlı, kara gözlü, bir o kadar da yürekli bir insanmış. Dedemin kaç kuşak büyüğü tam olarak bilinmiyor. Bilinen tek şey, yörede saldığı namı, ünü. Osman Ağa, haksızlıklar ve adaletsizliklerle mücadele etmiş, ailesinin ve yöre halkının reisi olarak sürdürmüş hayatını. Ünü öyle yayılmış ki çevre köylerde olan bir anlaşmazlık

bile onun önerileriyle, adaletli yaklaşımıyla çözüme kavuşturulurmuş. Osman Ağa öldükten sonra da ünü devam etmiş ve reisliğini yaptığı halkı bir aile gibi bütünleşmiş. Ve zamanla Ünlüler diye anılır olmuş bu aile. Soyadı Kanunu çıkınca hep birlikte Ünlü soyadını almışlar. Osman Ağa'nın yaşadığı yöre Çorum iline bağlı Bayat ilçesinin Tepe köyüdür. 800 haneli köyde, 750 hanede yaşayanların soyadı Ünlü'dür." (Erkem Emre Ünlü)

Duvarbaşı: "Memleketimizde soyadları verilirken köylüler aralarında anlaşma yapmışlar. Herkes bulunduğu mahallenin adını soyadı olarak almış." (Samet Duvarbaşı)

Zengin: "İlk soyadımız Reisoğlu'ydu. Daha sonra köydeki herkese alfabetik sıraya göre soyad verildi. Z harfinden kimse soyadı almamış olduğundan dolayı Zengin soyadını aldık. Dedem ve kardeşleri maddi durumdan iyi oldukları için buna bağlı olarak Zengin soyadını benimsediler." (Zeliha Zengin, 7. sınıf)

Pomak: "Eskiden atalarımızın yaşadığı köyde Pomaklar çokmuş. Bulgaristan'ın bir köyü, bu yerde çok Pomak olduğundan topluca hepsine Pomak soyadı verilmiş. Topluca verildiğinden bizim atalarımız Pomak olmasalar da bu soyadını kabul etmişler." (Hilal Pomak)

Küçükkaya: "Soyumuzun Orta Asya'dan geldiği bilinmektedir. Orta Asya'dan Anadolu'ya göçlerin yaşandığı dönemlerde, bilinmeyen kaç göbek öncesinde atalarımız Erzincan civarına yerleşirler. Burada idame-i hayat ederler. Bulundukları dönem içerisinde birbirlerine olan çok büyük sevgi, saygı ve bağlılığın yanında imkânlar çok çok kısıtlı, küçüktür. Yiyecek, yakacak az; giyim kısıtlı, evler küçük, nüfus büyük, para ya da malzeme kıt kanaat. Zorluklar içerisinde yaşayan atalarımız küçüklüğü öylesine

benimserler ki zaten az olan şeyleri kullanırken hep ‘Aman az olsun, aman küçük olsun, fazlası yok!’ gibi cümleler, en çok konuştukları sözler olur. Bu durum civarda yerleşmiş olan diğer topluluklar tarafından da fark edilir.

Gel zaman git zaman her şeyin azıyla, küçüğüyle ölçü yapan atalarımız ‘Küçük’ olarak anılmaya başlar. Pazar yerlerinde ‘Küçüklerin yoğurdu, Küçüklerin tarhanası’ gibi işaretlemelerle Küçük lakabı orada yaşayan herkes tarafından benimsenir ve kullanılmaya başlanır. Yaşadıkları yerin adı da Küçükköy olarak anılır. ‘Nerelisin?’ diye sorulduğunda Küçükköy’den Hasan, Küçükköy’den Mehmet gibi cümlelerle Küçükköy belirtilir.

Gerek tabiat şartları, gerek yaşam için diğer ihtiyaçlar Küçükköy’de yaşayan atalarımızın farklı yerlere göç etmelerine ve oralarda hayatlarını sürdürmelerine neden olur. Birbirlerinden çok çok uzaklara gitmeseler de Küçükköy’ün birçok ailesi köyden ayrılır.

Cumhuriyet döneminde Soyadı Kanunu çıkınca da Küçükköylüler başlarında ‘küçük’ olmak gururuyla kendilerini temsil edecek sözcükleri küçüğün arkasına eklerler. Kimisi Küçükbakkal der, bakkal oldukları için, kimisi Küçükayaz der, soğuk bölgede yaşadıkları için, kimisi Küçükkörfez der, körfezde yaşadıkları için... Benim dedelerim ise kayalık bir yerleşim yerinde yaşadıkları için Küçükkaya soyadını uygun görürler.” (Beste Küçükkaya)

Ekinci: “Malazgirt Savaşı ile Anadolu’nun fethedilmesi, Asya’daki Türklerin Anadolu’ya gelmesine neden olur. Selçuklu Sultanı Melikşah önderliğindeki boy da Refahiye-Erzincan karayolunun 10 kilometresinde bulunan verimli bir dağ eteği ovasına yerleşir. Bu olay devlet teşkilatlarının da bu civarda kurulmasına neden olur. Böylece günümüzdeki Refahiye, Kemah, Kemaliye, Kelkit gibi yerleşmelerin temelleri atılmış olur. Sultan Melikşah’ın ölümüyle Melikşah’ın soyuna mensup olan topluluk buradan ayrılmayarak kendilerine yeni bir yerleşim alanı edinirler. Yıllar boyunca kendilerine Melikşerifoğulları derler. Kaldıkları beldeye de Melikşerif Düzü adını verirler. Soyadı Kanunu ile birlikte bu soya mensup olan kişilerin hepsinin Melikşerifoğlu soyadını alması öngörülür. Yalnız bu soyadı taşıyan çok kişinin olacağı ve karışıklıklara neden olacağı düşünülerek ailelerin Ekinci, Çerçi, Çiftçi, Yaşar, Ölmez, Yılmaz vb gibi soyadlar almaları

kararlaştırılır. Benim büyük dedem de ailenin geçmişteki ve o zamanki uğraş alanlarını dikkate alarak Ekinci soyadını alır.” (Saltuk Buğra Ekinci, Erzincan)

Akrabalar aldı diye alınan soyadlar

Taşçı: “Ailemiz Rize Merkez Ziraat Yokuşu’nda oturuyordu. Nedeni bilinmeyen ama kan davası olduğu tahmin edilen sebeplerden dolayı ailemiz bölündü ve biz Salarha Kırklartepe köyüne göç ettik. Ailemiz Ömeroğulları diye tanınıyordu. Ayrıca ailemizde rüştiye ve medrese eğitimi alan bireylerin olması nedeniyle Molla Ömeroğulları olarak da isimlendiriliyordu. Cumhuriyet döneminde Soyadı Kanunu’nun çıkmasıyla köyde herkes istediği bir soyadını almak için muhtara başvurdu. Akrabalarımızdan bir şahıs taş duvar ustası olduğundan soyadının Taşçı olmasını istedi. Biz de akraba olduğumuzdan dolayı bu soyadını aldık. Ömeroğulları soyadını almak isteseler de kanuna göre bunun yasak olduğundan bu talepleri reddedildi.” (Ertuğrul Taşçı, Rize)

Ankun: “Annemin soyisminin hiçbir anlamı yoktur. Annemin soyadını dedesi koymuştur. Balkan Savaşı’nda annemin dedesi ile babaannesi Bulgaristan’dan sandalla kaçmışlardır. Sandalda beş kişilermiş. Annemin dedesi tek, babaannesinin ise üç kardeşi varmış. Annemin dedesinin kardeşi Balkan Savaşı’nda ölmüş. Sandaldan önce annemin babaannesinin erkek kardeşi, daha sonra da iki kız kardeşi ayrılmışlar. Annemin dedesi ile babaannesi Ordu’nun Boyadı köyüne oradaki bir ailenin yanına yerleşmişler. Daha sonra oradan ayrılıp kendilerine bir ev bulmuşlar. Annemin dedesi ile babaannesinin kimlikleri olmadığından, yeni bir kimlik çıkartıp yanlarında kaldıkları ailenin soyadını almışlar. Yani Ankun koymuşlar. O köyde herkesin soyadı Ankun’muş. Çünkü orada herkes akrabaymış.” (Gizem Aleyna Keşap)

Ataç: “Dedemlerin köyünde birçok kişi Ataç’mış. Bizimki de Ataç olmuş. Dedelerimiz koymuş.” (Nesil Ataç)

Doğrusöz: “Bizim aile yani Yugoslav göçmeni oldukları için buraya geldiklerinde soyadları değişmek zorunda kalmış. Eskiden Sırbistan’a bağlı oldukları için soyadları Lumiç’miş. Sonradan Türk vatandaşı olunca isimler ve soyisimler noterin önünde Türk standartlarına ve kendi isimlerine uygun olarak değiştirilmiş. Babamlardan önce Türkiye’ye gelen akrabalarımızın soyadı Doğrusöz’müş, dedem de çok beğenmiş ve uygun olduğu için soyadımız Doğrusöz olarak değişmiş.” (Nilhan Doğrusöz)

Sönmez: “Babamın soyadı Sönmez’di. Tabii benim de (evlenene kadar)!.. Soyadı Kanunu çıktığında babamla amcam Avşar adını almak istemişler, çünkü onlara doğdukları yer olan Kayseri’nin Gesi nahiyesinde Avşaroğlu derlermiş. Dedem Avşar’mış. Fakat dedemin ilk evliliğinden olan bir büyük oğlu daha varmış. O diğer kardeşlerinden önce Gesi’ye gelen yazmanlardan Sönmez soyadını almış. Bu iş, İstanbul’da yaşayan amcamla Ankara’da yaşayan babamı çok üzmüş, çünkü onlar Sönmez’i belirgin bulmadıkları gibi kendilerini de senelerce Avşar’la özdeşleştirmişler. Bir araya geldikleri her toplantıda söylenirlerdi, ‘Biz Avşar olacaktık’ diye.

Bu arada amcam İstanbul’da bir arsa almış ve tapuya soyadını Avşar olarak kaydettirmiş. Sonradan kanuni soyadı Sönmez olunca arsasını nasıl sahipleneceğini düşünür durur olmuş. Fakat bu konuda hiçbir şey yapamadan genç yaşta öldü. Ölümünden sonra mirasçılarının hiçbiri soyadı farkından dolayı ispatlayamayacağımızı düşünerek arsayı araştırmadık bile. Bu arada amcamın soyadı hikâyesinden haberdar olan bir avukat arkadaşı tapunun amcama ait olduğunu seneler sonra ispatlamış. Bir gece bize telefon edip haber verdi. Hepimiz hayret ettik. Ben payıma düşen mirasla bir konut kooperatifine ortak oldum. Keşke ilk düşündüğüm gibi, amcamın adına çocuklara faydalı bir kuruma bağışlasaydım. Hiç çocuğu olmadığı için amcam hep mirasını Darülaceze’ye bağışlamaktan bahsederdi. Elime geçen ilk yüklü parayı ‘Gesili Avşar Oğlu Mehmet Sönmez’ adına ODTÜ’lü profesör Hüseyin Vural’ın vakfına bağışlayacağım.” (Fatma [Sönmez] Sarıkaya)

Aynı soydan gelindiğini belirtmek için soyadına “soy” eklemesi yapılan örnekler vardır.

Oktarsoy: “Ben Tatar kökenliyim, annemin babası, ailesi ile birlikte Kırım’dan Türkiye’ye göç ettiklerinde 2 yaşındaymış. Daha sonra aile bölünerek bir kısmı ABD’ye göçmen olarak gitmiş, o neslin devamı halen orada yaşamakta. Annemin babası daha sonra Soyadı Kanunu çıktığında Oktarsoy adını almış. Nedenini bilmiyorum ama aynı ailenin bazı üyeleri Oktar soyadını benimsemişler.” (Arda Balkan)

Günal: “Babamın anlattığına göre Soyadı Kanunu çıktığında, 1934’te, Gümüşhane’nin Kırıklı köyünde ikamet eden babamın dedesi Beşirliler olarak tanınan sülalemizin soyadını Beşiroğlu olarak almak istemiş. Fakat nüfus memuru ‘oğlu, zade’ gibi unvan belirten adların alınamayacağını söylemiş. Bunun üzerine rastgele Bulut soyadı alınmış, ama Trabzon’da ikamet eden uzak akrabalarımız Günal soyadını aldıkları için köye haber ileterek, bu soyadın alınmasını istemişler. Bunun üzerine köyde altı yedi hane Günal soyadını almıştır. Bunu 1312 (1896) doğumlu babamın dedesi Temel Günal 1974’te ölümüne kadar yeri geldikçe anlatmıştır.” (Gamze Günal, Gümüşhane)

Öztürk: “Çorbada bizim de çimdik tuzumuz olsun diye yazıyorum. Soyadımız Öztürk’tür. Babam kalabalık sülalenin en küçük erkek kardeşidir. Büyük amcam muhtemelen de köyün muhtarıdır. Öz soyadını seçmiş. Diğer amcam Özbek’i almış. Diğerleri Özbayrak, Özden, Özdemir vb seçmişler. Babama da seninki de Öztürk olsun (bari!) demişler.

Biz Mersin’in arkasındaki Orta Toroslar’ın yamacında oturur Yörük eskileriyiz. Kökümüz Balkaş Gölü civarından kopup gelen Türgişler’e kadar uzanan bir geçmişe dayanır. Sulak yerlere ‘öz’ derler. Susuzluğun etkin olduğu Akdeniz ortamında öz çok değerlidir. Ancak, öz’ün geçmişe bir işaret olduğu inancındayım. Amcamın Özbek soyadını seçişi ve sima olarak da ora halkına benzerlikleri beni böyle düşünmeye yönlendiriyor. Baba yanımın ‘Biz Topkaralardanız!’ dediğini anımsadım. Kısa bir soruşturmada Topkara

soyadı ve köy adının Anadolu’da var olduğunu gördüm. Özbekistan’da Topkara adıyla iki tepe veya mevki adı da saptadım. Soyadı seçiminde, bilinçaltına kazınmış geçmişe işaret eden şifreler etkili olmuş diye düşünüyorum.” (Hasip Öztürk, Bursa)

Özsoy: “Ben Bulgaristan göçmeniyim. 1990’da buraya göç ettik. Aslında soyadımın belirli bir hikâyesi yok, sadece bir seçmeden ibaret. Bulgaristan’da buradaki gibi bir soyadı kavramı yoktu. Orada soyadımızın yerine önce babamızın adı, sonra dedemizin (babamızın babasının) adı getirilir ve dedemizin adına ‘-ov’ ya da ‘-ova’ eklenirdi. Bu, erkeklerde ‘-ov’, bayanlarda ‘-ova’ olurdu. (Bir dönem Bulgaristan’daki tüm Türklere zorla Bulgar ismi verilmişti. Bu konuda Türkler büyük baskı altındaymış, öyle ki bu isimleri vermeye geldiklerinde yanlarında büyük tüfekler de getiriyorlarmış ve kabul etmeyenleri öldürüyorlarmış.) Daha sonra Türkiye’ye gelince kimlik alırken bir soyadı seçmemiz gerekiyordu. Biz de Özsoy soyadını seçtik. Sanırım bunda teyzemlerin soyadının Gürsoy olmasının biraz etkisi var. Yani benzemesi amacıyla Özsoy’u seçmişiz, tabii bir de anlamının güzel gelmesi nedeniyle.” (Ş. Jülide Özsoy)

Albaş: “Osmanlı Devleti üç kıtaya hâkim olduğu dönemlerde Kosanoğlu kabilesinin bir kısmı Kafkaslar’dan Doğu Karadeniz bölgesinin Rize ilinin eski adıyla Atina, yeni adıyla Pazar ilçesinin Tütüncüler köyüne yerleştiler. Cumhuriyet ilan edildikten sonra Soyadı Kanunu çıkıp nüfus cüzdanları verilirken kabilenin sözü geçen bir kişisi kendi menfaatini düşünerek kendi isminin devam etmesini düşünerek Alibaş olarak değiştirmiş. Daha sonra Albaş olarak değiştirildi. Hayli bir zaman geçtikten sonra akrabalardan bazıları mahkeme yoluyla soyadımızı Kosanoğlu olarak düzelttirdiler. O zamanlar dedem gurbette yani İstanbul’da olduğu için yaptırmamıştı. Daha sonra soyadımızı düzeltmek için uğraşılmadığından bugünkü soyadımız olan Albaş olarak devam ediyor.” (Osman Albaş, 10. Sınıf öğrencisi)

Kız tarafının soyadı

Karabulut: “Dedemin tüm kardeşlerinin soyadının Kılıç olması, buna karşılık bizim soyadımızın Karabulut olması aklımda soru işaretleri bırakıyordu. Bu merakımı, dedemin bir arkadaşıyla paylaştığımda hikâyemizi öğrendim. Dedemin anne tarafından gelen bu soyadı devam ettirmesinin nedeni, Karabulut ailesine ait hiçbir erkek çocuğunun doğmaması ve dedemin bu soyun devam etmesi için kendi isteğiyle Kılıç soyadını değiştirip kütüğe Karabulut soyadını kaydettirmesiymiş.” (Fatma Müge Karabulut)

Kuş: “Dedemin büyük dedesi içgüveysi olunca bu soyadını almıştır. Eskiden bizim soyadımız Demirbaş’mış.” (Fatma Kuş, Karabük)

Macar: “Dedem, babaannemin soyadını almış. Babaannemin büyük dedeleri Macaristan’dan gelmişler. Soyadı Kanunu çıktığında Macaroğulları’ymış ama sonra sadece Macar olmuş. Dedemin soyadı Mil’miş.” (Yasemin Macar)

Ateş: “Soyadım Ateş. Soyadımın hikâyesi ise beklendiğinden biraz daha farklı. Büyükbabam Ankara’da yaşayan, döneminde hocalık, hekimlik yapan Atatürkçü bir şahıs. Soyumuz Türklerin Anadolu’ya girişiyle beraber Ankara’ya yerleşiyor ve bir daha büyükbabam askerlik görevini yerine getirmek için İzmit Kandıra’ya gidinceye dek de bu şehri terk etmiyor. Büyükbabam vatani görevini yapmak için gittiği Kandıra’yı bir daha terk etmiyor ve kırklı yaşlarındayken, kendisinden hayli genç olan büyükannemin evine içgüvey olarak yerleşerek onunla evleniyor. Büyükannemin babası Kandıra’da Ateş Hoca diye bilinen muhterem bir şahıs. Aynı şekilde de

yüksek bir itibara sahip. Bu dönemde Soyadı Kanunu da çıkınca büyükbabam, son derece değer verdiği kayınpederinin lakabını soyadı olarak almayı uygun buluyor.” (Şevval Ateş)

Cumhuriyet ruhuyla alınan soyadları

Akdeniz: “Murat’ın (Akdeniz) bana anlattığına göre Akdeniz soyadının hikâyesi şöyledir: Dedesinin zamanında bir yarışma düzenlenmiş. Yarışmanın maksadı şu: ‘Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz’dir. İleri!’ sözünden Atatürk’ün en sevdiği kelimeyi kendine soyadı edinenlere ödül var. Yani o kelime bu sözün içinde gizli. Arkadaşımızın dedesi Akdeniz’i seçmiş. Bazısı Ordu’yu, bazısı Hedef’i almıştır. Ama kazanan kelime Akdeniz’dir. Sebebi ise Mustafa Kemal ilericidir. Ne kadar doğru bilmiyorum ama Murat bana böyle anlattı, bana ilginç geldi ve buraya yazdım.” (Mehmet Özdemir)

Akgündüz: “Ben aslen, Denizli’nin merkeze bağlı ve 1980’li yılların ortasında ilçe statüsüne yükseltilen Honaz nahiyesindenim. Ailemin (baba tarafının) lakabı Hocalar. Bunun kaynağı, dedemin babasının ve dedemin esas mesleklerinin imamlık olmasıdır. Büyük dedelerim tarımla uğraşmakla birlikte, okumaya da meraklı imişler. Ama, ailenin soyağacı içinde okumayı ve imamlığı esas uğraş olarak seçen ilk kişi, medrese eğitimini Konya’da tamamlayan ve 1858?-1914 yılları arasında yaşayan dedemin babası Hafız Ahmet’tir. Ahmet, Honaz’ın o zamanki tek camisi olan Alim Camii’nde ücretsiz hafızlık ve imamlık yapar. Tek oğlu, 1881-1936 yılları arasında yaşayan dedem Hasan Hüseyin’i, yerel eğitim kurumlarına göndermekle birlikte, esas olarak kendisi eğitir. Babasının ardından Alim Camii’ne ücretsiz imam olan Hasan Hüseyin Hoca, 1930’da nahiyenin belediye başkanlığına getirilir, ama 1934’te kendi isteğiyle başkanlığı bırakır.

Hasan Hüseyin Hoca’nın kişiliği ve Akgündüz soyadını seçme gerekçesi son derece ilginçtir. Kendisi, bilhassa babasından aldığı eğitim sayesinde, yalnızca içten bir laik, Kemalist ve modernleşme yanlısı değildir; aynı zamanda modernleşme sürecinde bir toplumsal sorumluluk üstlendiğine de inanmaktadır. Örneğin, Kıyafet Devrimi ile birlikte, eşine, ev dışına çıkarken, kasabanın kadınlarına örnek olması için, dönemin modern giysilerinden

giydirir. Oysa Honaz, henüz ticari hayatın bile esas olarak paraya değil mal değişimine dayandığı, içine kapalı tam bir tarım kasabasıdır. Gözlenebilen tek sosyal hareketlilik, ya haftada bir hayvansal ürünlerini tarımsal ürünlerle değişmek için kasabaya inen bazı köylüler, ya da arada bir, fazla tarımsal ürünlerini hayvanlarla 24 kilometre ötedeki Denizli'ye götüren kasabalılardır.

Soyadı Yasası yürürlüğe girdiğinde, Hasan Hüseyin Hoca uygun bir isim arayışına girer. Ona göre, bu öyle bir isim olmalı ki, hem Cumhuriyet Türkiyesi ile birlikte eski sıkıntılı ve karanlık günlerin geride kaldığını, iyilik ve adaleti ifade etsin ve hem de kendi durumuna uygun düşsün. Dindeki kavramlardan gecenin karşıtı olan 'gündüz'ü anlamlı bulur ve Gündüz soyadını alır. Bir süre sonra, bunu daha da pekiştirme (ve belki de biraz modernleştirme?) ihtiyacı hisseder ve soyadını Akgündüz olarak değiştirir.

Yakın zamanlara kadar nahiyede bireyleri tanımlayan soyisimler değil, aile lakapları idi. Örneğin, 1960'lı yıllarda ilkokulda okurken, yolda kimin oğlu olduğumu soranlara, babamın adı ve soyadı bir şey ifade etmez, ancak Hocaların Süleyman'ın ya da biraz kısaltılmış şekliyle Hocanın Süleyman'ın dediğim zaman, kim olduğumu tanımlamış olurdum." (Ahmet Akgündüz)

Devrim: "Babam Ahmet Saip Devrim 1911'de Aydın'da doğmuş ve 1930'da genç bir öğretmen olarak eğitim ordusuna katılmış. 1934 yılında da Atatürk'e ve devrimlerine olan bağlılığının simgesi olarak Devrim soyadını almış." (Alev Özbil)

Seçkin: "Benim babamın dedesi Çanakkale'deki Kumkale köyünde imammış. O zamanlarda köylerde imamlara çok önem verilir ve saygı gösterilirmiş. Babamın dedesi Çanakkale Savaşları sırasında köylüye iman gücünü ve bunun önemini anlatmış. Hepimizin bildiği gibi Türklerin zorlu savaşları kazanmalarındaki ve kendilerinden kat kat üstün olan orduları yenebilmelerindeki en büyük etken Allah'a olan inançlarından aldıkları güçtür. Kurtuluş Savaşı'na gelindiğinde Atatürk düşmandan çok yobaz din adamlarıyla, dinimizin saptırılmış düşünceleriyle dolu beyinlerle savaşmıştır. Bu dönemde ve daha sonra inkılaplar ve özellikle cumhuriyetin kuruluşu

safhasında bazı insanlar dini kullanarak eğitimsiz kesimin beynini yıkayarak şeriat kurallarını istemişler ve bunu sağlamak için de adam öldürmekten çekinmemişlerdir. Bunun en iyi örneği Menemen olayıdır. İşte bu yobazlarla dolu devirde benim büyük dedem Atatürk'ün izinden gitmiş, yeniliklere açık bir insan olarak köyündeki insanların da bunu benimsemesini sağlamıştır. Soyadı Kanunu çıktığı zaman da bu davranışlarından dolayı 'özel kişi, elit kişi' anlamına gelen Seçkin soyadı verilmiştir. Soyadımın kökenini öğrendiğimden beri artık onu daha bir gururla taşıyorum. Çünkü ben de Atatürkçüyüm ve atalarımın bu yola hizmet etmesi bana gurur verdi."
(Yasemin Seçkin)

Temenni soyadları

Özen: “Küçük yaşta öksüz yetim kalan dedemi halası büyütmüş. Atatürk’e hayran olan ve dedemin de öyle bir insan olmasını isteyen halasının isteği üzerine bu soyadını almış.” (Ö. Eylem Özen)

Gülcemal: “Benim soyadım Gülcemal. Benim babamlar Kars ve söylediklerine göre Tunceli göçmeniymişler. Nasıl oldu bilmiyorum ama Gülcemal soyadını seçmişler. Gülcemal, 1922-1925 yılları arasında beş kere New York’a açılan, dolayısıyla Amerika’ya ilk giden ünlü Türk gemisinin adıymış... Sonuçta iyi yapmışlar böyle özel bir soyismi seçerek bence.” (Eylem Gülcemal)

Çetinkaya: “Büyük dedem, Kurtuluş Savaşı’nda düşmana karşı savaşmış, milliyetçilik ve bağımsızlık duyguları kuvvetli bir askermiş. Mustafa Kemal Atatürk’ün yakın arkadaşı, aynı zamanda koyu bir hayranıymış. Kendisi Atatürk’ün özellikle bağımsız yaşama ve cumhuriyet rejimi, yani ulus iradesinin hâkim olduğu bir iradeyi gerekli görme konularındaki düşüncelerini çok beğenirmiş. Soyadı Kanunu’yla beraber, Atatürk’ün bir diğer silah arkadaşı ve gerçek bir Atatürkçü olan Ali Çetinkaya’nın soyadını almak istemiş. Böylece soyadımız Çetinkaya olmuş.” (Onur Çetinkaya)

Güler: “Birinci Dünya Savaşı sırasında Bulgaristan’da yaşayan ve savaş sırasında çok sıkıntı çeken aile, savaştan sonra Türkiye’ye göç etmek zorunda kalmış. Aile, savaş ve göç sırasında yaşadıkları sıkıntıları unutmak için kendilerine Güler soyadının verilmesini istemiş.” (Erdal Güler’den nakleden Tuba Tunçsan)

Akıncı: “Büyük dedemiz Ağır Ceza reisiymiş. Soyadı Kanunu çıkınca ilk müracaat edenlerden olmuş. Büyük dedemiz, ‘Benim dedem Osmanlı ordusunda akıncıların komutanıymış, bize Akıncı soyadı yakışır’ demiş.” (Deniz Akıncı)

Köksal: “Soyadımızı alan dedemiz, soyumuzun nesilden nesile aktarılmasını, ismimizin gelecekte de var olmasını istediği için Köksal soyadını almak istemiş.” (Hülya Köksal)

Günay: “1985 tarihinde Bulgaristan’da doğdum. 1989 yılında Türkiye’ye göç ettik. Bulgaristan’daki soyadımız Kâhya imiş fakat babam bu soyismini beğenmediği için değiştirmeye karar vermiş. Dedem buna itiraz etse de fayda vermemiş ve sonunda dedem de bu soyisme razı olmuş. Günay soyismini babam türetirken yine bizim gibi Bulgaristan’dan gelen ve soyisimini Güneş koyan komşumuzdan esinlenmiş. Gün kelimesi bizim köyde güneş olarak kullanıldığından dünyamızın uydusu olan Ay’ı ona eklemiş ve Günay kelimesini soyadımız olarak Nüfus Müdürlüğü’ne bildirmiş.” (Hüseyin Günay, Tekirdağ)

Oğur: “Oğur, Ural Altay dil koluna bağlıdır. Yüce ve merhametli anlamına gelir. Halkını seven onurlu insanlar, halk arasında eşitlik ve adaleti sağlamak amacıyla zenginden alıp fakire vermiştir. Halk arasında böyle insanlara oğur denmiştir. Mesela benim babamın dedesi Aydın Ağa Tunceli’de böyle bir insan olarak bilinirmiş. O zamanlarda Soyadı Kanunu çıkmadığı için ancak dedem kullanmıştır.” (Özgür Oğur)

Aydın: “Benim büyük büyük dedem çocuklarının ve torunlarının bilgili olmalarını ve insanlara faydalı olmalarını istediği için bu soyadını almaya

karar vermiş.” (Gülten Aydın).

Aydın: “Gençler aydın olsun diye.” (Dilek Aydın)

Kenter: “Anne tarafım Kenter, öztürkçe ‘bourgeois’ anlamında kullanılmış, Osmanlı döneminde lakapları Kadılar, Niğde’den.” (Leyla Tepedelen)

Erdem: “Kendi soyadım ‘doğruluk, dürüstlük, fazilet, aklıselimin bağdaştığı ana unsur’ anlamına gelen Erdem’dir. Bu soyad soyumuzun başladığı zamandan gelen soyad değildir. Çünkü, soyadımız başlangıçta Tercanoğlu imiş. Ama daha sonra Soyadı Kanunu’nun ilanı ile Erdem olarak değiştirilmiş.” (Can Erdem)

Olcaytu: “Dedem Selanik’ten İstanbul’a yeni bir hayat için gelmişti. Orada zorlu bir dönemden geçtikten sonra her şeyin çok daha güzel ve hayırlı olmasını istiyordu. Yeni doğmuş bir bebek gibiydi başlarda, her şey yabancı ve garip. Bir şeyler yapmak istiyordu. Değişikliğe hemen soyadından başladı. Yeni bir yer ve yeni bir soyadı. Fakat karar vermekte zorlanıyordu. Dedem eski Türkçe ile ilgilenen bir öğretmendi. Nitekim kendisine yakışır ve toplum tarafından bilinmedik bir soyadı bulmuştu: Olcaytu.

Olcaytu’nun sözlük anlamı şanslı, bahtlı ve talihli demektir. Tıpkı dedemin İstanbul’daki yeni hayatında sürekli yanında bulunmasını arzu ettiği bir dilek gibi. Soyadını Olcaytu seçmesinin tek sebebi bu muydu bilinmez, fakat babamın ve halamın söylediklerine göre dahası da vardı. Dedemin hem eski Türklere hem de eksi Türkçeye ilgisi yoğundu. Araştırmalarıma göre Olcaytu, Moğol İmparatoru Cengiz Han’ın sülalesinden Cengiz Han’ın oğlu Tuluy’un oğlu İlhanlı İmparatorluğu kurucusu Hülagü Han’ın torunlarından Argun’un oğludur. Önce Hıristiyan, sonra Budist ve en son da Müslüman

olmuştur. Bu yüzden çeşitli adlarla anılır: Nikola, Boğa, Temür (Timur), Gıyaseddin. Horasan'ı İlhanlılar'a katmıştır. Mısır Memluklularıyla iyi geçinmiştir ve bu sayede Anadolu'ya destek çıkmıştır. Olcaytu, İlhanlılar Müslümanlığa geçtikten sonra Bizans İmparatoru Andronikos'un kızıyla evlenmiştir. Babaannenim babama ve halama anlattığına göre dedem hep bu ikiliden bahsedermiş. Aralarında büyük bir aşk olduğunu söylermiş devamlı. Olcaytu, dinlere ve insanlara açık bir insan olarak ün salmıştır.

Olcaytu kelimesi dedemin İstanbul'daki yaşamını güzel bir şekilde sürdürmesine yardımcı oldu. Böyle geçmişi ve anlamı olan bir soyadını miras bıraktığı için dedeme teşekkür ediyorum. Ruhu şad olsun." (Ali Olcaytu)

Varol: "Ailemizden her kişinin uzun süre yaşamasını istedikleri için bu soyadını almışlar." (Bahar Varol)

Yıldız: "Büyük dedemin soyadımızı Yıldız koymasının nedeni, soyunun gökteki yıldızlar gibi sonsuza dek yaşamasını, onlar kadar çok olmasını, yıldızlar gibi yüce olmasını dilemesidir." (Burak Yıldız, Mersin)

Yıldız: "Yıldız, Muhammed'i (a.s.) temsil ettiği için, yıldızın erişilmesi zor bir nesne olarak tabir edildiği için." (Metehan Yıldız'dan naklen İsmail Altun)

Aynural: "Benim babam şair olduğu için soyadımız Türk bayrağını temsil etmektedir. Ay (Ay), Nur (yıldızı temsil ediyor), Al (kırmızı)." (Salih Aynural)

Aygün: "Babamın dedesi gitmiş, soyadı kitabından A harfinden Aygün'ü beğenmiş. O olsun demiş." (Emine Selin Aygün)

Çelik: “Köye gelen memurun listede okuduğu Çelik ismi dedemin kulağına hoş gelir. Çelik adının insanı daha güçlü gösteren bir anlamı var diye düşünerek bu soyadını ister.” (Özlem Çelik)

Soylu: “Arkadaşımın ailesine eskiden Sofuoğulları derlermiş, bunun sebebi de dedelerinin dini bütün insanlar olmaları ve ailede imamların bulunmasıymış. Fakat bu konuda farklı söylentiler de varmış; imam gibi önemli insanlar askerlikte rahat ediyorlarmış ve yükü olan görevlere verilmiyorlarmış. Soyadı Kanunu çıkınca bu ailenin üyeleri kendilerine en az Sofuoğulları kadar etkili bir soyadı aramışlar. Uzun aramaların sonucunda Soylu soyadını almışlar.”

Sönmez: “Soyağacımızın çoğalarak büyüyeceğini, kökümüzün daima sağlam kalacağını ve hiçbir zaman sönmeyeceğini temsil ettiği için.” (Yasemin Sönmez)

Bilgin: “Zamanında Atatürk’ün Soyadı Kanunu’yla beraber herkes bir arayış içine girdi. Dikkatinizi çekmiştir genellikle soyisimleri Yılmaz olur. Çünkü güzel bir anlamı vardır. Bizim dedelerimiz de Bilgin’i uygun görmüş ve böyle kalmıştır.” (Murat Bilgin, Malatya)

Yad ellerden kurtuluşu anımsatan soyadları

Yılmaz: “Büyük amcamlar Yunanistan’dan Türkiye’ye göç ettiklerinde onca yıl Yunanlılardan korkmadan yaşadıklarını dikkate alarak Korkmaz soyadını almışlardır. Dedem de 1960 yılında Türkiye’ye geldiğinde soyadı olarak Korkmaz yerine Yılmaz’ı almıştır. Üç dede arasında ve ailelerinde üç farklı soyadı var: Yılmaz, Korkmaz ve Öztürk; ortak özellikleri ise üçünün de Yunan zulmüne karşı yılmamaları, korkmamaları ve Türklüklerini muhafaza etmeleridir.” (Elif Yılmaz)

Kurtulan: “Dedemin dedesi Arnavutluk’tan geldiğinde Nüfus Müdürlüğü’nde kendi isteğiyle Kurtulan soyadını almış.” (Tamer Kurtulan)

Karabulut: “Atalarım Kafkasya’dan güç koşullarla göç ederek, Karadeniz kıyılarına, Sinop’a yerleşmiştir. Daha önce lakabı Karaağa olan dedelerimize Karabulut soyadı verilmiştir, bu göç durumunda karşılaştıkları zorlukları karabuluta benzeterek...” (Başak Deniz Karabulut)

Karakılavuz: “Dedem Halil İbrahim, dedemin annesi, babaannem ve babamın da dahil olduğu beşi çocuk, toplam sekiz kişi 1950 yılında (Cumhuriyet yıllarındaki mübadeleden sonra Bulgaristan’la yapılan ilk mübadele sırasında) Türkiye’ye geliyorlar. Fakat dedem o kadar Türkiye âşığı, bilinçli, kültürlü bir insanmış ki Bulgaristan’da bir dağ köyünde (Eskizagra ili, İğridere beldesi, Kasaplar köyü) yaşamalarına rağmen yıllarca her hafta köyden şehre indiğinde hiç sektirmeden T.C. Konsolosluğu’na uğrayıp Türkiye için vize almaya çalışırmış. Bu kadar Atatürk ve Türkiye âşığı olan bir insan da, doğal olarak ailesini ilk firsatta Türkiye’ye götürmek,

çocuklarını anavatanında yetiştirmek ister. O yıllarda kimsenin evinde radyo olmamasına rağmen, sırf Türkiye radyolarını dinleyebilmek için varıyla yoğuyla radyo almış bir insan.

Yıllarca çektiği sıkıntıların sonunda, Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti Bulgaristan Hükümeti'yle anlaşıp göçmen kabul etmeye başlamış yeniden. Akabinde dedem de ilk başvuran ve kendisine ve tüm ailesine ilk izin alan kişlerden biri, ya da ilk kişi olmuş... Hemen trene atladıkları gibi Kapıkule'de almışlar soluklarını.

Dedem de trenden ilk inen kişi olarak, tüm polis ve orada bulunan gümrük görevlilerinin gözü önünde yere eğilmiş ve bir avuç toprağı yemiş.

Soyadını ise Karakılavuz olarak almış. Daha önceleri Türkiye'ye gelen göçmenler, soyadı olarak hep Ahmetoğlu, Süleymanoğlu, Mehmetoğlu gibi, sonu 'oğlu' ile biten soyisimleri alıyorlarmış. Dedem ise bu 'oğlu' ile bitmeyen Karakılavuz soyismini alarak, bahtı 'kara' olan bu göçmen insanlara en azından değişik bir soyadı almaları konusunda 'kılavuz'luk yapmak istemiş." (Çığır Karakılavuz)

Sevindi: "Dedem Midilli göçmeni. Nazmi Efendi'nin Midilli'de çiftlikleri, zeytinlikleri varmış. İngilizce, Rumca, Fransızca ve İtalyanca bilen dedem ve ailesi çok çalışkan insanlarmış. Onlara Midilli'nin Ağra bölgesinde otururlarken Dinginoğulları derlermiş. Dinsinler, dursunlar anlamında. Ancak dedem mütareke altındaki İstanbul'a geliyor. Birkaç iş yaptıktan sonra İngiliz Konsolosluğu'nda tercüman sürücü olarak çalışmaya başlıyor. Sonra İngilizlerle çalışmasından hoşnut kalmayan Türkler ya da polis tarafından sorguya alınınca bu işi bırakıyor. İzmir'e geliyor. Kardeşleri yani iki amcamız Ege dağlarında efe olarak Yunan'la çarpışırken ölüyor. Bir amcaoğlu da Kubilay isyanında kafası kesilerek öldürülüyor. Cumhuriyet ilan edilince dedem Türkiye'ye yerleştik ve özgürlüğümüze kavuştuk diye çok sevindiğimizi söyleyerek Sevindi soyadını alıyor ve Dinginoğulları lakabını bırakıyor." (Nevval Sevindi)

Kıyıer: "Annemin babası Mustafa Kıyıer, Eski Yugoslavya'daki Üsküp

vilayetinin Usturumça kazasında doğup büyümüş, babası Hacı Osman Efendi, annesi Hayriye Hanım'ın en büyük oğludur. Hacı Osman Efendi'nin tarafı o yörenin en zengin ailesi olduğundan ve çarşının yarısına da sahip olduğu için aileye 'Yarım Beyler' lakabı verilmiş. Hayriye Hanım'ın tarafı da o yörenin köklü ve zengin ailelerindenmiş, babası yörenin belediye reisiymiş. O zamanlar belediye reisleri yöre halkından kimlerin zengin, kimlerin fakir olduğunu, kimlerin ambarlarının dolu veya boş olduğunu isim isim bilirmiş. Balkan Harbi çıktığı sırada yöreyi yağmalamaya gelen işgalciler ilk olarak belediye reisine gidip kimlerin malı mülkü var öğrenmek isterlermiş. Komutanlar da belediye reisini ve ailesini korumak maksadıyla belediye reisine birer manga asker verirlermiş. İşgalciler yağmalamakla kalmayıp yöre halkının ırzına da geçiyorlarmış. Bunlara dayanamayan yöre halkı kurtuluşu göç etmekte bulmuş. Hacı Osman Efendi ve ailesi de hep birlikte Tekirdağ'ın bir ilçesi olan Çorlu'ya göç etmişler.

Dedem Mustafa Kıyıer'in dayısı İzzet Bey kardeşleri arasında en açık gözlü olanıymış. İzzet Bey, diğer kardeşlerinden vekâletname alarak Yugoslavya'daki arazilerden ihtiyacı kadar satarak Çorlu'da Tayyare Meydanı'ndaki yirmi iki bin dönümlük İskeçe çiftliğini satın almış. Balkan Harbi sırasında işgal kuvvetlerinden kaçmak zorunda kalan Hacı Osman Efendi ve ailesi, İzzet Bey'in önceden Çorlu'ya yerleşmiş olması sebebiyle, Hayriye Hanım'ın da kendi hakkını almak istemesiyle göç için Çorlu'yu seçmişler. Hacı Osman Efendi Çorlu'ya gelince başlangıçta iki ortaklı bir çiftlik çalıştırmayı denemiş. Çiftlikte bakmak amacıyla sığırlar, koyunlar alınmış. Aksilik bu ya, hiç olmayan olmuş ve Çorlu o yıllarda (1920'li yıllar) çok sert bir kış geçirmiş, çiftlikteki bütün hayvanlar da soğuktan ölmüş. Üstüne üstlük ortaklarının hile yapmasıyla Hacı Osman Efendi iflas etmiş. Son çareyi Usturumça'ya gidip bıraktıkları malları satmakta bulan aile Usturumça'ya gelince bir defa daha yıkılmış çünkü Usturumça'nın en son sahibi olan Sırp diktatörü Tito, bütün Müslüman arazileri Agrar Kanunu ile millileştirmiş, yani el koymuş. Bu saatten sonra da ne Hacı Osman Efendi ne de bir başkası kendi arazilerinden hak alamazdı. Neticede Hacı Osman Efendi ve ailesi hiçbir araziyi satamamıştı. Sadece tek bir gayrimenkullerini sekiz yüz dinara satıp geri dönmüşlerdi. Bu parayı da Çorlu'da açacakları bakkal dükkânında sermaye olarak kullanmak istemişlerdi. Hacı Osman Efendi İstanbul'a mal almaya gittiğinde bu parayı da yankesiciye kaptırmıştı.

Soyadı Kanunu çıkınca nüfus memurları herkesten istedikleri gibi Hacı

Osman Efendi’den de geçmişi hakkında izahat istemişlerdi. Yugoslavya’da ikamet ettikleri için onlara Kıyıer soyadını uygun bulmuşlardı. Ailenin hiçbir üyesi buna itiraz etmeyince Kıyıer soyadı bugüne kadar kullanılagelmiştir.” (Yarım Beylerden Hacı Osman Efendi’nin oğlu merhum Mustafa Kıyıer’den nakleden Miray Özenç)

Kahraman: “Büyüklerim Bulgaristan’ın Vratsa (Vıraca) adlı küçük bir kasabasında yaşıyorlarmış. Dedemin babası olan Fuat Dedem 1945 yılında vefat etmiş. Zaten 1940 yıllarında Türk göçleri başlamış. Bu vefat olayı da büyük babaannemi derinden yaralamış ve içini büyük bir korku kaplamış. Yaban ellerde üç erkek çocuğunu dul kadın başına koruyamayacağını düşünmüş ve başlarına gelebilecek kötü felaketleri kafasında kurmuş. Çünkü, o yıllarda Bulgaristan’da Türklere çok büyük eziyetler ve ayrımcılıklar yapılıyormuş. Ve bunun üzerine büyük babaanne, artık vatanı olan Türkiye’nin onlara daha sıcak bir yuva olacağını düşünmüş. Bunu düşünmesi ve yapabilmesi tam altı yılını almış. Büyük çabalar, kavgalar ve zorluklar içerisinde 1951 yılında üç erkek çocuğunu aldığı gibi gelmiş Türkiye’nin İstanbul iline, büyükbabaannenin kız kardeşi olan Şerife teyzenin yanına. Bulgaristan’da soyadı diye bir şey yokmuş. İnsanlar babalarının isimleriyle ayırt ediliyormuş. Örneğin, babamın ismi Enis; Sevil Enisova diye ilginç bir tabirle çağırılıyormuş. Türkiye’de ise Soyadı Kanunu olduğundan büyükbabaaneye sormuşlar, ‘Soyadınız ne olsun, Zeynep Hanım?’ Büyükbabaanne de, ‘Ben oğullarımı yaban ellerden büyük zorluklarla kurtardım, getirdim. Kahraman bir anne olarak bize ancak Kahraman soyadı yakışır!’ demiş.” (Sevil Kahraman)

Sapmazgiller: “Sapmazgiller, Bursa ve çevresine dağılmış göçmen bir sülaledir. Aslen Türk olmakla birlikte Selanik göçmenidirler. Bölgedeki ilk Yunan isyanıyla birlikte başlayan tehditlerden sakınmak için önce topraklarını kâh satarak kâh ahbaplarına vererek küçülmüşler, sonra da bu toprakları hepten elden çıkararak Bursa’ya doğru göç etmişlerdir. Bursa’da uzun bir süre kalan sülalenin çoğu üyesi sonradan çeşitli sebeplerle

Bursa’dan ayrılmışlar, geri kalanlar ise köklerini bu şehirde salmaya başlamışlardır. Sülalenin Türkiye’ye göç etmesinden sonra etkinliği artmış, ailenin bir üyesi Nakşibendi şeyhi olmuş, oğlu da Şam’da valilik yapmıştır. Sapmazgiller ismi, Selanik’ten kaçış sırasında at arabalarının başından geçen bir olay sonucu konulmuştur. Rivayet edilir ki Babaeski’ye yaklaşan kervanın önüne iki yol çıkmış ve birine sapılmış. Sonradan öğrenildiğine göre diğer yolda büyük bir Yunan çetesi pusuya yatmış, Selanik’ten kaçan Türklerin mallarını yağma ediyorlarmış. Bu felaketten kurtulan ailenin adı da Sapmazgiller olarak anılmaya başlanmış. Ancak Sapmazgiller arasında çıkan tartışmalarda aile parçalanmış ve Sapmaztürk ve Sapmaz gibi soyadlar alınmış, aile parçalanmış.” (Mehmet Utku Yıldırım)

Akay: “Annemin dedesi olan Nizamettin Bey, Balkan Harbi patlamadan önce Selanik’te öğretmenlik yapmaktaymış. Harbin patlamasıyla birlikte askere alınmaktan korkmuş ve Selanik’ten kaçış yolları aramaya başlamış. Sonunda adını ve soyadını değiştirerek bir ahbabının üvey oğlu rolüne bürünmüş ve Bursa’ya hareket eden bir gemide kendine yer bulmuş. Böylece kimliği anlaşılmamış, sıkı denetimlerden kurtulmuş. Bursa’ya gelmesiyle birlikte esas kimliğine dönmüş ve öğretmenliğe devam etmiş. Nizamettin Akay, Bursa’da ve özellikle de Mustafakemalpaşa ilçesinde saygıyla hatırlanmaktadır. Annem, anneannem ve ben o ilçenin sokaklarında yürürken insanların bize selam verdiklerinde, ‘Öğretmen Nizamettinlerden bunlar’ diye fısıldaştıklarına çokça şahit olmuşumdur. Muhtemelen, öğretmen Nizamettin’in kaçtığı gemide bir gece dolunayı görmesi ve bunun onu derinden etkilemesi sonucu Akay soyadını almıştır.” (Mehmet Utku Yıldırım)

Yılmaz: “1985’te Bulgaristan’da doğdum ve 1989’da Türkiye’ye geldik. Yılmaz soyadını almamıza gelince, dedem Türkiye’ye gelmeden önce zaten anavatana kavuşmak için can atıyordu ve o sırada Mesut Yılmaz da yüksek bir makamdaydı. İki devlet arasındaki görüşmeler sürerken ufak kardeşim dünyaya geldi ve dedem ufaklığa Mesut Yılmaz ismini münasip bulup anneme babama teklif etti. Onların da kabulüyle soyadımız Yılmaz olmuş.”

(Hamit Yılmaz, Antalya)

Göçmen hasreti soyadları

Gümülcine: “Soyadımızı Yunanistan’ın üçüncü büyük yerleşim merkezi olan Gümülcine (Komotini) şehrinden almaktayız. Büyük büyük dedemler Balkan Savaşı zamanında Yunanistan devletinin orada azınlıkta bulunan Türklere yapmış oldukları baskı ve zulüm nedeniyle bütün mallarını mülklerini bırakıp kaçak olarak Türkiye’ye gelmişlerdir. Türkiye’ye gelince Soyadı Kanunu’na göre Yunanistan’da Helvacılar olarak bilinen aile büyüklerimiz doğdukları Türk şehrinin ismini soyadı olarak almışlardır.”

Kozubel: “Ben Halime Kozlubel Doğru, 1940 doğumluyum. Kozlubel soyadını 11 sene kadar kullanabildim ama kendimi doğduğum günden beri hep bu soyadını kullanıyormuşum gibi hissettim. Soyadı Kanunu çıktığı zaman genellikle soyadının ne olacağına aile büyükleri veya aile meclisi karar vermiştir. Bazen nüfus memurlarının yakıştırmalarıyla alınan soyadlar da vardır.

Kozlubel soyadı ortaokul çağında olan iki kardeşin verdiği kararla alınmış ve yıllar sonra aile büyüklerinin de Türkiye’ye göç edip gelmesiyle kullanılmıştır. Kimdir bu ortaokul çağındaki çocuklar? Onlar benim kardeşlerimdir.

Kozluca’da (Bulgaristan) oturan babam yıllarca, en az haftada bir defa, İstanbul Üniversitesi’nde öğrenci olan oğullarıyla haberleşmek için Adler marka daktilosunu çıkarır, itina ile günlük haberleri, özlemlerini, düşüncelerini ve öğütlerini yazdıktan sonra zarfların üzerine Ömer Kozlubel ve Hüseyin Kozlubel’in üniversite adreslerini yazardı. Ben babamı seyrederken Kozluca’daki lakabımız olan Hacı Ömerler’den çok bunu kendime daha yakın hissederdim. Bu durumun küçük yaşta bir çocuk için çelişki yaratması gerekir ama öyle olmuyordu. Ben de Rumeli’de yaşayan her Türk gibi günün birinde göç edeceğimi ve Türkiye’ye gidince artık Hacı Ömerler diye değil Kozlubeller diye tanınacağımı biliyordum.

Genellikle Rumeli'nin iskânında olduğu gibi, yüzyıllar önce Kozluca'ya gelen göçmenler de geldikleri coğrafyadaki yerleşim yerlerinin isimlerini taşımışlar, yeni yerleştikleri yerlerde kökleriyle olan bağlarını sürdürmüşlerdir. II. Bayezid zamanında düzenlenen bir tahrir defterinden öğrendiğimize göre Kozluca, Saruhan ilinde bulunan Kozluca Baba'ya adanmış olan dağ ve yerleşim yerinden esinlenerek buradan gelen göçmenler tarafından konulmuştu. Daha sonraki yüzyıllarda burası Köprülü Mehmed Paşa'nın kardeşi Hasan Ağa'ya zaimlik olarak verilmiştir. 1672 yılında Lehistan seferine çıkan IV. Mehmed, annesi Turhan Sultan, eşi Gülnuş Sultan, iki kız kardeşi ve oğlu Şehzade Mustafa ile Hasan Ağa'yı ziyaret etmek üzere Kozluca'ya gelmiş ve karşılıklı hediyeler verilmiştir. Daha sonra Amcazade Hüseyin Paşa sadrazam olunca burası Vezir Kozluca olarak anılmıştır.

Babam (1895-1962) oğullarının Bulgaristan'da değil İstanbul'da eğitim görmelerini hedeflemiş, geriye doğru düşündüğüm zaman, son derece ileri görüşlü bir kişiydi. Bunda ailenin eğitim düzeyi de etkiliydi mutlaka. Babası Varna'da, kayınpederi İstanbul'da medrese okumuşlardı. Hatta babası Hacı Ömer (1866-1933) rahatlıkla Bulgarca okuyup yazıyordu. Babam, oğullarını İstanbul'a göndermeyi planlarken kayınpederinden de esinlenmiş olsa gerek. Asıl onu etkileyen Birinci Dünya Savaşı'nın sonuna kadar Varna kazasından her yıl eğitim için iki erkek çocuğun İstanbul'a gönderilmesi olmuştur. Mutlaka kendisi de bunların arasında yer almak istiyordu ki 1951 yılında Eskişehir'e yerleştikten sonra çoğunun nerelerde olduğunu araştırıp öğrenmişti. Aralarında orgeneral rütbesine kadar çıkanlar da vardı. Ama babamı hayal kırıklığına uğratan Varna müftüsünün oğlunun iyi bir yerlere gelememiş olmasıydı. Müftü o yıl gitmeyi hak etmiş olan fakir bir gencin yerine kendi oğlunu göndermiş, babam da bu adaletsizliği bir türlü hazmedememişti. Bu nedenle bir kolayını bulup oğullarını daha on üç, on dört yaşından itibaren İstanbul'da Haydarpaşa Lisesi'ne göndermişti.

İki kardeş, 1938 yılında, İkinci Dünya Savaşı başlayıncaya kadar, yıl boyu İstanbul'da okulda kaldıktan sonra ancak yaz tatillerini Kozluca'da, aileleriyle birlikte geçirmişlerdi. Ancak bu tarihten sonra İkinci Dünya Savaşı nedeniyle 1951 yılına kadar aileleriyle görüşememişlerdi.

Geçen süre içinde okullar bitmiş, başarılı bir öğrenim ve meslek yaşamından sonra büyük kardeş (d. 1921) Ağır Ceza Reisliği'nden emekli olmuş, küçük kardeş (1923-1995) değerli bir operatör olarak hizmet vermiş, o

da yaş haddinden emekli olmuştur.

1937 yılında Haydarpaşa Lisesi'ndeki Bulgaristanlı ve Yunanistanlı öğrenciler Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olma özlemi içinde kendilerine soyadı arayışına girmişler ve kendi aralarında hangi soyadını alacakları hakkında fikir geliştirmeye başlamışlardır. Ailelerini ve geldikleri yerleri özleyen 14-15 yaşlarındaki bu çocuklar soyadı olarak İskeçe, Gümülcine, Filibe gibi soyadları kendilerine yakıştırmışlar ve almaya karar vermişler. Büyük ağabeyimin anlattığına göre kendileri Varna, Kozluca gibi soyadları almayı bir türlü beğenememişlerdir. Hem doğdukları yeri çağrıştırsın, hem farklı olsun, hem kulağa hoş gelsin derken bir arkadaşları Faruk Nafiz Çamlıbel'in soyadından esinlenerek 'Siz de Kozlubel soyadını alın' demiş. Bir süre arkadaşlar arasında söylendikten sonra resmi olarak bu soyadını kullanmaya başlamışlar.

Yaşamımda çok kısa bir zaman dilimi bu soyadını kullanmış olmama rağmen kendimi daima bir Kozlubel olarak hissetmişimdir. Bu, göç nedeniyle insanın köklerine ve doğduğu topraklara bağlılığıyla eşdeğer sayılabilir. Bu iki kavramdan ayrılmanın ne kadar zor olduğunu göç öncesinde annemin büyükleriyle vedalaşmak için gittiği mezarlıkta her birinin elini öpüyormuş gibi mezar taşlarını öptüğünü gördüğümde hissetmiştim. Bu ömrüm boyunca unutamayacağım hüzünlü bir sahne olarak anılarımda kalacaktır.

1951 yılından itibaren göç edip gelen babam, amcam, hatta dayım hep Kozlubel soyadını aldılar. Daha önce belirttiğim gibi aile üyeleri Kozlubel soyadını almadılar. Farklı zamanlarda göç ettikleri için değişik soyadlar almış olan babamın kuzenleri yıllarca soyadlarını kullandıktan sonra Kozlubel soyadının çekiciliğine dayanamayıp onlar da Kozlubel soyadını almışlardır.

Yüzyıllar önce Saruhan ilinden gelenlerin Kozluca adını yerleştikleri yere verdikleri gibi, benim ailem de şimdi benzer bir davranışla bu soyadını kullanarak nereden göç edip gelmiş olduğunu daima hatırlamış oluyordu.

Yıllardır Kozlubel soyadının nostaljik çağrışımlar yaptırdığına ve güçlü bir müzikal yapı taşıdığına olan inancım hep devam etti." (Halime Kozlubel Doğru)

Gündüz: "Annemin ailesi Yunanistan'ın Selanik kasabasının Gündüzler köyünden Kırklareli'nin Karıncak köyüne yerleşmişler. Soyadı Kanunu

çıkınca Gündüzler köyünden geldikleri için onlara Gündüz soyadını vermişler.” (Seda Akın)

Birkardeşler: “Ailemizin Cumhuriyet döneminde aldığı soyadı, Birkardeşler’dir. Soyadımızın öyküsü, Balkanlar’dan göç eden bir ailenin öyküsüdür. Rahmetli büyükbabam 1930 yılında Manastır’da doğmuştur; o zamanlar büyükbabamın ailesi o bölgede Demiroviç (demirin oğlu) soyadı ile anılırmış. Zamanında, toprağı işleyen büyük bir çiftçi ailesiymiş.

Balkan Harbi zamanında, olaylar aileyi parçalamış ve hüzne boğmuş. Bu olaylardan sonra aile büyükleri Amerika ve İtalya’ya kaçmışlar. Yaşanan olayların dinmesinden sonra Selanik ve Manastır’a dönmüşler, oradan da bir gemiyle İstanbul’a göç etmişler.

Bu olayların hüzünlü ve acı hatıraları, büyükbabam, babası Nuri Bey ve diğer kardeşlerinde derin izler bırakmış; bu yüzden Soyadı Kanunu’nda birlik beraberlik anlamına gelen Birkardaşlar soyadını istemişler. Ama memurun ‘-lar’ ekinin yerine ‘-ler’ koyalım demesiyle Birkardeşler olmuştur. Ailemiz için anlamı, kardeşlerin birliği ve beraberliğidir.” (Nesteren Birkardeşler)

Opçin: “Tam olarak anlamı bilinmemekle beraber üç kuşak önce Bulgaristan’dan göçen dedelerimin geldiği Serez yakınındaki köyün adıdır.” (Onur Opçin)

Romi: “Romi, İspanya’da bir kasaba adıdır. Bilindiği gibi, Museviler 1492 yılında İspanya’dan kovulmuştur ve Osmanlı devleti hükümdarı Yıldırım Bayezid, Musevileri bu topraklara çağırmıştır, burada yaşamalarına izin vermiştir. Soyadı Kanunu çıkınca da İspanya’nın Romi kasabasında yaşayanlar bu soyadını almışlardır.” (Sezin Romi)

Erden: “Ailem aslen Arnavut kökenli Yugoslav göçmeni olduğu için

Erden soyadını 1963’te almıştır. Ondan önce Arnavutluk’un Mur şehrinde yaşamışlar ve kan davası yüzünden de Yugoslavya’nın Karadağ bölgesine göç ettikleri için Murlu anlamına gelen Muriç soyadı ile anılmışlar. Ancak, yine zorunlu göç nedeniyle Türkiye’ye göç ettiklerinde ise soyadının Türkçe olması zorunluluğu nedeniyle bir soyad belirlenmeliymiş. Bu yüzden de oradaki nüfus memurunun soyadı olan Erdem’i almışlar. Amcamlar daha sonra geldikleri için yarım yamalak Türkçe ile Erdem dedikleri için soyadı yine bir nüfus memurunun gazabına uğrayarak Erden halini almış. Bizden sonra gelenlerde soyadının Türkçe olma zorunluluğunun kalkması ile Muriç soyadını alabilmişler. Bu yüzden kendi sülalemin şu an Türkiye’de üç soyadı bulunmaktadır: Erdem, Erden ve Muriç.” (Nuray Erden)

Durucu: “Ailemiz Orta Asya’dan gelen Türkmenlerdenmiş. Gaziantep’e yerleşen en eski ailelerden oldukları için İstanzadeler diye anılırlarmış. Soyadı Kanunu’yla birlikte yerleşik manasında Durucu soyadını almışlar.” (Betül Durucu)

Mildan: “Büyük dedem Ermenistan’ın Mildan köyünde oturuyormuş. Daha sonra Anadolu’ya göç etmişler. Soyadı Kanunu çıktıktan sonra eskiden yaşamış oldukları köyün adını soyadı olarak kullanmaya başlamışlar.” (Aylin Mildan)

Butel: “Benim soyadım Butel. Dedemler 11 Kasım 1954’te Üsküp’ten göç ettiklerinde soyadı için başvurmuşlar. Dedem değişik soyisimleri söylemiş ama kabul etmemişler. En sonunda Butel soyadını söylemiş ve kabul etmişler. O günden beri soyadınız Butel’dir. Soyadım, dedemlerin göç ettiği şehir olan Üsküp’teki bir semtin adıymış.” (Feyyaz Butel)

Yenidağ: “Annemin dedesi Arnavutluk’ta yaşıyormuş. Yenidağ adlı bir

köyde çiftçilik yapıyormuş. O zamanlar çok göç olduğu için o da Türkiye'ye yani İstanbul'a gelmiş. İstanbul'a geldikten bir süre sonra o da soyadını eski köyü olan Yenidağ diye almış." (Onur Özel)

Yaşuk: "Annemin kızlık soyadı Yaşuk, yahşiden geliyor. Dedem Soyadı Kanunu çıktığında ilk Çarıkoğlu soyadını alacakmış. Ama birçok kişi bu soyadını alınca vazgeçmiş. Dedem de Kafkas göçmeni olduğundan güzel olan, iyi anlamına gelen yahşi sözcüğünden gelen Yaşuk soyadını almış." (Elif Terzi)

Balkan: "Baba tarafım Nogay Tatar olarak ifade edilen soydan geliyor ve Romanya'dan Türkiye'ye göç etmişler. Babamın, dolayısıyla benim soyadım Balkan. Bunun çok özel bir öyküsü yok, anlaşılacağı üzere Balkan yarımadasından göç ettikleri için bu soyadını almışlar." (Arda Balkan)

Sarıkaya: "Bilindiği gibi Kafkasya ve Anadolu'nun insan coğrafyasını büyük ölçüde yeniden şekillendirip düzenleyen, Osmanlı-Rus savaşları ve Birinci Dünya Savaşı sırasında yaşanan kitlesel göçlerdir. Savaştan mustarip birçok aile, öz yurtlarını sadece canlarını alarak terk edip meşakkatli bir yolculukla öz yurtlarına olabildiğince yakın ama daha emin bir yerler aramak zorunda kalır. Yüzlerce muhacirinin hikâyelerinden birini de, Revan'ın (Erivan) Yaşıllar köyünden ayrılarak, Kars'a bağlı Kürekdere Köyü'ne yerleşen Hacı Cabbar Sarıkaya'nın ailesi yaşar. Savaşların bitmesinde sonra Soyadı Kanunu'nun gündeme gelmesiyle Hacı Cabbar, hayatının baharında terk etmek zorunda kaldığı vatanının hasretini her zaman yüreğinde taşıyarak ve çocukluk anılarında adeta vatanı ve geri dönüş umuduyla simgeselleştirdiği, evlerine yakın bir dağın eteğinde yer alan sarı büyük kayaya atfen, soyadını Sarıkaya olarak seçer. Artık Sarıkaya bir gençlik özleminin, vatan hasretinin unutulmayan simgesi olur." (Makbule Sarıkaya)

Doman: “Annemin kızlık soyadı Doman. Maalesef şu andaki Yunanistan devleti sınırlarına düşmüş olan eski Türk yurdu Makedonya’dan 1923’te gelmişler. Hikâyesini bilmiyorum ama Ottoman’dan gelmiş olabilir.” (Sadık Cem Topçuoğlu)

Beşorak: “Osmanlı Devleti çok milletli ve kalabalık bir devlet olduğu için Balkanlar’da ve Trakya bölgesinde yaşayan birçok tebaası vardı. Balkanlar’da yaşayıp Arnavut kökenli olan Pentorak ailesi (Türkçe olarak Beşorak) da bu tebaaya mensuptu. Ailenin Pentorak lakabıyla anılmasının nedeni ise, büyük ve varlıklı olan bu ailenin, aynı bölgede beş farklı yerde beş çiftliklerinin olmasıydı. Bu çiftlikler verimli topraklar üzerinde yer alıyor ve her türlü bitki, meyve, sebze, ağaç ve tahıl gibi ürünler yetişebiliyordu. Bunların hasat zamanında hasadı toplamak amacıyla orak adı verilen tarım aleti kullanılıyordu. Çiftliklerde hasat toplama işi orakla yapılıyordu. Tabii ki, bu hasadı her çiftlikte tek bir orakla yapmak imkânsızdı. Ama o dönemde beş çiftliğe sahip olduklarını ve her bir çiftlikte verimli toprakların olduğunu, ayrıca verimli hasatların olduğunu belirtmek amacıyla Pentorak olarak anılıyorlardı. Kurtuluş Savaşı’ndan sonra da şartlar dahilinde Pentorak ailesi Türkiye’ye göç etti. Göçle beraber verimli olan toprakları ve varlıkları da geride kaldı. Ama Soyadı Kanunu ile eski günlerinin hatırası olarak kullandıkları sülale isimlerini Türkçeye çevirerek Beşorak soyadını aldılar.” (derleyen Özlem Dağıtmaç)

Balkan: “Balkan soyismi dedemin zamanında alınmıştır. Ondan öncesi soyismimiz Laiçi’ydi. Türkiye’de bu soyismi geçerli olmadığından değiştirmek zorunda kaldık. Böylece Balkan soyismini aldık. Eski soyismimizin alınma nedeni köyün isminin Laiçi olmasıdır.” (Engin Balkan, 7. sınıf)

Karpat: “Babamın dedesi Romanya’daki Karpat dağlarının eteklerinde yaşarmış. Çok genç yaşlarda Türkiye’ye göç etmişler.” (Ümit Karpat)

Meriç: “Dedemin babası Hüseyin, ailesiyle birlikte Meriç nehri kıyılarında yaşıyormuş. Lakapları Mangal imiş. Dedemin annesi Fatihan ve babası Hüseyin, Balkan Savaşı’nda Selanik’ten yurdumuza gelmişler. Cumhuriyet’in ilanını takip eden yıllarda yapılan devrimlerle birlikte 21 Haziran 1934 tarihinde 2525 sayılı Soyadı Kanunu’nun çıkması sonucu dedemin babasının ve annesinin oturduğu Fener köyündeki muhtarlıkta kaymakamlık kâtibi ile ihtiyar heyeti aileleri toplayarak lakaplarına, geldikleri yerlere bakmış, dedemin babasına Meriç soyadını vermişler.” (Simge Meriç)

Kalkan: “Eniştem (teyzemin eşi) olan Ercan Kalkan’ın soyadının çıkışını anlatacağım. Osmanlı devletinin sınırlarını Viyana’ya kadar genişlettiği Kanuni Sultan Süleyman’ın hükümdar olduğu dönemde, eniştemin büyük büyük dedesi Arnavutluk’un Kalkandere köyüne yerleşmiş, daha sonra kendi soylarından olanların da oraya yerleşmesiyle beraber o köyü benimsemişlerdir. Orada toplu halde yaşayıp tarım ve hayvancılıkla uğraşmışlardır. İstiklal Savaşı’nın başlamasıyla orayı terk edip Edirne’nin Havza ilçesine yerleşmişlerdir. Fakat savaş sırasında bulundukları toprakların zarar görmesi nedeniyle 1933 yılında Havza’dan ayrılıp İstanbul’a, oradan da Manisa’nın ilçesi olan Turgutlu’ya yerleşmişlerdir. Soyadı Kanunu’nun çıkmasıyla birlikte eniştemlere ilk yurtları Kalkandere olduğu için Kalkan soyadı verilmiştir.” (Gökçe Kor)

Ardaboyu: “Babaannemin babası ve ailesi 1912 Balkan Harbi’nde Bulgaristan’dan Türkiye’ye göç etmişler. Edirne’nin Karaağaç kasabasında iskân edilmişler. Arda nehrinin geçtiği yerlerden geldikleri için Ardaboyu soyadını almışlar.” (Bengi Berker)

Tuna: “Hacıoğlu Pazarcık, Bulgaristan’ın kuzeydoğusunda, Tuna

düzlüğünün doğusunda yer alan bir şehirdir. 16. yüzyılda Hacıoğlu isimli bir Türk taciri tarafından kurulmuş olan bu şehir, Bulgaristan'da Türkçe ismi Pazarcık kelimesinin başka yerleşim yerlerinde de kullanılmasından dolayı Hacıoğlu Pazarcık ismiyle geçmektedir. 1878-1912 arasında Bulgaristan sınırları içerisinde, 93 Harbi'ne kadar da Osmanlı idaresinde olan şehir, 1912-1940 arasında Bazargic (Pazarcık) adıyla Romanya idaresine kalmış, ancak 1940'ta tekrar Bulgaristan'a geçmiştir. Benim için daha önemli olan özelliği ise büyükbabamın burada doğmuş olmasıdır. Mübadele yıllarında, 1934'te büyükbabam 8 yaşındayken Sakarya'ya göç etmişler. Nüfus Müdürlüğü'ne başvuran büyükbabamın babası soyadı seçiminde kararsız kalınca, kendisine yardım etmek amacında olan nüfus memuru nereden göç ettiklerini sormuş. Tuna nehrinin yanı başından geldiğini öğrenince de kendisine Tuna soyadını önermiş. Büyükbabamın babası da bu öneriyi kabul etmiş." (Taylan Tuna)

Rusçuklu: "Bulgaristan göçmeni oluşumuz sebebiyle, bizim yaşadığımız şehrin adının da Rusçuk olması nedeniyle Rusçuk'ta yaşayan anlamında Rusçuklu soyadını almışız." (Hakan Rusçuklu)

Türker: "Adımın anlamı 'yeni', 'çağdaş', 'çağcıl'dır. Annem ismimin anlamını bildiği veya beğendiği için değil, o anki koşullara uygun olduğu için bu ismi koymuş. Şöyle ki, Bulgaristan doğumluyum ve doğumum 1985 yılının başlarına, yani Bulgarların Türklerin isimlerini değiştirmeye başladığı, baskılarını yoğunlaştırdıkları o kanlı günlere denk geliyor. Annem adımı değiştirmesinler diye bir Bulgar isimi olan Nevena'ya çok benzeyen Nevin'i koymuş. Erkek olsaydım da Levent koyacakmış çünkü Levend diye Bulgar ismi de varmış. Soyadımıza gelince, onun da sebebi sosyo-politik ve hatta millidir. Babam Türkiye'ye göç edip Türk olduğunu özgürce hissedip tadabilmenin mutluluğuyla içinde Türk ibaresi geçen bir soyadı beğenmiş ve biz de bu soyadını almışız." (Nevin Türker, İstanbul)

Sever: “Dedemin dedesi Kırım Tatarı’ymış, Türkiye’ye gelmişler. Dedem ülkesini çok seven ve Türklüğüyle gurur duyan bir insan olarak Yurtsever soyadını almak istemiş. Başvuru yapılmış, fakat nüfus memuru bu başvuru kâğıdında yer alan yurtsever kelimesinin yurt kısmını okuyamamış ve sadece sever yazmış. Soyadımız da böylelikle Sever olmuş.” (Sercan Sever)

Şale: “Soyadım Şale. Dedemler 41 sene önce Yugoslavya’dan Türkiye’ye gelmişler. O zamanlar soyadımız Etemoviç imiş. Etemoviç Türkçede Etemoğulları manasına geliyor. Dedemler Türkiye’de de bu soyadını kullanmak istemişler. Yazılışı Türkçeye uygun olmadığı için bu soyadını kabul etmemişler. Bu yüzden aile büyüklerimiz soyadımızın Şale olmasına karar vermişler. Şale, Yugoslavca bir kelimedir. Yollamak manasına gelmektedir.” (Esra Şale, İstanbul)

Bürüngüz: “Semerkant’ın Burundhuz bölgesinde yaşayanların Kayseri’ye göçüp yüzyıllar boyunca burada kalmaları, onlara Burundhuzlar, sonra da Bürüngüzler denmesine neden olmuştur. Cumhuriyet’le beraber, Soyadı Kanunu’nun çıkmasıyla da Bürüngüz köyünde yaşayanlardan bazıları Bürüngüz’ü soyadı olarak seçmişlerdir.”

Kaya: “Bulgaristan’da yaşayan ailem hayata ilk gözlerini açtıklarından itibaren vatanlarına gelme hasretiyle yaşamışlar. Nihayetinde 1989-90 yılları arasında bu büyük istekleri gerçekleşmiş ve Türkiye’ye giriş yaparak burada yaşamalarına izin verilmiş. Türkiye’ye giriş yapmalarına sınırlı sayıda günler varken benim ailem gibi birçok aile de oradaki yaşamlarının nasıl olacağını düşünürken soylarını devam ettirecek olan soyadlarını da düşünmüşler uzun süre. Soyadlarını seçerken ise geçmişlerinden, yaşadıkları yerlerden ve hatıralarından olmasına önem verilmiş. Annemin ve babamın yaşadığı dönemlerde Bacalar Kayası adında bir yer varmış. Bu yer yüksek bir tepeymiş ve eski zamanlarda Osmanlı Devleti bu yeri sınır olarak kullanmış. Bu tarihi yerin hatırasına televiyzondaki spikerin isim benzerliği eklenmiş.

Spikerin ismiyle babamın ismi aynı, soyismi ise altyazıda Kaya olarak geçmiş. Ailem tüm rastlantılarla Türkiye'de yaşamak için yola çıkmış. Sınırda da soyisimleri için verdikleri karar olan Kaya'yı kullanarak kayıt yaptırmışlar." (Zehra Kaya)

Abluk: "Bizler Kafkasya'dan Türkiye'ye göç eden Çerkezleriz. Rusya devleti içerisinde bulunan Kafkasya'da Adige Cumhuriyeti denilen bölgede soydaşlarımız yaşamaktadırlar. Bizler, Rusya'yla savaş çıkana kadar Hablov soyadını kullanmaktaymışız. O sıralarda Rusya devleti içerisinde yaşadığımız için Ruslar bizi yok etmeye çalışıyorlarmış. Ve en sonunda Ruslarla Çerkezler arasında bir savaş çıkmış. Savaş çıktığı için de bizler, Osmanlı devletine göç etmiş ve burada azınlık olarak yaşamaya başlamışız. Daha sonra Cumhuriyet kurulduğu zaman Soyadı Kanunu çıkmıştır. Bu kanun çıktığında bir soyad alınması gerektiğinden büyüklerimiz Hablov'u Abluk olarak değiştirip, bunu kullanmaya başlamışlar." (Gözde Abluk)

Aile içi anlaşmazlıktan doğan soyadları

Yanaz ve *Şen*: “Bizim ailenin aldığı ilk soyadı Yanaz imiş. Dedem daha sonra bu soyadını değiştirme gereği duyarak Şen soyadını almış. Bu konuda aile çevresinden duyduğum hikâye şöyle: Dedem Bursa’nın Yenişehir ilçesinin Burcun köyündendir. Burcun yerli bir köydür. Kendilerine Manav derler. Ancak etrafında muhacir köyler bulunmaktadır. Burcun köyünde oturanlar duygularını dolu dolu yaşayan, biraz kavgacı, gürültücü insanlardır. Dedemle amcaoğulları arasında da büyük rekabet varmış. Bu rekabetin ayrıntısı da şöyle: Dedem 10 yıl süren askerlikten sonra 30 yaşlarında iken köyüne dönmüş, evlenmiş. Kısa sürede varlıklı bir insan olmuş. Köye okul ve yol yaptırmış. Sölöz’den zeytinlikler satın almış. Zengin bir insan olduğu için köyün de muhtarı imiş. Bu durum ilk önce amcaoğullarının kıskançlığını çekmiş. Çünkü dedem askerden döndüğünde düğün parası bile olmayan çok fakir bir insanmış. Dedem 40 yaş civarında iken köy Yunan işgaline uğramış. Dedem babaannemi Bursa’da bir yakınına göndererek Cemal Bey adlı bir kişinin liderliğinde Yunan askerleri ile mücadeleye başlamış. Bir müddet sonra Yunanlara esir düşmüş. Yunan askerleri onun köyün en zengini ve muhtarı olduğunu öğrenmişler. Döverek ve işkence ederek bazı bilgileri ağzından almak istemişler. Ancak yapılan iskence sonucu öldü sanarak dedemi bir yere atmışlar. Dedem bir müddet sonra kendisine gelmiş ve sürüne sürüne yakın bir arkadaşının evine gitmiş. Arkadaşı onu keçi derisine sararak iyileştirmiş. Bir iddiaya göre dedemin çok zengin olduğu, hatta evinin avlusunda gömülü bir teneke altını olduğu bilgisini Yunanlara amcaoğulları vermiş.

Yunan işgalinden sonra da amcaoğullarının dedemle rekabeti devam etmiş. Soyadı Kanunu çıktığında hep birlikte Yanaz soyadını almışlar. Ancak birkaç sene sonra dedem, ‘Ben onlarla aynı soyadını taşımam’ diyerek Şen soyadını almış. Soyadı değişikliğinin mahkeme kararıyla mı, Nüfus Müdürlüğü’ne yapılan müracaatla mı olduğunu bilmiyorum. Herhalde o yıllarda soyadı değişikliği günümüzden daha kolay olmalı. Dedem 1975 yılında 96 yaşındayken vefat etti. Ben o tarihte 14 yaşındaydım. Ne yazık ki bu konuda

kendisinden ayrıntılı bilgi alabilecek yaşta değildim. Onun çocukları ve diğer akrabalarım da fazla bir bilgiye sahip değiller.

Niçin Yanaz soyadını aldıklarını da tam olarak bilemiyorum. Bu isim ailenin eski bir lakabı da olabilir, nüfus memurunun kendisine verdiği listeden seçtiği bir isim de olabilir. Yanaz kelimesine *Derleme Sözlüğü'*nde rastladım. Anadolu'nun birçok yöresinde yanaz kelimesi, yagaz, yagas, yağaz, yağız, yanaza, yanız varyantları ile geçmektedir. Yanaz kelimesi şu manalara gelmektedir: 1. ters, huysuz, inatçı; 2. şımarık; 3. geveze; 4. cılız, hastalıklı (*Derleme Sözlüğü*, 11. cilt s. 4161a). Bizim köy dışında Yanaz soyadına tesadüf edemedim. Varsa da çok az olmalı. Ben şahsen Yanaz soyadını tercih ederdim. Çünkü Şen en sık kullanılan soyadlarından biri. Sayım yapılsa ilk ona gireceğine eminim." (Mesut Şen)

Büyükşekerci: "Babamın dedesi kardeşiyle birlikte şekerpancarı ekermiş. Köyde onlardan başka bu ürünü yetiştiren kimse yokmuş. Köyde herkes akraba olduğundan herkes büyüklerine ağa diye hitap eder. Ağa sözcüğü abi yerine geçmektedir. Bu yüzden onlara Şekerci Hasan Ağa ve Şekerci Ahmet Ağa derlermiş. Bu pancar hasadı yüzünden Hasan ve Ahmet Ağa'nın araları açılır. Birkaç yıl bu gerginlik sürer. Atatürk'ün Soyadı Kanunu'nu çıkarmasıyla birlikte herkes bu aileyi Şekerci olarak tanıdığından kendilerine şekerci soyadını uygun görmüşler. Ama Hasan Ağa ile Ahmet Ağa'nın araları açık olduğundan Hasan Ağa Ahmet Ağa'ya 'Ben seninle aynı soyadını almam' demiş. Hasan Ağa yaşça Ahmet Ağa'dan büyük olduğundan Büyükşekerci soyadını almış. Şu anda köyümüzün yarısı Şekerci, yarısı da Büyükşekerci soyadını taşıyor." (Naim Büyükşekerci)

Hamamcıoğlu ve *Köle*: "Amasya'nın Gediklisaray köyünde yaşayan büyük dedelerin lakabı, sahip oldukları hanlar, hamamlar dolayısıyla Hamamcıoğulları imiş. Soyadı Kanunu hazırlanınca da lakapları olan Hamamcıoğulları adını soyadı olarak almışlar. Fakat dedemin dedesi ile kardeşi arasında mal yüzünden kavga çıkmış. Abisi, dedemin dedesine mal vermek istemiyormuş çünkü dedemin dedesi sevdiği kızla evlenmiş, abisi ise

mal bölünmesin, başkasına gitmesin diye aile içinden bir kızla evlenmiş. Abisi bu olayı kabullenememiş ve ‘Akraba olmayan bir kızla evlendiyse malda hakkı yok’ demiş. Çıkan kavga büyümüş ve dedemin dedesi ailesinin soyadını reddederek, abisinin köyde en sinir olduğu ailenin soyadını almış, Hamamcıoğulları soyadını Köle soyadıyla değiştirmiş.” (Zekiye Gülçin Köle, nakleden Seda Karakaş)

Karaahmet ve *Aydın*: “Büyük dedeme Karaahmetoğlu Ramazan, ailesine de Karaahmetoğulları deniyormuş. Soyadı Kanunu çıktıktan ve herkese bir soyadı alma zorunluluğu getirildikten sonra bu lakabı Karaahmet olarak soyadına çevirmişler. Bu soyadı bir müddet kendisi ve çocukları tarafından kullanılmış. Ramazan Karaahmet’in çocukları olan Ahmet ve Ali o dönemde Kastamonu’nun Bozkurt kazası, Köseali köyünün ileri gelen yerlilerindenmiş. Çevreleri tarafından kurnaz, aklını iyi kullanan kişiler olarak bilinir, yaşadıkları yerde bilgili, görgülü, aydın geçinirlermiş. Her şeyde herkesten üstün olduklarını sanan Ahmet ve Ali Karaahmet, 1930’lu yıllarda kendilerini diğer kardeşlerinden ayırmak ve herkesten farklı bir şekilde anılmak için Aydın soyadını almışlar, diğer dört kardeş ise Karaahmet soyadında kalmış. Bu soyad, Ahmet Aydın’dan oğlu Selahattin Aydın’a ve onun oğlu Vedat Aydın’dan sonra bana geçmiştir.” (Aylin Aydın)

Ağcar ve *Acar*: “Büyük dedesi ile kardeşinin bir sebepten dolayı arası açılır. Ne zaman yan yana gelseler kavga ederlermiş. Bir gün kardeşlerden büyük olan artık dayanamayarak Ağcar olan soyadlarını, kardeşini reddederek değiştirmiştir. Ağcar soyadını Acar olarak değiştirmiştir.” (Sümeyye Tuğba Acar, Sivas)

Kızıldağ: “Kenan Dedem çok varsıl bir adammış. Çok sayıda bağı, bahçesi, tarlası varmış. Soyadı Kanunu çıkarıldığında esas beyler anlamında Özbay (öz-bey) soyadını almayı düşünmüşler. Fakat Kenan Dedem’le kardeşi Ömer Özbay arasında birtakım problemler çıkmış. Kenan Dedem de ‘Ben

sizin soyadınıza kalmadım’ demiş. Aileye uygun ve farklı bir soyadı bulmakta çok sıkıntı çekiyorlarmış. Kenan Dedem de eliyle köyünü çevreleyen dağları göstererek, ‘Bakın, her taraf Kızıldağ. Benim soyadım da Kızıldağ olsun’ demiş. Böylece Kenan Dedem ve çocukları Kızıldağ soyadını sürdürmüş. Kardeşi Ömer Bey ve çocukları ise Özbay soyadını devam ettirmiş.” (Zehra Kızıldağ, Adıyaman, Besni)

Özdemir: “Ailemizin soyuna Akbaşoğulları denilirmiş. Bu soyisim konusunda amcamın yaptığı, bilimsel olmayan bir araştırma var. Buna göre dedemin dedeleri ak başlıklar takarlarmış. Ak başlık takmalarının sebebi de Kafkas atalarının ak başlık takmasıymış. Bu bilgilerle amcam, Kafkasya’da Akpapaklar ve Karapapaklar diye anılan iki kol yaşadığını öğrenmiş. Papak’ın başlık olduğunu biliyoruz. İşte biz de bu kısıtlı bilgi ve ipuçlarını değerlendirerek soyumuzun Kafkasya’da yaşamış ve muhtemelen göçlerle Anadolu’ya yerleşmiş olan Akpapaklar koluna dayanabileceğini düşünüyoruz.

Soyadı Kanunu’ndan sonra köy köy gezen memurlar bizim köyümüze de gelmişler. Dedem o zamanlar benim kadarmış. İki ağabeyi, amcaoğulları hep köydeymiş. Memurlar dedemlere Özdemir, bir amcasına Alcan, diğerlerine de Akbaş soyadlarını vermişler. Nedenini anlamak istemediğim bir teslimiyetle hepsi kabul etmiş. Şimdi ortada bir sülale ama üç ayrı soyad var. Bunun için dedemlere gücenmiyor değilim. Ailemiz arasında değişik coğrafyalarda yaşamaktan ya da bir kırgınlıktan ötürü bir ayrılık hasıl olsa altıncı ve yedinci kuşaklar birbirlerine yabancı olacaklar. Doğrusu bunu düşünmek beni üzüyor. Üstelik Özdemir çok yaygın bir soyad. Küçük bir yerleşmede dahi üç dört aile çıkıyor karşımıza, hiçbiriyle bağımız yok. Velhasıl bütün bunları düşününce bazen soyadımı özümsemediğimi düşünüyorum. İleride de asıl soyismimizi araştırmak istiyorum.” (Özlem Özdemir)

Acer: “Acer veya Acar, eski dilde ‘yeni’ anlamına gelmektedir. Bugün bile bazı yörelerde, özellikle Hatay’da acar veya acer kelimeleri konuşma dilinde

kullanılmaktadır. Örneğin, ‘Acer bir elbise aldım’ gibi. Baba tarafımda bu soyadının acer mi yoksa acar mı olması gerektiği konusunda tartışmalar olmuş ve daha sonra babamın dayı tarafı Acar, babamlar ise Acer soyadını almış. Sonuçta ikisi de aynı anlama geliyor. Acer soyadımın geçmişini çok fazla bilmiyorum, sanırım dedemler bu soyadını, Soyadı Kanunu’nun kabul edilmesi nasıl halk için yeni bir şeyse, dedemler de bu yeniliğe ayak uydurarak Acer soyadını almışlar.”

Güntay: “Babamın dedesi, kardeşi, küçük kardeşi ve büyük kardeşi evde kendilerine kanun gereksinimi üzerine soyadımız ne olsun diye tartışıyorlarmış. Babamın dedesi, kardeşlerine sormuş soyadımız ne olsun diye. Ufak kardeşi Gün olsun, büyük kardeşi Tay olsun demişler. Bunlar tartışmaya başlamış, birisi Gün olsun diye diretiyormuş, diğeri de Tay olsun diye diretiyormuş. Babamın dedesi devreye girmiş, kardeşlerini kırmak istemediği için ikisinin de dediği olsun demiş ve Güntay soyadını koymaya karar vermiş.” (Nalan Güntay)

Yıldız: “Dedemin babası, dedemle beraber Elazığ’da oturuyorlarmış. Soyadları Ay’mış. Dedemle babası kavga etmişler. Daha sonra Elazığ’dan göç etmişler. Dedemlerin göç ettiği yerde lakabı Yıldız’mış. Dedem de soyadını Yıldız koymuş.”

Kaya: “Eskiden annemlerin soyadı Şen’miş. Kan davası ve kavgalar yüzünden soyadımız Şen iken Kaya olmuş. Benim soyadımı annemin babasının babası koymuştur.” (Erdal Kaya)

Özdemir: “Bu soyad meselesi birkaç yıla kadar beni ciddi düşündüren konulardan biriydi. Bizim problemimiz şundan kaynaklanıyordu. Köyde bulunan akrabalarımızın soyadı ile bizim soyadımız aynı değildi. Onlarınki

Akın, bizimki ise Özdemir'di. Bunu bilebilecek tek kişi olan dedem ise vefat etmişti. Belki yıllarca, bunun sıkıntısıyla yaşadım. Bir gün, dedemin bacanağı olan kişinin şu anda hayatta olduğu aklıma geldi. Yüz yaşını aşkındı ve bilse bilse o bilirdi.

Bir bayram tatilinde soluğu köyde aldım. Doğruca dedemin bacanağının yanına gittim. Konuyu anlattım. O da bana soyadımızın hikâyesini, niçin bizim akrabalarımızdan farklı soyad taşıdığımızı şöyle anlattı.

Dedem henüz iki üç yaşlarındayken babasını kaybetmiş. Annesiyle beraber, babasının akrabalarının –amcalarının– yanında yaşamaya başlamışlar. Maksat, annesinin evlenip kendisine kalan tarlaların başkasına gitmesini engellemek.

Neyse, dedem büyümüş, yirmi yaşlarında askere giderken, kendisine ait olan ve çok sevdiği inekleri ile atını amcalarına emanet olarak bırakmış. Askerden döndüğünde ise, dedem kendini yıkıma uğratacak bir şeyle karşılaşmış. İnekleri ve atı, amcaları tarafından satılmış, parası yenmiş. Bundan sonra da dedem, annesini amcalarının yanından almış ve mahkemeye başvurup soyadını da Akın'dan Özdemir'e çevirtmiş." (Ahmet Özdemir)

Yıldız: "Eskiden benim dedelerim Trabzon'da yaşıyorlarmış. Orada kayık yaptıkları için soyadları Kayıkçı imiş. Dedelerimden ikisi kavga edince birini başka bir şehre göndermişler. Benim dedemi de Sivas'a yollayınca dedem kayıkla uğraşamadığı için soyadı muhtar tarafından değiştirilmiş. Muhtar, Yıldız olsun demiş." (Rukiye Yıldız)

Kızılhan: "Benim asıl soyadım Kızılhan'dır. Benim amcalarım kavga edip ayrıldıktan sonra öbür amcalarım Kızılhan kalmış, biz ise Bakırhan olmuşuz. Kızılhan'ın anlamı, amcalarım kızıllanıyormuş (sinirleniyormuş). Bu yüzden Kızılhan koymuşlar." (Murat Bakırhan)

Karadeniz: "Soyadımızın Karadeniz olmasına babamın dedesi Dursunoğlu İzzet karar vermiştir. Büyük dedem aslında soyadımızın Akdeniz olmasını

istiyormuş. Kurtuluş Savaşı'nda Çanakkale'de savaşmış, sonra Akdeniz'e gitmiş. Büyük Taarruz'da Akdeniz'de bulunmuş. Buranın iklimini, denizini çok beğenmiş, ancak soyadlarının alındığı sırada yakın bir arkadaşı Akdeniz soyadını almış. Bu nedenle İzzet Dedem de bir o kadar sevdiği Karadeniz soyadını almış." (Cihan Karadeniz)

Kozinoğlu: "Kozinoğlu annemin kızlık soyadıdır. Kozinoğlu soyadı 300-400 sene öncesine dayanıyor. Adana'nın Kozan ilçesinde yaşayan aile Kozan diye anılıyormuş. İki erkek kardeş bilinmeyen bir nedenden dolayı kavga etmişler ve yıllarca konuşmamışlar. Dedemin büyük büyükbabası kardeşlerine ben artık sizinle aynı yerde yaşamam diyerek Kozan ilçesini terk ediyor ve güneyden kuzeye gelerek Trabzon'a yerleşiyor. Ve Kozanzade soyadıyla anılıyorlar. Fakat Karadeniz şivesiyle Kozanzade yerine Kozinzade diye anılıyorlar. Çok uzun yıllar Trabzon'da yaşıyorlar. Kozanzadeler Trabzonluların kendilerine Kozinzade demelerine çok alışmışlar. Adana'da kalan Kozanzadelerle küs oldukları için soyadlarını Kozinoğlu olarak değiştirmişler." (Anıl İbrahimoğlu)

Kurban: "İsmim Ercan, soyadım Kurban. Kahramanmaraşlıyım. Dedelerim Kahramanmaraş'a 93 Harbi'nden önce Erzurum'un Oltu ilçesinden gelmişler. Erzurum'a da Kafkasya'dan. Kafkas Türk'üyüz. Kurban soyadını alışımız şu şekilde olmuş: Soyadı Kanunu çıkınca babamın dedesi dört kardeşiyle birlikte Nüfus Müdürlüğü'ne giderek soyadı almak istediklerini beyan etmişler. Nüfus Müdürlüğü'ne gitmeden kendi aralarında ayrı ayrı soyadı alalım diye sözleşmişler. Soyadlarını ayrı almalarının sebebi şu: O zaman devlet hazine arazisinden muhacirlere toprak veriyormuş. Her kardeş ayrı ayrı toprak alabilmek için böyle bir yola başvurmuşlar. Babamın dedesi Kurban soyadını almış, kardeşleri de Can, Ceren ve Yıldız soyadını almışlar. Kurban soyadını kardeşlerin en büyüğü olduğundan dolayı babamın dedesi almış. Çünkü Erzurum'da Kurbanoğulları sülalesi diye bilinirlermiş. Bu ismi devam ettirmek ve yaşatmak için dedem Kurban soyadını almış.

Erzurum'da ve civarında dini itibarı olan, dindarlığı ve bilgeliğiyle tanınan

kişilere halk kurban diye hitap eder. Kurbanoğlu sülalesinin mensupları da çevrede itibarı olan, okumuş, bilgili bir sülaleymiş. Halk bir çıkmaza girdiğinde gelip bu ailenin büyüklerine akıl danışırmış. Dedelerimiz vatan müdafaasında halkı bilinçlendirip yönlendirme noktasında büyük hizmetler etmişler. Gerek Erzurum'da gerekse Kahramanmaraş'ta Ermeni, Rus ve Fransızlara karşı kahramanca savaşmışlar. Kahramanmaraş'ta Ermeni ve Fransızlara karşı müdafaa amaçlı kurulan çetelerin birinin başında çete reisliği yapmışlar. Dedemin naklettiğine göre çeteler (Milli Müdafaacılar) dedeme hep: 'Reisimiz Kurbanoğlu olduktan sonra düşman bize vız gelir tırıs gider' derlermiş. Kahramanmaraş'ta da Kurbanoğlu diye anıldıklarından dolayı soyadı olarak Kurban soyadını almışız.

Kurban soyadı ülkemizde nadir kullanılan soyadlarından biridir. Soyuma ait olan bir soyadını kullanmaktan memnunum." (Ercan Kurban)

Ayırkan: "Memleketimiz Ağrı-Patnos'tur. Dedelerimiz Patnos'ta kavga etmişler. Birbirlerinden ayrılmışlar ve farklı soyadları almışlar. Bizimkiler Ayırkan, diğerleri ise Ayırter olmuş." (Selçuk Ayırkan)

Bayraktar: "Sülalemiz Çıldır'da yaşıyor. Onlara hâlâ Köseler deniyor. Asıl soyadımız Baydar, çünkü bugün sanırım Ermenistan sınırlarında kalan Baydar ve Bayrakdar köylerinden 93 Harbi'nde göçmüşüz. Daha sonra dedemin babası ve erkek kardeşi tartıştığı için soyadlarımız Baydar ve Bayraktar olarak ikiye bölündü." (Nesrin Bayraktar)

Özurgancı: "Soyadımızın kökeni Bursa'ya dayanmaktadır. Dedemin dedesi Bursalıymış ve buranın sayılı zenginlerindenmiş. İpekböceği çiftlikleri ve pamuk dokuma fabrikaları Bursa'da çok meşhurmuş. Soyadı Kanunu çıktığında işleri dolayısıyla Urgancı soyadını kendilerine uygun görmüşler. Ancak daha sonra tek rakiplerinin de aynı soyadını kullandığını görünce soyadlarını Özurgancı olarak değiştirmişler." (Pınar Özurgancı)

Yeniocak: “Benim soyadım aslında anlamından da anlaşılacağı gibi ‘yeni ocak’ yani ‘yeni aile’ anlamına gelir. Bu soyadının alınışının bana anlatılan hikâyesi ise garip bir inatlaşmaya benzer. Hikâye şöyledir: O zamanlar Antakya’da bulunan üç aile –ki bunlar aslında yakından akrabadır– soyadlarını seçerler. İlk aile ‘aile’ anlamını taşıyan Ocak soyadını alır. Benim dedemin babası ise –çok kesin olmasa da ben öyle tahmin ediyorum– bu soyadından esinlenerek Yeniocak yani ‘yeni aile’ soyadını alır. Üçüncü aile, iki aileye de atıfta bulunurcasına ‘eski köklü aile’ anlamına gelen Eskiocak soyadını alır. O tarihten sonra özellikle Eskiocaklar’la Yeniocaklar arasında bu konunun şakası yapıladurur. Özellikle, ‘sen eskisin ben yeni’ ya da ‘en eski biziz’ gibi.” (Ali Selçuk Yeniocak)

Karakuş: “Büyükbabam Yusuf, Ankara’da bir köyde ağa imiş. Gelir durumu köylülere göre çok iyiyimiş. Dört kızı ve bir oğlu varmış. Büyükbabam dedemi çok severmiş, kızlarından ayırmazmış. Aksine çok üzerine düşer, yaptığı en küçük hatada ‘Benim soyumu nasıl devam ettireceksin, soyumu şanımı nasıl sürdüreceksin?’ diye kızarmış. Dedem sonunda en büyük hatayı yapmış. Babasının layık görmediği dul bir kadını kaçırmış. Kendisi ondan genç ve bekâr olduğu için büyükbabam onu evlatlıktan reddetmiş, affetmemiş. Dedem de bunun üzerine Ankara’yı terk etmiş. Kadının memleketi olan Tokat’a yerleşmişler. Dedem babasının sözlerini unutmamış. Soyadını değiştirmek istemiş. Ama tamamen de ondan kopmak istememiş. Karakaş soyadını Karakuş yaptırmış.” (Hatun Karakuş)

Berker: “Babamın dedesi 1934 senesinde Samsun’da öğretmenlik yapıyormuş. Dedemler üç kardeşmiş, Torunoğulları olarak bilinen lakaplarını soyadı olarak istemişler. Ancak Samsun’da yerleşik, aynı lakapta başka bir aile olduğu için o soyadını alamamışlar. Bunun üzerine kuvvetli ve güçlü erkek anlamına gelen Berker soyadını almışlar. Bunun nedeni fizik ve vücut yapısına göre iri, kuvvetli olmalarıymış. Aynı zamanda askeriyeyle bağlantısı varmış. Diğer kardeşleri ise aralarında iletişim kuramadıkları için farklı

soyadı almışlar. Bunlardan bir tanesi Torun, diğeri ise Öztorun.” (Bengi Berker)

Arpa: “Bundan neredeyse yüz yıl kadar önce dedemin babası, annesi, sülalesi Şanlıurfa’nın Siverek ilçesinde yaşarlarmış. Doğulu olanlar bilirler, Siverek’in en büyük aşiretlerinden biri Karahanlılar’dır. Dedemler de bu büyük aşiretin içindeymişler. Dedemin babası aşirette hatırı sayılır bir büyükmüş. Adı Mehmet Emin Karahan imiş. Büyük büyükbabamın bir oğlu olmuş, adını Halil koymuş. Halil benim dedem olacak kişiymiş. Yıllar geçmiş, dedem büyümüş. Aşiretteki diğer gençlerin aksine sürekli çalışır, işçilerle diyalog kurarmış. Bu durum dallanıp budaklanıp Mehmet Emin Karahan’a gitmiş tabii. O da, bir aşiret soyundakilerin sadece işleri yönetmesi taraftarıymış, yapması değil. Baba oğul keskin bir kavgaya tutuşmuşlar. Dedem çok inatçı olduğu için fikrinden vazgeçmemiş hemen. Önceleri babasının suyuna gidip para koparmış, sonra kendisine bir arpa tarlası satın almış. Tarlayı ekip biçmiş, kendi parasını kendi kazanmaya başlamış. Bunu duyan babası, dedemi bir daha evine sokmamış. Bunun üzerine çok bozulan dedem hem yurdunu terk etmiş hem de soyadını değiştirip Arpa yapmış.” (Sevgi Arpa)

Ahmetoğlu: “Aile büyüklerim Rize’nin türkülere de konu olan Çayeli ilçesinde doğup büyümüşler. Oralar eskiden Rumlara ait olduğu için köylerin ismi de hep Rumca. Bizim köyümüzün eski adı da Komisa. Eski diyorum çünkü Rumca olan köy isimlerinin hepsi –her ne kadar hâlâ eski isimlerle anılsa da– yakın tarihte Türkçeleştirilmiş. Komisa adı da bu köyde taş hanelerin olmasından dolayı Küçük Taşhane olarak değiştirilmiş. Osmanlı döneminden itibaren burada şekil verilen taşlar mimari yapıda kullanılmış.

O zamanki yaşam şartları şimdikine göre çok daha zor ve ağırmış. Yerleşim daha çok yüksek bölgelerdeymiş. Bunun en önemli nedeni de dağlardan kış için yakacak odun elde etmeleriymiş. Köylüler daracık patika yollardan geçerek kocaman ağaç kütüklerini sırtlarında taşırlarmış. Ne elektrik, ne su ne de başka kolaylıklar varmış. Ama insanlar daha mutlu ve

sağlıklıymış.

Arazi eğimli olduğu için her aile kendi toprağı içinde düz bulduğu yere yapmış evini. Bu nedenle de evler birbirinden uzak kalmış. Büyükdedemlerin eviyle komşu evin ortasında, kaynağını ve ismini küçük bir dereden alan Hamursu Çeşmesi varmış. Zamanla bizim aile için büyük bir öneme sahip olan derenin ismi Soyadı Kanunu ile birlikte hiç düşünülmeden ailenin soyadı olarak kabul edilmiş.

Hamursu Çeşmesi, köyün sevdalılarının ve özellikle büyük dedem ile komşu evin kızının buluşma yeri, birbirlerine sevdalarını atma türkülerle anlattıkları yer olmuş. Köyün kızları çeşmenin başında testilerine su doldururken bir yandan da çeşmenin yanındaki sevdikleri delikanlılarla atışırlarmış. Bu atma türküler çoğu zaman da büyükler tarafından anlaşılmasın diye şifreli bir şekilde söylenirmiş. Aşağıdaki türkü de bunlara bir örnek:

Suyun altına desti
Dolmadisan dolacak
Bizim sevdaluğumuz
Olmadisan olacak

Sevdaluk edeceğum
Sevda bilenelerinden
Başum belaya girir
Çoyun cuzellerinden

Dere cider enise
Ben ciderum pesine
Kaybana sevdaluğun
Yanmışım ateşine

Büyükdedem içindeki sevdayı daha fazla tutmamış ve bunu babasına açmaya niyetlenmiş. Her ne kadar o zamanlarda çocuğa kiminle evlenmek istediği sorulmuyor ve gelinin kim olacağına baba karar veriyorsa da dedemin babası, iki aile birbirini çok sevdiği için bu evliliğe onay vermiş. Tam düğün dernek kurulacakken arsaların sınırlarının belirlenmesi istenmiş. İşte bu sırada olaylar patlak vermiş. Her iki aile de çeşmenin kendi sınırları

içerisinde kalmasını istemiş. Bir türlü ortak bir noktada buluşamamışlar. Malum, Karadeniz insanı inatçılığıyla ün salmış, kimse inadından vazgeçmemiş. Bu çeşme yüzünden araya husumet girmiş ve aileler birbirinden uzaklaşmışlar. Tabii bu olay sonunda düğün dernek kurulmamış.

Yaşananlardan sonra aile büyükleri hiçbir şekilde bu evliliğe izin vermeyince büyük dedem çaresiz kalmış ve o da inadından dönmeyerek sevdiğini kaçırmış.

İstanbul'a gelen büyük dedem, kardeşlerini de İstanbul'a getirterek köydeki evlerini ailesine olan kızgınlığı nedeniyle yakmış ve tüm malları da satmış. Köyde kalan dedemin annesi ile babası da köydeki bir akrabalarının yanına yerleşmişler. Tüm bunların ardından bir değişiklik de soyadında olmuş. Ailesiyle aynı soyadını taşımak istemeyen dedem soyadlarını –kendi adı Ahmet olduğu için– Ahmetoğlu olarak değiştirmiş.

Büyükbabaannemin ailesinin bu olayın peşine gitmeyip sadece evlatlarını reddetmeleri, başka kötü şeylerin yaşanmaması bu olayın tek sevindirici yönü olsa gerek. Aksi takdirde, o ailenin inadının ve intikam duygusunun yol açtığı çok kötü şeyler yaşanılması kaçınılmazdı. Gönül isterdi ki bu çeşme, böyle sorunlara yol açmasaydı ve olaylar bu şekilde gelişmeseydi. Ancak, yine de dedem, bu yaşananlardan sonra dahi kendine mutlu bir yaşam kurabilmeyi başardığı için çok şanslı bir insan." (Zeynep Ahmetoğlu)

Genç: "Soyadı Kanunu'yla dedemin babası ve kardeşleri Taşçı soyadını almışlar. Tabii ki dedemin de soyadı Taşçı olmuş; ancak bu durum pek uzun sürmemiş. Dedem titiz ve inatçı biriydi, akrabalarıyla aralarında geçen bir anlaşmazlık sonunda 'Ben onlarla aynı soyadını paylaşmam' demiş ve soyadını Genç olarak değiştirmiş." (Dilber Genç, İstanbul)

Nüfus memurunun seçtiği soyadlar

Nacak: “Benim ismim Haluk Ramazan Nacak. Soyadımın hikâyesine gelince, Nacak kelimesi Orta Anadolu’da –en azından bildiğim kadarıyla Konya’da– kısa saplı küçük balta demektir. Dedemin babası köyde nacakla odun kıyarken nüfus memuru gelmiş ve nacağı bizim sülaleye ad olarak vermiş. Hikâye bu.” (Haluk Ramazan Nacak)

Ata: “İki tane nüfus memuru eve gelmiş ve ‘Bu ailenin reisi filancaoğlu filan nerede?’ demişler. Evdekiler de ‘Ata biniyor’ demiş. Onlar da, ‘Yaz: Ata’ deyip yazmışlar. Hatta onların yan komşusu dam basıyormuş. Dam basmak, eski zamanda damı tamir etmek anlamında kullanılırmış. Evdekiler, evin reisi için ‘Dam basıyor’ deyince memurlar da, ‘Yaz: Dambasan’ deyip yazmışlar.” (Yavuz Demirağaç)

Yok: “Soyadı Kanunu çıkınca herkese soyadı bulması söylenir. Halk soyadı bulmaya çalışır. Kimi lakabını, kimi mesleğini kendine soyadı yapar. Soyadı bulamayanların ise işleri zordur. Çünkü halkın geneli memurun karşısına geçmemiştir pek ve bazısı da memurdan korkar. Sanki memur onu yiyecektir. Bu sefer kaçarı yok, memurun karşısına geçerler birer birer. Doğan Bey’in dedesi memurun karşısına geçmiş. Memur o gün tersinden kalkmış olacak ki ters ters sormuş ‘Soyadın ne?’ diye. Dede soyadı bulamamıştır kendine. Sıkıla sıkıla ‘Soyadım yok’ demiş. Memur bir sormuş, iki sormuş ama cevap değişmemiş. Ne yapsın adamcağız, soyadı bulamamış. Memurun işi başından aşkın, herkese soyadı bulamaz, en kısa yolu bulmuş. Soyadı kısmına ‘Yok’ yazmış. Ve o gün bu gündür bu ailenin soyadı Yok.” (Doğan Yok’tan naklen Yalçın Yaman)

Taze: “Soyadlarımızı kaydetmek için gelen nüfus memurlarına dedelerim yemeğin yanında taze ekmek verdikleri için soyadımız Taze olmuş.” (Merve Taze)

Küçükbalık: “Dedemin babası ve bir arkadaşı soyadı almaya gittiklerinde, orada bulunan memur, ‘Bir tercihiniz var mı?’ diye sormuş, onlar da ‘Yok’ deyince adam dedemin babasına, ‘O zaman senin soyadın Küçükbalık’ diğerine de ‘seninki de Büyükbalık olsun’ demiş. Çünkü dedemin babası kısa boyluymuş, arkadaşı da uzun boylu.” (Kristin Küçükbalık)

Çınar: “Dedemin babası nüfus memuruna gitmiş ve sıraya girmiş. Sıra ona geldiğinde memurların önündeki listede çiçek ve ağaç isimleri varmış. Dedemin babası çok uzun boyluymuş ve bu yüzden memurlar ‘Amcanın boyu da çok uzunmuş, ona Çınar soyadını verelim’ diyerek takılmışlar; dedemin babası da çınarın uzun ömürlü olmasının etkisiyle bu soyadını almış.” (Gözde Çınar)

Utanç: “Dedelerim Tokat’ın dağlarında eşkıyalık yapıyormuş. Soyadları dağıtılırken köyün muhtarı ‘Siz utanılacak bir iş yapıyorsunuz. Soyadınız Utanç olsun’ demiş.” (Aydan Utanç)

Olgaç: “Olgaç sözcüğünün kelime anlamı olgun ve gelişmiş insan demektir. Soyadı Kanunu çıktığı zaman ailemizin büyüklerinden biri olan Mehmet Mecit Bey Mardin’in Merkez ilçesine bağlı mahalle muhtarlarından biriymiş. Soyadları da muhtarlıklar aracılığı ile savcılıklar tarafından verilmekteymiş. Tüm mahalle halkı soyadını aldıktan sonra muhtar savcının yanına gitmiş ve kendi soyadının ne olacağını sormuş. Savcının lakabı Olgaç’mış ve muhtara muhtarlık sıfatını kullanarak kendine öncelik tanımayıp önce halkın işlemlerini tamamladığı ve olgun insan davranışı

sergilediği için, kendi lakabının onun soyadı olmasını teklif etmiş. Muhtar da kabul edince ailemizin soyadı Olgaç olmuş.” (Çiğdem Olgaç)

Ak: “Bundan yıllar önce büyük önder Atatürk’ün Soyadı Kanunu ile birlikte her Türk vatandaşına bir soyadı verilmiş. Bizim köyümüzde o zamanlar fazla insan yokmuş. Bizim köyümüz, Bilecik ilinin Pazaryeri ilçesine bağlı Küçükelmalı köyü, dokuz on hane kadarmış. Köyün imamı bu ailelerden birer kişiyi camiye çağırmış ve neye göre olduğu bilinmeyerek kendisi birer tane soyadı vermiş. İşte o gün imamın bizim sülaleye verdiği Ak soyadını şimdi gururla taşıyorum.” (Seda Ak)

Keçeci: “Bizim soyadımızın verilişi biraz gariptir aslında. Soyadı Kanunu çıktıktan sonra köyümüze –Ardahan, Sevimli köyü– gelen soyadlarımızı yazmakla görevli olan memur, büyük dedemlerin keçe dövdüğünü görmüş ve büyük dedeme sormuş, ‘Siz ne yapıyorsunuz böyle?’ diye. Büyük dedem de ‘Keçe dövüyoruz’ deyince soyadımız ortaya çıkmış: Keçeci. Görevli, büyük dedemin keçe alıp sattıklarını sanmış; garip ama gerçek.” (Uğur Keçeci, derleyen Merve Özdemir)

Balbay: “Ailemin soyadı Balbay olup ailenin geçmişiyle bir ilgisi yoktur. Devlet, hazır soyadları listelerinden ailelere soyadları vermiştir.” (Çiğdem Balbay)

Perinçek: “Sadık Perinçek Erzincan ili Kemaliye ilçesi Apçağa köyündendir. Ailesinin lakabı Hacısadıkgil. 1934 yılında Soyadı Kanunu çıktığı zaman Sadık Perinçek öğrencidir. O zaman soyadı önerisi olarak yayınlanan sözlüğe bakıyor. Sadık sözcüğünün karşısında Perinçek sözcüğünü buluyor. Babası Mehmet Cemal Perinçek’e Sadıkgil karşılığı olan Perinçek soyadını öneriyor. PTT müdürü olan babası da bu soyadını beğenip

benimsiyor.” (derleyen Özlem Çakar)

Tuna: “Cumhuriyet döneminden önceki soyadımız Göçyan’mış. Cumhuriyet döneminde yeni Soyadı Kanunu çıktığı zaman yetkili görevliler soyadı listesinden rastgele bir soyadı seçmişler ve Tuna soyadını vermişler.” (Aksel Tuna, İstanbul)

Akpınar: “Ailemizin soyadı, geçmişe dayanarak ve de ailemizin büyüklerinden fikir alarak, köyümüzde zengin ve ağa denilen kişinin oğlu, aynı zamanda köyün muhtarı, her eve soyadını vermiştir.” (Velican Akpınar)

Akyol: “Nüfus müdürleri köyleri dolaşmaya ve soyadlarını dağıtmaya başlamış. Dedem köyün muhtarı, aynı zamanda da ağasıymış. Bu nedenle de köyde soyadlarını o da dağıtıyormuş. Nüfus müdürlerinin ellerindeki kâğıtlara bakarak Akyol soyadını beğenmiş ve bizim soyadımız olarak seçmiştir.” (Cansu Cabbar)

Erbudak: “Yunanistan’dan gelen Türklere Erbudak, Gülbudak, Dalbudak soyadları dağıtılmış. Dedemler Erbudak’ı almışlar.” (Buse Sönmez)

Avcılar: “Ben Feyza Avcılar. Anlayacağınız gibi soyadım Avcılar. Bugüne kadar soyadımın nereden geldiğini araştırmak aklıma gelmemişti. Benim annemin ve babamın anlattığına göre babamın dedesinin dedesinin dedesinin dedesi diye ta Soyadı Kanunu’nun çıktığı zaman Atatürk, başka ülkelerdeki Türkleri kendi vatanlarına çağırmış. Benim babamın dedeleri de o zaman Bulgaristan’da yaşayan Türklermiş. Atatürk’ün çağrısı üzerine onlar da Bulgaristan’dan Türkiye’ye göç etmişler. Orada da onları Türkiye nüfusuna kaydeden görevlinin aklına Avcılar soyadı gelmiş ve onu yazıvermiş. Ben

bunu öğrenmeden önce acaba babamın dedeleri avcıymış mı diye düşünmedim değil. Tabii bunu annemle babama da söyledim. Onlar da babamın dedelerinin önceden Bulgaristan'da yaşadığı için Yoğurtçu Ahmet vb takma adları yokmuş. Oradaki görevli onları nüfusa kaydederken aklına Avcılar diye bir isim gelmiş diye yazıvermişler oraya Avcılar diye. Zaten telefon rehberlerinde neredeyse 3 cilt Avcılar soyadında olan insan varmış. Bunların hepsinin avcı olduklarını düşünürsek, demek ki o zamanlar Türkiye'de yaşayanların hepsinin avcı olduğu gibi bir saçma mana çıkıyor. Böyle bir şey de olamaz zaten. Ben kendi soyadımın nereden geldiğini az da olsa birkaç cümleyle anlattım." (Feyza Avcılar, 7. sınıf)

Şen: "Dedemler soyadımızı Yürekli diye kararlaştırmış. Nüfus memurları gelip soyadımızı sorduğunda evde sadece dedemin amcası varmış. O da soyadımızı bilmediğini söylemiş. Bunu söylerken de hep gülüyormuş. Nüfus memuru kızmış. Yanındaki arkadaşı, 'Ne kızıyorsun? Baksana bu adam çok şen şakrak biri, Şen yaz gitsin' demiş." (Gamze Şen)

Demir: "Dedemin babası demirle uğraşıyormuş. Herkes dedeme Demiroğlu diyormuş. Nüfus memuru gelince soyadınız ne demiş. Evde yalnız dedem olduğu için Demiroğlu demiş. Nüfus memuru bu isim uzun olduğu için Demir koymuş." (Özlem Demir)

Nacar: "Bizim köy çok fakirmiş. Dedemler de fakir anlamındaki 'nacar' sözcüğünü soyadı olarak nüfusumuza yazdırmışlar." (Faruk Nacar)

Ormancı: "Nüfus memurları ev ev dolaşıp eski soyadlarını değiştiriyorlarmış. Dedemin babasının evine gelmişler. Dedemin babası da ormandan geliyormuş. Nüfus memurları bunu görünce sizin soyadınız da Ormancı olsun demiş. Bizim soyadımız eskiden Uğurluoğlu'yken, Ormancı

olmuş.”

Savcı: “Büyük dedelerimiz avcılık yapıyormuş. O sırada Soyadı Kanunu çıkmış. Dedelerimiz gitmiş, soyadımız Avcı olsun demiş. Onlar da Avcı olmaz demiş. Savcı olmuş.” (Oğuz Savcı)

Sevencan: “Aslında bizim ailemizin soyadı Sevencan değilmiş, Soyadı Kanunu’ndan sonra soyadı almak üzere ilgili yere gittiklerinde almak istedikleri soyadının alındığını öğreniyorlar. Memur onlara kendi almak istediği ama ailesini ikna edemediği için alamadığı Sevencan soyadını öneriyor, onlar da kabul ediyor. Aile adımıza gelmeden önce atalarımın kim olduğundan bahsetmem gerektiğini düşünüyorum: Benim büyük dedelerim 1800’lerin başında Kafkaslar’da Ruslara karşı savaşan Çerkezlerdenmiş. Dört kardeş Ruslardan kaçarak Trabzon Of’ta bir Rum köyüne geliyorlar. Bu iki halkı birbirine karıştırıp Ruslara olan hınçlarını Rumlardan çıkarıyorlar. Köydeki bütün erkekleri öldürüp dört tane güzel dul kız kardeş bulup evleniyorlar ve şu anda Sevencanlar olarak bilinen ve dört kardeşten devam eden sülaleyi oluşturuyorlar.

Bu dört kardeşin babaları kel bir hacıymış. Bu Kel Hacı’nın çocukları olan dört kardeşin aileleri uzun süre Kelhacıoğulları olarak bilinmiş. Bu kelimeyi yazarken kullanılan kef harfinin farklı okunuşları sebebiyle bu isim bir süre de Gülhacıoğlu olarak kullanılmış. Başta da belirttiğim sebeplerle bu adı soyadımız olarak alamadığımız için Sevencan soyadı alınmış. Kendi adıma ben bundan memnunum, çünkü Kelhacıoğlu veya Gülhacıoğlu gibi bir soyadı uzun olduğu ve Türkçe karakterler içerdiği için bilgisayar ortamında kullanışsız olurdu.” (Suat Sevencan, Trabzon)

Akkaya: “Selanik’ten Kayseri Kuzuçam’a, Kuzuçam’dan Erzincan Kemah’a gelmişler. Soyadı Kanunu çıkmış. Devlet Akkaya soyadını bizimkilere vermiş.” (Furkan Akkaya)

Sevinç: “Büyük dedelerimin yaşadığı köyde üç büyük aile varmış. Bunların lakapları Peltekoğulları, Artunlular, Niyazioğulları’ymış. Köyün yaşlıları bir gün köyün kahvesinde otururken köyün muhtarı Kel Hasan kahveye gelmiş ve Soyadı Kanunu’nun çıktığını, kan bağı olan ailelerin aynı soyadını taşıyacağını köylülere anlatmış ve bütün ailelere kendilerine uygun birer soyadı bulmalarını söylemiş. Ailelerin büyükleri ve köyün muhtarı karar vermiş ve bu üç aileden Peltekoğulları’na Peltek, Artunlular’a Artun soyadları verilmiş. Niyazioğulları uzun olduğu için ve ileride kullanımı zor olur düşüncesiyle Sevinç soyadını almış.” (Elif Tuğçe Sevinç)

Kılınç: “Isparta ili Aksu ilçesi Yakaafşar kasabası doğumluyum. Kasaba Afşar Yörük ve yaklaşık bir asır önce Bulgaristan’ın Tırnova kasabasından gelmiş göçmenlerden oluşmakta. Aile büyüklerimin bir kısmı Yörük, bir kısmı da Afşarlardan gelmektedir. Afşarların Adana Kozan’dan geldiği bilinmekte. Yörükler de Toraslar’da geleneksel yaşantılarını südüren ve zamanla yerleşik hayata geçen vatandaşlar.

Soyismimin verilişinin özel bir hikâyesi yok. Soyadı yazan memurun uygun görmesi ve dedelerimin de memnuniyetle kabul etmesi şeklinde gerçekleşmiş. Kısacası Soyadı Kanunu çıktığı sıralarda eski Türkçe isimlerden soyadı verme düşüncesinin tezahürü olsa gerektir.

Eskiden ve şimdi sülale Hacıartikler, Hacartikler (Hacı artık) olarak anılmakta. Bunun hikâyesine gelince: Asıl adı Yusuf olan kişi daha çocuk yaşlarında hac kervanının peşine düşerek gitmek ister. Yolda fark ederler ve kafileye alırlar. Dönüşünde henüz çocukluğu sebebiyle ‘Tamam, gidip gelen büyüklere Hacı diyeceğiz ama buna ne diyelim? Buna da Hacı artığı desek bari’ diyorlar. Hacılığı çocuğa yakıştıramayan büyükler küçük Yusuf’a Hacı artık veya Hacartik lakabını takmışlardır. 76 yaşındaki babamın adı, dedesinin adı olan Yusuf’tur. Dedesinin hacca gidiş hikâyesini anlatırdı.” (Aziz Kılınç)

Kola: “Dedelerimiz aslında soyadımızı Hüsler koyacakmış. İdareye ad ve

soyad kurulan oraya gitmişler. Orada Hüsler olan lakabımızın yerine Kola olsun demişler. O zamanda rastgele adımız koyulmuş.” (Esra Kola, 7. Sınıf)

Eker: “Soyadı Kanunu’nun çıktığı ilk yıllarda memurlar her yere olduğu gibi, dedemlerin oturdukları Çanakkale’nin Belen köyüne de gelirler. Dedem Ahmet Eker, köyün nüfuzlu kişilerindendir. Memurlar her aileye bir soyadı verme amacındadırlar. Köylü bu işten habersiz. Soyadlarının ne işe yarayacağından bile habersizler. Onlara göre baba, dede isminin soyadı olarak kullanılması yeterlidir. Memurların bu durumu izah etmeleri oldukça güç olur. Sonunda köylüyü bu konuda ikna ederler. Ancak soyadının kime nasıl verileceği husunda da yine zorluk çıkar. Çünkü memurlar her ailenin kendi soyadını kendileri belirlemelerini isterler. Ancak köylünün bu konuda en küçük bir fikri bile yoktur. Memurlar, köylülerin yaptıkları işlere göre, lakaplarına göre, aile büyüğünün huy ve davranışlarına göre, fiziksel özelliklerine göre soyadı yazmaya başlarlar. Tabii, buldukları soyadlarını aileye onaylattırarak. Benim aileme sıra gelince memurlar ilk önce neyle uğraştığımızı sorarlar, dedem çiftçilikle diye cevap verir. Bunun üzerine memurlar Eker soyadını teklif ederler. Dedem de bunu kabul eder ve soyadımız Eker olarak işlenir. Aynı köyde bir başka ailenin soyadı Biçer, bir diğerininki Kazar...” (Ümit Eker)

Sancı: “Aile büyüklerinden öğrendiğime göre, annemin sülalesinin Sancı soyadını almasının gerekçesi olarak iki söylenti var. Birinci söylentiye göre köyde birinin bir yeri ağrıdığında veya sancılandığında bu ağrının ya da sancının geçmesi için Sancı ailesinden birine başvururlar. Bu aileden biri ağrıyan, sancıyan yeri ovduğunda acıdan, ağrıdan kurtulunacağına inanılır. Bu nedenle, sancıyı geçirdiğine inanılan bu aile Sancı soyadını alır. İkinci söylentiye göre, Soyadı Kanunu çıktıktan sonra soyadını almak için giden dedemin babası o sırada sancılanır. Nüfus memuru da ‘Madem sen sancılandın soyadın Sancı olsun’ der.” (Engin Yolal)

Günen: “Ben Kıbrıslı olduğumdan 1983’ten önce genel olarak baba adı soyadı olarak kullanılıyordu. 1983’te KKTC kurulduktan sonra her aileye belirli bir anlam ve sıra olmaksızın birer soyadı verildi. İşte bu yüzden soyadımın bir anlamı yoktur.” (Emrah Günen, Lefkoşe)

Bodur: “Giresun’un Eynesil köyünden olan büyükbabam Bodur soyadını almış. O zamanlar Eynesil köyünde iki büyük aile bulunuyormuş. Bu köye iki adet soyadı verilmiş ve ailelerden seçim yapmaları istenmiş. Bu soyadları Bodur ve Çoban olarak belirlenmiş. Varlıklı bir aileden gelen büyükbabam Çoban soyadını istememiş. Çoban soyadının varlıklı bir aileyi yansıtamayacağını, çobanlığı meslek olarak yapanların varlıklı insanlar olmadığını düşünerek ailemize Bodur soyadını seçmiş.” (Özge Bodur)

Kılıçoğlu: “Babamın dedesi Muş’taki Cibran aşiretinin beyiymiş. Soyadı Kanunu çıktıktan sonra babamın dedesi soyadının Cibran olmasını istemiş, fakat Cibran aşiret adı olduğu için kabul etmemişler. Babamın dedesi de başka bir soyadı almamış. Nüfus memuru da büyük dedem hep kılıcıyla gezdiği için Kılıçoğlu olarak soyadımızı yazmış.” (Evrim Kılıçoğlu)

Koptaş: “Baba tarafından ailem, 1915’ten sonra Sivas’ta kalabilen Ermenilerdendi. Babaannem de, dedem de Ermenice bilmezdi. Anadilleri, k’leri g’ye, i’leri e’ye, u’ları o’ya çevirerek konuştukları Orta Anadolu Türkçesiydi. ‘Gittim’ değil ‘gettim’, ‘usandım’ değil ‘osandım’, ‘anlamıyorsun’ değil ‘ağnamayon’ derlerdi.

1923’ten sonra Sivas’ta Ermeni okulu bırakılmadığından, babam devlet okuluna gitti; o da Ermenice öğrenemedi. Ama ana babasınınkinden farklı, ‘kibar’ bir Türkçe konuşmaya zorladı kendini. 12 yaşındayken, kafasının tası atıp bir gün trene atlayarak İstanbul’a kaçtığında o kibar Türkçeyi diline oturtabilmiş miydi, yoksa bunu İstanbul’da mı becerdi, bilmiyorum.

Bütün aileler gibi, Sivas’ta ailemin bir ismi vardı. Şirvanyan diye anılıyorlardı. Kilise ve nüfus kayıtlarına bu adla geçmişlerdi. Bundan yüz yıl

önce, Sivas'ın kıyısındaki Tavra köyünde, bu aile adlarının günlük hayatta pek sık kullanıldığını sanmıyorum. Ancak nihayetinde, taşımaktan gurur duydukları, nesilden nesle aktardıkları bir aile adları vardı. Onlar Şirvanyanlar'dı; özenle hazırlattıklarını söyledikleri mezar taşlarının yalancısıyım.

Onlardan üç-dört nesil sonra ben, bu Şirvanyan adının ne anlama geldiğini, Van'da veya Siirt'te Şirvan diye anılan yerleşim yerleriyle ilgisi olup olmadığını, yoksa daha uzak bir memleketin adından mı geldiğini bilmiyorum.

Soyadı Kanunu kabul edildikten sonra dedem nüfus dairesine gittiğinde, memurlar onun aile adını taşımasına izin vermediler. Şirvanyan gibi isimlerin memnu, yani yasak olduğunu söylediler. Bunu kanunun hangi maddesine dayanarak yaptıklarını dedem bilmiyordu. Böyle şeylerde kanun, hak ve hukuk aramanın bir yarar sağlamayacağını iyi bilecek kadar yaşamıştı.

Aileme Koptaş soyadı uygun görüldü.

Çevreme baktığımda, bu uygulamanın bize özel olmadığını, özellikle Anadolu kökenli Ermeni ailelerin çoğunun soyadlarının -yan'la bitmediğini görüyorum.

Annemin ailesi de Sivas'ta yaşıyordu ve Donikyan olan adları Donikoğlu'na çevrilmişti. Onlar gibi pek çok Amasyalı, Yozgatlı, Malatyalı Ermeni de, tıpkı dedemler gibi, Nüfus Müdürlüğü'ne gittiklerinde 'Memnudur!' diyen memurlarla karşılaşmışlardı.

1934'te Meclis'te kabul edilen Soyadı Kanunu metnini bir vesileyle onca yıl sonra okudum. Kanunun 3. maddesi şöyle diyordu: 'Rütbe ve memuriyet, aşiret ve yabancı ırk ve millet isimleriyle umumi edeplere uygun olmayan veya iğrenç ve gülünç olan soyadları kullanılamaz.'

İyi bir insan olduğuna, tıpkı dedem ve birçok Anadolu insanı gibi çocuklarına iyi bir isim miras bırakmaktan başka gayesi olmadığına kuşku duymadığım Sivas'taki o nüfus memuru, Şirvanyan'ı rütbe ve memuriyet ismi mi saymıştı acaba? Aşiret ve yabancı ırk ve millet ismi mi? Yoksa, umumi edeplere uygun olmadığını, iğrenç veya gülünç olduğunu mu düşünmüştü? Dedem bu sorunun yanıtını merak etmemişti. Çünkü zaten biliyordu. Ben de öyle." (Rober Koptaş, *Agos* gazetesi genel yayın yönetmeni)

Müze: “Annem tarafının soyadı ilk başta Müze imiş ama bu soyadını bırakıp Mustafaoğlu soyadını almışlar. Ben de niye Müze soyadını bırakıp Mustafaoğlu soyadını aldılar diye doğrusu üzülmüştüm. Müze soyadı, sanat kültür çağrışımı yaptığı için benim çok hoşuma gitmişti. Güzel Sanatlar Fakültesi’nde okuyordum. Anne tarafıma bu soyadını niçin aldığımızı sorduğumda, Çeçen göçmeni olan anne tarafımın göç sırasında yanlarında kıymetli şeyler, müzeye konabilecek değerde şeyler getirdikleri için bu soyadını aldıklarını söylemişlerdi. Ama daha sonra bir kuzenim bana başka bir hikâye anlattı, ben de bu ikinci hikâyenin doğru olduğunu düşünüyorum. Annemin babası, bağlı oldukları Çeçen klanının adı olan Moskoroy soyadını almak istiyor, nüfus memuru bunu kabul etmiyor, Müze olsun diyor ve soyadları Müze olarak kayda giriyor. Daha sonraki yıllarda bu soyadını Mustafaoğlu’na çevirdiler.” (Melek Mazıcı)

Nüfus memurunun hatası

Ergincan: “Aile büyüklerimize hangi soyadını almak istediğimiz sorulduğunda Erzincanlı olduğumuz için Erzincan soyadını almak istemişler. Ama Erzincan kelimesindeki ‘z’ harfinin kuyruklu yazılması Nüfus Müdürlüğü’nde karışıklığa neden olmuş ve ‘g’ harfi olarak yazılmış. Böylece Ergincan soyadına sahip olmuşuz.” (Simge Ergincan)

Yeşilo: “Yeşilo önceden Yeşil’miş. Sonra Nüfus Müdürlüğü’nde Yeşil’in yanına nokta konmuş. Bu nokta büyük olmuş. Sonradan Yeşilo diye okunmuş. Soyadımız o zamandan beri Yeşilo’dur.” (Yusuf Yeşilo, Sivas)

Ayol: “Sekiz yıl öncesine kadar soyadım Ayol’du. Nüfus memurunun yazım hatasıyla Ayol olan soyadımızı Akyol olarak düzelttirdik.” (Çiğdem Akyol)

Edinç: “Köyümüzün büyüklerinin anlattıklarına göre, aile büyüklerimiz Bingöl çevresinde yaşıyorlarmış. Kurtuluş Savaşı’nın çıkmasıyla birlikte çekilen sıkıntılardan dolayı Erzincan’a göç etmişler. Yaşamlarını bir süre burada devam ettirmişler. Erzincan’da çok kurak bir yere yerleştikleri için büyük sefalet çekmişler. Karadeniz çevresi verimli olduğu için Giresun’a göç etmişler. Tabii ki Giresun’da eskiden olduğu gibi ağalar varmış. Ağanın sadece bir kızı varmış. Büyük dedemiz ağanın kızıyla evlenmiş. Ağanın ölmesi üzerine köyümüz büyük dedemize kalmış. Giresun’a büyük dedemizle birlikte gelen birçok kişi olduğu için nüfus hızla çoğalmış. Uzun yıllar sonra Soyadı Kanunu çıkmış. Önce Pamukoğulları olmuş. Bu soyad uzun ve anlamsız olduğu için dedemiz değiştirme kararı almış. Erdinç isminden

esinlenerek Erdinç koymaya karar vermiş. Nüfusa giderek soyadımızı Erdinç'le değiştirmek isterken nüfus memuru 'r' harfini yazmayı unutarak memurun hatası üzerine Edinç olmuş. Nesilden nesle aktarılarak günümüze kadar gelmiş. Yaptığım araştırmalarla soyadımızın kelime manasının 'kazanmak, başarı elde etmek' olduğunu öğrendim. Umut ediyorum ki o güzel manasını devam ettirir ve Edinç ailesi olarak hayatımız boyunca başarılı oluruz." (Esra Edinç)

Kesgin: "1931 doğumlu olan dedemle babası arasında 30 yaş varmış. Büyük dedemin adı Sait'miş. Vatansever, dürüst bir insanmış. Yılmadan, cesurca tam 12 yıl seferberlik yapmış bu vatan için. Uzun yıllar ailesinden uzak kalmış. 7 yıl evden ayrı kaldıktan sonra dönmüş evine. İşte dedem o zaman olmuş. Ama fazla görememiş babasını. Çünkü araya seferberlikten sonra askerlik girmiş. Askerliğini çavuş olarak yapan büyük dedem, çok iyi atışçı ve keskin nişancıymış. Askerliği boyunca atışlarıyla ünlenen büyük dedem Keskin lakabıyla anılmaya başlanmış. Askerliği sırasında da birçok kere seferberlik için uzak yerlere gitmiş. Yemen savaşında, Yemen çöllerinde beş yıl İngilizlere esir olmuş. Yüreğindeki vatan sevgisi onu bu esirlikten de kurtarmış.

Askerlikte kocasının lakabının Keskin olduğunu bilen büyük babaannem bunu komşularına anlatırmış. Böylece köylü de öğrenmiş dedemin lakabını. Askerlik bitmiş, barış ilan edilmiş, vatan ilerleme yoluna girmiş ve birçok yasalar yapılmış. Bu yasalardan biri olan Soyadı Kanunu'yla beraber herkes soyadını yazdırmak için koşmuş nüfus dairelerine. Büyük dedem de lakabı olan Keskin'in soyadı olmasını istemiş ve yazdırmaya gitmiş.

Şimdi gelelim işin asıl kısmına, yani Keskin mi yoksa Kesgin mi olduğuna. Bu kısım biraz üzücü. Çünkü soyadını yazan memur büyük dedemin Keskin kelimesini Kesgin olarak anlamış ve öyle yazmış. Bu durum büyük dedemi çok üzmüş. Ama yine arkadaşları ona Keskin diye seslenmişler. Tıpkı öğretmenlerimin benim soyadımı Keskin yazmaları gibi. Büyük dedem Sait Kesgin'e çok teşekkür ederim Bana bu soyadını kazandırdığı için. Toprağı bol olsun." (Zülal Kesgin)

Yıldız: “Babamın dedesinin soyadının aslı Yaldız’mış. Fakat Nüfus Müdürlüğü’nde düzenleme yapılırken Yıldız olarak yazılmış. Babamın dedesi yaldızcılık yapıyormuş, dede tarafına Yaldızcı deniyormuş. Tek harf hatasıyla soyadımız Yıldız olmuş.” (Özlem Yıldız)

Yazıcı: “Soyadım aslında Gezici olup nüfus müdürünün hatasıyla Yazıcı olmuştur. Gezici soyadı, konargöçer olduğumuzdan konulmuştur.” (Sevim Yazıcı)

Özcan: “Aslında sülalemiz İmamoğlu namıyla anılırmış. Büyük dedelerimin imamlık yapıp yapmağını (en azından yedi göbeğe kadar imam yok) bilmiyorum. Ancak kuvvetle muhtemel imam olan dedelerimizden birinin aldığı lakap olsa gerek. Sonraları da büyük dedemden dolayı Velioğlu denilmiş. Büyükbabam Nüfus Müdürlüğü’ne gittiğinde içinde ‘oğlu’ geçen sülale isimlerini soyad olarak vermediklerini söylemişler. Bunun üzerine aile büyükleri soyadımızın Özkan olmasına karar vermişler. Ancak nüfus memurunun yanlış kaydetmesi nedeni ile Özkan, Özcan oluvermiş. Eee, buna da şükür, yanlış anlamlara gelebilecek bir hata yapmamış. Malum nüfus müdürlükleri bu tür yanlışlarıyla meşhur. Biz de biraz da zorunlu olarak, ha Özkan ha Özcan diyerek soyadımızı kabullenmişiz.” (Hayati Özcan)

Dinç: “Eşimin babası iki yaşındayken (1922’de) ailesi Yugoslavya’dan Manisa, Soma’ya göçmüş. Nüfus idaresine ‘dışardan geldik’ anlamında ‘Dış’ olsun soyadımız demişler. Aksan farklılığı olsa gerek, memur Diş anlamış, bir süre cüzdanlarında Diş olarak gözükmüş soyadları. Sonra bunun hiçbir anlamı yok, bari Dinç olsun soyadımız demişler ailecek. Başvurup düzelttirmişler. İstanbul’da doğmasına rağmen eşimin defter şeklindeki eski tip cüzdanında da bu soyadı üstü çizilmiş olarak dururdu. Eşim 1959 doğumlu olduğuna göre bu değişim epey geç bir tarihte olmuş.” (Nihal Dinç)

Dinçbal: “Evlenmeden önceki soyadım. Kayseri’de yaşayan büyük dedeme Hasan Bala ya da Hasan Baloğlu derlermiş, benzer isimli kişilerden ayırmak için. Soyadı Kanunu çıkınca başvurmuşlar ve soyadımız Hasbal olsun demişler. Bir süre sonra Nüfus İdaresi’nden geri çağırmışlar bizimkileri ve bu soyadının daha önce başkası tarafından alındığını ve bizimkini kendilerinin Dinçbal olarak değiştirdiklerini söylemişler. Öylece kalmış.” (Nihal Dinçbal)

Sabaz: “Annemin evlenmeden önceki soyadı. Dedem Sağbaş soyadını almak istemiş Kayseri’de. Sağlam ya da yaşayan baş anlamında. Hiç de romantik yanı yok. Memur yanlış yazmış Sabaz olarak. Söyleyince de, ‘Hiç önemi yok, zaten bunlar geçici, yine değişir’ gibi sözler sarf etmiş. Ama öylece kalmış o da. Daha sonra dayılarım araştırınca sabaz kelimesinin eski Türkçede çalışkan anlamına geldiğini öğrenmişler. Doğru mu bilmiyorum. Ama halen Sabaz olarak devam ediyor.” (Nihal Dinç)

Kuşeli: “Benim ailemin en büyük fertleri daha Osmanlı zamanında fethedilen yerlerin Türkleştirilmesi için Bulgaristan’a yerleştirilmiş. Birçok kuşak orada yetişip orada büyümüş. Dedemin dedesini ailesi okumak için İstanbul’a göndermiş. Kendisi İstanbul’da medrese bitirmiş. Bulgaristan’a geri döndükten sonra köyde iyi itibarı olan birisi olmuş. Bir diğer özelliği ise çevresinde çok hızlı biri olarak tanınmasıymış. At arabasını tepeleme doldurup adeta uçarcasına sürermiş. Adının da Ali olması nedeniyle ona ‘Kuş’ lakabı takılmış ve Kuş Ali diye çağırılırmış. Ne yazık ki Bulgarlarla beraber yaşadıkları köyde sorunlar yaşayınca, bir gece evinden zorla alınıp, boğazı kesilerek öldürülmüş. Onun bu şekilde ölmesi nedeniyle soyundan gelenlere hep Kuş Ali diye hitap edilmiş. Ancak Bulgaristan’daki baskı yüzünden, özellikle de isim değiştirme, 1978 yılında babaannem, dedem, babam, amcam Türkiye’ye geçiş yapmış. Kapıkule’den Edirne’ye geçiş sırasında soyadlarını yazan memur Kuşali yerine yanlış yazıp Kuşeli soyadını bize vermiş.” (Senem Kuşeli)

Dündar: “Babamın dedesi imammış. Çevrede herkes onun dindar bir adam olduğunu bilirmiş. Soyadı verileceği günlerde nüfus müdürüyle karşılaşan dedeme nüfus müdürü ‘Seni çevrede herkes dindar biri olarak tanır. Sana bu soyadını verelim’ demiş. Dedem de kabul etmiş. Fakat nüfus memuru yanlış yazınca soyadımız Dindar değil, Dündar olmuş.” (Özlem Dündar)

Bilibil: “Bilibil olan annemin kızlık soyadı benim her zaman ilgimi çekmiştir. Bu hikâyemde sizlerle annemin kızlık soyadının nereden geldiğini paylaşacağım. Artvin’in Yusufeli ilçesinin Öğden köyünde yaşamış olan dedemin dedesinin çok güzel sesi varmış. Sesi öylesine güzelmiş ki köydeki bütün düğünlerde ona türküler söylettirirlermiş. Teyzelerimin ve dayımın sesi de çok güzeldir. Hatta kardeşler bir araya geldiklerinde bir koro edasıyla türküler söylerler. Dedeme göre ninem de zaten onun yanık türkülerine vurulmuş. Soyadı Bülbül olması gereken Hasan Dedem doğduğunda babası dedemi Nüfus Müdürlüğü’ne yazdırmaya götürmüş. Burada ortaya çıkan yanlışlık sonucu Hasan Dedem’in soyadı Bilibil olarak değişmiştir. Hasan Dedem’in babası nüfus memuruna Hasan Bülbül demesine rağmen nüfus memuru bunu Hasan Bilibil olarak kaydetmiştir. Köydeki insanlar bu konularda fazla duyarlı olmadığından soyadı bu şekilde kalmış ve annemlere kadar gelmiştir.” (Duygu Avcıoğlu)

Balur: “Samsun’un Ayvacık ilçesinde yaşayan ailenin büyükleri yaşadıkları yerin bilgin kişileridir. Kimin bir derdi, sıkıntısı olsa hemen onlara gelirler. Soyadı Kanunu çıkınca da bu özelliklerinden dolayı onlara Bilir soyadı verilir. Ailenin çocuklarından birinin soyadı nüfusa Balur olarak yanlış kaydedilir. Bu çocuktan devam eden nesil de soyadlarını Balur şekliyle kullanır.” (nakleden Hale Balcı)

Kaçak: “Soyadım muhtemelen bir nüfus memuru azizliğinin meyvesi. Aslı Koçyiğit olmalıydı. Annemin nüfus kâğıdında soyadı yıllarca Kaçak’tı. Hatta bununla ilgili komik bir de olay var: Annemle babam yeni evlendiğinde bir

gece gezmeden dönerken polis çevirmiş ve kimlik sormuş. Annem evli olduklarını ispatlayamayınca düğün fotoğraflarını göstermiş.” (Merve Kaçak, İstanbul)

Bolut: “Soyadımız aslında Bulut’muş. Ama nüfus idaresindeki memurun yanlış yazması yüzünden senelerdir Bolut olarak kalmış.” (Şadiye Bolut, İstanbul)

Adıman: “Benim soyadım şu an Adıman’dır. Aşiret mensubu olduğum için eskiden bizim aşiret, aşiret adını soyadı olarak kullanırmış. Cumhuriyet öncesi bizimkiler Tahran’a bağlı bir köyde ikamet ediyorlarmış. Rusların Anadolu’yu işgali sırasında sebebini bilmediğim birtakım olaylardan dolayı Anadolu’ya gelmişler. Göç sırasında bir süre Iğdır, Bulakbaşı köyünde ikamet etmişler. Burada bir kavga çıkmış ve birisi ölmüş; biz tekrar göç etmişiz. Bazı akrabalarımız Paçal soyadını, biz ise Adıman soyadını almışız. Hâlâ da böyle devam ediyor. Adıman olmasının sebebi ise dedemin okuma yazma bilmediğinden ve oradaki memurun herhalde Adıyaman ilinin isminden aldığı düşünülür.” (Âdem Adıman, Iğdır, Tuzluca, Unbulak köyü)

Atatürk veya saygı duyulan bir büyüğün verdiği soyadlar

Bayar: “Celal Bayar’a, asil anlamına gelen Bayar soyadını Atatürk vermiştir.” (Emine Gürsoy Naskali)

Altay: “Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin Mustafa Kemal Paşa’ya Atatürk soyadını verdiği sırada, Atatürk’ün yakın arkadaşlarından Fahrettin Paşa, Afgan-İran sınır anlaşmasında hakemlik yapmak için Afganistan’da bulunuyordu. Fahrettin Paşa, Mustafa Kemal Paşa’ya Atatürk soyadının verildiğini radyodan öğrenmiştir. Ankara’ya telgraf çekerek yeni isminden dolayı onu tebrik etmiştir. Atatürk ise, cevabi telgrafında ‘Siz de Altay oldunuz’ diyerek Fahrettin Paşa’ya bu soyadını takmıştır.[1]

Acar: “Emekli Deniz Albayı Seyfettin Acar, Kurtuluş Savaşı sırasında topçu subayıdır. Soyadı Kanunu çıktığı zaman Seyfullah Bey bir anı olarak Gazal soyadını almak ister. İstiklal Madalyası sahibi olduğu için talep ettiği soyadı Atatürk’ün önüne getirilir. Gazi, bir av hayvanı türü olan Gazal soyadını Seyfullah Bey’e uygun görmez. Seyfullah Bey Yunan *Oriana* gemisini teslim almaya zorlamak için güvertede duran ve kaması arızalı sahra topuna mermi sürmüş, atışa hazırlanıyor gibi davranmış; bu hareketi, gemiyi teslime zorlayan en büyük etken olmuş. Atatürk çevresindekilere ‘Bu çocuk acarca hareket etmişti, soyadı Acar olsun’ demiş ve soyadını bizzat tayin etmiştir.” (Yazan Özlem Çakar)

Tuncel: “Benim dedemin dedesi olan Recep Morhoğlu’nu bir gün Atatürk yanına çağırmış. Dedem o ara demircilik yapıyormuş. Atatürk dedemin dedesinin soyismini beğenmeyerek, sizin soyadınız Tuncel olsun demiş.”

(Nurseda Tuncel)

Umay: “1921’de Himaye-i Etfal Cemiyeti’nin kurucuları arasında yer alan ve uzun süre genel başkanlığını yapan Dr. Mehmet Fuat Bey’e, Türk çocuklarına verdiği hizmetten dolayı, eski Türk dilinde çocukların koruyucusu, ruh Umay’a atfen, Atatürk Umay soyadını vermiştir.”

Çalışlar: “Ailemizin soyadı Çalışlar. Dedem İzzeddin Bey İstiklal Savaşı’nın sonunda kolordu komutanı olarak Büyük Taaruz’a katıldığında 29 Ağustos günü düşman cephe hattında bulunan Afyon’un Çalışlar mevkiini ele geçirdiğinden, aynı Asım Tınaztepe örneğinde olduğu gibi, Atatürk tarafından ona bu soyadı uygun bulunmuş. Yörede halen Afyon merkeze bağlı bu isimde bir köy bulunmakta. Aynı zamanda harp tarihinde bu harekât Çalışlar muharebeleri olarak anılmakta. Dolayısıyla soyadının kökeninin coğrafi olduğunu, nedeninin de tarihi olduğunu söyleyebilirim.” (İzzeddin Çalışlar)

Çelebi: “Bizim Cumhuriyet döneminden önceki soyadımız Özkraloğulları olarak geçmektedir. Dedemin bir rivayetine göre Arabistan’da halifelikle ilgili bazı karışıklıklar çıkınca (Hür, Yezit’in oğlu, Kerbela’daki insanların yanında yer alınca) Hür’ün yakınları sürgüne gönderilir. Önce İran’dan Horasan’a, oradan da Konya Cihanbeyli platosuna yerleşirler. Cihanbeyli platosu ismini bizim aşiretten alır. Daha sonra da tekrar Türkiye’nin birçok yerlerine sürgüne gönderilirler. Bizimkiler önce Bayburt’a, ondan sonra da Erzurum’a yerleşirler. Bunlar 7 kardeştirler. Hacı Hüseyin, İnce Kasım, İnce Mehmet vs. Bu kardeşler de tekrardan Türkiye’nin birçok yerlerine dağılırlar. Yaşar Kemal’in romanını yazdığı İnce Mehmet bizim büyük dedenin kardeşidir. (Yanına annesini de alarak ayrılmıştır.) Hacı Hüseyin Erzurum Aşkale’de kalmış ve onun da 7 oğlu olmuştur. 7 oğlundan biri olan Mahir, köyün ağası olmuş ve Hüseyin ve Şamil adında onun da iki oğlu vardır. Hüseyin Ağa büyüdüğünde o da ağadır ve köyleri vardır. Derken Rus Harbi

başlar ve Hüseyin Ağa ile Kâzım Karabekir arkadaş olurlar. Kâzım Karabekir Atatürk'ün yanında yer alınca İstanbul hükümeti Kâzım Karabekir'e tüm yardımı keser. Hüseyin Ağa 6 ay Türk ordusunu besler ve Kurtuluş Savaşı'nda Erzurum'da en büyük desteği verir Atatürk'e ve Kâzım Karabekir'e. Savaştan sonra Atatürk, dedeme Çelebi soyadını verir ve Ankara'daki Haymana ovasını Hüseyin Ağa'ya verir ve yerleşmesini ister. Hüseyin Ağa Haymana ovasına yerleşir. Fakat babasının hasta olması ve ölmeden önce köyüne dönmek istemesiyle tekrardan Atatürk'le konuşarak Haymana ovasından ayrılır, bir sandık altınla köyüne döner ve bir sandık altını otla beslenen halka dağıtarak köylüleri kalkındırır." (Gül Çelebi)

Toperi: "Benim de soyadımın bir hikâyesi var. Babamdan dinledim. Esasen benim de yaşım müsait olduğu için o dönemi gayet net hatırlıyorum. O tarihlerde annemle babam evimizde bu konuyu konuşuyorlardı. Babam, I. Cihan Harbi'nde başından sonuna kadar bulunmuş, 9 Eylül'den sonra askerlikten terhis olarak evine dönmüş olduğu için, o dönemleri anımsatan bir soyadı almak niyetinde idi. Konuşmalar sonunda Güven olarak kararlaştırdılar. Ancak henüz kayıtlara geçmemişti. Şu anda bir amcamın soyadı Güven'dir.

Diğer amcam, Topçu Albay Celal Toperi'dir. Merhum Cumhurbaşkanı Sayın Fahri Korutürk'ün yakın akrabası, Büyükelçi Kaya Toperi'nin de babasıdır. Amcam, o tarihlerde Atatürk'ün daima yakınında bulunan bir konumdaymış. O zaman yapılan sohbet toplantılarından birinde duyduğum kadarıyla, Atatürk toplantıda bulunanlara soruyormuş, ne soyadı aldın diye. Sıra bakanlara gelmiş, o sırada bugünkü çalışma bakanının muadili ne ise o bakana senin soyadın İş-er, Ziraat bakanına da seninki de Eş-ek olsun şeklinde espriler yaptığını duydum. Sıra amcama gelmiş, 'Sen ne koydun Celal?' demiş, amcam da 'Henüz bir şey koymadık paşam' dediğinde, 'Tamam seninki de (topçu albayı olduğu için) Toperi olsun' diyor. Bunun üzerine amcam soyadımızın Toperi olduğunu babama telgrafla bildirdi. Biz de henüz kayda geçmemiş olan soyadımızı Toperi olarak tescil ettirdik. Benim soyadımın tarihçesi de böyle." (Şerafettin Toperi)

Özlü: “Dedemin babasının zamanında Enver Bey varmış. Bu adam çok iyi lakap takarmış. Soyadı Kanunu çıktığında bizim köylüler Enver Bey’e lakap takması için gitmişler. Enver Bey’in yanına gelen uzun boylu bir adam, direk gibi olduğu için Bayrak, hoca olanlara ise Kuran takmış. Bu insanlar da bu lakapları soyadı olarak kullanmış. Biz de az ve öz konuştuğumuz için bize de Özlü lakabını takmış.” (Nurseda Özlü)

Buğa: “Dedemin annesi ve babası ölünce dedemi köyün zengin bir ağası yanına işçi olarak almış. Okul çağına gelince dedemin kimliği olmadığı fark edilmiş. Dedeme kimlik çıkartılırken soyadı Şahin olacakmış ama yanında çalıştığı adam dedeme Buğa soyadını vermiş.” (Akın Buğa)

Doğan: “Eski zamanlarda soyadlarını nüfus memurları veya başka kişiler takarmış. Bizim soyadımızı ise köyün bir bireyi olan Mehmet Halit adında biri takmış. Bu adam köyün işleriyle uğraşırmış.” (Buse Doğan)

Türkdoğdu: “Soyadım, Soyadı Kanunu çıkmadan önce Hamzaoğlu’ymuş. Soyadı Kanunu çıkınca köy halkına sormuşlar, soyadımız ne olsun diye. Ve köy halkı Türkdoğdu olarak karar vermiş.” (Mehdican Türkdoğdu)

Karataş: “Bir gün babama sordum, ‘Bizim soyadımız nereden geliyor?’ dedim. Babam, ‘Oğlum, Soyadı Kanunu’nun geldiği zaman bizim akrabalardan biri soyadını yazdırmak için gitmiş. O adam taş oymacılığı yaparmış. Buna lakap olarak Karataş demişler. O da soyadımızı Karataş olarak yazdırmış’ dedi.” (Savaş Karataş)

Dahi: “Benim rahmetli dedem Demir Dahi Bulgaristan Türklerindendir. Dedem yabancı bir ülkede bir Türk olarak yaşamaktan o kadar bunalmış ki

(kendisi 1917 doğumludur, oradaki hayatı boyunca Bulgar devletinde Bulgar olmayanlara karşı yapılan ayrımlardan dolayı), babam daha 40 günlük bebekken, 1950 yılında göç kapısı açılır açılmaz anayurda göç etmiş. Babam Ersin Dahi yaşamının 40. gününü Kapıkule sınır kapısından girerken doldurmuş.

Dedem Kırklareli-Lüleburgaz'a yerleşmiş ve yerleştiği zaman büyük bir devlet görevlisiyle tanışmış. Bu kişi, dedemin anlattığına göre çok akıllı bir adammış. Dedem soyadı alacağı zaman bu dostu kendisine Dahi soyadını almasını, bunun çok güzel bir soyadı olacağını söylemiş. Dedem de kabul etmiş. Çünkü Türkiye'ye geldiklerinde dedem de babaannem de Türkçe bilmiyormuş." (Ulaş Dahi)

Menekşe: "Büyük büyük dedelerimizin Cumhuriyet'in ilanına kadar yani Soyadı Kanunu'ndan önceki soyadımız Dervişoğulları imiş. Babamın büyük büyük dedesi Hacı İbrahim Efendi, Sivas'ın Gürün ilçesinde o zamanın medresesinde şimdinin rektörü konumundaymış. Hacı İbrahim Efendi'yi herkes çok sayar ve severmiş. Soyadı Kanunu gereği soyadları verilirken Hacı İbrahim Efendi'ye 'gül gibi ailesin... vs' gibi sözlerle çok iyi bir aile ve insan olduğunu ima eden sözlerle benzetme yaparak soyadımız Menekşe olarak layık görülmüş ve konulmuştur." (Esra Menekşe)

Bülbül: "Babamın babaannesinin sesi çok güzelmiş. Her zaman türkü söylermiş. Soyadı Kanunu çıktığında komşular Bülbül soyadını uygun görmüşler." (Gizem Bülbül)

Sunman: "Baba ailem ile anne ailem akraba olmakla birlikte 93 Harbi'nden önce Yanya ve Rusçuk gibi oldukça uzak iki bölgede yerleşmiş olmaları nedeniyle ancak savaş sonrası göç ettikleri İstanbul'da birbirlerine kavuşabilmişler. Baba babam çok erken yaşta Beyrut mektupçusu iken vefat etmiş, anne babam ise malulen emekli bahriye binbaşısı imiş. Soyadımızı yedi dil bilen El-Ezher ve İstanbul Edebiyat Fakültesi mezunu yazar ve

üniversite kitaplığı hafız-ı kütüb olan amcam rahmetli Ali Kemal Sunman seçmiş. Anlamı ‘gönülden veren insan’dır. Soyadımız tamamen dil uzmanı amcamın türettiği bir kelimedir. Dağınık ailenin lakap veya kökeniyle ilgisi yoktur. Aynı soyadını taşıdığını istihbar ettiğim iki aileyle de hiçbir yakınlığımız yoktur.” (Ömer Sunman)

Yürekli: “Anlatıldığına göre dedem çok cesur ve mert bir insanmış. Bu yüzden bu ismin onun için uygun olduğunu belirten dostlarını kırmamış, bu soyadını almış.” (Derya Yürekli, Sivas)

1. Necati Gökalp’ten naklen: Fahrettin Altay, *10 Yıl Savaş (1912-1922) ve Sonrası*, İstanbul 1970, s. 476-477.

Değiştirilen soyadları

Aygır: “Bizim soyismimiz Aygır’mış. Amcamlar 1974 yılında ilkokula giderken okuldaki arkadaşları Mustafa Amcam’a Aygır diyorlarmış. Mustafa Amcam ağlayarak dedemin yanına gitmiş, dedem de Nüfus Müdürlüğü’ne gidip soyadımızı Erdem olarak değiştirmiş.”

Portakal: “Onur soyadı babam tarafından 1986 yılında alınmıştır. Babamın Onur’dan önceki soyadı Portakal’dı, babamın dedesinin ve ailesinin Aydın ve civarında çok büyük ve verimli portakal bahçelerinin olması ve bu bahçelerle ailemizin ün salması üzerine Soyadı Kanunu’yla birlikte bu soyadını almışlar.” (Pelin Onur)

Çetin: “Bizim soyadımız Çetin imiş, büyükbabam askere gittiğinde –çok yumuşak huylu biri idi– huyu ile soyadı uyuşmadığı için arkadaşları ‘Amma çetin adamsın’ diyerek eğlenirlermiş, o da askerde sık kullanılan ‘sağol’ kelimesini soyadı olarak alarak bu tezattan kurtulmuş.” (Gülden Sağol)

Danacı: “Ailem aslen Karaçay-Malkar Türklerindendir. 1905 yılında Kuzey Kafkasya’dan göç eden bir kafileyle birlikte Osmanlı Türkiyesi’ne gelmişler ve Konya’nın Sarayönü ilçesine bağlı Başhüyük köyüne yerleşmişlerdir. Baba tarafım Karaçay’ın Eski Cögetey köyünden Appa sülalesine mensup, anne tarafım da Yukarı Teberdi köyünden Aci sülalesine mensuptur. Karaçay-Malkar Türkçesinde sülale veya soyadı için ‘tukum’ veya ‘tukum at’ (Farsça: tuhm, ‘tohum’) kelimesi kullanılır. Appa kelimesi Karaçay-Malkar Türkçesinde birbirine yakın iki anlamda kullanılmaktadır. Birincisi doğrudan ‘dede’ anlamında, ikincisi de ‘bilge ve yaşlı kişi’

anlamındadır. Aci kelimesi ise muhtemelen hacı kelimesinden gelmektedir.

Babamın büyükbabası Adil-Geriy ve onun kardeşi Devlet-Geriy Türkiye'ye geldikten kısa bir süre sonra askere alınarak Çanakkale Savaşı'na gönderilirler. İkisi de burada şehit olurlar.

Daha sonra dedem Soyadı Kanunu'nun çıkmasıyla birlikte ilk önce Danacı soyadını almış. Bu soyadı aslında Danakay olacaktı. Danakay, Çanakkale Savaşı'nda şehit olan babamın büyükbabası Adil-Geriy'in babasının adıdır. Fakat o zamanki nüfus memuruna tuhaf gelmiş olacak ki Danakay kelimesini kabul etmeyerek bunun yerine nüfus defterine Danacı kelimesini soyadı olarak yazmış.

İlerleyen yıllarda babamı, ilkokulda okurken, arkadaşları ve öğretmenleri 'Danacı, danaları kovaladın mı?' şeklindeki sözlerle kızdırıyorlarmış. Bu durum babamın içine oturmuş ve ileride mutlaka soyadımı değiştireceğim diye yemin etmiş. Babam evlendikten sonra bu soyadı değiştirmek için mahkemeye başvurmuş. Yeni soyadı olarak da kendi dedesinin adı Adil-Geriy'den ilham alarak Adiloğlu soyadını almış. Adil-Geriy adındaki 'geriy' kelimesi Kırım Türkçesindeki 'giray' (prens, bey) kelimesinin Karaçay-Malkar Türkçesindeki varyantıdır." (Adilhan Adiloğlu)

Uzar: "Soyadım Yazar'dır. Hikâyesi ise çok komik. Bizim Cumhuriyet dönemindeki soyadımız Uzar'mış. Bu soyadını nereden aldığımızı dedem de bilmiyor. Uzar soyadının Yazar'a nasıl dönüştüğü ise şöyle: Dedem, babaannemle evleneceği gün nikâh memuru 'Bu ne biçim soyadı? Uzar'dan soyadı mı olurmuş? Sizin soyadınız Yazar olsun' demiş ve dedemler mecburen soyadlarını Yazar olarak değiştirmişler. Nikâh memurunun eski soyadımızı neden beğenmediği ise dedem tarafından hâlâ merak konusu. Bu olay 1956 yılında gerçekleşmiştir." (Dilek Yazar, Mersin)

Sümer: "Soyadımız nüfus memuru tarafından Sümer olarak konulmuş. Dedemin babası öldükten sonra dedem tarafından mahkeme kararıyla Sümer'den Çavuşoğlu'na çevrilmiş. Soyadını değiştirmiş çünkü Sümer soyadını beğenmemiş. Arkadaşları arasında dedeme Çavuş dediklerinden

dedem soyadımızı Çavuşoğlu yapmış.” (Fatih Çavuşoğlu)

Özdemir: “Özdemir’di ilk önce dedemin amcaları falan. Sonra babamın dedesi Uluışık yapmış mahkeme kararıyla. Babamın dedesi Uluışık soyismini kendine yakıştırdığı için bu soyismini koymuş.” (Merve Uluışık)

Delihüseyinoğulları: “Kısa bir soyadı hikâyem var. Büyük dedem Hüseyin Bey, un öğütmek için değirmene gitmiş. Kendisinin huysuz bir atı varmış. Değirmene vardıklarında, atın garip hareketler yaptığını görmüş. Sanırım büyükbaş hayvanlara musallat olan bir tür sinek onun atına da musallat olmuş. Atın itaat etmeyip üzerine geldiğini görünce ‘Bu at beni öldürür’ deyip tabancasıyla atı vurmuş. Aslında bence adam haklı, çünkü ben şahidim bir kişi ineklerin boynuzlamasıyla ölmüştü ama gelin görün ki köy halkı adamcağızı alaya alıp Deli Hüseyin demişler. Hani bizde delinin iki anlamı vardır. Biri gözü kara demektir ya, köylü de böyle kastetmiş olsa gerek... Birkaç yıl sonra Soyadı Kanunu çıktığında, bize Delihüseyinoğulları demişler. Bu tür soyadları Karadeniz’de çok fazla ama biz Erzincan-Kemaliye’deniz.

İkinci nesil bu soyadını beğenmeyince yetkili mercilere değiştirilmesi için başvurmuş ve bizim de sıradan bir soyadımız olmuş: Yılmaz. Her 40 Türk’ten birinde olduğu gibi bizde de artık bir klişe soyad var... Amerika’ya gelince Smith, Japonya’ya gidince Kim, Çin’e gidince Chang neyse Yılmaz da bizim için aynı sanırım.” (İbrahim Yılmaz)

Böğürcü: “Annemgilin soyadı Birlikçi’dir. Aslında dedemin dedesi böğür yemeyi çok sevdiği için Böğürcü demişler ama sonradan çok kaba olduğu için Birlikçi’ye çevirmişler. Bir de anneannemin kızlık soyadı Bahar’dır. Onlar da İran’daki Buhara kentinden gelmişler. Buhara Bahar olmuş.” (Taner Altuntaş) [Buhara, bugün Özbekistan’da bir şehirdir.]

Kocatepe: “Dedem Celal, dedemin babası Necati, onun babası İlyas. O dönemde bizim soyismimiz Kocatepe olarak geçiyormuş ve o dönemden sonra Necati Dedem o dönemin yüksekokulu mezunu olmuş ve yani bugünün üniversitesi mezunu gibi. Sonra, Necati Dedem Nüfus Dairesi, Vergi Dairesi gibi birçok dairede memur yardımcısı, memurluk gibi görevler almış. Yaşadığı ilin ileri gelen ve tanınan insanlarından biri haline gelmiş ve ondan sonra ailesinde yetkili ve büyük insan olarak soyismini Ünlü olarak değiştirmiş.” (7. Sınıf öğrencisi)

İmamoğlu: “Aslen atalarımız Batum kökenli olup mübadelede Artvin’e göç etmişlerdir. O zamanlar Batum Türkiye’ye bağlı imiş ama Rusya’ya geçmiş. Soyadımız İmamoğlu iken dedemin erkek kardeşi Çerkez Ethem isyanında Çerkez Ethem’in yanında yer aldığından dedem bundan utanç duyarak aslen İmamoğlu olan soyadımızı değiştirmeye karar vermiş. Türk tebaasına geçer geçmez de dedem aslen İmamoğlu olan soyadımızı Tunçlar olarak değiştirmiştir. Ama hâlâ memlekette şu anda taşıdığım soyadıyla değil İmamoğullarının Hasan diye bilirler.” (Alev Gemil)

Sabah: “Benim soyadımın belli bir hikâyesi yok, önceden farklı bir soyadımız varmış, fakat dedemin dedesi telaffuzu zor olduğu için soyadımızın değiştirilip Sabah olmasını istemiş ve böylece soyadımız Sabah olmuş.” (Melis Sabah, İstanbul)

Kılıç: “Annemlerin daha önce soyadları Kılıç’mış. Kan davası yüzünden Trabzon’dan Samsun’un Bafra ilçesine göç etmişler. Kan davası yüzünden soyadları Kılıç iken Gür olmuş.” (Muhammed Ateş)

Yalnızdam: “Yalnızdam köyünde dedem Kâzım Yalnızdam ile aynı ad ve soyadda bir adam daha varmış. Lakin bu adam hırsız, yalancı ve sahtekârın

tekiymiş. Dedem de bu adam gider bir pislik yapar da benim başım ağrır diye hem soyadımızı Ölçer olarak değiştirmiş, hem de şimdiki köyümüz Kargılı'ya taşınmış. Ama neden Ölçer demiş işte onu öğrenemedim." (Metin Savaş Ölçer)

Aydın: "Aslen Arnavut olan Muratoğlu Mustafa Murat (dedemin babası), Balkan Savaşları sırasında Anadolu'ya geliyor. Soyadı Kanunu'ndan sonra Yıldız soyadını seçiyor. Bunun da kendisini büyük görmesinden kaynaklandığı belirtiliyor. 1942 yılında yaşadığı köyde (Tokat, Niksar, Kapıağızı köyü) yaylada çobanlık yaparken İsa Bilek adında başka bir köylüyü tartışma sonucu öldürüyor. Murat Yıldız, işlediği cinayeti üç hafta gizliyor. Yayladan iner inmez elli koyun satıyor ve kasabada arkadaşı olan nüfus memuru Hüseyin Erilgin'le görüşüyor. Ona durumu anlatarak soyadını değiştirmek istiyor. Hüseyin Erilgin bu teklifi reddediyor. Ancak Murat Yıldız, sattığı koyunların parasını Hüseyin Erilgin'e teklif ediyor. Parayı alan Hüseyin Erilgin, usulsüzlük yaparak nüfus defterindeki Yıldız soyadını silerek Murat Yıldız'ın isteğiyle Aydın soyadını yazıyor ve soyadımız böylece değişmiş oluyor. Amcam Ramiz Aydın'dan öğrendiğim bu bilgileri kanıtlar ipuçları bulunmaktadır. Aynı soydan olan mahallelinin soyadının Yıldız olması, Osman Yıldız, Ramazan Yıldız, Hilmi Kaş'ın yaptığı açıklamalar bu bilgileri doğrulamaktadır.

Dayım Ali Aktaş'ın verdiği bilgilere göre, Muratoğlu Mustafa Murat önce İstanbul Samatya taraflarına yerleşmiş, ancak kaldığı mekânın karanlık olması onun bilinçaltını etkilemiş ve bu yüzden de Yıldız soyadını seçmiş ve 'Ben geceyi de gündüzü de severim' demiş. Muratoğlu Mustafa Murat, daha sonra Tokat'ın Niksar ilçesine yerleşmiş, ancak oranın da güneşi az görmesi, dağ köylerine çıkmasına neden olmuş. Köyde kardeşleri Ali ve Metin ile mal paylaşımı sırasında büyük haksızlık görmüş ve kardeşlerine küsmüş. Hanımı olan Esma Yıldız'ın onu dolduruşa getirmesi kardeşlerini reddetmesine ve soyadını değiştirmesine sebep olmuş. Ancak, bu fevri hareketinde de bilinçaltının etkisiyle soyadını Yıldız ismine yakın olan Aydın ismine mahkeme kararıyla değiştirmiş. Ali Aktaş'ın bu söylediklerini, mahallede hâlâ mal paylaşımı kavgaları olması desteklemektedir. İstanbul Kapıağzı Rumeliler Derneği'nde yaptığım araştırmalar sonucu dernek üyesi Harun

Kaş'ın açıklamaları bu iki bilgiyi de doğrulamaktadır. Ancak, dernek başkanı İbrahim Kayışkıran sadece Ramiz Aydın'ın anlattıklarının doğru olduğunu belirtmiştir." (Abdullah Aydın)

Yurt: "Gözüküçük soyadımız sonradan konulmuştur. Gözüküçük'ten önceki soyadımız Yurt'muş. Dedemin babası soyadımızı değiştirmek istemiş. Önceki soyadımız Yurt, Akçadağ'daki soyadımızmış. Bu soyadı değiştirmek istemesinin sebebi ise, Akçadağ köyünde yaşarken oradaki insanlarla tartışıp, kavga edip oradan taşınmışlar. Akçadağ'ın doğa güzelliklerinden –havasının temiz olması, ağaçların ve yeşilliklerinin olması, topraklarının ve tarım alanlarının verimli olması– ayrılmaları biraz güç olmuş. Akçadağ köyünden ayrılınca orayı, o yurdu hatırlamamak için soyadlarını değiştirmeye karar vermişler. Yeni soyad bulma konusunda kararsızlıklar yaşamışlar. Bize benzeyen, bize daha uygun olan bir soyad seçelim demişler. En sonunda dedemin babasının kardeşi Gözüküçük soyadını bulmuş. Ailecek sevilmiş, benimsenmiş ve ortak bir kararla kabul edilmiş." (Mehmet Gözüküçük)

Turgut-Topbaş: "Anne tarafımın soyadı Turgut-Topbaş; iki ayrı kelimeden oluşan başka bir soyadına ben henüz rastlamadım. Gerçi bu konuda fazla bir araştırma yapamadım ama rastlayamadığımı söyleyebilirim. Anne tarafım Zile'nin köklü ailelerinden Talibiler ve Başosmanoğulları'dır. Ünlü saz şairi Talibi büyük büyük dedemiz olur. O sebeple aileye Talibiler denilmektedir. Ayrıca Zile'de ikamet edilen sokağın ismi de Talibi sokağıdır. Soyadı Kanunu'yla Talibi eski kelime olduğu için Başosmanoğlu da Osmanoğlu soyadını almak yasak olduğu için alınamamış, bunun yerine ailenin payına Topbaş düşmüştür. Fakat bu soyadını kullanan başka aileler de olduğu için bir süre kullandıktan sonra mahkemeye başvuruyla soyadı Turgut Topbaş haline gelmiştir." (Afşın Efkarlıoğlu)

Soyadlarına giren aile sırları

Günay: “Günay soyadı, öncelikle Atatürk’ün Soyadı Kanunu, daha öncesinde ise Agop ile Pullu’nun aşkları ile ortaya çıkmıştır. Agop, babamın dedesi; Pullu ise babamın babaannesidir. Agop, İstanbul Hebdomonlu olup kökeni Bizans-Roma’ya, Miloslara dayanmaktadır. Milosların bir kısmı 18. yüzyıl sonunda bir Ermeni köyü olan Erzincan-Eğin’e göç ettiler. Burada yarı Müslüman yarı Hıristiyan ailelerle iç içe yaşadılar. Müslüman ailelerden biri ise Hanigoğulları ailesiydi. Pullu, Hanigoğlu ailesinin tek kız çocuğuydu. Agop ise Milosların dördü erkek yedi çocuğundan en büyük üçüncü çocuğuydu. Agop günün birinde Pullu’yu görür ve âşık olur. Bu aşk karşılıksız değildir, aynı şekilde Pullu da Agop’a âşık olmuştur. Bu iki genç konuyu ailelerine açtıklarında Hanigoğulları durumu hoşgörüyle karşılamış, fakat Miloslar tam tersine bu aşkı reddetmişler. Milosların Agop’a dediği ise onlar Müslüman, biz ise Hıristiyan. Bu iki aile dost olabilir fakat hısım asla. Vereceğin olumlu kararda seni reddederiz cevabı Agop’u ikilem arasında bırakmış ve ailesi mi Pullu mu derken, seçme hakkını, ailesini bir tarafa atarak büyük aşkı Pullu’dan yana kullanmıştır.

Daha sonra Pullu ve Agop evlendikten sonra Agop Müslüman hoşgörüsünden etkilenerek İslam dinini seçmiştir. Bu olay gerek Hanigoğlu ailesi gerekse diğer Müslüman aileler tarafından büyük mutlulukla karşılanmıştır. Pullu’nun akrabaları ve Müslüman aileler Agop’a Pullu ile evlendiği için gözün aydın, İslam dinini seçtiği için ise günün aydın diye tebriklerde bulunmuş ve bu sözleri kaynaştırarak Agop’a Günay lakabını takmışlar. Günay lakabı ise Soyadı Kanunu ile Agop ve Pullu’nun Günay soyadını almasına vesile olmuştur. Ben ve diğer kuzenlerim böyle olumlu bir kader sonucu Müslüman olarak ve Günay olarak yaşamımızı sürdürmekteyiz. Bugün Agop Dedemiz’in diğer kardeşlerinin torunları ise Agopyan soyadı altında İstanbul’un Büyükada, Yedikule ve Şehremini semtlerinde yaşamlarını sürdürmektedirler. Agopyan ailesi Agop’u reddettiklerinden dolayı şu anda iki ailenin torunları hiçbir şekilde birbirleriyle görüşmemektedirler.” (Berat Günay)

Sözkesen: “Dedemin dedesinin babasıymış Ömer. Erzincanlıymış ve çok kıskançmış. Bir gün karısı ocakbaşında saçlarını tararken içeri girmiş. Karısı gelenin Ömer olduğunu görünce örtünmemiş. Ama Ömer giren ya başkası olsaydı ve iki saniyeliğine de olsa karısının başını açık görseydi diye kıskançlığından başını kesmiş zavallının. Sonra Giresun’un Şebinkarahisar ilçesine kaçmış. Burada tekrar evlenerek çoluk çocuğa karışmış. En büyük oğlunun adı Süleyman’mış, ama herkes ona ‘Kanlı Ömer oğlu’ dermiş. Süleyman bu durumdan çok rahatsız olduğu için bu konu hakkında kimseyle konuşmaz, kimseye bir şey söylemezmiş. Bu yüzden Soyadı Kanunu’yla birlikte Süleyman’a Söylemez soyadı gelmiş. Kuşaklarla birlikte Söylemez de değişmiş, Sözkesen olmuş.” (Nurdan Sözkesen)

Tekkanatgil: “Dedemin dayısı olan Yakup Tekkanatgil, Bursa’nın Gündoğdu köyünde tavuk besiciliği yaparmış. Ruh sağlığı pek yerinde olmadığı için sahibi olduğu tavukların tek kanatlarını keserek öldürürmüş. Bu yüzden ona bu soyadı verilmiş.” (Hatice Orta)

Topçu: “Dedemin dedesinin babası orduya katılıp topçu olmak istemiş. Olmayınca içinde ukde kalmış. Soyadının bu yüzden topçu olmasını istemiş.” (Büşra Topçu)

Laloğlu: “Dedelerimden biri eski askeriye paşası olup gezici bir taburun başında bulunmaktaymış. Bir gün Erzurum’a dönerken gece yolculuğu sebebiyle bir köy beyinin evinde konaklamışlar. Askeriye paşası, evin beyinin kızına âşık olmuş. Yemekten sonra paşa, beyden kızını istemiş. Tabii ki bey de kabul etmiş. Paşa, kızı almış, birlikte yola koyulmuşlar. Dinlenmek için askerler bir yerde duraklamışlar. Gelini attan indirirken askeriye paşası gelinin hiç konuşmadığını ve lal olduğunu anlamış. Paşalığa yakıştıramadığından kızı geri götürmemiş ve bu kızdan yedi oğlu olmuş. Hiç

kızı olmamış. Oğlanlara laloğlu, laloğlu derken soyadımız Laloğlu olmuş.” (Çınar Laloğlu)

Sonsöz

Bazıları “Hayatım bir roman” derler. Soyadı hikâyeleri de “bir paragrafta bir roman”dır. Soyadlarına konu olan hikâyeler, 1934’te çıkan Soyadı Kanunu öncesine uzansa da, hatta Soyadı Kanunu’ndan önce bu isimlerden bazıları birer lakap olarak kullanılmış olsa da, soyadları Cumhuriyet’in getirdiği bir yeniliktir. Öncesinde soyadı yok iken artık soyadı vardır. Bir kimlik bilgisi olarak soyadları Cumhuriyet’in çizdiği bir çizgiyi temsil eder.

Bireyler artık soyadlarıyla birer vatandaştır. Cumhuriyetin yeniliklerine coşkuyla katılanlar, bilinçli olarak Cumhuriyet değerlerini anımsatan soyadları seçmişlerdir. Cumhuriyeti, Milli Mücadele’nin vardığı son nokta olarak düşünürsek, Milli Mücadele anıları da Cumhuriyet’le bir bütün oluşturmuştur.

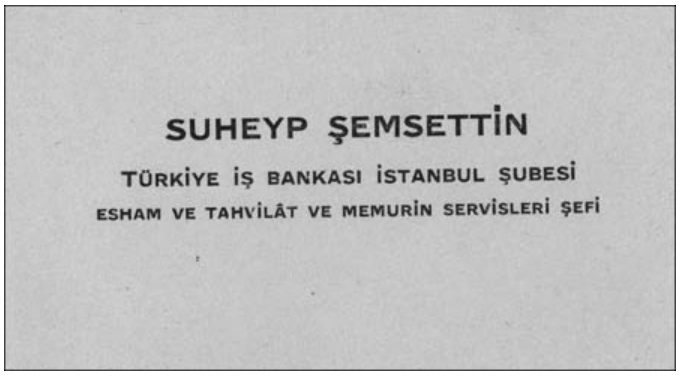
Kırsal kesimde, soyadının tam da ne işe yarayacağı anlaşılmadan, bir soyadı gerektiği için memurun verdiği soyadını kabullenerek alınan soyadları vardır.

Tabii, istediği soyadını alamayanlar da olmuştur. Bir aşirete veya sülaleye mensubiyeti bildiren soyadları kabul edilmemiştir. “Zade” kelimesiyle biten aile adları soyadı olarak kabul edilmemiştir. “Zade” kelimesi soyadlarında hiç yer almamıştır. “Oğlu” kelimesiyle biten soyadları da ilk yıllarda kabul edilmemiş, ama sonraki yıllarda “oğlu” kelimesinin eklenmesi serbest bırakılmıştır. Soyadlarına “zade” ve “oğlu” yasağının, Cumhuriyetin aşiret ve nüfuzlu ailelerin etkisini kırmak ve vatandaşlık anlayışını yerleştirmek düşüncesinden kaynaklandığını düşünebiliriz. “Oğlu” anlamına gelen ve “-yan” ile biten Ermeni ailelerin isimleri soyadı olarak nüfusa kaydedilmiş ama “-yan”lı soyadı yerine “-yan”ın yer almadığı soyadlarının seçimine yönlendirilenler veya “-yan” ile bitmeyen soyadı seçenler olmuş. “-Yan”lı soyadları İstanbullu Ermeni ailelerin soyadlarında görülürken Anadolu’da “-yan”lı soyadlarının verilmediğini söyleyebiliriz.

Pek çok değişik soyadı var olsa da, bazı soyadları diğerlerine kıyasla daha çok kimse tarafından soyadı olarak alınmıştır. TC İçişleri Bakanlığı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü’nün bildirimine göre 2001-2011 yılları

arasında en çok kullanılmakta olan soyadları: Yılmaz, Kaya, Demir, Şahin, Çelik, Yıldız, Yıldırım, Öztürk, Aydın, Özdemir, Arslan, Doğan, Kılıç, Çetin, Kara, Koç, Kurt, Özkan, Şimşek olmuştur.

1930’lar Türkiyesi’nden portreler

Soyadı Kanunu öncesi kartvizit.

Soyadı Kanunu sonrası kartvizit.

Rüveyde Tayyar 14 Aralık 1934, Nazilli.

20 Mart 1929’dan bir portre.

Muhterem, Nurettin, Afif (Ergunalp) 2 Mart 1934, Konya.

Piraye ve Zişan anne babalarıyla, İstanbul.

A. Server, 10 Mart 1931.

Ayşe ve Rabia Hanımlar.

Çalışan kadınlar, 1934, Nazilli.

Ahmet Dallı, 29 Mart 1931, Akhisar.

Celal Bey, 22 Mart 1929.

Cemil Bey, 18 Mart 1930.

Üç kız kardeş: Mühibe, Halime, Cemile (Resuloviç / Şen), 1932.

Üç arkadaş, İzmir.

Necla Eriş, 25 Mart 1937.

Olcay Birand, 5 Kasım 1937.

Ercüment Ulvi, 9 Eylül 1930.

Meliha Hanım, Selahattin Bey, 1931, İstanbul.

Mebruke Hanım, Sıtkı Bey, İstanbul.

Ahmet Bey ve arkadaşı.

Mutahhara, Seyfullah, Mukaddes, Suheyp Türe, Nazilli.

Meliha Hanım ve Selahattin Bey.

Naim Bürküt, 26 Kasım 1935.

H. Kenan.

Mehmet Bey, (Braçkoviç / Balcı) 1932, İzmir.

Selahattin Bey ve dostları, Paşabahçe.

Türker ailesi, 1934, Bor-Niğde.

T. İş Bankası Milas Şubesi, Şube Müdürü, 8 Mayıs 1934, Nazilli.

Reşide, Mahmut Celal, Nilüfer Bayar, Ankara.

Murat Bey, 22 Şubat 1929.

Necati Boyabat, 22 Şubat 1929.

Selahattin Bey, Melike Hanım, Rafet Bey, Saffet Hanım, küçük Sadri, Nevin ve Melih.

Nihat, Hasan, A. Cevdet, 13 Mayıs 1930, Adana.

Ali Öztürk ve asker arkadaşı Hayrettin, Sivas.

Hüseyin, Emin, Ali (kucağında Müslüm) Havva (kucağında Ahmet) [Karaboğa], 1930.

Emine Gürsoy Naskali

Cumhuriyet Tarihi
Soyadı Hikâyeleri

1934 Soyadı Kanunu'yla, genç Türkiye Cumhuriyeti'nin vatandaşları, aile reislerinin belirlediği birer soyadı seçtiler. Bu soyadlarının her birinin farklı hikâyesi vardı. Kimi kökenlere, kimi görünüşe, mizaca, kimi mesleğe dayanıyordu. Kimisi de nüfus memurlarının tercihine kalmıştı. Bazı soyadlarının ardında ise çok daha karmaşık ve ilginç hikâyeler yatıyordu.

Prof. Dr. Emine Gürsoy Naskali yıllar içinde Türkiye'nin dört bir yanından soyadı hikâyeleri topladı. Ortaya 1930'ların ve bir ölçüde de bugünün Türkiyesi'nin sosyal ve kültürel manzarası çıktı. *Cumhuriyet Tarihi: Soyadı Hikâyeleri* yer yer şaşırtıcı ve eğlenceli hikâyeleriyle değerli bir kaynak niteliği taşıyor.

Prof. Dr. Emine Gürsoy Naskali, Marmara Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi'nde öğretim üyesidir. Türk dili, kültür araştırmaları ve yakın dönem siyasi tarihi hakkında çok sayıda makalesi ve kitabı vardır.

DK DOĞAN KİTAP